

Årsredovisning

2016

Det finansiella året 2016

Resultat 2016

Uppgifter inom parantes avser 2015.

- Rörelseresultatet i Länsförsäkringar AB-koncernen ökade till 2 286 (2 155) Mkr. Räntabilitet på eget kapital uppgick till 10 (11) procent. Koncernens eget kapital ökade med 1 991 Mkr och uppgick till 22 529 Mkr.
- Rörelseresultatet i sakförsäkringsrörelsen uppgick till 644 (908) Mkr. Premieintäkter efter avgiven återförsäkring ökade till 5 342 (5 074) Mkr. Totalkostnadsprocenten uppgick till 92 (85).
- Rörelseresultatet i bankkoncernen ökade till 1 467 (1 175) Mkr. Räntenetto stärktes till 3 455 (2 994) Mkr.
- Resultatet för Länsförsäkringar Fondliv uppgick till 512 (516) Mkr. Premieinkomsten uppgick till 8 637 (8 645) Mkr. Provisionsintäkterna uppgick till 1 412 (1 384) Mkr.

Eget kapital:
22 529 Mkr

+10%

Totalkostnadsprocent
sakförsäkring:

92%

Rörelseresultat bank:
1 467 Mkr

+25%

Förvalt kapital fond-
livförsäkring: 114 Mdkr

+11%

Femårsöversikter

	2016	2015	2014	2013	2012
Länsförsäkringar AB, koncernen¹⁾					
Rörelseresultat, Mkr	2 286	2 155	1 469	923	819
Eget kapital per aktie, kr	2 046	1 858	1 675	1 557	1 479
Balansomslutning, Mkr	421 750	384 595	355 933	322 550	290 994
Räntabilitet på eget kapital, %	10	11	7	5	5
Kapitalbas för gruppen (FRL) ²⁾	40 602	36 905 ³⁾	-	-	-
Kapitalkrav för gruppen (FRL) ²⁾	30 121	28 233 ³⁾	-	-	-
Kapitalbas för det finansiella konglomeratet	40 352	-	-	-	-
Kapitalkrav för det finansiella konglomeratet	30 121	-	-	-	-
¹⁾ Exklusive livförsäkringsverksamhet, som drivs med vinstutdelningsförbud. ²⁾ Enligt försäkringsrörelselag, Solvens II direktivet i svensk rätt. ³⁾ Öppningsbalans per 2016-01-01 under Solvens II.					
Länsförsäkringar Sak, koncernen					
Premieintäkt efter avgiven återförsäkring, Mkr	5 342	5 074	4 099	4 122	4 024
Försäkringsrörelsens tekniska resultat, Mkr	435	821	611	434	306
Rörelseresultat, Mkr	644	908	791	427	486
Kapitalkvot, % (Länsförsäkringar Sak Försäkrings AB)	260	235 ³⁾	-	-	-
Länsförsäkringar Bank, koncernen					
Inlåning från allmänheten, Mkr	91 207	83 925	76 790	69 220	62 396
Utlåning till allmänheten, Mkr	226 705	201 964	179 424	162 003	149 942
Rörelseresultat, Mkr	1 467	1 175	935	647	555
Räntabilitet på eget kapital, %	10	9	8	7	6
Kärnprimärkapitalrelation bankkoncernen, %	25	24	16	14	13
Primärkapitalrelation bankkoncernen, %	28	27	16	14	14
Länsförsäkringar Fondliv AB					
Premieinkomst, Mkr	8 637	8 645	8 543	9 473	8 714
Rörelseresultat, Mkr	512	516	373	247	127
Förvalt kapital, Mkr	114 450	102 807	93 610	77 517	62 944
Kapitalkvot, %	150	141 ³⁾	-	-	-
Länsförsäkringar Liv, koncernen					
Premieinkomst, Mkr	1 720	1 919	2 639	3 388	4 319
Årets resultat, Mkr	2 682	5 089	1 903	5 174	4 872
Konsolidering, Gamla Trad %	125	120	120	107	111
Kapitalkvot, %	195	182 ³⁾	-	-	-

Länsförsäkringar AB

Länsförsäkringsgruppens gemensamma bolag

Länsförsäkringar AB ägs till 100 procent av länsförsäkringsbolagen, tillsammans med 16 socken- och häradsbolag. Genom en tydlig roll i länsförsäkringsgruppens värdekedja bidrar Länsförsäkringar AB till att öka konkurrenskraften och sänka kostnaderna. Därigenom skapas förutsättningar för länsförsäkringsbolagen att bli framgångsrika på sina respektive marknader. Förutom moderbolaget Länsförsäkringar AB omfattar koncernen Länsförsäkringar Sak, Länsförsäkringar Bank, Länsförsäkringar Fondliv och Länsförsäkringar Liv samt dotterbolag till dessa. Länsförsäkringar Liv med dotterbolag konsolideras inte i koncernen eftersom bolaget bedrivs enligt ömsesidiga principer.

Kort om Länsförsäkringar

Lokala bolag med kunderna som ägare och enda uppdragsgivare

Länsförsäkringar består av 23 lokala och kundägda länsförsäkringsbolag och det gemensamt ägda Länsförsäkringar AB med dotterbolag. Genom respektive länsförsäkringsbolag får kunderna en helhet inom bank, försäkring, pension och fastighetsförmedling. Länsförsäkringsbolagen ägs av försäkringskunderna; det finns inga externa aktieägare och kundernas behov och krav är alltid det primära uppdraget. Grundläggande är en långsiktig omsorg om kundernas pengar och trygghet. Länsförsäkringsgruppen har tillsammans 3,7 miljoner kunder och 6 200 medarbetare.

3,7 miljoner kunder

23 lokala länsförsäkringsbolag

Länsförsäkringar AB

Länsförsäkringar Bank AB

Länsförsäkringar Sak
Försäkrings AB

Länsförsäkringar
Fondliv Försäkrings AB

Länsförsäkringar Liv
Försäkrings AB*

* Bolaget bedrivs enligt ömsesidiga principer och konsolideras inte i Länsförsäkringar AB.

Rating			
Bolag	Institut	Långfristig rating	Kortfristig rating
Länsförsäkringar AB	S&P Global Ratings	A-/Stable	-
Länsförsäkringar AB	Moody's	A3/Stable	-
Länsförsäkringar Bank	S&P Global Ratings	A/Stable	A-1(K-1)
Länsförsäkringar Bank	Moody's	A1/Stable	P-1
Länsförsäkringar Hypotek ¹⁾	S&P Global Ratings	AAA/Stable	-
Länsförsäkringar Hypotek ¹⁾	Moody's	Aaa	-
Länsförsäkringar Sak	S&P Global Ratings	A/Stable	-
Länsförsäkringar Sak	Moody's	A2/Stable	-

¹⁾ Avser bolagets säkerställda obligationer.

Innehåll

Inledning

- 2 Vd har ordet
- 6 Om Länsförsäkringar AB
- 10 Ägarstyrning

Hållbarhetsredovisning

- 12 Hållbarhet
- 14 Erbjudande
- 17 Miljö och samhälle
- 20 Kompetens och krav
- 22 Medarbetare
- 24 Styrning och redovisning
- 25 GRI-index

Ekonomisk redovisning

- 28 Förvaltningsberättelse
- 38 Bolagsstyrningsrapport
- 46 Femårsöversikt
- 48 Finansiella rapporter och noter för koncernen
- 95 Finansiella rapporter och noter för moderbolaget
- 115 Revisionsberättelse

Övrig information

- 118 Styrelse och revisor
- 120 Koncernledning
- 122 Definitioner
- 123 Länsförsäkringar Liv-koncernens resultat- och balansräkning
- 124 Rapportdag 2017
- 125 Adresser

Stabil grund för att möta nya utmaningar

Vd har ordet Länsförsäkringar AB-koncernen redovisar ett starkt resultat 2016. Det starka varumärket försätter att driva tillväxten, men för att ständigt förbättra kundupplevelsen måste Länsförsäkringar fortsätta att utvecklas i en föränderlig och alltmer digitaliserad omvärld. Efter årsskiftet tillträdde Johan Agerman som ny vd för Länsförsäkringar AB, då Sten Dunér gick i pension.

Sten Dunér, vd i Länsförsäkringar AB fram till 9 januari 2017

Ännu ett starkt år i instabila tider

Både Länsförsäkringar AB och våra ägare, de 23 länsförsäkringsbolagen, summerar ännu ett starkt år och möter framtiden från en stabil grund – både mätt i ekonomisk styrka och varumärkesstyrka.

2016 kom att bli ett turbulent år, präglad av terrorism, krig och politisk oro. Även de finansiella marknaderna var tidvis turbulenta. Året inleddes med ett kraftigt oljeprisfall och oro kring Kinas tillväxtutsikter vilket resulterade i börs- och räntedängingar. Marknadsoron som följde oväntade politiska utfall, såsom Brexit och republikanernas framgång i det amerikanska valet, övergick relativt snabbt. Dock är de långsiktiga implikationerna mer svåröverskådliga. Dessutom förväntas den politiska oron fortsätta under 2017 då många Europeiska länder står inför val. Politisk oro till trots så har de flesta aktiemarknader uppvisat positiv avkastning under året och i svenska kronor har börsutvecklingen i USA och på tillväxtmarknader varit särskilt gynnsam. Den svenska ekonomin har fortsatt att utvecklas i god takt. Inflationen har dock förblivit låg vilket gjort att vi hamnat i en ovanlig situation där den expansiva penningpolitiken fortsatt, trots att Sverige befinner sig i högkonjunktur.

Fortsatt lönsam tillväxt och starkt resultat

I dessa instabila tider fortsatte Länsförsäkringar AB-koncernen att rapportera ett starkt resultat 2016 med ett rörelseresultat på 2,3 miljarder kronor. Bankens resultat ökade med 25 procent jämfört med 2015,

drivet av lägre refinansieringskostnader och en fortsatt stark tillväxt med bibehållen hög kreditkvalitet och god geografisk spridning i Sverige. Inom Sakförsäkringsverksamheten utvecklades sjukvårdsförsäkring bättre än under fjolåret – prisjusteringar och ett genomgripande kvalitetsarbete kring skadehanteringen har lett till lägre skadekostnader. Agria fortsatte att bidra med god volymutveckling och ett starkt resultat och öppnade ännu en filial, i Finland, under 2016. Under året har nya produkter, såsom Bo Kvar och Fullgörandeförsäkring, fått ett positivt mottagande på marknaden. Vårt fondlivbolag är nu Sveriges ledande pensionsförsäkringsbolag inom individuell tjänstepension med ett förvaltat kapital på 114 miljarder kronor. Våra indexfonder har bland de lägsta fondavgifterna på marknaden och i september sänkte vi fondavgifterna på våra egna aktiefonder för att skapa bättre värde för våra kunder. Vi har under året fortsatt arbeta aktivt med en rad förbättringsåtgärder i tradlivbolaget, för att stärka kapitalsituationen, speciellt viktigt i det fortsatt låga ränteläget.

Kunden i fokus

De två starkaste skälen till vår lönsamma tillväxt är vårt fokus på kundnöjdhet med en stark lokal förankring i kombination med

våra digitala tjänster. Även detta år fick vi bevis på att våra kunder uppskattar det vi gör – enligt Svenskt Kvalitetsindex 2016 har vi de mest nöjda kunderna inom bank, sakförsäkring, pensionsförsäkring och fastighetsförmedling. Vår framgångsrika affärsmodell, där Länsförsäkringar ABs uppgift är att genom affärs-, service- och utvecklingsverksamhet stärka de lokalt förankrade länsförsäkringsbolagens konkurrenskraft och öka värdet för kunderna, är mer relevant och samtida än någonsin. Det senaste exemplet på Länsförsäkringar ABs roll som växthus var den påbörjade överföringen av en stor del av olycksfallsaffären från Länsförsäkringar AB till länsförsäkringsbolagen

” Länsförsäkringars framgångsrika affärsmodell, med kunden i fokus, är mer relevant och samtida än någonsin.

under 2016, då produkten ansågs ha uppnått önskad volym, lönsamhet och stabilitet för att bli lokalt förankrad.

Finansinspektionen godkände vår Solvens II partiell intern modell

Vid årsskiftet 2016 trädde EU-regelverket Solvens II ikraft. I maj godkände Finansinspektionen vår ansökan om en partiell intern modell för beräkning av Solvens II kapitalkrav inom Länsförsäkringar AB-koncernen och Länsförsäkringar Liv. Det känns mycket bra att vara den första försäkringsgruppen i Sverige som fått sin modell godkänd, en modell som speglar vår affärslogik och vår faktiska riskprofil.

Vi tycker att det ur ett konkurrensspektiv är viktigt att försäkringsföretag och tjänstepensionsinstitut i Sverige så långt som möjligt regleras på liknande sätt. Vi ser det som ytterst viktigt att konsumenterna är skyddade och att det nya förslaget säkerställer en konkurrensneutralitet på den svenska marknaden. Skyddsbehovet är detsamma vare sig det gäller en tjänstepension, en privatbetald pensionsförsäkring eller någon annan typ av försäkring.

Hållbarhet skapar trygghet för kunderna

Under 2016 fortsatte vi med vårt löpande arbete med hållbarhetsfrågor, vilket för

mig är en självklarhet för en kundägd organisation. Prioriterade områden inkluderar bland annat vårt arbete med ansvarsfulla investeringar, ansvarsfulla erbjudanden, samhällsengagemang, långsiktigt miljöarbete och krav på leverantörer och partners. Vårt arbete med att implementera processer för ansvarsfulla investeringar har under 2016 bemötts med goda omdömen från externa granskare, såsom Söderberg & Partners och Max Matthiessen. Dessutom lanserades vår nya hållbarhetsfond Länsförsäkringar Global Hållbar i oktober. Ett annat glädjeämne är att Svensk Hållbarhetsranking visar att den svenska allmänheten anser att Länsförsäkringar är bäst på hållbarhet inom bank, pension och försäkring. I slutet av 2016 undertecknade Länsförsäkringar Sak, som första svenska försäkringsbolag, Principles for Sustainable Insurance (PSI), det största internationella samarbetsinitiativet mellan FN och försäkringsbranschen för hållbar försäkring.

Vd-skifte hos Länsförsäkringar AB

Både Länsförsäkringar AB och våra ägare, de 23 länsförsäkringsbolagen, möter framtidens utmaningar från en stabil grund – både mätt i ekonomisk styrka och mätt i affärsmodell, värdegrund och kundnöjdhet. Efter 35 år på Länsförsäkringar AB, varav sex år

som vd går jag i pension, men jag är väldigt tacksam för att få ha varit en del i Länsförsäkringars utveckling under en så lång och spännande tid.

Stockholm i mars 2017

Sten Dunér

Före detta vd Länsförsäkringar AB

Johan Agerman, vd i Länsförsäkringar AB från 9 januari 2017:

Kundupplevelsen är alltid avgörande – vi har de bästa förutsättningarna

Utgångspunkten för både våra processer och det vi utvecklar måste vara att allt startar hos kunden. Kundupplevelsen är helt avgörande om de vi vänder oss till ska välja oss.

Jag har under ett antal år haft anledning att följa Länsförsäkringars utveckling inom försäkring och bank. Jag tror jag talar för en hel bransch när jag säger att Länsförsäkringar med sin unika affärsmodell är den aktör som konkurrenterna avundas mest. Länsförsäkringar har blivit ett slags benchmark för branschen. Den lokalt kundägda strukturen och de kundvärden det ger. Det breda varumärket med sitt starka erbjudande inom bank, sakförsäkring och livförsäkring – även inom fastighetsförmedling. Det är ingen som riktigt lyckats bryta igenom detta. Och mest av allt – det starka förtroende och anseende bland kunderna som detta arbetssätt har skapat. Utöver goda resultat och en stark tillväxt har vi under många år fått bevis på att våra kunder uppskattar det vi gör – enligt Svenskt Kvalitetsindex har vi de mest nöjda kunderna inom både bank, försäkring och fastighetsförmedling. Länsförsäkringar anses av allmänheten också bäst på hållbarhet inom bank, pension och försäkring. Långsiktig hållbarhet är en central del av vår verksamhet och vi arbetar löpande med hållbarhetsfrågor som skadeförebyggande arbete och ansvarsfulla investeringar.

Digitala utmaningar

Samtidigt är naturligtvis utmaningarna många. Digitaliseringen kommer inte att sakta av, tvärtom, och här har vi ett stort arbete framför oss. Vi har Sveriges bästa bank-app idag och det finns ett stort kundvärde i det. Men inom en rad områden svarar vi inte upp mot våra kunders förväntningar. För när kunderna jämför oss med andra är det inte bara gentemot våra konkurrenter – de jämför oss med företag som erbjuder den bästa kundupplevelsen

oavsett bransch. Vi måste inse att morgondagens kunder många gånger är betydligt mer digitala än vi är. Ska vi möta deras behov – och kundupplevelsen är helt avgörande om de ska välja oss – måste vi öka tempot. Förutsättningarna har vi – egentligen bättre än någon annan. Länsförsäkringars affärsmodell stödjer både lokalt och digitalt kundmöte – via telefonen när kunden vill det och i fysisk form när det passar bättre. Digitala kanaler har i grunden alla förutsättningar att bli lokala, till och med personliga. Ingen har bättre förutsättningar än vi, med vår breda kundbas och lokala kännedom, att nå ut med rätt riktad information till rätt person. Utgångspunkten måste alltid vara att allt startar hos kunden – och att vi bygger kommunikationen på kunddata och därmed på kunskap. Vi måste i detta utvecklingsarbete vara innovativa och ibland tänka helt nytt. Vi ska inte bara utveckla det vi har utan våga ta bort vissa processer och addera andra. Här handlar det om att hitta balansen och rätt former för samarbetet inom länsförsäkringsgruppen – kundupplevelsen ska alltid vara lokal, medan utvecklingen kan ske gemensamt.

Regelverksutvecklingen

Regelverksutvecklingen fortsätter att ha stor påverkan för banker och försäkringsbolag och fortfarande råder oklarhet på en hel del områden. Jag är i grunden positiv till ett stärkt kundskydd, men anser att regelverken mellan bank och försäkring måste harmoniseras bättre för att inte göra det extra komplicerat för en grupp som Länsförsäkringar. Jag bedömer idag att vi är väl positionerade för att möta de utmaningar som regelverken medför.

Omvärlden påverkar affären

Även affären kommer förstås att påverkas mycket av allt som händer runtomkring oss. Av teknikutveckling, av urbanisering, av klimatförändringar och av nya behov och förväntningar som växer fram hos våra kunder. Tillväxten i vår bankaffär når nya rekordnivåer och vi tar marknadsandelar inom alla områden. Vi har nu en utmanande tid framför oss där vi förutom den traditionella konkurrensen ständigt utmanas av nya och nytänkande aktörer inom fintech. Vår sakförsäkringsaffär kommer att få helt nya förutsättningar redan i den mer närliggande framtiden. Delningsekonomi som växer fram där man till exempel inte äger sin egen bil, att bilarna bara blir säkrare och säkrare och i framtiden till och med självkörande ger en helt annan spelplan för oss. Det är bara att ställa in sig på att vi kommer att ha lägre motorpremier om tio år än vi har idag. Husen blir smartare och försäkringsbehoven förändras även där.

Agera istället för att reagera

Vi kommer med ny teknik att kunna följa upp till exempel hur rehabiliteringen går för en kund med sjukvårdsförsäkring och påverka utvecklingen åt rätt håll. Behoven av bra sjukvårdsförsäkringar kommer bara att öka och försäkringslösningar för äldre är ett spännande framtidsområde. För att sammanfatta utvecklingen så kan man nog säga att vi är ute på en resa från det reaktiva till det proaktiva. Vi kommer att agera istället för att reagera – vi måste ha som mål att allt mindre ta hand om effekterna av skador som redan inträffat och istället jobba allt mer förebyggande. Och det kommer inte bara gälla i den enskilda kundrelationen. Vi kommer i allt större omfattning

” Ingen har bättre förutsättningar än vi att möta kunderna på kundernas villkor.

att utveckla vår roll som samhällsaktör. Vi ska bli alltmer tongivande i frågor kring klimathot och naturskador och spela en roll i frågor om integration och segregering. Allt detta som i så stor omfattning påverkar Länsförsäkringar AB, länsförsäkringsbolagen och våra kunder och ägare.

Som nyttillträdd vd för Länsförsäkringar AB ser jag fram emot att vara med och vidareutveckla Länsförsäkringar för att möta framtidens utmaningar i en föränderlig och allt mer digitaliserad omvärld. Vi gör det från en styrkeposition – med starka resultat och god

tillväxt i ryggen. Med nöjda kunder och ett starkt varumärke. Och med en affärsmodell som är mer modern och kundanpassad än egentligen någonsin tidigare.

Stockholm i mars 2017

A handwritten signature in blue ink, consisting of stylized initials 'JA' followed by a long horizontal stroke.

Johan Agerman
Vd Länsförsäkringar AB

Tillsammans skapar vi trygghet och möjligheter

Om Länsförsäkringar AB Länsförsäkringar AB med dotterbolag bedriver på länsförsäkringsbolagens uppdrag gemensamma affärer inom bank och försäkring, strategiskt utvecklingsarbete och service på områden som ger skalfördelar och effektivitet. Allt för att skapa förutsättningar för länsförsäkringsbolagen att utveckla erbjudandet nära sina kunder.

Länsförsäkringar AB ägs till 100 procent av de 23 länsförsäkringsbolagen, tillsammans med 16 socken- och häradsbolag. Länsförsäkringsbolagen ställer krav på effektiv kapitalanvändning och en avkastning på eget kapital som motsvarar 5 procent över riskfri ränta. Under 2016 uppgick räntabilitet på eget kapital till 10 procent. Förutom moderbolaget Länsförsäkringar AB omfattar koncernen Länsförsäkringar Sak, Länsförsäkringar Bank, Länsförsäkringar Fondliv och Länsförsäkringar Liv samt dotterbolag till dessa. Länsförsäkringar Liv med dotterbolag konsolideras inte i koncernredovisningen eftersom resultatet i sin helhet tillfaller försäkringstagarna.

Uppdrag

Verksamheten inom det gemensamt ägda bolaget Länsförsäkringar AB har i uppdrag att bedriva lönsamma affärer inom sakförsäkring, bank och liv- och pensionsförsäkring, utveckla produkter, koncept, mötesplatser och verktyg samt att ge affärs-service till länsförsäkringsbolagen. Detta för att länsförsäkringsbolagen ska kunna erbjuda sina kunder rätt sortiment och ge privatpersoner, företag och lantbrukare i Sverige möjlighet att leva i trygghet. Länsförsäkringsgruppens återförsäkringsskydd hanteras, genom ett antal poollösningar och gemensamma gruppskydd, av Länsförsäkringar Sak.

Skalfördelar som skapar mervärde för kunderna

Länsförsäkringsgruppens samverkan har vuxit fram. Det har varit de lokala bolagen som bestämt sig för samverkan för att nå skalfördelar och för att kunna koncentrera sig på det som är det viktigaste; hur mötet med kunderna sker och hur kundrelationer utvecklas till att präglas av närhet. Inom produkt- och konceptutveckling, IT-drift och förvaltning samt varumärkeskommunikation kan länsförsäkringsbolagen dela på

kostnaderna istället för att bygga upp dessa resurser lokalt. Arbetsfördelningen mellan länsförsäkringsbolagen och Länsförsäkringar AB ger tydligt fokus för var och en. Länsförsäkringar AB ska skapa förutsättningar för länsförsäkringsbolagen att vara mer effektiva i sina roller. En grundläggande förutsättning för att detta ska fungera är ekonomisk effektivitet. Det är orsaken till att viss sakförsäkringsverksamhet har bedömts lämpa sig bäst för gemensam koncession. Dessa gränssnitt påverkar inte kundrelationerna – de sköts av respektive länsförsäkringsbolag som om de vore lokala banker eller försäkringsbolag. Detta är själva grunden i länsförsäkringsidén. För kunderna finns Länsförsäkringar alltid nära med lokal närvaro och beslutskraft. Utgångspunkten är just den lokala närvaron och beslutskraften – erfarenheten visar att lokal beslutskraft, kombinerad med gemensamma muskler, skapar ett verkligt mervärde för kunderna.

Sakförsäkring

Länsförsäkringar Sak ansvarar för den skadeförsäkringsrörelse, inklusive djur- och grödaförsäkring, som enligt uppdrag från länsförsäkringsbolagen ska bedrivas av Länsförsäkringar AB. Uppdraget är att komplettera bolagens erbjudande med specialprodukter för att möta kundernas behov och att starta ny affär som sedan kan föras ut till länsförsäkringsbolagen. Affärerna drivs så att länsförsäkringsbolagen kan erbjuda kunderna ett brett försäkringssortiment för människor, djur och egendom. Genom gemensamma gruppskydd och poollösningar skapas ett bra återförsäkringsskydd.

Djurförsäkringsrörelsen drivs i dotterbolaget Agria Djurförsäkring och länsförsäkringsgruppens återförsäkringslösningar hanteras gemensamt av Länsförsäkringar Sak, där även internationell mottagen återförsäkring tecknas. Av länsförsäkringsgruppens samlade premieintäkter på 24 Mdkr

utgör premieintäkten från sakförsäkringsverksamheten i Länsförsäkringar AB 5 Mdkr.

Bank

Länsförsäkringar Bank erbjuder banktjänster till privatpersoner, lantbruk och småföretag. Försäljning, rådgivning och service sker genom länsförsäkringsbolagens kontor, via internet och telefon. Inlåning samt viss utlåning sker i Länsförsäkringar Bank, medan merparten av utlåningen och upplåningen sker i dotterbolaget Länsförsäkringar Hypotek. Dotterbolaget Länsförsäkringar Fondförvaltning tillhandahåller värdepappersfonder. Dotterbolaget Wasa Kredit erbjuder finansieringstjänster till företag och privatpersoner – främst leasing, hyra och avbetalning. Antalet kunder med Länsförsäkringar som huvudbank ökade 11 procent till 419 000. Affärsvolymerna i bankverksamheten ökade med 13 procent till 455 Mdkr.

Liv- och pensionsförsäkring

Länsförsäkringar erbjuder liv- och pensionslösningar till företag och privatpersoner. Genom Länsförsäkringar Fondliv erbjuds fondförvaltning, garantiförvaltning och personförsäkringar. Länsförsäkringars fondutbud består av 39 fonder med eget varumärke och 49 externa fonder. Fonderna under eget varumärke finns inom Länsförsäkringars eget fondbolag där tre fonder förvaltas av interna förvaltare och resterande av externa förvaltare. Fondlivbolaget förvaltar 114 Mdkr åt liv- och pensionsförsäkringskunderna. Länsförsäkringar Fondliv erbjuder förvaltning av pensionsförsäkringar med ett garantimoment vad gäller inbetalda premier, medan Länsförsäkringar Liv, som är stängt för nyteckning, förvaltar traditionell livförsäkring som är tecknad före stängningen 2011. Under 2016 har arbetet med att erbjuda kunder möjligheten att villkorsändra försäkringar till Nya Trad fortsatt. Mottagandet har varit positivt. För de som hittills har fått erbjudandet har 41 procent av kapitalet villkorsändrats.

Styrning av risktagande och kapitalanvändning

Affärsverksamheten ska bedrivas i vinstsyfte så att bolaget kan lämna en avkastning på eget kapital på marknadsmässig nivå. Allt kapital som inte behövs för den verksamhet Länsförsäkringar AB bedriver ska över tiden lämnas tillbaka till ägarna som utdelning. Koncernens kapitalsituation i förhållande till dess samlade risker utgör utgångspunkt vid beslut om eventuell utdelning. Länsförsäkringar AB strävar efter en balans mellan kapitalstyrka och risktagande så att minst kreditbetyget A kan försvaras.

Mer än 70 procent av länsförsäkringsgruppens kapital, exklusive kapitalet i Länsförsäkringar Liv som tillhör dess försäkringstagare, finns i länsförsäkringsbolagen. Koncernens kapitalstyrka bedöms därför inte enbart från dess egen situation utan även med hänsyn till länsförsäkringsbolagens kapitalstyrka. Ratinginstitut och andra intressenter har det synsättet. Länsförsäkringsbolagen är mycket väl konsoliderade och har därför betydande förmåga att tillskjuta kapital till koncernen.

Koncernen prioriterar arbetet kring styrning av risktagandet och kapitalanvändningen. Länsförsäkringar AB-koncernen baserar sin riskstyrning av försäkringsverksamheten på en partiell intern modell för beräkning av Solvens II kapitalkrav, som i maj 2016 godkändes av Finansinspektionen. Även Länsförsäkringar Bank har sedan tidigare Finansinspektionens godkännande för att använda en intern riskklassificeringsmodell för mätning av kreditrisk för beräkning av kapitalkrav enligt tillsynsförordningen. Dessutom är Länsförsäkringar AB-koncernen ett finansiellt konglomerat, vilket innebär att risktagandet i de skilda affärsverksamheterna styrs med utgångspunkt i hur de påverkar koncernens kapitalutnyttjande. Syftet är att skydda aktieägarnas kapital och säkerställa en effektiv användning och intjäning på koncernens kapital.

Balans mellan lokalt och gemensamt

Tillsammans har länsförsäkringsgruppen utvecklat balansen mellan småskalighet och storskalighet. Länsförsäkringsbolagens samverkan genom Länsförsäkringar AB

har vuxit fram utifrån ett decentraliserat perspektiv, inte tvärtom. Det har varit de lokala bolagen som bestämt sig för samverkan för att nå skalfördelar och för att kunna koncentrera sig på det som är det viktigaste; hur mötet med kunderna sker och hur kundrelationer utvecklas till att präglas av närhet. Vissa saker inom länsförsäkringsgruppen drivs storskaligt för att skapa fördelar, till exempel utveckling av produkter och IT-system. Andra delar lämpar sig bättre för arbete i mindre skala, som till exempel kundmötet. Framgången ligger i balansen. Utgångspunkten för samarbetet inom länsförsäkringsgruppen är alltid att så stor del som möjligt av verksamheten ska drivas av de lokala bolagen och att i princip alla kundkontakter ska ske där. För Länsförsäkringar är själva kärnidén att möta och känna kunden och det görs bäst i småskalighet. Stordriftsfördelarna uppstår i den samverkan mellan länsförsäkringsbolagen som sker genom Länsförsäkringar AB med dotterbolag.

Vision, värderingar och mål

Länsförsäkringar AB arbetar med en visions- och värderingsstyrd planering av verksamheten. Visionen och värderingarna är vägledande för alla verksamheter inom koncernen för att nå målen.

Vision:

Tillsammans skapar vi trygghet och möjligheter

Visionen är en beskrivning av hur Länsförsäkringar AB vill att det ska vara i den värld vi verkar. Länsförsäkringsgruppen med 6 200 anställda arbetar för att ge 3,7 miljoner kunder ekonomisk trygghet. Länsförsäkringar finns där för att skapa trygghet för kunderna oavsett vilka behov de har – allt från köp av bostad, försäkringar för sak och pension, banktjänster och bolån till olika typer av sparande.

Mål:

Att bidra till att länsförsäkringsbolagen blir framgångsrika och skapar det bästa värdet för kunden är Länsförsäkringar ABs främsta mål

1 Kundernas val

Mål

Länsförsäkringar har som mål att vara kundernas självklara val för finansiella tjänster och att ha den högsta kundnöjdheten. Länsförsäkringars strävar efter att kontinuerligt leverera en kundupplevelse som är bättre än kundens förväntningar. För att kunna möta kundernas behov har Länsförsäkringar som mål att erbjuda sina kunder en trygg ekonomisk helhetslösning med både bank- och försäkringserbjudanden. Med kunden som ägare ska kundernas efterfrågan fortsätta vägleda Länsförsäkringars utveckling – från produktutveckling till det personliga kundmötet. Det innebär att Länsförsäkringar måste fortsätta sin innovativa utveckling av sin affärsmodell, digitala tjänster och långsiktig hållbarhet.

Utfall

Länsförsäkringars gemensamma varumärke är mycket starkt i relation till konkurrenternas inom branschen för bank, försäkring, pension och fastighetsförmedling. Länsförsäkringar har varit en klar marknadsledare av svensk sakförsäkring i mer än 20 år. Länsförsäkringars fondlivbolag är nu Sveriges ledande pensionsförsäkringsbolag inom individuell tjänstepension och bankaffären har en stark kundtillströmning och är den femte största retailbanken i Sverige. Dessutom har Länsförsäkringar Sveriges snabbast växande fastighetsförmedling, som genom sin lokala förankring gått från noll till positionen som tredje största aktör på några år.

Under 2016 visade Svenskt Kvalitetsindex mätningar återigen att Länsförsäkringar har Sveriges nöjdaste kunder inom bank, försäkring och fastighetsförmedling. Kantar Sifos anseendeundersökning 2016 visar att Länsförsäkringar har det högsta anseendet i försäkringsbranschen och det femte högsta anseendet av alla svenska företag – en lista som toppas av Volvo och Ikea. Länsförsäkringars digitala tjänster fick under 2016 utmärkelserna Årets Mobilbank vid Mobilgalan, Bästa mobilsajt och app från Web Service Award, samt vann appen Bästa servicedesign och Folkets val från Design S. Svensk Hållbarhetsranking visar att den svenska allmänheten anser att Länsförsäkringar är bäst på hållbarhet inom bank, pension och försäkring.

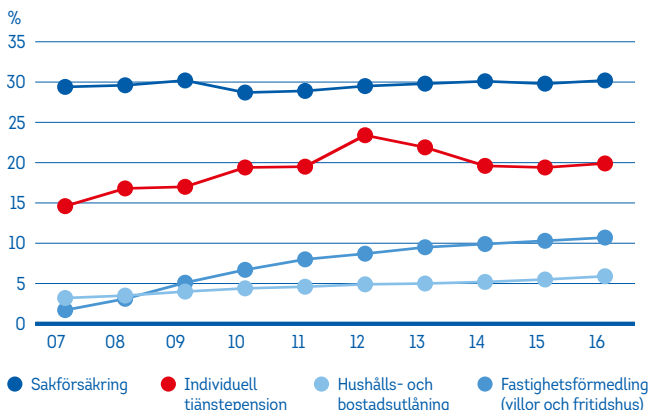
Värderingar:

Värderingarna sammanfattas i fyra ord – Engagemang, Tillit, Öppenhet och Professionalism

Värderingarna i Länsförsäkringar AB beskriver hur medarbetarna i Länsförsäkringar AB-koncernen ska bemöta varandra i syfte att uppfylla visionen och nå målen.

Länsförsäkringars svenska marknadsandelar

Källa: Svensk Försäkring och Statistiska Centralbyrån

2 Lönsam tillväxt

Mål

Nöjda kunder lägger grunden för Länsförsäkringars mål om en långsiktig lönsam tillväxt. För att kunna nå fortsatta tillväxtmål krävs en hög grad av proaktivitet och innovation för att bemöta kundens behov. Långsiktig effektivitet och lönsamhet i de kundägda länsförsäkringsbolagen är viktigt för att de ska kunna möta framtida utmaningar, ta samhällsansvar och stödja en hållbar utveckling i sina regioner. Med kunden som ägare och enda uppdragsgivare skapas en ekonomisk närhet, när inga externa aktieägares intressen måste tillgodoses utan där överskott istället kan gå tillbaka till kunderna i form av återbäring och rabatter eller i form av engagemang i det lokala samhället.

Utfall

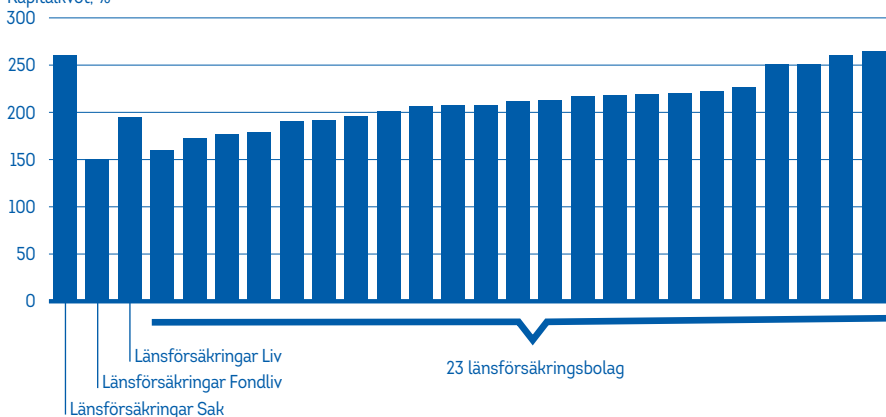
Under 2016 fortsatte den goda tillväxten för Länsförsäkringar, både vad gäller resultat och affärsvolym. Premievolymerna inom sakförsäkring ökade med 6 procent till 24 Mdkr, både från privat- och företagssegmentet. Bankens tillväxt var fortsatt stark med en 13 procent ökning av affärsvolymerna, med en bibehållen hög kreditkvalitet och god geografisk spridning i Sverige. Länsförsäkringar Fondlivs förvaltade kapital fortsatte öka till 114 Mdkr under 2016. Baserat på årets resultat betalar länsförsäkringsbolagen sammanlagt ut 933 Mkr i återbäring till sina ägare – kunderna.

Länsförsäkringsbolagen är mycket väl kapitaliserade med en genomsnittlig kapitalkvot på 212 procent per 31 december 2016. Även Länsförsäkringar AB-koncernen och dess dotterbolag fortsatte att vara väl kapitaliserade 2016. Länsförsäkringar AB-koncernen baserar sin affärsmodell och riskstyrning på en partiell intern modell för beräkning av Solvens II kapitalkrav, som i maj 2016 godkändes av Finansinspektionen. Under 2016 uppgick Länsförsäkringar AB-koncernens räntabilitet på eget kapital till 10 procent.

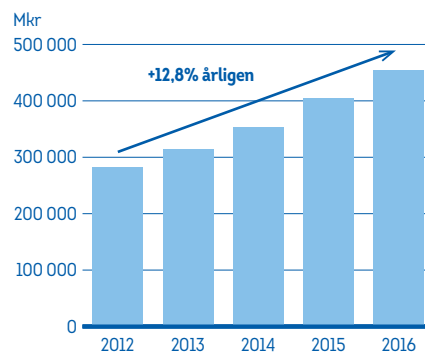
Solvens II kapitalkvot

Per 31 december 2016

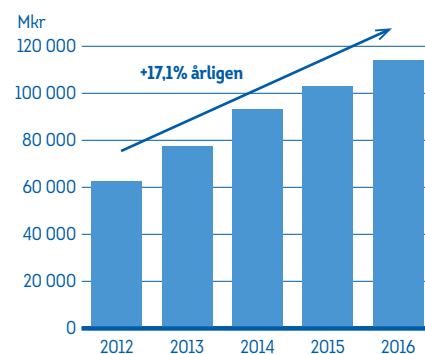
Kapitalkvot, %

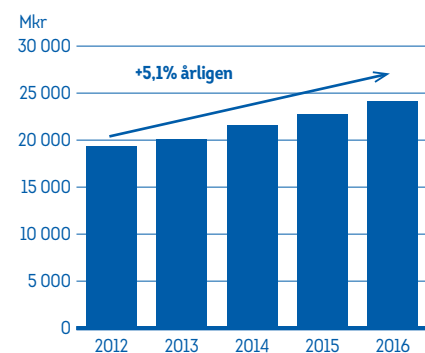
Länsförsäkringar Bank, affärsvolym

Länsförsäkringar Fondliv, förvaltad kapital

Länsförsäkringsgruppen Sakförsäkring, premieintäkt

Ägarstyrning som skapar ett tydligt samspel

Ägarstyrning Inom länsförsäkringsgruppen är ägarstyrningen en del av ett mångfacetterat samspel mellan länsförsäkringsbolagen. Länsförsäkringsbolagen är på en och samma gång medlemmar i federationen, beställare och nyttjare av Länsförsäkringar ABs tjänster, distributörer av Länsförsäkringar ABs produkter och ägare av Länsförsäkringar AB.

I samspelet mellan länsförsäkringsbolagen handlar ägarstyrningen inte bara om styrningen av den gemensamma verksamheten, utan också om att säkerställa att samtliga länsförsäkringsbolag tar sin del av ansvaret för utvecklingen av den verksamhet som de gemensamt valt att investera i. Utvecklingen av de gemensamma affärerna och de senaste årens tillväxtplaner har gjort att länsförsäkringsbolagens ägarstyrning visavi Länsförsäkringar AB alltmer kommit att hamna i fokus. Ägarstyrningen har kommit att bli en allt viktigare del av samspelet mellan länsförsäkringsbolagen.

Ägarstyrningens grunder

Länsförsäkringar AB är ett aktiebolag, och tillika moderbolag i en finansiell koncern, med aktier som ägs individuellt i olika omfattning av de 23 länsförsäkringsbolagen och 16 socken- och häradsbolag. Vart och ett av länsförsäkringsbolagen ansvarar som ägare för att det finns en fungerande ägarstyrning visavi Länsförsäkringar AB. I för-

mell mening är varje länsförsäkringsbolags styrelse ansvarig för ägarstyrningen.

Mot bakgrund av den federativa organisationen och avsikten med ägandet av Länsförsäkringar AB, har länsförsäkringsbolagen tillsammans skapat gemensamma former för ägarstyrning. Former som svarar upp både mot de krav som normalt ställs på ägarstyrning och som samtidigt beaktar de federativa förutsättningarna för samarbetet.

Ägarstyrningen i Länsförsäkringar AB har tydliga fördelar jämfört med ägarstyrning i många större finansiella koncerner. Detta tack vare att samtliga länsförsäkringsbolag har samma tydliga syfte med ägandet, är aktiva och att de tillsammans har tillräckligt stor finansiell kapacitet för att trygga långsiktigheten i ägandet.

Ägarstyrningens logik

Ägarstyrningens logik handlar i huvudsak om relationen mellan länsförsäkringsbolagens styrelser, Länsförsäkringar ABs bolagsstämma och länsförsäkringsbolagens

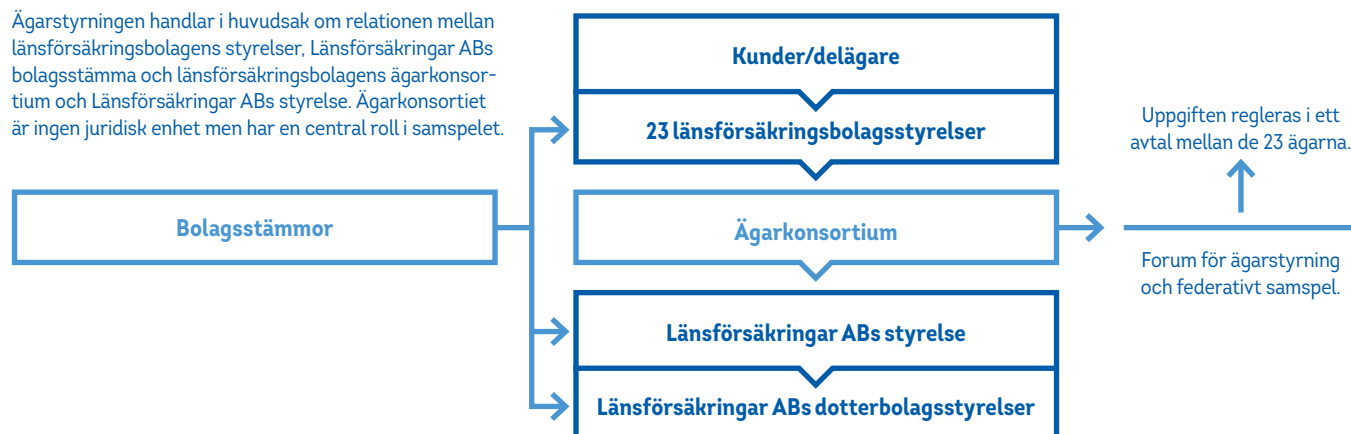
ägarkonsortium och Länsförsäkringar ABs styrelse. Den formella ägarstyrningen sker genom bolagsstämman men länsförsäkringsbolagens ägarkonsortium och länsförsäkringsbolagens representation i styrelsen för Länsförsäkringar AB är också viktiga delar i ägarstyrningen. Formellt regleras bolagsstämmans uppgifter i lag och i bolagsordningen. Konsortiets uppgifter regleras i länsförsäkringsbolagens konsortialavtal. Konsortiets ordförande utses av länsförsäkringsbolagen.

Länsförsäkringar ABs styrelse väljs av bolagsstämman som utgörs av företrädare för samtliga aktieägare. Valet av styrelse bereds genom en process styrd av ägarna genom en av bolagsstämman utsedd valberedning. Valberedningens sammansättning, mandattid med mera regleras i bolagsordningen. Konsortiets ordförande ansvarar för processen gällande förnyelse av valberedning.

Valberedningens huvuduppgift är att föreslå val av ledamöter till Länsförsäk-

Ägarstyrning i länsförsäkringsgruppen

Ägarstyrningen handlar i huvudsak om relationen mellan länsförsäkringsbolagens styrelser, Länsförsäkringar ABs bolagsstämma och länsförsäkringsbolagens ägarkonsortium och Länsförsäkringar ABs styrelse. Ägarkonsortiet är ingen juridisk enhet men har en central roll i samspelet.

ringar ABs styrelse. I valberedningen läggs därmed grunden för ägarnas styrning av verksamheten inom Länsförsäkringar AB. Valberedningen har i sin roll att företräda ägarna och ägarnas intentioner med Länsförsäkringar AB, och att säkerställa att bästa kompetens nyttjas för bemanningen av Länsförsäkringar ABs styrelse.

Ägarnas uppdrag till valberedningen framgår av en särskilt dokumenterad instruktion som fastställs av bolagsstämman. Det är viktigt att det finns en tydlig rågång mellan valberedningen och styrelsen. Valberedningen arbetar självständigt från styrelsen på uppdrag av ägarna. Samtidigt är det viktigt att det sker ett samspel mellan valberedningen och styrelsens ordförande. Ett exempel är den årliga utvärdering som styrelsen gör av sitt eget arbete. Utvärderingen dokumenteras och tillhandahålls valberedningen och utgör därmed också grunden för valberedningens utvärdering av styrelsen.

Länsförsäkringar ABs styrelse agerar som ägarnas företrädare inom den ram som ges av ägarnas avsikt med verksamheten. Länsförsäkringar ABs styrelse driver alltså de strategier och mål som ägarna från tid till annan kommer överens om och verkställer därmed ägarnas uppdrag. Länsförsäkringar ABs styrelse har samtidigt ett stort ansvar för att vårda det kapital som länsförsäkringsbolagen har placerat i Länsförsäkringar AB. Länsförsäkringsbolagens uppdrag till Länsförsäkringar ABs styrelse beslutas i konsortiet och finns dokumenterat bland länsförsäkringsgruppens styrdokument. Länsförsäkringar ABs styrelse beslutar, med utgångspunkt från uppdraget från ägarna, om verksamhetens inriktning och omfattning.

Trygg affär för kunderna och ett hållbart samhälle

Hållbarhet Länsförsäkringar AB värnar en långsiktig omsorg om kundernas trygghet. Runt om i länsförsäkringsbolagen drivs omfattande aktiviteter med långsiktig hållbarhet som utgångspunkt. Inom Länsförsäkringar AB har hållbarhet en viktig plats i alla delar av verksamheten.

Hållbarhet är vårt samhällsansvar

Vd-ord Länsförsäkringar arbetar långsiktigt med ansvarsfulla investeringar, samhällsengagemang och skadeförebyggande arbete - områden där vi genom vår starka marknadsposition verkligen kan göra skillnad.

Inom ansvarsfulla investeringar är vår övertygelse att välskötta, hållbara företag är mer lönsamma på sikt. Skadeförebyggande är både ett arbete för att underlätta vardagen för våra kunder och ett miljöarbete. Att undvika en skada är alltid en vinst för miljön och kunderna. Hållbarhet är också en trovärdighetsfråga; att vi lever som vi lär. Det är därför glädjande att flera svenska håll-

barhetsrankningar under 2016 visar att svenska folket och kunderna uppskattar ansträngningarna som görs av Länsförsäkringar på hållbarhetsområdet.

Ny teknik, nya vetenskapsresultat och förändrade kundbehov ställer nya krav på hur vi hanterar miljö- och samhällsutmaningar. Vi kommer att stärka erbjudandet och utveckla vår roll som samhällsaktör,

exempelvis när det gäller klimathot och naturskador. Likaså är integration och segregering frågor som vi vill påverka. Det är vårt samhällsansvar och här kan vi också göra skillnad.

Johan Agerman
Vd Länsförsäkringar AB

Intressentanalys

Prioriterade intressenter	Kommunikationsvägar	Frågeställningar
Ägare och styrelse	Rapportering, beslut, årsstämma	Verksamhetens uppdrag, policyer och riktlinjer, risker, långsiktiga mål
Kunder	Självvärderingsenkäter, kundundersökningar	Tillgänglighet, service och kvalitet, ansvarsfulla investeringar, miljö- och samhällsansvar i erbjudandet, transparens
Medarbetare	Utbildning, medarbetarundersökningar	Uppförandekod för medarbetare, mångfald, arbetsmiljö och hälsa, kompetensutveckling
Leverantörer	Upphandling, självvärderingsenkäter, strategisk leverantörsstyrning	Uppförandekod för leverantörer, gemensamma samhällsutmaningar, miljö- och samhällsansvar
Samarbetspartners och intresseorganisationer	Samarbeten, undersökningar och enkäter	Ansvarsfullt erbjudande, gemensamma samhällsutmaningar, klimatförändringar, miljö- och samhällsansvar
Myndigheter	Rapportering, samarbeten, undersökningar och enkäter	Ansvarsfullt erbjudande, miljö- och samhällsrelaterade risker, standarder och mätmetoder
Investorare	Rapportering, samarbeten, undersökningar och enkäter	Ansvarsfullt erbjudande, gemensamma samhällsutmaningar, miljö- och samhällsrelaterade risker

Hållbarhet i affären

Hållbarhet handlar om att ge ett ökat värde till kunderna och bidra till en långsiktigt hållbar samhällsutveckling. Genom att erbjuda tjänster inom bank och försäkring har Länsförsäkringar AB goda möjligheter att ta ekonomisk, miljömässig och social hänsyn i affärsbeslut och verksamhetsutveckling, vilket kommer kunder och övriga intressenter tillgodo. Detta är av betydelse för att vara en långsiktig partner för kunder och affärspartners.

Intressenter och väsentlighet

Väsentliga hållbarhetsfrågor identifieras och prioriteras i samverkan med prioriterade intressenter; kunder, ägare, medarbetare, leverantörer, samarbetspartners, intresseorganisationer, myndigheter och investerare.

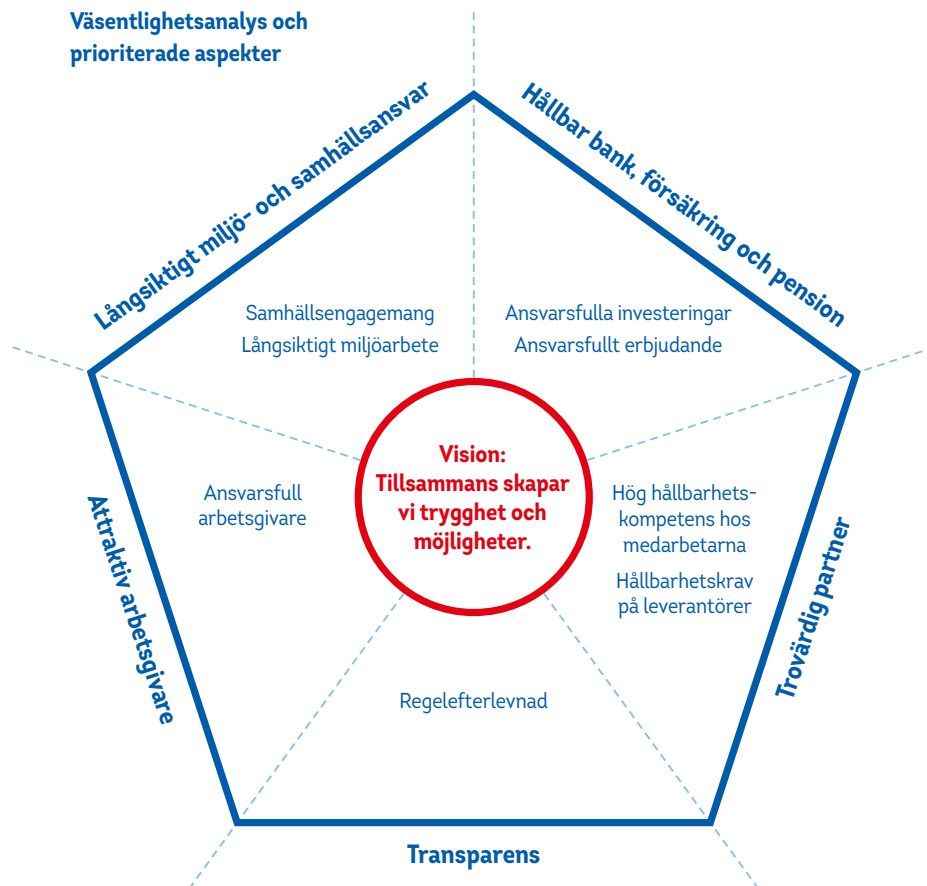
Länsförsäkringsbolagen har, som ägare och mottagare av Länsförsäkringar ABs leveranser, en särställning bland intressenterna, eftersom det ligger i Länsförsäkringar ABs uppdrag att skapa förutsättningar för länsförsäkringsbolagen att bli framgångsrika på sina respektive marknader. Länsförsäkringar AB för en kontinuerlig dialog med dessa intressentgrupper, se sidan 12.

Länsförsäkringar AB värnar om transparens kring risker och möjligheter för att intressenterna ska kunna göra goda bedömningar av hur de påverkar och påverkas av verksamheten. Miljö- och samhällsrelaterade risker kan påverka affären väsentligt. Möjligheter finns också att bidra än mer till en positiv miljö- och samhällspåverkan, till exempel i omställning och anpassning mot ett mer fossilfritt samhälle.

Mest väsentliga utmaningen

Klimatförändringar är en stor utmaning för Länsförsäkringar ABs hållbarhetsarbete, vilket bekräftas i dialog och samverkan med intressenterna. Klimatförändringarna, som är en konsekvens av ökade koldioxidutsläpp, ökar risken för global uppvärmning. Troligt är att ett varmare klimat som följs av extrema väderhändelser, som exempelvis stormar, skyfall och torka, får stora samhällsekonomiska konsekvenser. De skadliga effekterna för försäkringsbolag och banker är uppenbara. Länsförsäkringar AB strävar efter att begränsa och minska risken för klimatpåver-

Väsentlighetsanalys och prioriterade aspekter

kan främst i arbetet inom ansvarsfulla investeringar, skadeförebyggande arbete och i långsiktigt miljöarbete.

Direkt och indirekt påverkan

Länsförsäkringar AB genomför återkommande kartläggningar av risker och möjligheter samt av sin direkta och indirekta påverkan i hela värdekedjan, från leverantörer till medarbetare och kunder. Ett riskbaserat förhållningssätt är särskilt relevant inom områdena ansvarsfullt erbjudande, ansvarsfulla investeringar, regelefterlevnad och krav på leverantörer. En positiv miljö- och samhällspåverkan är särskilt framträdande inom områdena samhällsengagemang och det långsiktiga miljöarbetet.

Prioriterade hållbarhetsaspekter

Med utgångspunkt i intressentdialogen och med vägledning av redovisningsstandarden Global Reporting Initiative (GRI) har Länsförsäkringar AB identifierat åtta prioriterade hållbarhetsaspekter:

1. Ansvarsfullt erbjudande – försäkring och bank som tar hänsyn till miljö- och samhällsrisiker.
2. Ansvarsfulla investeringar – tar hänsyn till miljö- och samhällsrisiker och skapar god avkastning till kunderna.
3. Samhällsengagemang – skadeförebyggande, hälsofrämjande arbete och forskning.

4. Långsiktigt miljöarbete – ett proaktivt, förebyggande arbete för att begränsa klimatpåverkan och minska resursanvändningen.
5. Ansvarsfull arbetsgivare – med ambitionen att attrahera och behålla duktiga medarbetare.
6. Hög kompetens kring hållbarhet hos medarbetarna – bidrar till erbjudandet och internt i verksamheten.
7. Regelefterlevnad – med en hög ambition inom affäretik och anti-korruption.
8. Krav på leverantörer – för hållbarhet i hela leverantörskedjan.

Policy och övergripande styrning

Hållbarhetsarbetets åtta prioriterade aspekter samlas i hållbarhetspolicyn. Målsättningen med denna policy är att tydliggöra styrning och inriktning, målsättningar och aktiviteter samt uppföljning och kommunikation av arbetet. Hållbarhetsarbetet tydliggörs i följande policydokument och instruktioner: ägarpolicy, kreditpolicy, inköps- och upphandlingspolicy, uppförandekod för leverantörer, uppförandekod för medarbetare, policy mot otillbörliga förmåner, policy för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism samt riktlinjer för tjänsteresor och tjänstebil.

Hållbar bank, försäkring och pension

Erbjudande Länsförsäkringar ABs övertygelse är att investeringar som sker ansvarsfullt och ett erbjudande som tar hänsyn till miljö- och samhällsrelaterade risker bidrar till nöjda kunder och en hållbar samhällsutveckling.

Ansvarsfulla investeringar

Länsförsäkringar AB med dotterbolag investerar i bolag över hela världen. Utgångspunkten är att välskötta, hållbara bolag är en långsiktigt god investering. Bolagen bör hantera risker och möjligheter kring affäretik, miljö och sociala frågor på ett ansvarsfullt sätt för att vara långsiktigt konkurrenskraftiga. Länsförsäkringar AB har skrivit under FN-initiativet PRI – Principer för ansvarsfulla investeringar – för att markera detta.

Länsförsäkringar AB placerar kundernas pensionskapital och erbjuder högt rankade egna fonder och rekommenderade externa fonder. Internationella konventioner, aktiv ägarstyrning, förvaltarurval och samarbeten är grunden för arbetet inom ansvarsfulla investeringar. Länsförsäkringar AB eftersträvar transparens för att redogöra för arbetsätt och rutiner gällande ansvarsfulla investeringar.

Internationella konventioner

Arbetet med ansvarsfulla investeringar utgår från de internationella konventioner som Sverige har undertecknat inom miljö, mänskliga rättigheter, arbetsrätt, korruption samt kontroversiella vapen (kärnvapen, klustervapen, biologiska och kemiska vapen samt personminor). Samarbete sker med ett externt etikonsultföretag för att analysera bolagen utifrån dessa konventioner. Med analysen som utgångspunkt söker Länsförsäkringar AB att genom dialog påverka bolag som bryter mot konventionerna. Det sker med målet att det

analyserade bolaget ska upphöra med kränkningen samt vidta förebyggande åtgärder för att förhindra att liknande incidenter upprepas. Om dialogen inte når avsett resultat kan innehavet som en sista utväg avyttras. Majoriteten av noterade aktie- och kreditobligationsinnehav analyseras på detta sätt. Analysen görs för direktinvesteringar och externa fonder i Länsförsäkringar ABs investeringsportföljer, för Länsförsäkringars egna fonder samt

för Länsförsäkringars fondtorgs rekommenderade fonder.

Länsförsäkringar AB har även en dialog med bolag kring hållbarhetsfrågor i ett förebyggande syfte. Ett förebyggande område under 2016 var risken för barnarbete inom kakaoindustrin, ett annat område var vattenrisker inom ett urval bolag på tillväxtmarknader.

Aktiv ägarstyrning

I ägarstyrningen ingår bolagsdialoger kring hållbarhetsfrågor, ett aktivt deltagande i portföljbolagens valberedningar för att påverka styrelsesammansättningen samt röstning på bolagsstämmor. En långsiktig målsättning är att öka mångfalden i portföljbolagens styrelser vad gäller kön, ålder och bakgrund. Under stämmonsäsongen 2016 uppgick andelen kvinnliga styrelseledamöter till 41 procent i de bolag där Länsförsäkringar Fondförvaltning deltog i valberedningen. Länsförsäkringar AB röstar på bolagsstämmor i huvudsak i de bolag, som ingår i de egna fonderna, och där ett väsentligt ägande finns eller där det av andra skäl är viktigt att rösta.

Aktivitet inom ansvarsfulla investeringar

	2016	2015
Antal reaktiva ¹⁾ bolagsdialoger kring hållbarhet som fördes via etikonsult för Länsförsäkringar ABs räkning ²⁾	107	105
Varav antal reaktiva bolagsdialoger som Länsförsäkringar AB varit engagerade i kring hållbarhet	30	38
Antal förebyggande dialoger kring hållbarhet	19	24
Antal uteslutna bolag kring hållbarhet ³⁾ exklusive kolbolag	27	28
Antal bolagsstämmor där röstning skett ⁴⁾	36	22
Deltagande i valberedningar	13	12

¹⁾ Reaktiva bolagsdialoger avser dialoger med bolag där en hållbarhetsincident har inträffat.

²⁾ Det etikonsultföretag som anlitas har dialoger med bolag som hamnar i deras etiska filter för Länsförsäkringar ABs och övriga kunders räkning. Därtill har flera av Länsförsäkringar ABs externa förvaltare en löpande dialog med bolag kring hållbarhetsfrågor.

³⁾ Avser uteslutningar från direktägda aktier och kreditobligationer.

⁴⁾ Avser ordinarie och extra bolagsstämmor.

Samarbeten med andra investerare

Länsförsäkringar AB är aktiv medlem i Hållbart Värdeskapande, ett samarbetsprojekt mellan 17 av Sveriges största institutionella investerare och NASDAQ Stockholm. Syftet med projektet är att lyfta betydelsen av att bolagen arbetar strukturerat med hållbarhetsfrågor. Enligt 2016 års bolagsenkät till de 200 största svenska börsbolagen, svarade majoriteten av bolagen att de har processer och riktlinjer för sitt hållbarhetsarbete och hållbarhet finns på styrelsens agenda.

Länsförsäkringar AB är aktiv medlem i Swesif, en branschsammanlutning för hållbara investeringar. Under 2016 vidareutvecklade Swesif Hållbarhetsprofilen, en branschstandard med information om hur fonder tillämpar hållbarhetskriterier i sin förvaltning, vilken syftar till att underlätta för fondsparare att jämföra fonder.

Under året deltog Länsförsäkringar AB i Svensk Försäkrings och i Fondbolagens För- enings arbetsgrupper med att ta fram ett gemensamt branschmått för att mäta koldioxidavtryck i investeringar samt i ett par samarbetsprojekt rörande klimatfrågor via CDP och PRI. CDP är en organisation som samlar miljöinformation från bolag utifrån finansiella aktörers och investerares krav och behov om bolagens negativa miljö- påverkan.

Krav på externa förvaltare

Majoriteten av Länsförsäkringar ABs investeringar förvaltas av externa förvaltare genom fonder eller diskretionära mandat. Investeringsfilosofin bygger på att använda ledande förvaltare i Sverige och utomlands med olika placeringsområden och förvaltningsinriktningar. Vid upphandling av nya förvaltare ställs hållbarhetskrav. Årligen sker uppföljning av hur förvaltarna integrerar hållbarhetsfrågor i sin förvaltningsmodell. Majoriteten av förvaltarna har skrivit under PRI och under 2016 ökade flera av dem sitt fokus på hållbarhetsfrågor i investeringsanalys, investeringsbeslut och i påverkansdialoger.

Klimatrisker i investeringar

I förvaltningen av kundernas pensionskapital fattas beslut som både påverkar och påverkas av klimatförändringarna och dess följder. Fossil energi i allmänhet och kolkraft i synnerhet orsakar stora koldioxidutsläpp. Länsförsäkringar AB ser stora finansiella risker i att investera i bolag som baserar sin verksamhet på fossila bränslen eftersom fossila tillgångar riskerar att bli så kallade strandade tillgångar. Under 2016 valde Länsförsäkringar AB att för alla egna fonder och direktinvesteringar, avyttra gruvbolag och energibolag med mer än 50 procent av sin omsättning från förbränningskol, för att minska sitt koldioxidavtryck.

Länsförsäkringar AB mäter koldioxidavtryck för sina investeringar i enlighet med det internationella initiativet Montreal Pledge sedan 2015 samt Fondbolagens För- enings och Svensk Försäkrings rekommendationer. För att mäta koldioxidavtrycket i aktiefonder används analysföretaget Trucost. Under 2016 försökte Länsförsäkringar AB genom dialog få flera bolag att börja rapportera sina utsläpp eftersom många bolag inte gör det.

På lansforsakringar.se finns mer utförlig information om ägarpolicy, ägarstyrning, urvalsprocess av förvaltare, samarbeten med investerare, bolagsdialoger, uteslutna bolag samt koldioxidavtryck för Länsförsäkringar ABs egna fonder.

Försäkringar för ett hållbart samhälle

Länsförsäkringar Sak kompletterar länsförsäkringsbolagens försäkringserbjudande med specialprodukter för att möta kundernas behov, till exempel märkes-, ansvars- och specialförsäkring, återförsäkringsskydd samt nya produkter med tillväxtpotential.

När de nya produkterna uppnått en viss volym övergår de till att bli en del av länsförsäkringsbolagens försäkringserbjudande, till exempel återvinningstjänsten till lantbrukarna. Återvinningstjänsten är länsförsäkringsbolagens erbjudande i samarbete med Håll Sverige Rent och lokala entreprenörer för att minska skrot och miljöfarligt avfall på den svenska landsbygden.

Internationella samarbeten kring hållbarhet

I slutet av 2016 undertecknade Länsförsäkringar Sak, som första svenska försäkringsbolag, Principles for Sustainable Insurance (PSI), det största internationella samarbetsinitiativet mellan FN och försäkringsbranschen för hållbar försäkring. Länsförsäkringar Sak vill genom undertecknandet visa sitt ställningstagande för ökad transparens kring hållbar försäkring och samhällsansvar samt påverkansarbete och samverkan för en minskad klimatpåverkan.

Länsförsäkringar AB har sedan tidigare signerat Geneva Associations Kyoto-uttalande, som uppmanar världens försäkringsbolag att i arbetet med kunder, beslutsfattare och branschkollegor medverka till en minskad miljöpåverkan. Geneva Association, som funnits i 40 år, har ett globalt samarbete i försäkringsbranschen kring ekonomiska, politiska och sociala frågor.

Trygghet i olika livssituationer

Länsförsäkringar har flera erbjudanden som ger ekonomisk trygghet för kunderna i olika livssituationer. Försäkringen "Bo Kvar" ger skydd vid dödsfall, sjukdom och arbetslöshet och erbjuds till dem som tar bolån i Länsförsäkringar Hypotek. Ett annat exempel är försäkringen "Senior", som lanserades i början av 2017. Det är en anpassad sjukvårdsförsäkring för äldre privatpersoner som behöver en sjukförsäkring efter det att maximal ålder uppnåtts för att kunna inneha sjukvårdsförsäkring.

Hållbarhetskrav på återförsäkringsbolag

Länsförsäkringar Sak hanterar länsförsäkringsgruppens återförsäkringsskydd samt tecknar mottagen internationell återförsäkring. Under 2016 inledde Länsförsäkringar Sak en dialog med de återförsäkringsbolag som man samarbetar med om att de ska ha signerat Länsförsäkringar ABs uppförandekod för leverantörer eller ställt sig bakom FN Global Compacts principer. Vid en kartläggning genomförd under hösten 2016 mötte 74 procent av återförsäkringsbolagen minst ett av dessa kriterier.

Oklara försäkringsfall

Länsförsäkringar ABs målsättning är att kundkollektivet behandlas korrekt och att rätt ersättning betalas ut till rätt person. Försäkringsbedrägerier är ett problem för hela försäkringsbranschen och därför angeläget att motverka. Länsförsäkringar AB utreder oklara försäkringsfall och misstänkta bedrägerier i försäkringsärenden. En viktig del i arbetet är utbildning av skadehandläggare, samverkan samt riktade aktiviteter. Under året bedrevs bland annat en nationell insats rörande arrangerade trafikolyckor. Utredningsverksamheten nekade under året ersättningar och återkrävde felaktigt utbetalda belopp som totalt uppgick till betydande belopp.

Kreditgivning som värnar hållbarhet

Genom att verka för en ansvarsfull kreditgivning kan Länsförsäkringar Bank bidra till ett ökat kundvärde, en finansiell stabilitet och en hållbar samhällsutveckling. Stödet för och skyddandet av FN Global Compacts principer är av betydelse för kreditgivningen.

Affärsmodell med låga hållbarhetsrisker

All Länsförsäkringar Banks utlåning sker i Sverige med en god geografisk spridning och i svenska kronor, främst inriktad på privatpersoners bolån och på små familjeägda lantbruk med låg risk. Affärsmodellen inom kreditgivning har således relativt låga kreditrisker. Banken har ingen utlåning till storföretagssektorn där de miljö- och samhällsrelaterade riskerna typiskt sett är betydligt större.

Kreditpolicyn, som utgör grunden för kreditgivning, etablerar kriterier för acceptabel risk och identifierar områden med

höga risker inom hållbarhet som kräver speciella överväganden. Den ställer höga krav på kundernas återbetalningsförmåga samt säkerheternas kvalitet. Kreditberedningsprocessen tillsammans med rådgivarnas lokala kund- och marknadskännedom ger goda förutsättningar för en utlåningsportfölj med en hög kreditkvalitet och låga hållbarhetsrisker.

Miljö- och samhällsrelaterade risker

Miljörisker och miljöansvar för lantbruk och företag regleras i ett omfattande regelverk med ett antal olika tillsynsmyndigheter. I kreditberedningen följs miljörelaterade risker upp utifrån punkter om exempelvis tillståndspliktig och icke tillståndspliktig verksamhet samt övrig bedömning av företagets verksamhet. Vid analys avseende risker som handlar om mänskliga rättigheter, arbetsrättsliga risker, korruption eller annan kriminell verksamhet kan bedömning av bransch, verksamhet, former för anställd och inhyrd personal samt övrig relevant informationsinhämtning utgöra utgångspunkt för vidare kontroll. Den sammanvägda bedömningen av de identifierade riskerna kan därefter bli att krediten avslås.

Samarbete med Bankföreningen

Under 2016 deltog Länsförsäkringar Bank i Bankföreningens arbetsgrupp tillsammans med andra svenska banker för att ta fram ett branschinitiativ i form av en hållbarhetsöversikt med syftet att tydliggöra bankens hållbara kreditgivning till företag för konsumenterna. Den första hållbarhetsöversikten kommer att publiceras av respektive bank under våren 2017.

Upplåning som värnar hållbarhet

Länsförsäkringar Banks huvudsakliga finansieringskällor utgörs av inlåning samt av upplåning genom säkerställda obligationer. De säkerställda obligationerna har högsta kreditvärderingsbetyg från Moody's och S&P Global Ratings, vilket indikerar en låg kreditrisk.

Investernas fokus på hållbarhetsfrågor har ökat. Detta märks både i direkt dialog med investerna och i enkäter som ratingföretag inom hållbarhet genomför på uppdrag av investerna. Efterfrågan på så kallade gröna obligationer har ökat på kapitalmarknaden och utvecklingen följs löpande. Bankens ambition är att fortsatt öka transparensen kring verksamhetens låga miljö- och samhällsrelaterade risker samt tydliggöra det fortsatta arbetet avseende hållbarhet i allmänhet.

Digitalt blir enkelt och tillgängligt

Länsförsäkringars kunder har tillgång till 125 kontor runt om i hela landet där 23 länsförsäkringsbolag finns. När det fysiska kundmötet kompletteras med digitala tjänster ökar tillgängligheten för Länsförsäkringars kunder. Utöver de som aktivt väljer digitala kundmötesplatser erbjuds ett alternativ till de som tidigare inte haft möjlighet att ta sig till ett kontor på grund av långa avstånd, funktionsnedsättning eller som önskar service utanför ordinarie kontorstid. Digitaliseringen minskar dessutom miljöpåverkan tack vare färre kundutskick, brev, pappersutskrifter och transporter. Andelen digitalt distribuerade kundutskick uppgick till 34 procent för 2016 jämfört med 30 procent 2015.

Utmärkelser inom hållbarhet

Enligt Sustainable Brand Index 2016 fick Länsförsäkringar högsta betyg bland svenska försäkringsbolag. I Hållbarhetsrankingen 2016 fick Länsförsäkringar högsta betyg bland både banker och försäkringsbolag i Sverige. Bägge undersökningarna bygger på enkäter med konsumenter och visar att det svenska folket och kunderna uppskattar ansträngningarna som görs av Länsförsäkringar på hållbarhetsområdet.

SUSTAINABLE
BRAND INDEX

Långsiktigt miljö- och samhällsansvar

Miljö och samhälle I Länsförsäkringar ABs uppdrag från länsförsäkringsbolagen ingår att utveckla det skadeförebyggande arbetet, aktivt ingå i olika samarbeten och bedriva forskning som bidrar till ett hållbart samhälle.

Skadeförebygga är ett miljöarbete

Att undvika en skada är alltid en vinst för miljön och kunderna. Den skadeförebyggande verksamheten bidrar till en minskad miljöpåverkan med mindre avfall, energi, material, transporter och andra resurser både vid skadehändelsen och vid återställandet och reparationen. Störst miljöpåverkan har natur-, vatten-, brand- och motorskador, som är Länsförsäkringars fokusområden i det skadeförebyggande arbetet. I den skadeförebyggande verksamheten samarbetar Länsförsäkringar AB och länsförsäkringsbolagen med andra företag, bransch- och intresseföreningar samt myndigheter i Sverige och internationellt.

Länsförsäkringar AB tar fram metoder och standarder i det skadeförebyggande arbetet på uppdrag av länsförsäkringsbolagen. Länsförsäkringsbolagen ansvarar i första hand för kundrelationerna och informerar alla försäkringstagare om skaderisker och hur de kan undvikas och förebyggas.

En genomsnittlig vattenskada i ett hem innebär runt 300 kilo koldioxidutsläpp. Vattenskador kan undvikas genom val av rätt material och genom installation av

varningsindikatorer. En villabrand ger i genomsnitt ett koldioxidutsläpp på 25 ton. Bränder orsakar även andra kemiska utsläpp i luft, mark och vatten. En brandsanering och ett återställande av ett hus kräver mycket energi, nya eller återvunna resurser, och orsakar stora mängder avfall.

Klimatpåverkan och naturskador

För försäkringsverksamheten är den globala uppvärmningen en finansiell risk som över tid har svåröverblickbara konsekvenser. Troligt är att ett varmare klimat som följs av ökade risker för naturskador i form av extrema väderhändelser som skyfall, stormar och översvämningar kommer att innebära en risk för ökade utbetalningar för väderrelaterade försäkringsskador, med stora variationer mellan åren och över olika delar av landet. Omställningsproblemen för att hantera den finansiella risken och minska klimatförändringarnas konsekvenser innebär i många avseenden en ny situation. Att använda historiska data och samband riskerar att leda till en systematisk underskattning av riskerna i och med den ökande trenden.

Under året infördes i länsförsäkringsgruppen en nationell plan för att förebygga naturskador och i slutet av året hade naturskadesamordnare utsetts på nästan alla 23 länsförsäkringsbolag.

I Svensk Kvalitetsindex kundnöjdhetsmätning bland sakförsäkringsbolag för 2016 fick Länsförsäkringars förebyggande av skador kopplade till klimatförändringar högsta betyg.

Återförsäkring och naturskador

Länsförsäkringar Sak är en av Europas större köpare av återförsäkring av skog och mark och länsförsäkringsbolagen försäkrar en stor del av all försäkrad skog i Sverige.

Återförsäkringsskyddet har på senare år påverkats allt mer av den ökade risken för naturskador. För att löpande följa och bedöma denna risk finns hos Länsförsäkringar Sak tillgång till en omfattande skadestatistikdatabas. Ny teknik och nya metoder bidrar i detta arbete. Med hjälp av exempelvis kartering kan geografiska informationssystem (GIS) utvecklas som bland annat används för att kartlägga och bedöma risker.

Motorförsäkring

Länsförsäkringar AB och länsförsäkringsbolagen arbetar för att minska antalet olyckor i trafiken. Detta har bland annat lett fram till ett gemensamt arbetssätt och en statistikdatabas som kallas "Skada på karta". Vid en olycka eller incident inom motor och trafik rapporteras denna geografiskt och den samlade incident- och olycksstatistiken ger kunskap om var olyckor sker och varför, samt ger förutsättningar för att förebygga trafikskador långsiktigt i samverkan med väghållare och kommuner.

Hållbarhet vid skadereparation

Länsförsäkringar AB har på uppdrag av länsförsäkringsbolagen tagit fram en LUPIN-certifiering av bilverkstäder i samarbete med Autoteknik. De flesta länsförsäkringsbolagen har anslutit sig till certifieringen, som säkerställer uppfyllelse av miljökrav hos de bilverkstäder som används för skadereparation. Trafikförsäkringsföreningens kvalitetsmätning 2016 visade att två av fem bilverkstäder generellt brister i kvalitet, exempelvis i lackeringsarbeten och rostskydd. Mätningen visade att LUPIN-certifierade bilverkstäder till 45 procent hade färre brister. Under året inleddes arbetet med att höja kraven för att hantera miljö- och samhällsrelaterade risker.

Länsförsäkringsbolagen ställer höga kvalitetskrav i samband med skadereparation av fastigheter och bostäder. Tillsammans med Länsförsäkringar AB vidareutvecklas metoder och system för att ställa krav på de företag som reparerar byggnads-

skador. Dialog förs med företagen om byggmetoder, återvinning och material som minskar negativ miljöpåverkan.

Hälsa för en hållbar livsstil och ett hållbart arbetsliv

Länsförsäkringar är en av Sveriges ledande aktörer inom sjukvårds-, sjuk- och olycksfallsförsäkring och deltar aktivt i samhällsdebatten kring en god hälsa och ett hållbart arbetsliv. Sjukvårdsförsäkringen bygger på förebyggande hälsojämsör och rätt vård i rätt tid med effektiv rehabilitering. För att säkerställa att den vård som förmedlas är medicinskt motiverad och ger långsiktigt bästa resultat för kunderna används så kallad oberoende medicinsk granskning. Syftet är att vårdgivarna ska följa samma riktlinjer för de behandlingsformer som är rekommenderade vid olika besvär, vilket gör att vård och rehabilitering ger ett bättre resultat för kunderna.

De förebyggande hälsojämsörerna syftar till att främja god hälsa och förebyggande av ohälsa genom till exempel minskad stress, bättre sömn och en sundare livsstil. Här ingår bland annat hälsoprofil för medarbetare och organisationer, webbaserade hälsoprogram, personligt samtalsstöd och chefsstöd. I effektiv rehabilitering ingår inte bara medicinsk utan även arbetslivsinriktad rehabilitering, och dessutom behandling av beroende och missbruk.

➔ På lansforsakringar.se finns mer information om skadeförebyggande och hälsofrämjande arbete för god hälsa.

Hälsofrämjande och skadeförebyggande för djur

Agria är marknadsledare inom djurförsäkring i Sverige och arbetar med skadeförebyggande och hälsofrämjande arbete för djur och stödjer aktivt forskning kring djurs hälsa. Kunderna är medvetna och engagerade i frågor som rör deras djur och veterinärvård till dem. Agria ger råd och information via hemsidan, appen och andra insatser, till exempel i tjänsten Telefonveterinären och podcasten Pälspodden. Riktade insatser görs mot barn och unga för att ge kunskap om olika husdjur och värdet av att ha ett eget husdjur.

Djursjukvården utvecklas i en riktning mot att erbjuda allt mer omfattande vård av djur, där djursjukvården ligger allt närmare humansjukvården. Agria vill bidra till diskussionen om etiska ställningstaganden och utveckla försäkringsprodukter som stöttar hög etik och gott omhändertagande i djursjukvården och som även möter olika djurägars behov av vård.

Agria stödjer forskning om de djurslag som Agria försäkrar. Forskningsstödet, som baseras på en del av premieintäkterna, är inriktat på djurs hälsa och på djurens betydelse för människan och samhället. Agria har en unikt omfattande skadestatistik, vilken används av forskare och avelsklubbar i arbetet för ökad djurhälsa och hållbarhet.

➔ På agria.se finns mer information om skadeförebyggande och hälsofrämjande arbete för djur.

Länsförsäkringsbolagens forskningsfond

Länsförsäkringar AB och länsförsäkringsbolagen stödjer sedan många år tillbaka vetenskaplig forskning kring människors trygghet genom Stiftelsen Länsförsäkringsbolagens Forskningsfond. Forskningen ska bidra till ökad ekonomisk och fysisk trygghet i samhället. Resultaten görs allmänt tillgängliga samt omsätts i allt ökande utsträckning i den egna verksamheten mot kund. Två teman, tryggt boende och oskyddad trafikant, har varit prioriterade områden under 2016. Under året lanserades Forskningspodden, en podcast om aktuella omvärldsförändringar och forskningsresultat som Länsförsäkringar bidragit till.

Forskningsfondens inleda projekt

Institutionen för ekonomisk och industriell utveckling vid Linköpings universitet inledde under 2016 det treåriga forskningsprogrammet "Nudging my future self: beteendeekonomiska studier av yngres finansiella beslut". Likaså startade projektet "Ömsesidighet i den svenska försäkringsmodellen" vid Uppsala universitet. Stiftelsen beslutade vidare att bidra till forskning vid Ersta Sköndal högskola under programtiteln "Tillitens geografi: lokalsamhälletillit i ett Sverige i förändring" samt att utlysa medel för urbaniseringsforskning med fokus på villkor för tillväxt i olika regionala miljöer.

På lansforsakringar.se finns mer information om Länsförsäkringars forskningsarbete.

Mikroförsäkring i ICMIF-samarbete

Länsförsäkringar AB stödjer sedan 2016 projektet Uplift i Indien, vars syfte är att fler människor ska få tillgång till hälsoförsäkring. Projektet sker inom ramen för "The ICMIF 5-5-5 Mutual Microinsurance Strategy", där begreppet 5-5-5 står för ambitionen att inom fem år i fem utvecklingsländer nå fem miljoner låginkomst-hushåll med en mikroförsäkring. Länsförsäkringar AB bidrar finansiellt och med kompetens som överförs till befintliga ömsesidiga och kooperativa verksamheter i Mumbai och Pune i Indien.

Hälsa och miljö är sammanlänkande. Det förändrade klimatet ökar påfrestningarna för en redan utsatt befolkning i dessa länder. Det betyder också att själva arbetet blir något bredare än en renodlad hälsoförsäkring, till exempel i frågor som rör minskad negativ miljöpåverkan, rent vatten, sanitet och möjlighet till hygien, vilket är grundläggande för att människor och samhällen ska utvecklas och fattigdom bekämpas.

Samarbete med ECPAT

Länsförsäkringar Bank ingår i Finanskoalitionen mot barnsexhandel som samverkar med ECPAT i Sverige (End Child Prostitution, Child Pornography, and Trafficking of Children for Sexual Purposes). Finanskoalitionen mål är att förhindra att det svenska betalningssystemet missbrukas för köp av sexuella övergreppsbilder på barn och sexhandel med barn samt att skapa opinion mot denna brottsliga verksamhet. Medlemarna arbetar aktivt för att informera

medarbetare och kunder, har implementerat riktlinjer mot barnsexhandel och är med och ökar kunskapen om problematiken för att proaktivt kunna bidra i det förebyggande arbetet.

Länsförsäkringar AB har dialog med exempelvis sina leverantörer inom hotell- och resebranschen för att informera om och förebygga risken för och stoppa trafficking och barnsexhandel.

Trovärdig partner

Kompetens och krav Länsförsäkringar ABs kompetens inom hållbarhet, inklusive miljö, samt krav på leverantörer är viktiga aspekter för trovärdigheten som partner.

Hållbarhetskrav på leverantörer

Länsförsäkringar AB tar ekonomisk, social och miljömässig hänsyn vid upphandling och inköp för att hantera affärsrisker och skydda FN Global Compacts principer. Upphandlingar genomförs i konkurrens så att varor och tjänster med rätt kvalitet och minsta möjliga samhällspåverkan anskaffas till en totalkostnad som långsiktigt är mest ekonomiskt fördelaktigt. Uppförandekoden för leverantörer definierar krav om mänskliga rättigheter, arbetsförhållanden, miljö och affärsetik. Leverantörerna, och deras underleverantörer, förväntas efterleva principerna i uppförandekoden.

Hållbarhetskrav ställs på externa förvaltare i arbetet inom ansvarsfulla investeringar, se sidan 14, och på återförsäkringsbolag i Länsförsäkringar Saks verksamhet, se sidan 15.

Inköp, riskbedömning och arbetssätt

Länsförsäkringar ABs inköp sker i huvudsak från leverantörer i Sverige. Inom IT sker inköp från leverantörer med verksamhet i Sverige men även i andra länder, exempelvis Indien. De mest betydande leverantörerna finns inom kategorierna IT & telekom, hälsa & sjukvård, konsulttjänster, marknad & kommunikation, finansiella tjänster samt kontorsförvaltning. Länsförsäkringar ABs cirka 90 största leverantörer utgör 80 procent av total fakturerad inköpsvolym. Konsolideringsgraden ger förutsättningar för en effektiv leverans-, hållbarhets- och affärsmässig uppföljning av leverantörerna.

Vid upphandling och strategiska möten med större leverantörer görs löpande bedömningar av miljö- och samhällsrelaterade risker utifrån land, bransch och bolag. Ambitionen är att säkerställa att leverantörerna efterlever och skyddar principerna i uppförandekoden för leverantörer. Uppförandekoden för leverantörer är en del

av inköpsavtalet för alla nya leverantörer. De större leverantörerna, motsvarande 60 procent av totala inköp faktureringsmässigt, har under de senaste två åren svarat på självutvärderingsenkäter. Svaren följdes sedan upp med respektive leverantör. Inga väsentliga risker identifierades utifrån enkätsvaren och uppföljningen.

I det fortsatta arbetet med att implementera uppförandekoden för leverantörer kommer arbetssätten vidareutvecklas. I den strategiska avtalsstyrningen kommer en bredare och djupare dialog om hållbarhetsfrågor att införas. Rutiner för att bedöma behovet av stickprovskontroller och revisioner hos leverantörer ingår i detta arbete.

Samarbeten och rundabordssamtal

Under året deltog Länsförsäkringar AB i två rundabordssamtal med större företags inköpschefer och hållbarhetschefer för att diskutera hur leverantörernas efterlevnad av uppförandekoder för leverantörer och skyddandet av FN Global Compacts principer säkerställs. Vid rundabordssamtalen diskuterades bland annat bransch- och landspecifika samhällsutmaningar, samarbeten och tredjepartskontroller.

Minskad resursanvändning

ISO 14001 är vägledande för miljöarbetet. Strategin för att minska klimatpåverkan från den egna verksamheten är främst energieffektivisering, övergång till förnybara källor, nyttjande av grön el, minskat resande, ökad användning av digital mötes teknik samt klimatkompensation för de delar som återstår.

Koldioxidutsläpp i egen verksamhet

I den egna verksamheten är tjänsteresor och uppvärmning de största koldioxidutsläppskällorna, där flygresor står för störst andel koldioxidutsläpp. Koldioxidutsläppen

för 2016 var något lägre jämfört med föregående år med en minskning om 1 procent. Ett flertal aktiviteter och tydliggöranden i styrningen har genomförts för att minska koldioxidutsläppen, till exempel att resa med tåg istället för flyg eller bil där det är lämpligt och distansmöten via webb, video och telefon istället för resa. Under året genomfördes 2 162 (1 477) digitala möten. I början av 2016 beslutades dessutom om en dubbel klimatkompensation för de totala koldioxidutsläppen i verksamheten.

Effektivisering och förnyelsebart

Användning av förnybara energikällor eftersträvas och för uppvärmning används fjärrvärme. Fastighetsdelen är märkt med Bra Miljöval. Kontorsfastigheterna är Green Building-certifierade. En av fastigheterna har dessutom betyget Silver enligt Miljöbyggnad, tack vare valet av energi, byggmaterial och inomhusmiljö. Kontinuerligt ses arbetssätten över för en mer energieffektiv elförbrukning och uppvärmning bland annat genom elbesparingsappen Green Finger-print.

Ett kontinuerligt effektiviseringsarbete genomförs i kontorsverksamheten för att minska negativ miljöpåverkan inom flera områden vad gäller material, återvinning och avfall. Under 2016 utsågs Länsförsäkringar AB av samarbetspartnern Coor till Årets miljöstjärna för arbetet med att minska negativ miljöpåverkan. Internt i verksamheten sorteras allt avfall och kontorsmaterial och återvinns i första hand.

Koldioxidutsläpp i verksamheten

Källa för koldioxidutsläpp ¹⁾	CO ₂ -utsläpp, kg 2016	Förbrukning mWh 2016	CO ₂ -utsläpp, kg 2015	Förbrukning mWh 2015
Fjärrvärme – fastigheter och kontor	68 138	1 068	70 303	846
Elförbrukning – verksamhet	26 111	3 072	24 955	2 934
Elförbrukning – fastighet	8 487	998	8 330	980
Pappersutskrifter	4 956	26 221 ²⁾	5 244	27 734 ²⁾
Totalt	107 692	5 138	108 832	4 760
Källa för koldioxidutsläpp ³⁾	CO ₂ -utsläpp, kg 2016	Körda km 2016	CO ₂ -utsläpp, kg 2015	Körda km 2015
Flygresor	556 816	4 465 921	552 350	4 423 574
Bilresor – tjänstebil	177 198	1 510 907	188 239	1 608 883
Bilresor – privatbil	29 257	230 368	31 276	236 937
Tåg	3	941 507	2	832 394
Totalt	763 274	7 148 703	771 867	7 101 788
Totalt koldioxidutsläpp i verksamheten	870 966		880 699	
Sorterat avfall till materialåtervinning	Återvunnet, kg 2016		Återvunnet, kg 2015	
Wellpapp	14 595		7 044	
Kontorsblandat papper	16 960		18 712	
Metall	3 713		1 171	
Lysrör	0		1 420	
Lågenergilampor	1 600		377	
Glasförpackningar	3 229		3 581	
Elektronikavfall	6 393		3 044	

¹⁾ Scope 2 enligt GHG-protocol.

²⁾ Pappersutskrifter kg.

³⁾ Scope 3 enligt GHG-protocol.

Attraktiv arbetsgivare

Medarbetare Öppenhet och mångfald ligger helt i linje med företagets kultur och värdegrund. En övertygelse finns om att olikheter berikar. Länsförsäkringar AB har en hög ambition i sitt fortsatta mångfaldsarbete.

En av Sveriges mest attraktiva arbetsgivare

Länsförsäkringar AB har som ambition att vara en ansvarsfull och spännande arbetsgivare. Det finns stora möjligheter till utveckling och karriär. Vid rekrytering ska en god affärsetik och goda värderingar samt mångfalds- och jämställdhetsarbetet bidra till en företagskultur som gör att de bästa talangerna attraheras och söker sig till Länsförsäkringar AB. Tillsammans med de 23 länsförsäkringsbolagen kommuniceras kontinuerligt kring arbetsgivarerbjudandet – via sociala och digitala kanaler och i möten med kandidater på arbetsmarknadsdagar och campus till exempel Womens Finance Day på Handelshögskolan och Armada på KTH.

När yrkesverksamma yngre akademiker svarade på Universums Karriärbarometern mottog Länsförsäkringar för nionde året i rad utmärkelsen "Försäkringsbranschens mest attraktiva arbetsgivare" och är det enda försäkringsbolag som är bland de 100 mest attraktiva arbetsgivarna. När landets högskoleekonomer svarade på Universums Företagsbarometern fick Länsförsäkringar samma utmärkelse för fjortonde året i rad.

Bra intern attraktivitet

Länsförsäkringar ABs interna attraktivitet som arbetsgivare mäts enligt Net Promotor Score (NPS). Årets NPS i medarbetarundersökningen var 21, jämfört med benchmark 29 för de bästa företagen. Samtliga index i medarbetarundersökningen visade mycket goda resultat:

Index	2016	2015	High performing benchmark ¹⁾
Nöjd medarbetare (NMI)	94	94	94
Ledarskap (LSI)	78	79	81
Engagemang (EI)	81 ²⁾	80	84

¹⁾ High Performing benchmark är baserat på resultat från cirka 70 000 svar från högpresterande företag.

²⁾ Att öka medarbetarnas engagemang från 80 till 81 i index var ett mål i affärsplanen. Undersökningen visade att det finns en stor vilja att vara med och påverka och arbeta mot en kultur av ständiga förbättringar, medarbetarna är nöjda med sin arbetsplats.

Kompetens och prestation

Medarbetarna får kontinuerlig återkoppling på sin prestation och har en dialog med sin närmaste chef om utvecklingsbehov, arbetsmiljö och hälsa. Prestation är att nå uppsatta

mål enligt affärsplanen och att agera i enlighet med värderingarna. 83 (83) procent av medarbetarna uppfattar att de får kontinuerlig återkoppling på sin prestation av sin närmaste chef.

Lean-arbetet, som är ett strukturerat arbete med ständiga förbättringar, utvecklar både affärsverksamheten och medarbetarna. 77 (73) procent uppfattar att deras kompetens utvecklas i takt med förändrade krav i arbetet, vilket kan jämföras med målet i affärsplanen som låg på 75 procent.

Den interna utbildningsverksamheten utvecklar och genomför egna utbildningar inom liv-, bank och sakförsäkringsområden samt ledarskapsutbildningar. Under året genomfördes totalt 8 752 utbildningstillfällen för medarbetare inom länsförsäkringsgruppen. Olika e-utbildningar används för att förstärka en lärande och innovativ kultur och införandet av medarbetarprofilen.

Under året genomfördes en kartläggning av framtida strategiska kompetenser och bemanningsbehov för åren 2017 och 2019 utifrån digital efterfrågan, förändrade omvärldskrav, ökade affärsvolym och en förstärkning av specialistroller.

Medarbetarskap och ledarskap

Tydliga krav och förväntningar finns på ledare och medarbetare baserat på värderingarna samt medarbetar- och ledarprofilen. Medarbetarskap innebär att varje medarbetare tar ansvar för sin egen utveckling vad gäller prestation, kompetens och hälsa. I medarbetarskapet ingår också att aktivt driva verksamhetsförbättringar. Ansvaret beskrivs i personalpolicyn och arbetsmodellen för prestationsstyrning.

I samband med medarbetaravslut och uppsägningar följer Länsförsäkringar AB kollektivavtalets regler. Samtliga medarbetare utom koncernledningen omfattas av kollektivavtal.

Mångfald

Mångfaldsarbetet i verksamheten utgår från ett förhållningssätt som ska uppnå följande: skapa värde för kunderna, medarbetaren och samhället, göra skillnad som bidrar till lönsamhet, spegla samhället och kundbasen samt bredda rekryterings-

basen. Alla HR-chefer genomförde under året en mångfaldsutbildning.

Jämställdhets- och mångfaldsplanen reviderades under året för att tydliggöra mål, handlingsplaner och hur uppföljning ska ske. Den reviderade planen tar även upp jämställdhetslagen och diskrimineringslagstiftningen och hur de tillämpas.

När 14 studenter på universitet och högskolor rekryterades till Länsförsäkringar ABs sommarakademiprogram, var hälften av studenterna av annan etnisk bakgrund. Studenterna får genom programmet goda arbetserfarenheter och Länsförsäkringar AB får ta del av studenternas kompetens och idéer.

Samarbeten

Ett samarbete inleddes under 2016 med Handelshögskolan i Stockholm om ett affärsinriktat managementprogram "Rapid Acceleration Management (RAMP)". Programmet syftar till att fånga upp nyanlända med akademiska kunskaper och introducera dem i svenskt arbetsliv. En praktikant rekryterades under året till Länsförsäkringar AB via programmet. Andra samarbetsprogram för nyanlända är Korta vägen och Welcome Talent. Samarbete sker även med Diversity Charter Sweden och för andra året i rad med My Dream Now. Ett 30-tal medarbetare engagerade sig under 2016 och gick My Dream Nows klasscoachningsprogram som syftar till att hjälpa ungdomar i Stockholmsområden med hög arbetslöshet och integrationsutmaningar till en framtidstro.

Jämställdhet

Arbetet för en jämställd arbetsplats är ett prioriterat område. Vid rekrytering ska en jämnare könsfördelning uppnås i arbetsgrupper och inom olika chefsbefattningar. För 2016 skedde en ökning från 27 till 31 procent när det gäller andel arbetsgrupper med 40/60-fördelning på män och kvinnor. Se även tabell på sidan 23 för mer statistik kring jämställdhet.

En uppföljning av fjolårets resultat av Jämik resulterade i 120 poäng, medianen för finansiella bolag är 119 och maxpoängen är 180. Nyckeltalsinstitutet anser att företagets jämställdhetsarbete fungerar bra. Fortsatt fokus framöver är en jämnare könsfördelning i alla yrkesgrupper. Enligt medarbetarunder-

Medarbetarstatistik Länsförsäkringar AB-koncernen inklusive Länsförsäkringar Liv

Medarbetare	2016	2015
Tillsvideareanställda, totalt	1 759	1 679
varav män	730	704
varav kvinnor	1 029	975
Tillsvideareanställda som rekryterats externt under året	185	182
Tillsvideareanställda som slutat och gått till annat bolag inom länsförsäkringsgruppen	13	7
Tillsvideareanställda som slutat under året	125	137

Tillsvideareanställda som rekryterats externt under året	2016		2015	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
0-30 år	23	17	20	20
31-40 år	27	35	35	30
41-50 år	41	22	29	23
51-60 år	13	7	17	8
61-	-	-	-	-
Totalt	104	81	101	81

Alla anställda är heltidsanställda oavsett om de arbetar hel- eller deltid. Medarbetare som har egna barn yngre än 12 år har möjlighet att jobba deltid enligt branschens kollektivavtal.

Åldersintervall alla medarbetare	2016	2015
0-30 år	184	177
31-40 år	454	446
41-50 år	594	566
51-60 år	439	411
61-	88	79
Medelålder, kvinnor	44	44
Medelålder, män	44	45

sökningen anser 80 procent av kvinnorna och 92 procent av männen att Länsförsäkringar AB är en jämställd arbetsplats. Alla medarbetare har möjlighet att få en löneutfyllnad som är en kompletterande ersättning till den allmänna föräldrapenningen. Nätverket Onet utvecklar och coachar framtida kvinnliga ledare som en del av det strukturerade jämställdhetsarbetet.

Lönenivån för män och kvinnor i lika befattningar på samtliga nivåer kvalitets-säkras genom en lönekartläggning, som enligt lag sker vart tredje år. Den senast genomförda kommer att avslutas första kvartalet 2017. Lönekartläggningen från 2013 visade inga skillnader på grund av kön för lika befattningshavare.

Hälsa och arbetsmiljö

Länsförsäkringar AB bedriver ett systematiskt arbetsmiljöarbete med regelbunden

uppföljning av arbetsmiljön för att bland annat motverka stress och ohälsosam arbetsbelastning enligt nya arbetsmiljöföreskriften AFS 2015:4 som infördes den 31 mars 2016. Kontinuerligt sker även uppföljning av sjukfrånvaron. Den totala sjukfrånvaron har gått ner från 3,2 till 3,1 procent.

Årets medarbetarundersökning visade att 64 (56) procent av medarbetarna upplevde att de har en rimlig stressnivå i sitt arbete och 80 (77) procent upplevde balans mellan arbete och fritid, vilket får anses vara ett gott betyg. Chefer och arbetsmiljöombud fick under året utbildning i hur de kan stärka en hälsosam arbetsplats och hur samverkan mellan arbetsgivare och arbetsmiljöombud ska ske. Interna rutiner för riskbedömning och samverkan mellan arbetsgivaren och arbetsmiljöombud utvecklades under 2016 och kommer att införas 2017.

	2016		2015	
Åldersintervall chefer	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
0-30 år	1	4	2	4
31-40 år	23	21	23	23
41-50 år	46	55	47	57
51-60 år	33	29	24	32
61-	-	5	2	6
Totalt	103	114	98	122
Totalt	217		220	

Medelålder chefer	2016	2015
Kvinnor	46	46
Män	46	47

Könsfördelning chefer, procentuell fördelning	2016		2015	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Företagsledning	50	50	58	42
Avdelningschefer	48	52	47	53
Gruppchefer och teamledare	47	53	45	55

Könsfördelning ledning och styrelse, antal	2016		2015	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Vd	4	6	4	6
Ledningsgrupper ¹⁾	25	37	20	41
Styrelseledamöter ²⁾	28	38	30	44

¹⁾ Inklusive fackliga representanter.

²⁾ Ordinarie ledamöter inklusive fackliga representanter.

Sjukfrånvaro i procent	2016	2015
Total sjukfrånvaro som en andel av ordinarie arbetstid	3,1	3,2
Andel av total sjukfrånvaro som är långtidssjukfrånvaro, sammanhängande sjukfrånvaro på 60 dagar eller mer	44,4	46,8

Arbetsmiljöarbetet bedrivs inom arbetsmiljö- och jämställdhetskommittén. Här sker uppföljning av frågor som till exempel jämställdhet och mångfald, sjukfrånvaro, arbetsskador och medarbetarundersökningar. Inga diskrimineringsärenden rapporterades under 2016.

Alla medarbetare har en sjukvårdsförsäkring som ger snabb tillgång till vård. Alla medarbetare har även möjlighet att löneväxla till tjänstepension samt teckna grupp-försäkringar till ett förmånligt pris via löneavdrag.

I sjukvårdsförsäkringen ingår sjukvårdsrådgivning, personligt samtalsstöd samt förebyggande hälsotjänster. En tydlig rehabiliteringsprocess är införd i verksamheten. Avtal finns med Företagshälsovården om hälsokontroller samt behandling av arbetsrelaterade sjukdomar och friskvård subventioneras.

Transparens

Styrning och redovisning Hållbarhetsarbetets inriktning och styrning tydliggörs i flera policydokument och instruktioner. Hållbarhet finns högt på agendan hos styrelsen och i koncernledningen. Länsförsäkringar AB värnar om ett transparent förhållningssätt kring miljö- och samhällspåverkan.

Företagskultur och efterlevnad

Länsförsäkringar ABs företagskultur, etik och värderingar vägleder i hållbarhetsarbetet. Genom policydokument och riktlinjer tydliggörs arbetssätt och beteenden som rör hållbarhet. Ett proaktivt effektiviseringsarbete sker kontinuerligt för att minska negativ miljö- och samhällspåverkan, öka positiv påverkan och stärka erbjudandet.

Policyer och internationella initiativ

Länsförsäkringar AB har undertecknat FN Global Compacts tio principer om mänskliga rättigheter, arbetsrätt, miljö och anti-korruption, vilket innebär ett tydligt ställningstagande för att följa och skydda dessa principer. Hållbarhetspolicyn, ägarpolicyn och uppförandekoden för leverantörer tydliggör skyddandet av FN Global Compacts principer.

Länsförsäkringar AB är medlem i flera internationella försäkringsbolagssamarbeten för att samverka och stärka konkurrenskraften utifrån olika marknadsutmaningar. Länsförsäkringar AB är bland annat medlem i

AMICE, Association of Mutual Insurers and Insurance Cooperatives in Europe, som också har ett informations- och erfarenhetsutbyte bland medlemmarna kring hållbarhet.

Länsförsäkringar AB har även undertecknat internationella initiativ och har flera samarbeten inom hållbarhet, vilka har redogjorts för till exempel inom arbetet med ansvarsfulla investeringar på sidan 14. Inom ramen för försäkringsverksamheten finns samarbeten främst beskrivna på sidorna 15 och 18.

Hållbarhetspolicy

Under året infördes en hållbarhetspolicy i Länsförsäkringar AB utifrån styrelsens beslut. Syftet med hållbarhetspolicyn är att tydliggöra hållbarhetsinriktningen för medarbetarna, peka ut prioriterade hållbarhetsaspekter utifrån dialog med prioriterade intressenter samt tydliggöra hållbarhetsarbetets organisation och styrning. I policyn, som ersatte miljöpolicyn, tydliggörs exempelvis miljöhänsyn och försiktighetsprinciper

samt prioriterade områden inom bank och försäkring.

Uppförandekoden

Uppförandekoden för medarbetare är en uppsättning affärsetiska regler och riktlinjer som ska vägleda såväl medarbetare som chefer och styrelseledamöter i det dagliga arbetet i hur de förväntas uppträda och agera i enlighet med Länsförsäkringar ABs vision, värderingar, mål, strategier och externa krav.

Uppförandekoden reviderades under 2016 med förtydliganden i tolkningar av lagkrav, regelverk och etiska ställningstaganden. Under året lanserades även en obligatorisk e-utbildning Länskompassen som innehåller en utbildning i tre delar: uppförandekoden för medarbetare, säkerhet och hållbarhet. Både policy och e-utbildning finns tillgänglig på svenska och engelska.

Initiativ och samarbeten inom hållbarhet som Länsförsäkringar AB ingår i

Anti-korruption

Länsförsäkringar AB tar avstånd från all form av korruption och otillåtna förmåner, vilket tydliggörs i uppförandekoden och i policy mot otillbörliga förmåner. Institutet Mot Mutors (IMM) rekommendation om hur gåvor, belöningar och andra förmåner i näringslivet får användas är en del av policyn mot otillbörliga förmåner. Det övergripande syftet med Länsförsäkringar ABs anti-korrupsionsarbete är att vägleda medarbetarna i hur de undviker att ge och ta emot gåvor och representation som kan väcka misstanke om att syftet är för privat vinning eller för att främja tredje mans intresse.

Inom Länsförsäkringar AB och respektive dotterbolag genomförs regelbundet en mutriskanalys i syfte att utvärdera risken för förekomst av mutor och annan otillåten påverkan. De områden som beaktas är respektive bolags verksamhet, storlek och organisation, marknad, kunder, distributionskanaler, samarbetspartners, sponsring samt inköp.

I e-utbildningen Länskompassen finns lärande exempel som syftar till att skapa medvetenhet och tydliggöra den omgivning och de risker för korruption som finns i koncernen. Policyn mot otillbörliga förmåner ger mer ingående vägledning kring de externa krav som finns. Medarbetarna kan vända sig till närmaste chef eller chefs chef vid misstanke om oegentligheter eller göra en whistleblowing-anmälan.

Whistleblowing-rutin

I syfte att motverka och stoppa brott eller misstanke om brott i verksamheten eller nära verksamheten, har en rutin för whistleblowing tagits fram så att medarbetare, kunder, samarbetspartners och andra som är anknutna till verksamheten kan rapportera misstänkta oegentligheter. Denna rutin ska ses som ett alternativ till övriga rapporteringsvägar.

I uppförandekoden finns information om rutinen. En anmälan om whistleblowing kan göras anonymt och den som gör en anmälan

kommer inte att drabbas av några arbetsrättsliga repressalier på grund av sin anmälan så länge uppgifterna inte är medvetet och uppenbart oriktiga. Under 2016 förekom inga whistleblowing-anmälningar.

Anti-penningtvätt och motverkande av finansiering av terrorism

Inom Länsförsäkringar AB bedrivs ett omfattande arbete för att begränsa risken för att verksamheten ska utnyttjas eller utsättas för finansiell brottslighet. Genom att bland annat upprätta en god kännedom om kunderna och genom aktiv övervakning och rapportering av transaktioner sker ett effektivt arbete mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Även andra försök till bedrägerier, exempelvis kortbedrägerier bevakas, och det finns ett gemensamt system inom länsförsäkringsgruppen för avvikelserapportering. Medarbetarna utbildas och informeras löpande om bland annat regelverksändringar och nya trender inom området.

Global Reporting Initiative (GRI)

Länsförsäkringar ABs hållbarhetsredovisning, som upprättas årligen, har för 2016 upprättats utifrån riktlinjer i standarden Global Reporting Initiative (GRI) G4 för att uppnå en transparens och jämförelse både mellan företag och över tid. Sektorsupplementet för finanssektorn ingår. Länsförsäkringar ABs egen bedömning är att hållbarhetsredovisningen uppfyller kraven för GRI. Hållbarhetsredovisningen är inte granskad av tredje part. Såvida annat inte anges avser informationen Länsförsäkringar ABs koncern. Hållbarhets-

redovisningen ska tillsammans med årsredovisningen ge en god bild av Länsförsäkringar ABs ekonomiska, miljömässiga och sociala insatser och resultat. Innehållet har definierats baserat på en analys av verksamhetens väsentliga hållbarhetsfrågor samt Länsförsäkringar ABs förmåga att lämna upplysningar. Denna rapportering utgör även en "Communication on Progress" till FN Global Compact. Hållbarhetsredovisningen för 2015 upprättades enligt GRI G4 och publicerades i mars 2016.

Väsentliga frågor och påverkan

Aspekter	Väsentlig påverkan
Ansvarsfulla investeringar	Intern och extern
Ansvarsfullt erbjudande	Intern och extern
Samhällsengagemang - skadeförebyggande åtgärder, hälsofrämjande tjänster samt vetenskaplig forskning för människor och djur	Extern
Långsiktigt miljöarbete - förebyggande av klimatförändringar och miljöskador	Extern
Ansvarsfull och attraktiv arbetsgivare	Intern

Aspekter	Väsentlig påverkan
Hög hållbarhetskompetens hos medarbetarna	Intern och extern
Regelefterlevnad, affärsetik	Intern
Hållbarhetskrav på leverantörer	Intern och extern

GRI innehållsindex

Standardupplysningar	Beskrivning	Sidhänvisning
Strategi och analys		
G4-1	Vd-ord	2-5, 12
G4-2	Huvudsaklig påverkan risker och möjligheter	12-17, 19, 64-73
Organisation		
G4-3	Organisationens namn	28
G4-4	Varumärken, produkter och tjänster	6-7, 28
G4-5	Hemort	94
G4-6	Länder där verksamhet finns	28, 31
G4-7	Ägarstruktur och bolagsform	10-11, 28
G4-8	Marknadsnärvaro	6-7
G4-9	Verksamhetens storlek	Framsidas insida, 46-47
G4-10	Anställda	23, 77-78
G4-11	Kollektivavtal	22
G4-12	Leverantörskedja	19
G4-13	Väsentliga skillnader i verksamheten	53
G4-14	Försiktighetsprincipen	24
G4-15	Externa principer och initiativ inom hållbarhet som organisationen stödjer	13-15, 18, 24
G4-16	Strategiska samarbeten och initiativ, nationella och internationella	14-15, 19, 22, 24
Identifierade materiella aspekter och avgränsningar		
G4-17	Dotterbolag	28
G4-18	Process för att rapportera innehåll och aspekters avgränsningar	12-13
G4-19	Väsentliga identifierade aspekter	12-13
G4-20	För varje väsentlig aspekt, visa aspektavgränsning inom verksamheten	25
G4-21	För varje väsentlig aspekt, visa aspektavgränsning utanför verksamheten	25
G4-22	Effekt av förändrad information som lämnats i tidigare rapporter och förklaringar till dessa	25
G4-23	Väsentliga skillnader jämfört med tidigare rapportering i omfattning och aspektavgränsningar	25
Intressenter		
G4-24	Information om intressentgrupper	12-13
G4-25	Grunden för identifierade intressentgrupper som verksamheten engagerar sig i	12-13
G4-26	Beskrivning av hur verksamheten engagerar sig i intressentgrupperna	12-13
G4-27	I dialog med prioriterade intressenter har följande frågor haft särskilt fokus	12-13
Redovisningsprofil		
G4-28	Rapportperiod	25
G4-29	Senast lämnad rapport	25
G4-30	Rapporteringscykel	26
G4-31	Kontaktuppgifter för frågor och rapportinnehåll	125
G4-32	Rapporteringsstruktur som verksamheten har valt	25
G4-33	Extern granskning av rapporten	25
Styrning		
G4-34	Bolagsstyrning	10-11, 24-25, 38-44
Etik och integritet		
G4-56	Värderingar, principer, standarder, uppförandekod och etisk policy	24-25
Specifika standardupplysningar		
Ekonomiskt resultat		
Direkt ekonomisk påverkan		
	DMA/Upplysningar om ledning och styrning	12-13, 24-25
G4-EC1	Direkt ekonomiskt värde som genererats och distribuerats	14-16, 74
G4-EC2	Finansiella risker och andra risker och möjligheter för verksamheten till följd av klimatförändringar	13, 15, 17
Indirekt ekonomisk påverkan		
	DMA/Upplysningar om ledning och styrning	12-13, 17-19, 24-25
G4-EC8	Betydande indirekta ekonomiska effekter, inklusive effekternas omfattning	14-15, 17-19
Miljö		
Utsläpp och förebyggande av klimatförändringar		
	DMA/Upplysningar om ledning och styrning	13, 15, 17, 19-20
G4-EN16	Indirekta utsläpp av växthusgaser, energi och utsläpp (GHG-protocol Scope 2)	19-20
G4-EN17	Övriga indirekta utsläpp av växthusgaser (GHG-protocol Scope 3)	19-20

Specifika standardupplysningar, forts.

Leverantörers miljöpåverkan		
	DMA/Upplysningar om ledning och styrning	19
G4-EN32	Andel nya leverantörer som har granskats utifrån miljökriterier	19
Socialt		
Anställningsförhållanden och arbetsvillkor		
	DMA/Upplysningar om ledning och styrning	21-23
G4-LA1	Totalt antal och andel nyanställda, inhyrda och personalomsättning per åldersgrupp, kön och region	23
Hälsa och säkerhet		
	DMA/Upplysningar om ledning och styrning	22-23
G4-LA6	Typ av skada och antal skador och yrkessjukdomar, förlorade dagar och frånvaro	22-23
Kompetens och utbildning, goda utvecklings- och karriärmöjligheter		
	DMA/Upplysningar om ledning och styrning	21-22
G4-LA10	Program för kompetensutveckling och livslångt lärande	21-22
Mångfald och lika rättigheter		
	DMA/Upplysningar om ledning och styrning	22-23, 43-44
G4-LA12	Sammansättning av styrelse och ledning och uppdelning av anställda utifrån mångfaldskriterier	23, 118-121
Lika lön för kvinnor och män		
	DMA/Upplysningar om ledning och styrning	22
G4-LA13	Förhållandet mellan grundlön och ersättning mellan kvinnor och män	22
Leverantörer och arbetsförhållanden		
	DMA/Upplysningar om ledning och styrning	19
G4-LA14	Andel nya leverantörer som granskats utifrån arbetsförhållandekriterier	19
Investeringar		
	DMA/Upplysningar om ledning och styrning	14-15
G4-HR1	Totala antalet eller andelen av väsentliga avtal och kontraktsinvesteringar som inkluderar krav gällande mänskliga rättigheter	14-15
Icke-diskriminering		
	DMA/Upplysningar om ledning och styrning	14-15, 19, 23
G4-HR3	Totalt antal diskrimineringsincidenter och korrigeringsåtgärder under rapportperioden	14-15, 19, 23
Leverantörer och mänskliga rättigheter		
	DMA/Upplysningar om ledning och styrning	19
G4-HR10	Andel av nya leverantörer som granskats utifrån kriterier för mänskliga rättigheter	19
Tillgängliga och enkla digitala tjänster		
	DMA/Upplysningar om ledning och styrning	6-7, 16
G4-FS 13	Tillgänglighet i glesbefolkade eller ekonomiskt eftersatta regioner	6-7, 16
G4-FS 14	Initiativ för att förbättra tillgången till finansiella tjänster i landet	6-7, 16
Anti-korruption		
	DMA/Upplysningar om ledning och styrning	24-25
G4-SO3	Andel av verksamheten som bedömts avseende risk för korruption och risker som identifierats	24-25
G4-SO4	Kommunikation och utbildning om anti-korruption, riktlinjer och rutiner	24-25
Produkt- och servicemärkning		
	DMA/Upplysningar om ledning och styrning	6-7
G4-PR5	Resultat av tjänster som mäter kundnöjdhet	8
Finansiella tjänster, sektorupplysningar		
Produktportfölj/Revision		
	DMA/Upplysningar om ledning och styrning	61-65
G4-FS7	Värdet av produkter och tjänster som ska leverera en viss social förmån uppdelade efter ändamål	14-16, 18-19
G4-FS8	Värdet av produkter och tjänster som ska ge en särskild miljönytta uppdelade efter ändamål	17-19
Aktiv ägarstyrning		
	DMA/Upplysningar om ledning och styrning	14-15
G4-FS10	Andel företag i investeringsportföljen som organisationen har påverkat i miljö- eller sociala frågor	14-15
G4-FS11	Andel tillgångar som omfattas av positiv och negativ miljömässig och social screening	14-15

Förvaltningsberättelse

Styrelsen och verkställande direktören för Länsförsäkringar AB (publ), organisationsnummer 556549-7020, får härmed avge årsredovisning och koncernredovisning för räkenskapsåret 2016.

Ägarförhållanden och koncernens struktur

Länsförsäkringar AB ägs till 100 procent av 23 länsförsäkringsbolag och 16 socken- och häradsbolag.

Länsförsäkringar AB är moderbolag till Länsförsäkringar Sak Försäkrings AB (nedan Länsförsäkringar Sak) med dotterbolag, Länsförsäkringar Bank AB (nedan Länsförsäkringar Bank) med dotterbolag och Länsförsäkringar Fondliv Försäkrings AB (nedan Länsförsäkringar Fondliv).

Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB (nedan Länsförsäkringar Liv) med dotterbolag ägs helt av Länsförsäkringar AB men konsolideras inte i koncernredovisningen eftersom bolaget drivs enligt ömsesidiga principer och överskott i verksamheten tillfaller försäkringstagarna.

Verksamhetsinriktning

Länsförsäkringar AB har tre huvudsakliga uppdrag; att bedriva affärsverksamhet inom sakförsäkring, livförsäkring och bank, att ge affärsservice till länsförsäkringsbolagen inom de områden där skalfördelar och effektivitet uppstår samt att bedriva Länsförsäkringars gemensamma strategiska utvecklingsverksamhet.

Affärsverksamheten bedrivs i affärsenheterna Sak, Bank och Liv med uppdraget att bedriva affären och ansvara för direkt produktrelaterat stöd till länsförsäkringsbolagen. Den finansiella styrningen utgår primärt från ägarnas avkastningskrav och risktolerans. Affärsverksamheten ska bedrivas i vinstsyfte så att bolaget kan lämna en konkurrenskraftig avkastning på eget kapital. Affärsservice och Länsförsäkringars gemensamma utvecklingsverksamhet bedrivs inom enheten Affärsstöd. Redovisning, kapitalplanerings- och koncerncontrollerfunktioner är samlade i enheten för Ekonomi och Finans. Enheten Kapitalförvaltning förvaltar moderbolagets och försäkringsverksamheternas placeringsportföljer.

Väsentliga händelser under året

Länsförsäkringar AB med försäkringsdotterbolag fick i maj 2016 som första svenska försäkringsgrupp Finansinspektionens tillstånd att beräkna kapitalkrav för försäkringsverksamhet med en partiell intern modell. Detta innebär att kapitalkrav beräknas utifrån en modell som speglar sammansättningen av Länsförsäkringar ABs affärsverksamhet och därmed den faktiska riskprofilen.

Väsentliga händelser efter balansdagen

Den 9 januari 2017 tillträdde Johan Agerman som ny vd för Länsförsäkringar AB. Han efterträdde Sten Dunér som gick i pension.

Förväntningar avseende den framtida utvecklingen

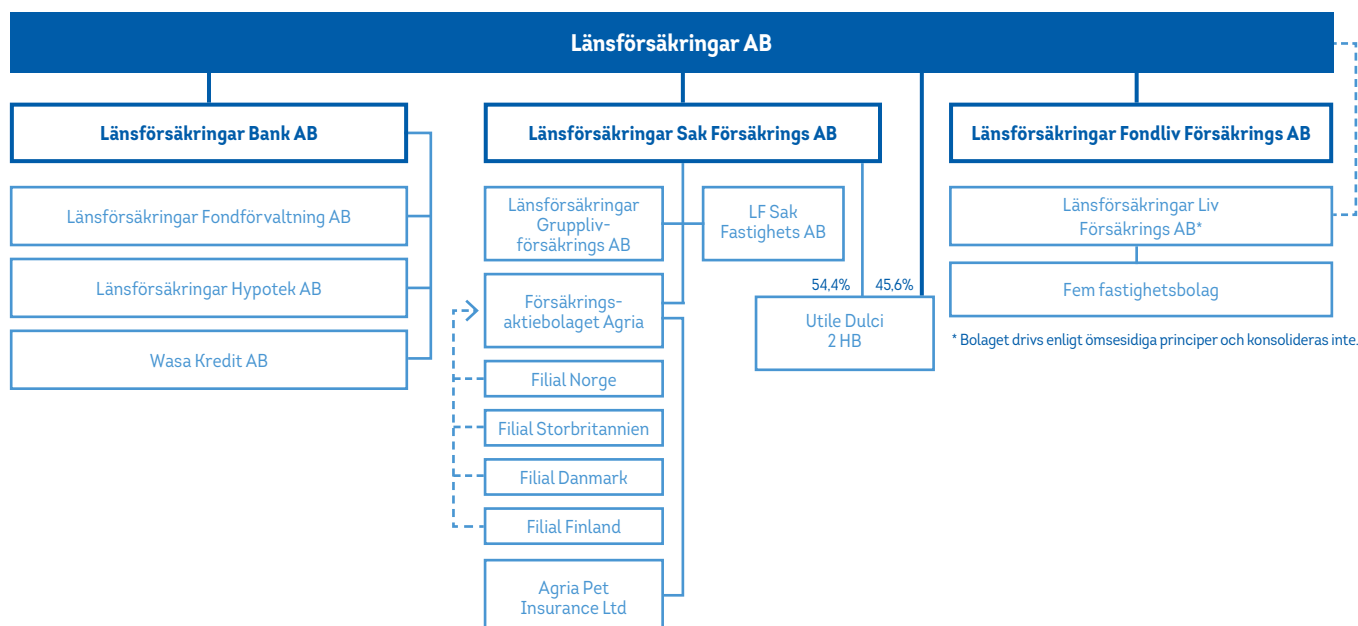
Den teknologiska utvecklingen skapar nya förutsättningar, samtidigt som det krävs stora förändringar och innovationskraft för att utnyttja de möjligheter som ges. Digitaliseringen till exempel, påverkar verksamheten på ett genomgripande sätt. Kompetens, teknisk miljö och organisation måste anpassas för att stödja snabb utveckling för att möta kundernas förändrade behov.

Kunden ställer krav på relevans, flexibilitet och tillgänglighet. Utvecklingen framåt drivs därför bäst med hög grad av kundinvolvering. För att skapa de kundmöten som förväntas krävs också en aktiv utveckling av de interna processerna och medarbetarnas systemstöd.

Kunden har tidigare valt bolag utifrån pris och produkt. Idag är det lika viktigt för valet med till exempel en användbar "app" som underlättar vardagen. I takt med digitaliseringen ökar möjligheterna att paketera rätt produkter och tjänster för kunden – att förstå kundens situation och livsval och kunna erbjuda lösningar som möter behovet är då viktigt för att få kundens tillit och lojalitet. Länsförsäkringar fortsätter därför arbetet mot målbilden att vara branschledande inom digitala tjänster.

De makroekonomiska förutsättningarna har stor betydelse för den fortsatta utvecklingen inom bank- och försäkringsbranschen. Det har också politikernas ambition

Länsförsäkringar ABs koncernstruktur 31 december 2016

att skydda konsumenterna och öka stabiliteten i det finansiella systemet. Jakten på transparens och stabilitet innebär fortsatt tryck på regleringar av verksamheten, vilket i sin tur ställer krav på Länsförsäkringar att snabbt kunna anpassa verksamheten och vända de regulatoriska kraven till affärs-mässiga fördelar och ännu nöjdare kunder.

Som ett grundfundament i den framtida utvecklingen ligger hållbarhetsfrågorna, som funnits med Länsförsäkringar från starten av det första länsförsäkringsbolaget för över 200 år sedan. Länsförsäkringars produkter och tjänster ska inte bara stärka affären, utan även bidra till en hållbar samhällsutveckling.

Resultat och ekonomisk ställning

Koncernens resultat

Koncernens rörelseresultat ökade till 2 286 (2 155) Mkr. Räntabiliteten på eget kapital uppgick till 10 (11) procent.

Det starka resultatet kom främst från bankkoncernen, vars rörelseresultat ökade med 25 procent till 1 467 (1 175) Mkr, genom ett ökat räntenetto till följd av ökade volymer och lägre refinansieringskostnader.

Rörelseresultatet i sakförsäkringsrörelsen uppgick till 644 (908) Mkr. Premieintäkterna efter avgifven återförsäkring ökade till 5 342 (5 074) Mkr. Den stora skillnaden mellan rörelseresultatet 2016 och året innan härrör från betydande avvecklingsvinster 2015 som sammantaget var närmare 300 Mkr större än 2016, främst kopplat till affären olycksfall- och sjukaffären efter beslut om att överföra en stor del av affären till länsförsäkringsbolagen.

Förvalt kapital i fondförsäkringsverksamheten ökade till 114 (103) Mdkr. Rörelseresultatet uppgick till 512 (516) Mkr.

Koncernens kapitalavkastning hänförlig till försäkringsrörelsens och moderbolagets tillgångar uppgick till 4,5 (3,4) procent. Fastigheter, som vid utgången av året uppgick till 21 procent av placeringstillgångarna, hade störst avkastning och bidrog med 2,9 (3,9) procentenheter till kapitalavkastningen. Utöver den löpande direktavkastningen ingår även marknadsvärdeförändringen för fastighetsinnehaven i avkastningen, vilket har utvecklats positivt på grund av högre marknadshyror och sjunkande avkastningskrav på marknaden. Rän-teportföljen påverkade kapitalavkastningen positivt med 1,3 (-0,3) procentenheter,

främst på grund av amerikanska krediter samt komprimerade kreditspreadar. Aktier bidrog positivt med 0,6 (0,2) procentenheter.

Koncernens kapitalsituation

Länsförsäkringar AB-koncernen är ett finansiellt konglomerat. Koncernens företag omfattas av regler om grupp-solvens enligt lagstiftning om finansiella konglomerat, lagstiftning för försäkringsverksamhet och lagstiftning för bankverksamhet.

Koncernens eget kapital ökade under året med 1 991 Mkr till 22 529 (20 538) Mkr. Inga emissioner av aktier eller primärkapitalinstrument ägde rum. Moderbolaget betalade inte någon utdelning till aktieägarna.

Införandet av nya EU-regler för försäkringsverksamhet, Solvens II, per 1 januari 2016 ändrade i väsentlig utsträckning regler om kapitalkrav för försäkringsverksamhet, och därmed även utfallet av solvenstest för finansiella konglomerat. Utvecklingen under året beskrivs här enligt de nya reglerna. Genom införandet av Solvens II är kapitalkraven för grupper på försäkringsområdet och kapitalkraven för finansiella konglomerat med några få undantag desamma. Reglerna om kapitalkrav för grupper på bankområdet är däremot på flera väsentliga punkter uppbyggda på annat sätt.

Länsförsäkringar AB med försäkrings-dotterbolag fick i maj 2016 som första svenska försäkringsgrupp Finansinspektionens tillstånd att beräkna kapitalkrav för försäkringsverksamhet med en partiell intern modell. Detta innebär att kapitalkrav beräknas utifrån en modell som speglar sammansättningen av Länsförsäkringar ABs affärsverksamhet och därmed den faktiska riskprofilen. Kapitalkrav för merparten av marknadsrisker, skadeförsäkringsrisker och sjukförsäkringsrisker beräknas med en intern modell, medan kapitalkrav för övriga risker beräknas enligt standardformeln.

Per 31 december 2016 var det regulatoriska kapitalöverskottet för gruppen enligt försäkringsregler 10,5 Mdkr, vilket var en ökning med 1,8 Mdkr jämfört med öppningsbalansen per 1 januari 2016 som visade ett överskott på 8,7 Mdkr. Kapitalbasen uppgick till 40,6 Mdkr och kapitalkravet till 30,1 Mdkr. Intjäningen i Länsförsäkringar AB-koncernen, exklusive Länsförsäkringar Liv, var i samma storleksordning som den ökning av kapitalkraven som följer av en

expanderande verksamhet. Därtill ökade kapitalbasen främst genom ökad omvärdering av försäkringstekniska avsättningar till följd av ökade fondförsäkringsvolymer. Kapitalsituationen enligt reglerna om finansiella konglomerat per 31 december 2016 skilde sig något från kapitalsituationen för gruppen enligt försäkringsregler. Skillnaden beror på att kapitalbasen beräknas på annat sätt vad gäller avdrag för överskott i dotterbolag som inte är överförbara. Det regulatoriska kapitalöverskottet för det finansiella konglomeratet var 10,2 Mdkr.

Kärnprimärkapitalrelationen för den grupp som omfattas av gruppregler för bankverksamhet (konsoliderad situation), Länsförsäkringar Bankkoncernen konsoliderad med Länsförsäkringar AB, var 21,2 (21,4) procent. Ytterligare information om kapitalsituationen enligt gruppregler för bankverksamhet lämnas under avsnittet Bank på sidan 33.

Moderbolagets resultat

Moderbolagets resultat efter finansiella poster uppgick till 453 (438) Mkr. Resultatet påverkades positivt av en utdelning och koncernbidrag från Länsförsäkringar Sak om 630 Mkr. Intäkterna uppgick till 2 894 (2 653) Mkr.

Förslag till vinstdisposition

Till årsstämman förfogande står enligt balansräkningen för Länsförsäkringar AB fritt eget kapital på sammanlagt 10 892 736 756 kronor.

Moderbolagets fria egna kapital består av (kronor)

Överkursfond	5 470 917 955
Fond för verkligt värde	-7 607 544
Balanserade vinstmedel	4 982 688 208
Årets resultat	446 738 137
Fritt eget kapital 2016-12-31	10 892 736 756

Styrelsen föreslår att av disponibla vinstmedel i moderbolaget balansera 10 892 736 756 kronor i ny räkning, varav 5 470 917 955 kronor till överkursfond.

Affärsverksamhet Sakförsäkring

Affärsenhet Sak ansvarar för den skadeförsäkringsrörelse som enligt uppdraget från länsförsäkringsbolagen ska bedrivas av Länsförsäkringar AB. Uppdraget är att komplettera länsförsäkringsbolagens erbjudande med specialprodukter för att möta kundernas behov, att starta ny affär som sedan kan föras ut till länsförsäkringsbolagen samt att svara för länsförsäkringsgruppens samlade återförsäkringsskydd. Sakaffären är indelad i tre affärsområden: Agria, Hälsa samt Återförsäkring och Special, affären bedrivs i Länsförsäkringar Sak med dotterbolag. Länsförsäkringar Sak tecknar sjukvårds-, sjuk- och olycksfallsförsäkring, företag specialförsäkring och internationell återförsäkring samt hanterar länsförsäkringsgruppens samlade återförsäkringsskydd. Länsförsäkringar Sak bedriver även skadelivränterörelse. Länsförsäkringar Saks dotterbolag Länsförsäkringar Gruppliv tecknar gruppliv- och tjänstegrupplivförsäkring. Dotterbolaget Agria Djurförsäkring är ett specialistföretag för djur- och grädförsäkring. Specialiseringen innebär ett renodlat fokus och engagemang kring djuren och dess ägare. Agrias internationella verksamhet bedrivs i filialer i Storbritannien, Norge, Danmark och Finland samt i ett administrationsbolag i Storbritannien, Agria Pet Insurance Ltd.

Resultat och lönsamhet

Rörelseresultatet uppgick till 644 (908) Mkr. Föregående år realiserades ett betydande avvecklingsresultat i storleksordningen 280 Mkr, i samband med en genomgång av reserver efter beslut om att överföra en stor del av affären olycksfall och sjukförsäkring vuxen till länsförsäkringsbolagen. Bortsett från detta var rörelseresultatet 2016 i nivå med fjolårets.

Totalkostnadsprocenten uppgick till 92 (85). Försäkringstekniskt resultat uppgick till 435 (821) Mkr.

Premieintäkterna efter avgiven återförsäkring ökade med 5 procent och uppgick till 5 342 (5 074) Mkr. Ökningen är en följd av premiehöjningar inom både sjukvårdsaffären och Agria, samt beståndstillväxt hos Agria. Försäkringsersättningar efter avgiven återförsäkring ökade till 3 793 (3 242) Mkr. Skadeprocenten ökade till 71 (64) till följd av högre skadekostnader i mottagen internationell återförsäkringsaffär från framförallt

en högre frekvens av medelstora skador, samt förstärkning av reserver för tidigare års skador. Även ansvarsaffär har haft en högre skadekostnadsbelastning. Dessutom gjordes reservförstärkning i skadelivränterörelsen i samband med byte av räntekurva för diskontering.

Resultatet i sjukvårdsförsäkring har däremot utvecklats positivt och affären uppvisar ett resultat i balans efter premiejusteringar och ett kvalitetsarbete inom skadehanteringen. Agria redovisade ett rörelseresultat i nivå med föregående år på 285 (281) Mkr. Driftskostnadsprocenten för sakförsäkringsrörelsen var oförändrad och uppgick till 21.

Sakkoncernens kapitalavkastning uppgick till 4,5 (5,6) procent. Fastigheter, som vid utgången av året uppgick till 23 procent av placeringstillgångarna, bidrog med 3,5 procentenheter till kapitalavkastningen. Utöver den löpande direktavkastningen ingår även marknadsvärdeförändringen för fastighetsinnehaven i avkastningen, vilken har utvecklats positivt under 2016. Ränteportföljen, som har en kort duration, påverkade avkastningen positivt med 0,9 procentenheter, främst från amerikanska krediter och komprimerade kreditspreader. Investeringar i hedgefonder och aktier utgör cirka 4 procent av placeringstillgångarna och påverkade därmed avkastningen positivt med mindre än 0,1 procentenheter, valuta bidrog negativt med 0,1 procentenheter. Den lägre kapitalavkastningen jämfört med föregående år förklaras främst av en lägre andel fastigheter under 2016.

Kapitalavkastningen som redovisas i resultaträkningen ökade till 210 (87) Mkr. Anledningen till att den redovisade kapitalavkastningen är högre än föregående år, medan kapitalavkastningen har minskat till 4,5 procent, beror på att värdeökningen på rörelsefastigheter, som var högre föregående år, redovisas i övrigt totalresultat.

Länsförsäkringar Saks kapitalbas värderad enligt Solvens II regler ökade under året med 123 Mkr till 3 453 Mkr. Kapitalbasen stärktes under året med den goda intjänningen, medan kapitalbasen vid årsskiftet påverkades av koncernbidrag och planerad utdelning avseende 2016 till moderbolaget på sammanlagt 625 Mkr, vilket sammantaget gav en mindre ökning. Kapitalkravet minskade något under året med 89 Mkr till

1 326 Mkr, främst drivet av lägre marknadsrisk på grund av minskat fastighetsinnehav. Kapitalkvoten enligt Solvens II stärktes därmed från 235 procent per öppningsbalansen den 1 januari 2016 till 260 procent per 31 december 2016.

Marknad

Sakförsäkringsmarknaden är en mogen marknad och premieinkomsten har ökat med cirka 4 procent under året. För de produkter som erbjuds av Affärsenhet Sak sker tillväxt i den svenska marknaden främst inom sjukvårds- och djurförsäkring.

Den höga försäkringsgraden för djur i Sverige innebär en begränsad tillväxtpotential och Agria Djurförsäkring har därför under flera år arbetat för etableringar på andra marknader. I dag finns verksamhet i Danmark, Norge och Storbritannien och under året har verksamhet etablerats i Finland. Färre och större aktörer påverkar inriktning på djursjukvården, och därmed tillgänglighet och kostnader inom veterinärvården.

Marknaden för sjuk- och olycksfallsförsäkring ökade under året med cirka 12 procent och Länsförsäkringars marknadsandel ligger oförändrat på cirka 20 procent. Marknaden för personriskförsäkringar påverkas av hushållens ökade skuldsättning samt den växande oron för att de offentliga socialförsäkringarna inte är tillräckliga. Allt fler köper privata försäkringar för att öka den ekonomiska tryggheten vid sjukdom, olycksfall, arbetslöshet, pension och dödsfall. Företagarna är också måna om att de själva och deras medarbetare inte får långa sjukskrivningsperioder och sjukvårdsförsäkringen blir då ett sätt att öka tryggheten och hålla företagets medarbetare friskare. Marknaden för sjukvårdsförsäkring fortsätter att växa och konkurrensen på marknaden är fortsatt hård, framför allt på marknaden för medelstora och stora företag. Volymökningen sker främst inom området hälsoförsäkringar som omfattar förebyggande insatser och rehabiliteringsåtgärder. Efter flera år av svag lönsamhet i branschen har flera försäkringsbolag infört självrisker, höjt premierna och infört begränsningar i försäkringsvillkoren.

Inom transport är konkurrensen fortsatt hård och de tidigare fallande premienivåerna har stagnerat något. Inom ansvarsför-

säkring bidrar nyetablerade aktörer och en förändrad strategi från de försäkringsbolag som tidigare enbart riktade sig mot storföretag till en ökad konkurrens. Alla aktörer på marknaden ser nu ett intresse i segmentet medelstora företag. Portfölj- och gruppupphandlingar blir allt mer vanligt för affär från försäkringsförmedlare vilket för Länsförsäkringar Sak är tydligt inom transport, motor och ansvarsaffär.

På den internationella återförsäkringsmarknaden är den samlade återförsäkringskapaciteten fortsatt stor. Låga räntor lockar nya investerare till branschen. Resultaten har dock försämrats som en följd av flera års pressade priser vilket medfört att premiereduktionerna stagnerat något i jämförelse med tidigare år. För försäkringsbranschen globalt sett har kostnader för naturkatastrofer ökat jämfört med året innan, men låg på en nivå strax under snittet för de senaste tio åren.

Agria Djurförsäkring

Premieintäkten ökade med 6 procent till 2 891 (2 721) Mkr och det försäkringstekniska resultatet uppgick till 288 (307) Mkr. Resultatförsämringen berodde på ökade anskaffningskostnader i Storbritannien och ökade driftskostnader från den nyetablerade filialen i Finland. I den svenska verksamheten visar både affären smådjur och hästaffären en fortsatt stabil ökning i affärsvolym och starka resultat. De svenska smådjursägarna fortsätter att välja Agria som sitt försäkringsbolag. Lantbruksaffären levererade ett förbättrat resultat till följd av lägre skadekostnader, bland annat bidrar relativt få skador inom grödaförsäkring under året till ett positivt resultat. Digitaliseringsarbetet utvecklas kontinuerligt och i Sverige vann Agria pris för bästa webb och bästa responsiva webb på årets Web Service Award.

Verksamheten i Norge fortsätter att utvecklas stabilt med ökad affärsvolym. Fler aktörer än tidigare har insett att djurförsäkringar är en intressant nisch inom försäkringsbranschen och utbudet ökar på den norska marknaden. Även verksamheten i Danmark har en stabil positiv volymtillväxt. I Storbritannien har året präglats av förbättrad kännedom för varumärket Agria och en betydande beståndstillväxt. Resultatet i Storbritannien är svagare än föregående år

till följd av kostnader vid förändring i hantering av aktiverade anskaffningskostnader samt högre skadekostnader. I juni etablerade Agria verksamhet i Finland, vilket innebar ökade driftskostnader.

Hälsa

Premieintäkten inom Hälsa uppgick till 1 538 (1 409) Mkr och resultatet uppgick till 224 (434) Mkr. Resultatförsämringen beror på ett betydande avvecklingsresultat som realiserades föregående år i samband med en genomgång av reserver efter beslut om att överföra en stor del av affären olycksfall och sjukförsäkring vuxen till länsförsäkringsbolagen. Länsförsäkringar Sak har under 2016 upphört med nyteckning av produkten och beståndsöverlåtelse av affären till länsförsäkringsbolagen kommer att ske under 2017. Resultatet i sjukvårdsförsäkring har utvecklats positivt och uppvisar ett resultat i balans efter prisjusteringar och ett kvalitetsarbete som genomförts inom skadehanteringen. Sjuk- och olycksfallsaffären levererade ett stabilt positivt resultat.

Under året har försäljningen av försäkringen Bo Kvar, som distribueras i samarbete med Länsförsäkringar Bank, utvecklats starkt. Försäkringen ger ett ekonomiskt skydd för bankens bolånekunder vid dödsfall, sjukdom och arbetslöshet, vilket skapar en ekonomisk trygghet för bolånekunderna. Med mycket nöjda sjukvårdsförsäkringskunder och en stor marknadsandel inom företagsförsäkring har Länsförsäkringar ett bra utgångsläge för tillväxt. Utvecklingen mot ökad digitalisering av verksamheten fortsätter och idag tecknas en stor del av försäkringarna helt digitalt.

Återförsäkring och Special

Länsförsäkringar Sak kompletterar länsförsäkringsbolagens erbjudande till företagskunder med speciallösningar inom ansvar, transport, motor, egendom och kreditförsäkring. Länsförsäkringsgruppens gemensamma återförsäkringsskydd, gruppintern återförsäkring med ett antal poollösningar, hanteras av Länsförsäkringar Sak. Den interna återförsäkringen och det för länsförsäkringsgruppen gemensamt upphandlade externa återförsäkringsskyddet är en stor tillgång för Länsförsäkringar och kunderna. Systemet säkerställer en stabil lösning till en låg kostnad genom att

fördela risk inom länsförsäkringsgruppen och att upphandla externa skydd för stor-skador. Länsförsäkringar Sak tecknar även en väl diversifierad portfölj inom internationellt mottagen återförsäkring. En sedan länge etablerad inriktning är att teckna affär från ömsesidiga bolag med en bred geografisk riskspridning.

Premieintäkten inom Återförsäkring och Special uppgick till 913 (945) Mkr och resultatet uppgick till -41 (88) Mkr. Det negativa resultatet berodde främst på högre skadekostnader inom mottagen återförsäkring och ansvarsaffär. Beståndet inom transport växer både i premievolum och antal försäkringar och affären fortsätter att leverera ett stabilt positivt resultat. Försäkringsbeståndet i ansvarsaffären har utvecklats positivt men resultatet har försämrats till följd av högre skadekostnader. Försäljning av säljaransvarsförsäkringen, som ger en hussäljare skydd för det 10-åriga ansvaret för dolda fel som jordabalken ålägger en hussäljare av en privatbostad, ökar i takt med att Länsförsäkringar Fastighetsförmedling växer.

Länsförsäkringsgruppens interna återförsäkring, där Länsförsäkringar Sak deltar med en 15-procentig andel av mottagen återförsäkring, har haft ett år med få stor-skador. Premieintäkten i mottagen internationell återförsäkring har minskat under året och affären har haft en relativt hög frekvens av medelstora skador under 2016, främst kopplat till den asiatiska portföljen.

Affärsverksamhet Bank

Bankkoncernen består av moderbolaget Länsförsäkringar Bank och de helägda dotterbolagen Länsförsäkringar Hypotek, Länsförsäkringar Fondförvaltning och Wasa Kredit. Länsförsäkringar Bank är Sveriges femte största retailbank med en affärsvolym på 455 Mdkr. Bankverksamheten bedrivs enbart i Sverige och affärsvolymen fortsätter att växa inom samtliga produktsegment. Strategin är att erbjuda banktjänster till länsförsäkringsgruppens kunder och utgår från Länsförsäkringars starka varumärke och en lokal förankring via de kundägda länsförsäkringsbolagen. Med de 3,7 miljoner kunder som finns i länsförsäkringsgruppen har bankverksamheten en stor potentiell kundbas. Huvudmålgrupper är 3 miljoner privatkunder, varav 2,2 miljoner är boendeförsäkringskunder. Övriga målgrupper är lantbruks- och småföretagskunder. Enligt Svenskt Kvalitetsindex undersökning för 2016 har Länsförsäkringar återigen Sveriges mest nöjda bankkunder på privatmarknaden, vilket är ett kvitto på bankverksamhetens höga kvalitet.

Resultat och lönsamhet

Rörelseresultatet ökade med 25 procent till 1 467 (1 175) Mkr, vilket förklaras av ett ökat räntenetto. Räntabiliteten på eget kapital stärktes till 10,1 (8,9) procent. Räntenettot ökade med 15 procent till 3 455 (2 994) Mkr till följd av ökade volymer och lägre refinansieringskostnader. Nettoresultat av finansiella poster uppgick till 68 (97) Mkr. Provisionsnettot uppgick till -567 (-441) Mkr och förklaras av ökade ersättningar till länsförsäkringsbolagen beroende på en god volymutveckling samt stärkt lönsamhet i affären. Rörelsekostnaderna uppgick till 1 568 (1 566) Mkr.

Kreditförlusterna uppgick netto till 38 (6) Mkr, vilket motsvarar en kreditförlustnivå på 0,02 (0,00) procent. Osäkra lånefordringar brutto uppgick till 240 (241) Mkr, vilket motsvarar en andel osäkra lånefordringar brutto om 0,11 (0,12) procent. K/I-talet före kreditförluster uppgick till 0,51 (0,57).

Marknad och affärsvolym

Affärsvolymerna ökade med 13 procent eller med 51 Mdkr till 455 (404) Mdkr och marknadsandelarna fortsatte att förbättras för många produktområden. Inlåningen ökade med 9 procent eller 7 Mdkr till 91 (84) Mdkr och marknadsandelen avseende hushållsinlåning ökade till 4,8 (4,7) procent per 31 december 2016. Småföretagsinlåningen uppgick till 11 (11) Mdkr och antalet inlåningskonton ökade med 8 procent. Fondvolymen ökade med 15 procent eller 18 Mdkr, till 138 (120) Mdkr. Utlåningen i Wasa Kredit ökade med 14 procent till 18,3 (16,0) Mdkr.

Utlåning till allmänheten ökade med 12 procent till 227 (202) Mdkr. All utlåning sker i Sverige och i svenska kronor samt har en väl geografiskt fördelad distribution. Utlåningen håller en god kreditkvalitet, med en kreditförlustnivå på 0,02 procent. Marknadsandelen av hushållsutlåning stärktes till 5,8 (5,5) procent per 31 december 2016. Bostadsutlåningen i Länsförsäkringar Hypotek ökade med 15 procent till 169 (147) Mdkr. Bostadsutlåningens andel av den totala utlåningsportföljen uppgick till 74 (73) procent. Marknadsandelen av bostadsutlåning stärktes till 5,8 (5,5) procent per 31 december 2016.

Lantbruksutlåningen ökade med 5 procent till 25,3 (24,0) Mdkr. Lantbruksutlåningen består främst av bottenlån till familjeägda lantbruk och det genomsnittliga engagemanget är lågt och uppgick till 2,3 Mkr.

Bottenlån för lantbruksfastigheter, som står för hela ökningen i lantbruksutlåning, ökade till 23,5 (22,0) Mdkr, motsvarande 93 (92) procent av lantbruksutlåningen. Lantbruksutlåningen fortsätter växa i lägre takt än övrig utlåning. Småföretagsutlåningen uppgick till 1,5 (1,4) Mdkr.

Upplåning

Koncernen har en låg refinansieringsrisk och en välfördelad förfallostruktur. Emitterade värdepapper ökade med 14 Mdkr till nominellt 152 (138) Mdkr, varav säkerställda obligationer uppgick till 122 (107) Mdkr, icke säkerställd långfristig upplåning uppgick till 29 (29) Mdkr, och kortfristig upplåning upp-

gick till 1 (1) Mdkr. Genomsnittlig återstående löptid för den långfristiga upplåningen uppgick per 31 december 2016 till 3,3 (3,3) år.

Under perioden emitterades säkerställda obligationer med en volym motsvarande nominellt 31 (35) Mdkr, återköpta säkerställda obligationer uppgick till nominellt 8 (10) Mdkr och förfall av säkerställda obligationer uppgick till nominellt 8 (16) Mdkr. Länsförsäkringar Bank emitterade under perioden icke säkerställda obligationer om nominellt 8 (16) Mdkr och förfall av icke säkerställda obligationer uppgick till nominellt 7 (10) Mdkr.

Likviditet

Framförhållning och låg risktolerans kännetecknar bankens hantering av likviditet och finansiering. En betryggande likviditetsreserv finns för att säkerställa att tillräcklig likviditet alltid finns tillgänglig. Förvaltning av likviditetsreserven är konservativ och sker inom de limiter som styrelsen fastställt i finanspolicyn.

Den 31 december 2016 uppgick likviditetsreserven till 42 (43) Mdkr enligt Bankförningens definition. Likviditetsreserven är placerad i värdepapper med mycket hög kreditkvalitet och som är belåningsbara hos Riksbanken och i förekommande fall i ECB. Likviditetsreserven består till 61 procent av svenska säkerställda obligationer, till 8 procent av andra svenska obligationer med kreditbetyg AAA/Aaa, till 18 procent av svenska statsobligationer, till 7 procent av obligationer emitterade eller garanterade av europeiska stater och multinationella utvecklingsbanker, till 4 procent av nordiska AAA/Aaa ratade covered bonds och till 2 procent av placeringar hos Riksgälden. Genom att utnyttja likviditetsreserven kan kontrakterade åtaganden mötas i över två år utan ny upplåning på kapitalmarknaden. Bankkoncernens likviditetstäckningsgrad (LCR) enligt Finansinspektionens definition uppgick till 169 procent per 31 december 2016. Stabil nettofinansieringskvot (NSFR) för Konsoliderad situation uppgick per 31 december 2016 till 113 procent.

Affärsverksamhet

Liv- och pensionsförsäkring

Kapitaltäckning konsoliderad situation

I och med ikraftträdandet av CRR (575/2013) omfattar den konsoliderade situationen förutom bankgruppen även det blandade finansiella moderholdingföretaget Länsförsäkringar AB.

Kapitalrelation

Konsoliderad situation (Mkr)	2016-12-31	2016-09-30
IRK metoden	31 149	31 027
Hushållsexponeringar	24 110	23 735
Företagsexponeringar	7 039	7 292
Schablonmetoden	16 221	15 268
Operativa risker	10 717	10 717
REA totalt	59 513	59 170
Kärnprimärkapital	12 617	12 282
Primärkapital	13 817	13 482
Totalt kapital	16 409	16 038
Kärnprimärkapitalrelation, %	21,2	20,8
Primärkapitalrelation, %	23,2	22,8
Total kapitalrelation, %	27,6	27,1

Länsförsäkringar erbjuder liv- och pensionsförsäkringslösningar till företag och privatpersoner. Genom Länsförsäkringar Fondliv erbjuds fondförvaltning, garanti-förvaltning och riskförsäkring inom personriskområdet. I Länsförsäkringar Liv sker ingen nyteckning, bolaget förvaltar traditionell livförsäkring som är tecknad före stängningen 2011. Länsförsäkringar Liv konsolideras inte i Länsförsäkringar AB, då bolaget bedrivs enligt ömsesidiga principer.

Länsförsäkringar Fondliv

Resultat och lönsamhet

Rörelseresultatet i Länsförsäkringar Fondliv uppgick till 512 (516) Mkr. Den främsta anledningen till att resultatet är på samma nivå som 2015 är att de ökade intäkterna från ett större förvaltad kapital möts av ökade kostnader, främst på grund av IT-investeringar inom digital utveckling. Fokusområden är att utveckla de digitala tjänsterna, med ett utökat utbud av självservice-funktioner, och att skapa enklare och förbättrad kundinformation. Som ett led i den digitala förflyttningen ersattes pappersblanketten Min hälsa med Digital hälsa för tjänstepensionskunderna under 2016, vilket bidrar till ökad service, kvalitet och effektivitet. Länsförsäkringar Fondliv kommer också att lansera en helt digital köptjänst för tjänstepensioner i början av 2017.

Det totala förvaltade kapitalet ökade med 11 Mdkr under 2016 och uppgick till 114 (103) Mdkr. Ökningen berodde både på positivt nettoinflöde och positiv avkastning. Den totala premieinkomsten var i linje med föregående år och uppgick till 8 637 (8 645) Mkr. Totalt externt och internt inflyttat kapital uppgick till 1 321 (1 375) Mkr, medan utflyttat kapital uppgick till 1 607 (1 373) Mkr, vilket resulterade i ett netto på -285 (2) Mkr. Det är lägre än förra året, främst på grund av minskat antal interna flyttar. Premieinkomst för försäkringsrisk efter avgiven återförsäkring uppgick till 173 (140) Mkr. Provisionsintäkterna uppgick till 1 412 (1 384) Mkr till följd av ett större förvaltad kapital. Driftskostnaderna ökade till 973 (910) Mkr, främst som ett resultat av högre IT-kostnader på grund av ökade satsningar inom digital utveckling.

Kapitalkvoten för Länsförsäkringar Fondliv enligt Solvens II per öppningsbalansen den 1 januari 2016 uppgick till 141 procent och per 31 december 2016 till 150 procent. Kapitalbasen stärktes under året med den goda intjäningen, medan kapitalbasen vid årsskiftet påverkades av planerad utdelning avseende 2016 till moderbolaget på 750 Mkr, vilket sammanlagt gav en mindre ökning.

Marknad och affärsvolym

Enligt Svenskt Kvalitetsindex undersökning för 2016 har Länsförsäkringar återigen Sveriges mest nöjda kunder inom privat pensionsförsäkring. Denna uppskattning är ett resultat av det breda erbjudandet i kombination med den unika närhet Länsförsäkringar har till kunderna. För en kundägd verksamhet är det extra viktigt att kunderna är så tydligt positiva.

Den största delen av Länsförsäkringars nyförsäljning inom liv avser pensionslösningar till företag som inte har kollektivavtal. Länsförsäkringar strävar efter att ha ett begripligt pensionserbjudande som uppfattas som tryggt och nära. Erbjudandet riktar sig primärt de till de små och medelstora företagen och distribueras via länsförsäkringsbolagen och oberoende försäkringsförmedlare.

Nyteckningen på den totala svenska livförsäkringsmarknaden uppgick till 218 Mdkr under 2016, vilket är en minskning med 7 procent jämfört med föregående år. Även premieinkomsten minskade med 7 procent under året från 231 Mdkr till 215 Mdkr. Den del av livförsäkringsmarknaden som avser nytecknad fondförsäkring minskade med 4 procent och uppgick till 88 Mdkr. Premieinkomsten på samma marknad minskade med 6 procent och uppgick till 75 Mdkr.

Länsförsäkringars totala marknadsandel för fondförsäkring, mätt i nyteckning, ökade till 13,2 (10,0) procent. Marknadsandelen mätt i premieinkomst ökade till 10,8 (10,1) procent. Både de egna säljkanalerna och förmedlad kanal har haft en positiv utveckling jämfört med föregående år.

Tjänstepensioner - den största marknaden

Försäljningsvärdet på tjänstepensionsmarknaden för fondförsäkring uppgick

till 66 (62) Mdkr under 2016, vilket motsvarar en ökning med 6 procent. Tjänstepensionsmarknaden är den största av delmarknaderna och utgör 75 (67) procent av den totala fondförsäkringsmarknaden. Länsförsäkringar Fondlivs försäljningsvärde inom fondförsäkring på tjänstepensionsmarknaden var 10 (8) Mdkr, en ökning med 24 procent. Det motsvarar en marknadsandel på 14,9 (12,8) procent.

På Länsförsäkringars huvudmarknad, individuell tjänstepension, uppgick försäljningsvärdet till 9 (8) Mdkr. Länsförsäkringar Fondlivs är marknadsledande på den marknaden med en andel om 20,4 (18,7) procent. Nyförsäljning på denna delmarknad uppgick till 46 (41) Mdkr.

Privat- och Sparmarknad

Försäljningsvärdet på delmarknaden privat pension inom fondförsäkringsmarknaden uppgick till 1 (1) Mdkr. Länsförsäkringars marknadsandel uppgick till 22,2 (21,9) procent. Möjligheterna för privatpersoner att spara till sin pension med särskilda skattefördelar slopades helt under 2016.

Delmarknaden Spar inom fondförsäkringsmarknaden minskade kraftigt under året och försäljningsvärdet uppgick till 21 (29) Mdkr. Länsförsäkringar Fondlivs marknadsandel ökade dock till 7,4 (3,5) procent.

Affärsvolym

Den totala premieinkomsten uppgick till 8 637 (8 645) Mkr varav inflyttat kapital står för 1 321 (1 375) Mkr. Anledningen till att premieinkomsten är på samma nivå som föregående år är ökningen av löpande premiebetalningar möts av lägre inbetalningar av engångskaraktär.

Delmarknaden individuell tjänstepension svarade för 78 procent av den totala premieinkomsten på fondförsäkringsmarknaden, Avtalspension stod för 10 procent och Privat- och Sparmarknaden för 12 procent.

Garantiförvaltning

Garantiförvaltning inom fondlivsförsäkring är Länsförsäkringars alternativ till kunder som efterfrågar en garanti i sitt sparande och som har ett behov av att veta den lägsta nivån på sina framtida utbetalningar. Principen för garantin är att kunden får tillbaka de inbetalda premier som gått till sparandet

med möjlighet till ytterligare avkastning. Full garanti, det vill säga minst "premierna tillbaka" gäller efter minst tio års spartid. Vid kortare spartider gäller en trappa, där garantin är 80 procent av inbetalda premier mellan fem och tio år kvar till pension och som lägst 70 procent av inbetalda premier när det är mindre än fem år kvar till pension.

Inom garantiförvaltning uppgick premieinkomsten till 349 (425) Mkr, vilket förklaras av ett lägre inflyttat kapital. Det förvaltade kapitalet uppgick till 2,7 (2,3) Mdkr. Avkastningen ökade till 5,3 (-0,2) procent, där ökningen är hänförlig till både ränte- och aktieinnehavet.

Tillgångarna i Garantiförvaltningen fördelas mellan aktie- och ränteplaceringar där räntedelen alltid ska vara minst 40 procent och aktiedelen kan gå ner till noll. Både aktie- och ränteportföljen utvecklades positivt under året. Cirka 65 procent av portföljen var i slutet av året i ränteplaceringar och cirka 35 procent i aktier. Aktieandelen bestod till största delen av amerikanska, svenska och europeiska aktier samtidigt som ränteandelen var placerad i svenska statspapper och bostäder samt i utländska krediter. I början av året var fördelningen ungefär 58 procent i ränteplaceringar och 42 procent i aktier.

Fondförvaltning

I det rekommenderade fondutbudet, som består av 88 fonder, utvecklades 88 procent av fonderna positivt och 12 procent negativt under året. Nästan hälften av fonderna steg med över 10 procent samtidigt som tre av fonderna sjönk mer än 5 procent. Hållbarhetskrav ställs vid upphandling av nya fonder och en uppföljning av fondförvaltares arbete med ansvarsfulla investeringar utförs årligen. Vid utgången av 2016 hade 98 procent av alla rekommenderade fonder i Länsförsäkringar Fondliv skrivit under FN:s principer för ansvarsfulla investeringar (PRI). I oktober 2016 lanserades den nya hållbarhetsfonden Länsförsäkringar Global Hållbar.

Fonderna med högst avkastning under 2016 var East Capital Rysslandsfonden, Alfred Berg Ryssland och BlackRock World Mining. Läget för flera råvaruberoende länder, som till exempel Ryssland, håller på att förbättras med stöd av uppåtgående råva-

rupriser vilket lett till stark utveckling för denna typ av fonder.

I fonder med mycket hög risk är svängningarna ofta stora och avkastningen kan skilja sig åt kraftigt år från år. Exempel på fonder i utbudet som utvecklades svagt under 2016 var Macquarie Asia New Stars, JP Morgan Global Healthcare och SEB Europa-fond Småbolag. En lägre tillväxttakt och svag börs i Kina påverkade Kinafonder och Asien-fonder, med stor andel i Kina, negativt.

I september sänkte Länsförsäkringar Fondliv fondavgifterna på aktiefonder, för att skapa ett ännu bättre värde för kunderna.

Traditionell livförsäkring i Länsförsäkringar Liv

Länsförsäkringar Liv är stängt för nyteckning, men förvaltar traditionell livförsäkring som är tecknad före stängningen 2011 i fyra bestånd: Nya Trad, Gamla Trad, Nya Världen och Försäkrad Pension.

Resultat och lönsamhet

Resultatet i Länsförsäkringar Liv uppgick till 2 682 (5 089) Mkr. Resultatet förklaras av en positiv kapitalavkastning, fortsatta villkorsändringar till Nya Trad, vilka minskar försäkringstekniska avsättningar, och ett positivt operativt resultat. Minskningen jämfört med föregående år berodde främst på en lägre volym av villkorsändrade försäkringar till Nya Trad, samt att resultatet 2015 gynnades av stigande räntor. Bolaget har under 2016 infört en ny diskonteringskurva och nya driftskostnadsantaganden anpassade efter Solvens II-regelverket samt förändrat antagandet om utbetalningstider, i enlighet med bolagets erfarenheter. Dessa aktuariella ändringar hade dock sammantaget en marginell resultat effekt. Under första halvåret 2016 föll långa räntor kraftigt vilket påverkade resultatet negativt, men under hösten vände marknadsräntorna upp vilket gav en positiv effekt på resultatet.

Under 2016 minskade skulden till försäkringstagarna totalt sett med 1,2 (9,5) Mdkr främst på grund av negativa kassaflöden genom att utbetalningar och utflyttar översteg premieinbetalningarna. Samtidigt påverkades skulden motsatt av fallande räntor, vilket drev upp skulden. Skuldökningen beroende på räntefall kompenseras i Länsförsäkringar Liv i stor utsträckning av

kapitalavkastning i och med den matchning som görs mellan tillgångar och skulder. Kapitalavkastningen var positiv för samtliga förvaltningsportföljer och bidrog till resultatet med 6,0 (0,4) Mdkr. Villkorsändringar till Nya Trad bidrog positivt till resultatet med 0,5 Mdkr i och med att de garanterade åtagandena minskade. Driftskostnaderna uppgick till 447 (442) Mkr.

Kapitalkvoten för Länsförsäkringar Liv enligt Solvens II per öppningsbalansen den 1 januari 2016 uppgick till 182 procent och per 31 december 2016 till 195 procent. Förstärkningen förklaras av ett positivt resultat vilket stärkte kapitalbasen och kapitalkvoten.

Konsolideringsgraden uppgick i Nya Trad till 114 (114) procent och i Gamla Trad till 125 (120) procent.

Nya Trad

Nya Trad är en förvaltningsform som kunder med befintliga traditionella försäkringar kan välja. Jämfört med Gamla Trad innebär en villkorsändring till Nya Trad bland annat lägre avgifter samt att den garanterade återbäringen sänks. Sänkningen av garantin möjliggör att kapitalet placeras i andra tillgångar vilka har högre förväntad avkastning. Nya Trad bedöms över tiden möjliggöra en högre återbäring.

Förvalt kapital i Nya Trad uppgick till 18,0 (15,0) Mdkr. Placeringarna bestod av 52 procent räntebärande tillgångar, 34 procent aktier, 3 procent fastigheter och 11 procent alternativa investeringar. Under 2016 sänktes den totala risken i portföljen genom att andelen aktier minskade och räntebärande placeringar ökade. Andelen aktier minskade med 6 procentenheter. Avkastningen uppgick till 4,3 (1,4) procent, den positiva avkastningen kom till stor del från räntebärande placeringar vilka utvecklades positivt i och med fallande räntor. Under andra halvåret bidrog aktier positivt till avkastningen.

Återbäringsräntan var per den 31 december 2016 4 (10) procent. Återbäringsräntan sänktes från 6 procent per 1 augusti 2016. Genomsnittlig återbäringsränta under 2016 var 5,5 procent. Sedan starten 2013 har den genomsnittliga återbäringsräntan varit 7,0 procent.

Gamla Trad

I Gamla Trad förvaltar Länsförsäkringar Liv ett kapital om 84,7 (86,6) Mdkr för sina kunders räkning. Risktagandet i placeringsportföljen i Gamla Trad syftar först och främst till att säkerställa att den garanterade återbäringen kan infrias även vid en negativ marknadsutveckling. En stor del av kapitalet utgörs därför av långfristiga räntebärande placeringar.

Under 2016 var placeringarna relativt oförändrade och bestod av 86 procent räntebärande värdepapper, 8 procent alternativa investeringar och resterande andel var aktier och fastigheter. Avkastningen uppgick till 5,9 (0,5) procent, främst drivet av fallande räntor.

Återbäringsräntan har under 2016 varit oförändrad 2 procent.

Nya Världen

I förvaltningsformen Nya Världen är kunderna garanterade att få tillbaka minst de premier som betalats in, efter avdrag för driftskostnader och avkastningsskatt. I förvaltningsformen Nya Världen är andelen aktier normalt 70 procent och resterande 30 procent utgörs av räntebärande placeringar. Placeringsmixen kan dock variera inom fastställda intervall där andelen aktier utgör 60–80 procent. Avkastningen uppgick till 5,1 (0,3) procent. Förvalt kapital uppgick till 11,3 (11,7) Mdkr.

Kapitalsituation

Solvens i Länsförsäkringar Liv mäts från och med 2016 som en kapitalkvot enligt Solvens II, nyckeltalet visar hur stor kapitalbas bolaget har i förhållande till ett riskbaserat kapitalkrav. Länsförsäkringar Liv har sedan början av 2011 arbetat aktivt med åtgärder för att stärka bolagets balansräkning. Bolaget har följt en av styrelsen beslutad plan för åtgärder. Planen innehåller ett antal aktiviteter för att effektivisera bolagets verksamhet och balansräkning. En starkt solvens ger bolaget en större flexibilitet och möjlighet till placeringar i tillgångsslag med högre förväntad avkastning.

Under 2016 har bolaget följt en strategi där placeringsportföljen i stor utsträckning matchas mot skuldsidan i syfte att skydda bolagets överskott mot fallande räntor. En del i matchningsstrategin har varit att gene-

ra ett visst överskott vid stigande räntor. ALM-analyser utnyttjas för att optimera placeringsportföljerna så att förhållandet mellan risk och avkastning blir så fördelaktig som möjligt. Under året har Nya Trad bidragit till att stärka solvensen genom att försäkringarna efter villkorsändring får lägre garantier och därmed minskar behovet av reserveringar i bolagets balansräkning.

Övrig information

Verksamhetens risker och osäkerhetsfaktorer

Koncernens verksamhet inom bank och försäkring ger upphov till olika typer av risker, där kreditrisker inom bankkoncernen samt marknadsrisker och försäkringsrisker hänförliga till koncernens sak- och fondlivförsäkringsbolag utgör merparten av riskerna.

Kreditrisken inom Länsförsäkringar Bank påverkas främst av det makroekonomiska läget i Sverige eftersom all utlåning sker lokalt. Bankkoncernen är även exponerad för likviditetsrisk och viss marknadsrisk. Kreditförlusterna är fortsatt låga och verksamhetens refinansiering fungerar väl. Sedan 2014 finns en avräkningsmodell avseende det åtagande som länsförsäkringsbolagen har när det gäller kreditförluster för förmedlad affär. Modellen innebär att länsförsäkringsbolagen vid reserveringstillfället täcker 80 procent av reserveringsbehovet genom avräkning mot en buffert av uppärbetad förmedlingsersättning.

Marknadsrisker uppstår framför allt i Länsförsäkringar Fondliv genom att det indirekt finns en exponering mot marknadsrisk då de framtida intäkterna i fondförsäkringsverksamheten är beroende av utvecklingen på finansmarknaden. Länsförsäkringar Saks marknadsrisk är mindre omfattande och uppstår från förvaltningsportföljen.

Livförsäkringsrisker härrör framför allt från annullationsrisk i Länsförsäkringar Fondliv, det vill säga risken för lägre framtida avgiftsintäkter till följd av att kunder lägger sina försäkringar i fribrev eller flyttar till ett annat försäkringsbolag.

Skadeförsäkringsriskerna uppkommer via affär inom Länsförsäkringar Sak som bedriver en väldiversifierad affär med allt från transportförsäkring och återförsäkring till djurförsäkring i dotterbolaget Agria. De risker som tas inom skadeförsäkring återförsäkras i hög utsträckning.

De risker som uppstår direkt i Länsförsäkringar AB är primärt hänförliga till företagets finansiering, placering av likviditet och till den affärsstödande verksamhet som bedrivs för dotterbolagens och länsförsäkringsbolagens räkning.

Länsförsäkringar AB med försäkringsdotterbolag fick i maj 2016 som första svenska bolag Finansinspektionens tillstånd att beräkna kapitalkrav för försäkringsverksamhet med en partiell intern modell. Detta

innebär att kapitalkrav beräknas utifrån en modell som speglar sammansättningen av Länsförsäkringar ABs affärsverksamhet och därmed den faktiska riskprofilen. Kapitalkrav för merparten av marknadsrisker, skadeförsäkringsrisker och sjukförsäkringsrisker beräknas med en intern modell, medan kapitalkrav för övriga risker beräknas enligt standardformeln. Även Länsförsäkringar Bank har sedan tidigare Finansinspektionens godkännande för att använda en Intern Risk Klassificerings modell (IRK) för mätning av kreditrisk för beräkning av kapitalkravet enligt tillsynsförordningen.

En mer ingående beskrivning av de risker koncernen och moderbolaget är exponerade mot, samt hur dessa risker hanteras, finns beskrivna i koncernens not 2 Risk- och kapitalhantering.

Medarbetare

Länsförsäkringar ABs uppdrag innebär att det finns en bredd av yrkeskompetenser och specialistbefattningar. Det finns stora möjligheter till utveckling och karriär. Länsförsäkringar AB-koncernen har 1 759 (1 679) medarbetare, varav 1 029 (975) kvinnor och 730 (704) män. Under året rekryterades 185 (182) nya medarbetare.

Länsförsäkringar ABs interna attraktivitet som arbetsgivare mäts enligt Net Promotor Score (NPS). Årets NPS i medarbetarundersökningen var 21, jämfört med benchmark 29 för de bästa företagen, vilket indikerar ett gott resultat.

Att prestera innebär att nå uppsatta mål enligt företagets affärsplan och att agera i enlighet med värderingarna. 83 procent av medarbetarna uppfattade att de fått kontinuerlig återkoppling på sin prestation av sin närmaste chef under 2016. I medarbetarskapet ingår att aktivt driva verksamhetsförbättringar, vilket bland annat sker genom Lean-arbetet. 77 procent av medarbetarna tycker att deras kompetens utvecklas i takt med förändrade krav i arbetet, vilket kan jämföras med målet i affärsplanen som låg på 75 procent.

Ett antal e-utbildningar har arbetats fram i syfte att förstärka en lärande och innovativ kultur. En gemensam medarbetarprofil, som bygger på Länsförsäkringar ABs värderingar, har som syfte att tydliggöra medarbetaransvaret när det gäller prestation, kompetens och hälsa.

Jämställdhet och mångfald

Mångfaldsarbetet i verksamheten utgår från ett förhållningssätt som ska uppnå följande: skapa värde för kunderna, medarbetaren och samhället, göra skillnad som bidrar till lönsamhet, spegla samhället och kundbasen samt bredda rekryteringsbasen. Arbetet för en jämställd arbetsplats har under många år varit ett prioriterat område. Jämställdhets- och mångfaldsplanen har reviderats under året för att tydliggöra mål, handlingsplaner och hur uppföljning ska ske. Den reviderade planen tar även upp jämställdhetslagen och diskrimineringslagstiftningen och hur de tillämpas.

Länsförsäkringar AB deltar i flera samarbetsprogram kring mångfald, såsom Stockholm Handelshögskolas "Rapid Acceleration Management", Korta vägen, Welcome Talent, Diversity Charter Sweden och My Dream Now.

I rekryteringssammanhang har fokus varit att rekrytera så att en jämnare könsfördelning uppnås i arbetsgrupper och inom chefsbefattningar. Enligt medarbetarundersökningen anser 80 procent av kvinnorna och 92 procent av männen att Länsförsäkringar AB är en jämställd arbetsplats.

Lönenivån för män och kvinnor i lika befattningar på samtliga nivåer kvalitets-säkras genom en pågående lönekartläggning. Tidigare gjord lönekartläggning visade inga skillnader på grund av kön för lika befattningshavare.

Upplysningar om medelantal anställda, löner och ersättningar samt uppgifter om lön och annan ersättning till koncernledning och till styrelseledamöter samt arvoden till revisorer lämnas i not 6 och i not 7 för moderbolaget och i not 13 och i not 14 för koncernen.

Hälsa och arbetsmiljö

Arbetsmiljöarbetet utgår ifrån ett systematiskt arbetsmiljösystem och regelbundet sker uppföljning av den organisatoriska och sociala arbetsmiljön. Därmed uppfyller arbetsgivaren sitt ansvar i att motverka stress och ohälsosam arbetsbelastning enligt nya arbetsmiljöföreskriften "Organisatorisk och social arbetsmiljö" som infördes den 31 mars 2016. Kontinuerligt sker även uppföljning av sjukfrånvaron. Chefer och arbetsmiljöombud har utbildats i hur de kan stärka en hälsosam arbetsplats. Medar-

betarundersökningen för Länsförsäkringar AB visar att 64 procent upplever att de har en rimlig stressnivå i sitt arbete och 80 procent upplever balans mellan arbete och fritid.

Alla anställda har en sjukvårdsförsäkring där sjukvårdsrådgivning, personligt samtalsstöd och förebyggande hälsotjänster ingår. En tydlig rehabiliteringsprocess är införd i verksamheten. Avtal med Företagshälsovården för arbetsrelaterade sjukdomar finns och friskvård subventioneras.

Kommunikation sker kontinuerligt kring arbetsgivarerbjudandet, både via sociala och digitala kanaler och i möten med kandidater på arbetsmarknadsdagar och campus. När yrkesverksamma yngre akademiker svarade på Universums undersökning Karriärbarometern mottog Länsförsäkringar för nionde året i rad utmärkelsen "Försäkringsbranschens mest attraktiva arbetsgivare" och är det enda försäkringsbolag som är bland de 100 mest attraktiva arbetsgivarna.

Hållbarhet

Länsförsäkringar AB arbetar med miljöhänsyn i hela verksamheten genom att minska miljöpåverkan från verksamheten och att miljöanpassa erbjudandet. Miljölednings-systemet är certifierat enligt ISO 14001.

Länsförsäkringar AB tar ansvar för den negativa påverkan på miljön, som uppstår på grund av verksamhet, i enlighet med företagets miljöpolicy. I verksamheten är tjänsteresor och uppvärmning de största koldioxidutsläppskällorna, där flygresor står för störst andel koldioxidutsläpp. Ett flertal aktiviteter och tydliggöranden i riktlinjer för tjänsteresor och tjänstebilar har genomförts för att minska koldioxidutsläppen, till exempel att resa med tåg istället för flyg där det är lämpligt, och att hålla distansmöten via webb, video och telefon istället för att resa. I början av 2016 beslutades dessutom en dubbel klimatkompensation för de totala koldioxidutsläppen i Länsförsäkringar ABs verksamhet.

För att stimulera övergången till fordon som drivs med icke fossila bränslen har företaget också laddningsstationer för elbilar. Möjligheten att låna cyklar och SL-kort för resor under dagen ger också incitament att resa mer miljövänligt.

I kreditberedningen följs miljörelaterade risker upp utifrån punkter om exempelvis tillståndspliktig och icke tillståndspliktig

verksamhet samt övrig bedömning av företagets verksamhet. Vid analys avseende risker som handlar om mänskliga rättigheter, arbetsrättsliga risker, korruption eller annan kriminell verksamhet kan bedömning av bransch, verksamhet, former för anställd och inhyrd personal samt övrig relevant informationsinhämtning utgöra utgångspunkt för vidare kontroll. Den sammanvägda bedömningen av de identifierade riskerna kan därefter bli att krediten avslås.

Utvecklingen av digitala tjänster leder till färre utskick till kund, brev, pappersutskrift och transporter. Utöver att det minskar miljöpåverkan från papperstillverkningen och transporten av utskicken så blir informationen mer lättillgänglig för kunden.

Länsförsäkringar AB har integrerat ekonomiska, sociala och miljömässiga hänsyn i inköpspolicy för att hantera affärsrisker och skydda FN Global Compacts principer. Uppförandekoden för leverantörer, som är baserad på FN Global Compact, definierar krav om mänskliga rättigheter, arbetsförhållanden, miljö och affärsetik. Leverantörerna, och deras underleverantörer, förväntas efterleva principerna i uppförandekoden.

Länsförsäkringar AB driver ett sammanhållande skadeförebyggande arbete inom hela länsförsäkringsgruppen för att minska skadorna i försäkringsverksamheten. Varje skada som inträffar medför på olika sätt både en miljö- och samhällsbelastning.

Länsförsäkringar ABs kontorsfastigheter är miljöklassade som lågenergiförbrukande samt utformade för att bidra till människors hälsa och miljö, i enlighet med Miljöklassad byggnad samt Green Building. Elen i fastigheterna är märkt med Bra Miljöval El och för uppvärmning används fjärrvärme.

Ansvarsfulla investeringar

Länsförsäkringar ABs etiska riktlinjer baseras på internationella konventioner inom områdena miljö, mänskliga rättigheter, barnarbete, arbetsrätt, korruption och kontroversiella vapen. Inga direktinvesteringar görs i bolag som bedriver verksamhet med kontroversiella vapen såsom biologiska och kemiska vapen, klustervapen, landminor och kärnvapen. Länsförsäkringar AB har skrivit under FN:s principer för ansvarsfulla investeringar. För bolagen i Länsförsäkringar AB-koncernen genomlysas investeringar i aktier och kreditobligationer med hjälp av

en extern konsult för att identifiera bolag som kränker internationella konventioner. Vid avvikelse från riktlinjerna finns främst två alternativ, att avyttra tillgången eller att påverka genom påtryckningar och dialog. I första hand används dialog och påtryckningar för att få bolag att agera ansvarsfullt.

Under 2016 inleddes ett arbete med att minska klimatavtrycket i Länsförsäkringar AB-koncernens investeringar genom avyttring av gruv- och energibolag med mer än 50 procent av intäkterna från kol. Samtidigt inleddes ett arbete med att successivt öka andelen investeringar i gröna obligationer. Länsförsäkringar AB stödjer Carbon Disclosure Project (CDP) som samlar miljöinformation från bolag som sedan används av investerare för finansiella analyser inklusive mätning av koldioxidavtryck. Under 2016 har Länsförsäkringar AB fört dialoger tillsammans med andra investerare för att få fler bolag att rapportera till CDP samt för att få bolag att arbeta aktivt med att minska sin miljöpåverkan.

Resultatet av årets verksamhet och den ekonomiska ställningen per 31 december 2016 för Länsförsäkringar AB-koncernen och moderbolaget framgår av efterföljande finansiella rapporter med tillhörande noter för koncernen och moderbolaget.

Bolagsstyrningsrapport

Inledning

Länsförsäkringar AB ägs till 100 procent av de 23 kundägda länsförsäkringsbolagen och 16 socken- och häradsbolag. Länsförsäkringar AB-koncernen består av moderbolaget Länsförsäkringar AB med ett antal direkt och indirekt ägda dotterbolag. Inom Länsförsäkringar AB-koncernen bedrivs den affärsverksamhet som länsförsäkringsgruppen bedömt lämpa sig bäst att bedriva gemensamt. Huvuddelen av länsförsäkringsgruppens utvecklings- och serviceverksamhet bedrivs samordnat och gemensamt inom Länsförsäkringar AB med gemensamma prioriteringar.

Länsförsäkringar AB är ett publikt aktiebolag vars obligationer sedan november 2012 är noterade på Nasdaq OMX Stockholm. Länsförsäkringar AB följer i tillämpliga delar Svensk kod för bolagsstyrning (Koden) gällande från den 1 december 2016. Avvikelser sker huvudsakligen till följd av de begränsningar som följer av regelverken för finansiella företag, av länsförsäkringsgruppens federativa struktur samt att Länsförsäkringar AB inte är ett aktiemarknadsbolag. Avvikelser från Kodens bestämmelser och förklaringar till detta redovisas i avsnittet Avvikelser från Koden.

Enligt Koden handlar god bolagsstyrning om att säkerställa att bolag sköts på ett för aktieägarna så effektivt sätt som möjligt. God bolagsstyrning är dock av betydelse även för andra av bolagets intressenter, exempelvis kunder, obligationsinvestorer och tillsynsmyndigheter.

I det nya solvensregelverket för försäkringsföretag föreslås försäkringsföretag använda termen "företagsstyrning" istället för "bolagsstyrning". I denna rapport används därför huvudsakligen termen "företagsstyrning". Innebörden av de båda begreppen är dock densamma.

Beskrivning av företagsstyrningssystemet

För Länsförsäkringar AB-koncernen finns ett företagsstyrningssystem som syftar till att säkerställa en sund och ansvarsfull styrning av koncernen, riskhantering samt en god intern kontroll i verksamheten. Länsförsäkringar AB-koncernen är till följd av att det inom koncernen bedrivs både försäkrings- och bankverksamhet, ett finansiellt konglomerat och moderbolaget Länsförsäkringar AB är ett blandat finansiellt holdingföretag. Länsförsäkringar AB omfattas i denna egenskap utöver av regler om

särskild tillsyn över finansiella konglomerat, även av gruppregler för bank och försäkring. Det medför att Länsförsäkringar AB tillsammans med Länsförsäkringar Bank-koncernen utgör en konsoliderad situation. Länsförsäkringar Bank ansvarar i delar i ett tillsyns- och rapporteringsperspektiv för den konsoliderade situationen. Det inverkar emellertid inte på det kontroll- och tillsynsansvar som Länsförsäkringar AB har i egenkap av moderbolag gentemot dotterbolagen i koncernen och Länsförsäkringar ABs styrning av koncernen som följer härav. Anpassning av företagsstyrningssystemet sker kontinuerligt med hänsyn till pågående förändringar i nämnda regelverk.

Företagsstyrningssystemet regleras i den för koncernen gemensamma koncerninstruktionen som utgör det grundläggande styrdokumentet avseende styrning och uppföljning inom Länsförsäkringar AB-koncernen.

Länsförsäkringar ABs modell för företagsstyrning kan beskrivas som det ramverk inom vilket Länsförsäkringsgruppens strategier samt Länsförsäkringar ABs uppdrag från aktieägarna, långsiktiga inriktning och principer för styrning omsätts till affärsverksamhet inom Länsförsäkringar AB-koncernen och enligt vilket Länsförsäkringar AB organiserar, styr och kontrollerar verksamheten med beaktande av gällande interna och externa regelverk. Utgångspunkterna för företagsstyrningssystemet är

- Länsförsäkringsgruppens strategier,
- uppdraget från ägarna,
- Länsförsäkringar ABs långsiktiga inriktning, samt
- av Länsförsäkringar ABs styrelse beslutade principer för styrning av Länsförsäkringar AB-koncernen.

Länsförsäkringsgruppens strategier utgörs av ett antal strategidokument som bland annat beskriver gruppens värdegrund och visar inriktningen och förutsättningarna för såväl det enskilda länsförsäkringsbolaget som för samverkan mellan bolagen och Länsförsäkringar AB.

Uppdraget från ägarna är länsförsäkringsbolagens önskan om en sammanhållen leverans av verksamheterna inom Länsförsäkringar AB och länsförsäkringsgruppens gemensamma strategier, beslutade av Länsförsäkringar ABs aktieägarkonsortium.

Länsförsäkringar ABs långsiktiga inriktning beslutas av Länsförsäkringar ABs sty-

relse genom fastställande av långsiktig plan och inom ramen för den årliga affärsplaneringsprocessen i enlighet med vad som anges i Riktlinjer för ekonomi- och kapitalstyrning.

Styrelsen för Länsförsäkringar AB har beslutat om fem principer för styrning av Länsförsäkringar AB-koncernen i syfte att åstadkomma en samlad och effektiv styrning av koncernen. Principerna är följande:

- Styrningen av koncernen ska utgå från Länsförsäkringar ABs styrelse.
- Styrningen ska baseras på marknad, risk och lönsamhet.
- Koncernens organisering ska vara effektiv.
- Verksamheterna inom Länsförsäkringar AB ska, i lämpliga delar, bedrivas som om de är tillståndspliktiga.
- Inom ramen för styrning ska interna regler fastställas.

Den riskbaserade verksamhetsstyrningen utgör grunden i företagsstyrningen. Affären har sin grund i risktagande och styrningen av koncernen ska baseras på risk. Den riskbaserade verksamhetsstyrningen ska säkerställa en sund och effektiv styrning av koncernens risk. Riskbaserad verksamhetsstyrning innebär således att verksamheten inom Länsförsäkringar AB-koncernen ska styras och bedrivas baserat på ett medvetet risktagande som aldrig får äventyra Länsförsäkringar AB-koncernens långsiktiga lönsamhet och existens. Riskmedvetenheten ska genomsyra organisationsstrukturen och styrningen av Länsförsäkringar AB-koncernen. Riskbaserad verksamhetsstyrning innefattar systemet för intern kontroll med system för bland annat regelefterlevnad och riskhantering.

Baserat på ovan beskrivna utgångspunkter för företagsstyrningssystemet och riskbaserad verksamhetsstyrning, består företagsstyrningssystemet av följande komponenter:

- Organisation
- Internt regelverk
- System för intern kontroll, innefattande bland annat
- System för regelefterlevnad
- System för riskhantering

En lämplig och överblickbar organisationsstruktur och beslutsordning och en tydlig fördelning av ansvar och arbetsuppgifter

Grunden i företagsstyrningen är den av styrelsen fastställda operativa organisations-

strukturen med en ändamålsenlig och överblickbar organisation med en tydlig fördelning av ansvar och uppgifter mellan dels de olika bolagsorganen, dels de så kallade försvarslinjerna samt en tydlig besluts- och rapporteringsordning (se vidare under System för intern kontroll nedan). Inom ramen för organisationen ska bland annat säkerställas skalfördelar genom koncerngemensamma funktioner och utlagd verksamhet, kontinuitetshantering och beredskapsplaner, effektiva system för rapportering och överföring av information, informationssäkerhet, hantering av intressekonflikter samt att styrelseledamöter och medarbetare är lämpliga för sina uppgifter.

Modellen för företagsstyrning omfattar således en beskrivning av organisationen, beslutsordningen, hur ansvaret är fördelat, styrelsens och ledningens arbetssätt samt centrala befattningars och funktioners ansvar.

Koncerngemensamma funktioner och utlagd verksamhet

Fördelning av arbetet inom Länsförsäkringar AB-koncernen är ett viktigt verktyg för att uppnå skalfördelar vad avser både ekonomi och kompetens. Det är också ett sätt att realisera en effektiv och aktiv styrning inom Länsförsäkringar AB-koncernen. Baserat på detta har den operativa organisationen med affärsverksamheten i affärsenheterna och koncerngemensamma funktioner i moderbolaget fastställts. Även utläggning av verksamhet till extern part är ett viktigt verktyg för att uppnå skalfördelar vad avser både ekonomi och kompetens. Utläggning av verksamhet till extern part förekommer både inom Länsförsäkringar AB och inom dotterbolagen. Styrelsen för Länsförsäkringar AB har mot denna bakgrund fastställt en koncerngemensam policy för utläggning av verksamhet, som anger övergripande principer för internt och externt utlagd verksamhet.

Kontinuitetshantering och beredskapsplaner

Inom Länsförsäkringar AB-koncernen finns en kontinuitetshantering som syftar till att säkerställa att viktig information bevaras samt att verksamheten kan upprätthållas vid ett avbrott eller vid en större verksamhetsstörning. För detta ändamål har upprättats koncerngemensamma och bolagsspecifika beredskapsplaner.

Effektiva system för rapportering och överföring av information

Inom Länsförsäkringar AB-koncernen finns effektiva informations- och rapporteringssystem som bland annat syftar till att säkerställa att såväl extern som intern information och rapportering om verksamheten är tillförlitlig, korrekt och fullständig samt lämnas i rätt tid.

Informationssäkerhet

Inom Länsförsäkringar AB-koncernen finns IT-system och rutiner som syftar till att säkerställa konfidentialitet och tillgänglighet avseende viktig information.

Hantering av intressekonflikter

För samtliga bolag inom Länsförsäkringar AB-koncernen finns interna regler om identifiering och hantering av intressekonflikter.

Krav på lämplighet

Samtliga anställda liksom styrelseledamöterna i koncernens bolag ska vara lämpliga för de uppgifter de är avsedda att utföra vad avser såväl kunskap och erfarenhet, som anseende och integritet. En bedömning härav sker inom ramen för anställningsförfarandet och inför val av styrelse vid bolagsstämma. Lämplighetsbedömning av styrelseledamöter, ledande befattningshavare och personer i andra centrala funktioner sker i enlighet med fastställda styrdokument.

Internt regelverk

För att vara överskådligt och lättillgängligt ska Länsförsäkringar AB-koncernens interna regelverk präglas av enkelhet och tydlighet. Strävan ska vara att antalet regel-dokument ska vara så få som möjligt. Det interna regelverket inom Länsförsäkringar AB-koncernen utgörs av styrdokument enligt följande:

- Policy – kommunikerar ett principiellt ställningstagande.
- Riktlinjer – översiktligt regelverk som anger ramar.
- Instruktion – detaljerade föreskrifter inom ett specifikt område.

Styrdokumentet kan antingen vara gemensamma eller bolagsspecifika, det vill säga gälla antingen för alla bolag inom Länsförsäkringar AB-koncernen eller bara för ett av bolagen. De gemensamma styrdokumentet fastställs av Länsförsäkringar ABs styrelse eller beslutas av vd. De gemensamma styr-

dokumentet ska även godkännas av och införlivas i övriga bolag i organisationen. De bolagsspecifika styrdokumentet fastställs antingen av respektive bolags styrelse eller beslutas av vd i dotterbolagen.

System för intern kontroll

Den interna kontrollen är en del av styrningen och ledningen av Länsförsäkringar AB-koncernen. Den interna kontrollen syftar till att säkerställa att organisationen är effektiv och ändamålsenlig, att verksamheten bedrivs enligt beslutade strategier för att nå uppsatta mål, att den finansiella redovisningen och rapporteringen är tillförlitlig, en effektiv drift och förvaltning av informationssystem, en god förmåga att identifiera, mäta och övervaka och hantera risker samt en god regelefterlevnad. Risk- och kapitalstyrning samt kapitalplanering utgör en del av den interna kontrollen. Den interna kontrollen omfattar alla delar av organisationen inklusive utlagd verksamhet och ska vara en integrerad del av verksamheten. Den interna kontrollen är baserad på ett system med en stark risk- och regelkultur med tre försvarslinjer. Första försvarslinjen utgörs av verksamheten. I första försvarslinjen finns ansvaret för verksamhetens risker och det är verksamhetens ansvar att se till att kontroller för uppföljning finns, genomförs och återrapporteras. Som stöd för den interna kontrollen har inrättats en funktion för compliance och en funktion för riskkontroll som utgör den andra försvarslinjen. Compliance ansvarar för den oberoende övervakningen och kontrollen av att verksamheten bedrivs med god regelefterlevnad. Risk Management ansvarar för den oberoende riskkontrollen och av att verksamheten bedrivs med god riskkontroll. Internrevision, som är den tredje försvarslinjen, utgör styrelsens stöd i kvalitetssäkring och utvärdering av organisationens riskhantering, styrning och interna kontroll.

System för regelefterlevnad

Länsförsäkringar AB-koncernen har ett system för regelefterlevnad som syftar till att säkerställa efterlevnad av lagar, förordningar och andra regler, bevakning och effektiv implementering av nya och ändrade regelverk, att styrelser och medarbetare utbildas och att koncernen kontinuerligt kan identifiera, mäta, kontrollera, hantera och rapportera risker avseende efterlevnad av externa och interna regler. Systemet ska

bidra till att risker minimeras och att målen för koncernens verksamhet kan uppnås med en högre grad av säkerhet.

Regelefterlevnadsfunktionerna i första linjen utgörs av juristfunktionerna samt funktioner för Regelverksstöd i dotterbolagen. Vd-stab Juridik inom Länsförsäkringar AB har dels ett övergripande ansvar för hantering av juridiska frågor inom Länsförsäkringar AB-koncernen, bland annat innefattande enhetlig tolkning och tillämpning av regelverk, dels ansvar för frågor relaterade till företagsstyrning.

Regelverksstöd i dotterbolagen ska utgöra verksamhetsnära regelverksstöd innefattande att ge stöd och råd till verksamheten och ansvar för regelefterlevnad bland annat genom säkerställande av implementering av regelverk i dotterbolagen.

Compliance ansvarar för regelverksarbetet i andra linjen (se vidare avsnitt Kontrollfunktioner nedan).

En särskild Regelverksgrupp är inrättad med uppgift är att säkerställa att regelverksförändringar och nya regelverk identifieras i ett tidigt skede för bedömning av konsekvenser och beslut om hantering. I Regelverksgruppen ingår bland andra chefsjuristerna Länsförsäkringar AB, CFO Group, CRO Group och chefen för Compliance.

Rapportering från Regelverksgruppen om nya och ändrade regelverk sker regelbundet till koncernledning, utskott och styrelse.

Riskhanteringssystem

Riskhanteringssystemet ska bland annat säkerställa att Länsförsäkringar AB fortlöpande kan identifiera, värdera, övervaka, hantera och rapportera risker och beroenden mellan olika risker. Systemet är integrerat i Länsförsäkringar ABs organisationsstruktur och beslutsordning och är utformat med lämplig hänsyn till fastställd organisation och beslutsordning.

Riskhanteringssystemet innefattar de strategier, processer och rapporteringsrutiner som är nödvändiga för att fortlöpande kunna identifiera, mäta, övervaka, hantera och rapportera risker. Riskhanteringssystemet innefattar de risker som företaget är, eller kan komma att bli, exponerat för och deras inbördes beroenden.

Strukturen för företagsstyrningen inom Länsförsäkringar AB illustreras översiktligt genom figuren på sidan 41.

Aktieägare och bolagsstämma

Aktieägarnas inflytande utövas genom bolagsstämman som är bolagets högsta

beslutande organ. Normalt hålls en bolagsstämma per år, årsstämman. Ingen aktieägare innehar mer än 9,9 procent av kapitalet och rösterna i bolaget.

Aktieägarnas beslutanderätt

Vid bolagsstämma får inte någon för egna och andras aktier rösta för sammanlagt mer än 99/1 000 av de på stämman företrädde aktierna. Beslut på bolagsstämman fattas genom enkel röstövertukt om inte aktiebolagslagen föreskriver särskild röstmajoritet. På årsstämman fattas beslut avseende årsredovisningen, val av styrelse och revisorer, ersättning till styrelseledamöter och revisorer samt andra väsentliga frågor i enlighet med lag och bolagsordningen. Förslaget om arvode till styrelseledamöterna delas upp mellan ordföranden, vice ordföranden och övriga ledamöter samt arvode för utskottsarbete.

Årsstämman 2016 godkände principer för ersättning och andra anställningsvillkor för koncernledningen.

Valberedning

Bolagsstämman i Länsförsäkringar AB utser en valberedning med uppgift att lämna förslag till styrelse och revisorer i Länsförsäkringar AB, dess direktägda dotterbolag och vissa ytterligare bolag, samt arvoden och annan ersättning till dessa. För valberedningen gäller en av Länsförsäkringar ABs årsstämma fastställd instruktion. Valberedningen ansvarar för att lämplighetsbedömning av ledamöter som föreslås till styrelser genomförs. Rekrytering av nya styrelseledamöter ska ske enligt valberedningens instruktion och enligt fastställda processer och rutiner. Vid rekrytering av nya styrelseledamöter ska valberedningen även tillämpa fastställd mångfaldspolicy enligt vilken åtminstone ålder, kön, geografiskt ursprung samt utbildnings- och yrkesbakgrund ska beaktas i syfte att främja oberoende åsikter och kritiskt ifrågasättande i styrelsen. Se även avsnittet Lämplighetsbedömning av styrelse och vd nedan.

Valberedning inför årsstämman 2017

Valberedningen består sedan årsstämman 2014 av Otto Ramel (ordförande) (Länsförsäkringar Skåne), Ulf W Eriksson (Länsförsäkringar Värmland), Per-Åke Holgersson (Länsförsäkring Kronoberg), Conny Sandström (Länsförsäkringar Västerbotten) och Örian Söderberg (Länsförsäkringar Jönköping).

Valberedningen har inför årsstämman 2017:

- Tagit del av utvärderingen av styrelsernas arbete.
- Tagit del av styrelseordförandes, styrelseledamöters och vds syn på verksamheten, styrelsens arbete samt behov av kunskap och erfarenhet.
- Sett över och diskuterat behovet av kunskap och erfarenhet med hänsyn till verksamheten och regelverkets krav.

Valberedningen kommer inför årsstämman 2017 att:

- Ta ställning till kandidaters oberoende.
- Nominera styrelseledamöter, inklusive styrelseordförande och i vissa fall vice styrelseordförande.
- Genomföra lämplighetsbedömningar av styrelseledamöter.
- Föreslå arvoden och annan ersättning till styrelseledamöter, revisorer och andra organ.

Valberedningens förslag presenteras i kallelsen till årsstämman. Valberedningen ska på årsstämman presentera och motivera sina förslag och lämna en redogörelse för hur dess arbete bedrivits.

Extern revisor

Årsstämman utser den externa revisorn. Nominering sker via valberedningen. Enligt bolagsordningen ska Länsförsäkringar AB ha 1-3 ordinarie revisorer och 0-3 revisors-suppleanter. Revisorerna utses för en mandattid om högst fyra år. Vid årsstämma 2015 utsågs Helene Willberg, KPMG AB, till ordinarie revisor och Anders Tagde, KPMG AB, till suppleant, båda för en mandattid om tre år.

Revisorn granskar Länsförsäkringar ABs årsredovisning och bolagsstyrningsrapport samt styrelsens och vds förvaltning. Vid årsstämman föredrar revisorn revisionsberättelsen och beskriver granskningsarbetet. Revisorn har inför styrelsen redogjort för sin granskning och sina iakttagelser en gång under 2016. Revisorn deltar därutöver vid möten inom revisionsutskottet.

Styrelsen

Styrelsen för Länsförsäkringar AB utses av årsstämman och ska enligt bolagsordningen bestå av 8-12 bolagsstämmovalda ordinarie ledamöter med eller utan suppleanter. Ledamot väljs enligt bolagsordningen på årsstämman för en mandattid om två år. Därutöver ingår i styrelsen ledamöter och suppleanter som utsetts av arbetstagarorganisationerna. Vd ingår inte i styrelsen.

Bolaget har ingen tidsgräns för hur länge en ledamot får sitta i styrelsen och ingen åldersgräns för styrelseledamöterna. Styrelsens ordförande och vice ordförande utses av årsstämman. Vd, styrelsens sekreterare, tillika chefsjurist, och kommunikationsdirektören närvarar vid styrelsens möten utom vid ärenden då jäv kan föreligga eller då det i övrigt är olämpligt att de närvarar. I övrigt närvarar föredragande under sina respektive föredragningar.

Styrelsen består för närvarande av elva ordinarie ledamöter och två suppleanter. Åtta av ledamöterna är utsedda av årsstämman. Tre ledamöter och två suppleanter är utsedda av arbetstagarorganisationerna. Styrelsens ledamöter presenteras på sidorna 118–119.

Styrelsens ansvar och arbetsfördelning

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltning och ska handlägga och fatta beslut i frågor av väsentlig betydelse och av övergripande natur rörande bolagets verksamhet. Styrelsen utser, entledigar och utvärderar vd, fastställer av ändamålsenlig operativ organisation för Länsförsäkringar

AB och Länsförsäkringar AB-koncernen, verksamhetens mål och strategier samt ser till att det finns effektiva system för intern kontroll och riskhantering.

Styrelsen fastställer varje år en arbetsordning för sitt arbete. Arbetsordningen innehåller bland annat regler avseende styrelsens och ordförandens uppgifter och ansvar, antal styrelsemöten, rutiner för verksamhets- och finansiell rapportering och rutiner i övrigt för styrelsemöten, kallelse, utformning av material, arbetsfördelningen inom styrelsen, intressekonflikter och jäv.

Styrelsen ska kontinuerligt hålla sig underrättad om bolagets utveckling för att fortlöpande kunna bedöma bolagets ekonomiska situation och finansiella ställning.

Styrelsen har genom arbetsordningen och en rapportinstruktion fastställt att ekonomisk rapportering ska ske genom regelbundna styrelsesammanträden. Styrelsen ska vidare regelbundet behandla och utvärdera bolagets och koncernens riskutveckling och riskhantering. Under året följer styrelsen regelbundet upp resultat- och försäljningsutveckling, kapitalavkastning, finansiell ställ-

ning, utveckling av risker med mera i förhållande till affärsplan och prognoser. Styrelsen erhåller fyra gånger per år rapporter från Compliance, Risk Management och Internrevision. Styrelsen följer löpande upp koncernens aktuella ärenden hos myndigheter.

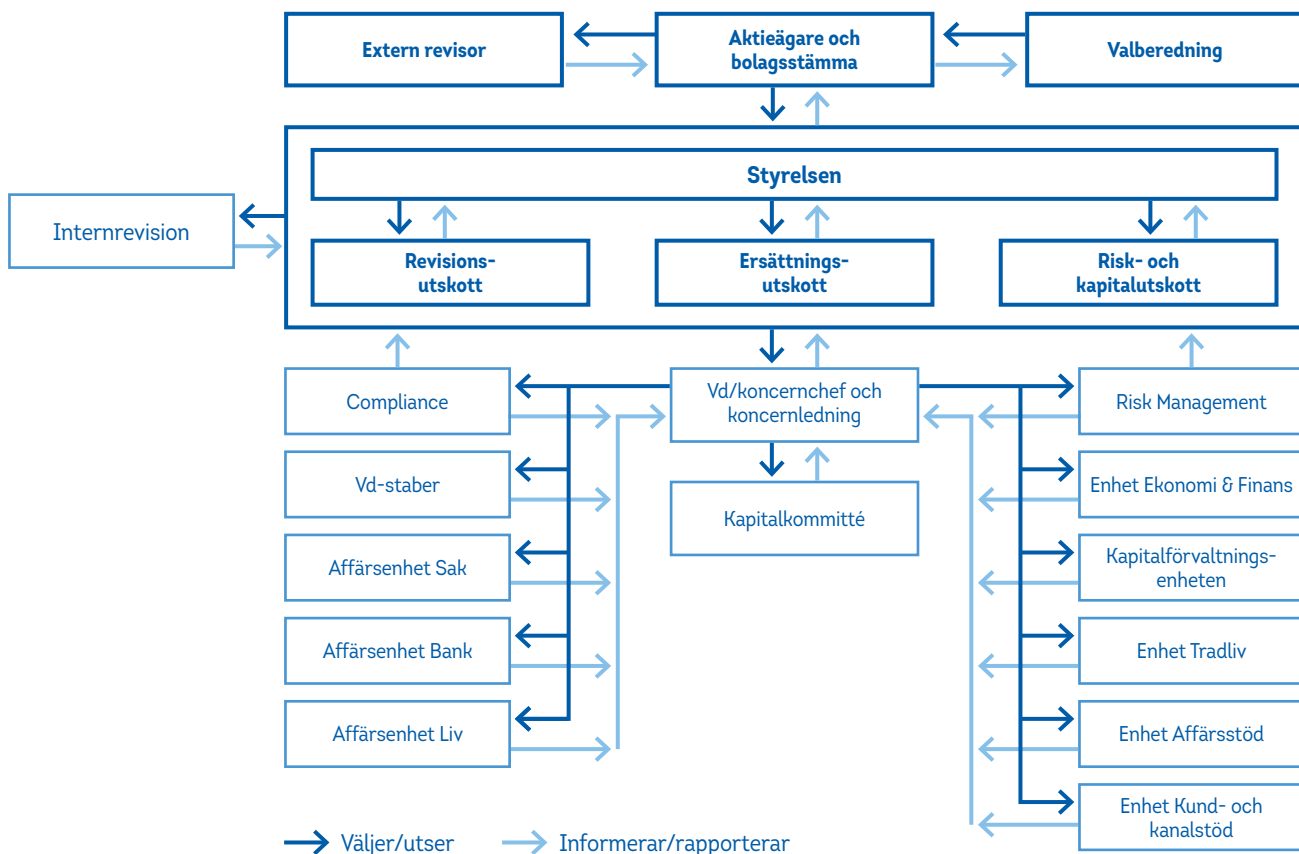
Ordföranden

Enligt arbetsordningen ska ordföranden leda styrelsens arbete och se till att styrelsen fullgör sina uppgifter. Ordföranden ska bland annat se till att styrelsen sammanträder vid behov, att styrelsen ges tillfälle att delta i sammanträden och erhåller tillfredsställande informations- och beslutsunderlag samt tillämpar ett ändamålsenligt arbetssätt. Ordföranden ska genom löpande kontakt med vd även mellan styrelsemötena hålla sig informerad om väsentliga händelser och bolagets utveckling samt stödja vd i dennes arbete.

Styrelsens arbete

Styrelsen har i sin arbetsordning fastställt standard för dagordning, årligen återkommande ärenden samt standard för besluts- och informationsmaterial. Styrelsen har i

Länsförsäkringar ABs styrningsstruktur

koncerninstruktionen fastställt bolagets och koncernens operativa organisation och där klargjort ansvarsfördelningen mellan bolagets och koncernens olika organ och befattningshavare. Utöver koncerninstruktionen fastställer styrelsen minst en gång per år även om ingen ändring är aktuell, styrelsens arbetsordning, vd-instruktion och ytterligare ett större antal styrdokument för verksamheten.

Styrelsen har inrättat revisionsutskott, risk- och kapitalutskott samt ersättningsutskott. Utskottens uppgifter fastläggs av styrelsen i styrelsens arbetsordning och i särskilda instruktioner. Inget av utskotten har något generellt beslutsmandat. Varje utskott ska regelbundet rapportera sitt arbete till styrelsen.

Styrelsen genomför årligen strategiskt seminarium och årligen utvärdering av vds arbete och anställningsvillkor. Styrelsen träffar bolagets revisor minst en gång per år (se även avsnitt Revisionsutskottet nedan).

Tidpunkter för styrelsesammanträden fastställs vid första mötet efter årsstämman för ett och ett halvt år framåt. Inför varje möte sker kallelse med preliminär dagordning fjorton dagar före mötet. Handlingar till styrelsemöten distribueras normalt en vecka före mötet. Samtliga handlingar och föredragningsbilder sparas elektroniskt.

Styrelsen har under 2016 genomfört 14 sammanträden. Styrelsen har ägnat särskild uppmärksamhet åt bland annat det nya solvensregelverket för försäkringsföretag, Solvens II, nya regelverk för bankverksamheten, risk- och kapitalfrågor, det ekonomiska läget i omvärlden och dess effekter på verksamheten samt IT- och digitaliseringsfrågor. Styrelsen har under året genomgått ett flertal utbildningar i styrnings- och regelverksfrågor.

Antal styrelsemöten och närvaro vid dessa redovisas i tabell på sidan 43.

Utvärdering av styrelsens arbete

Styrelseordföranden initierar varje år en utvärdering av styrelsens arbete. Detta skedde 2016 genom en elektronisk enkät. En sammanställning av resultatet har redovisats för och diskuterats i styrelsen.

Revisionsutskott

Revisionsutskottet ska svara för beredningen av styrelsens arbete inom följande områden:

- Övervaka bolagets finansiella rapportering.
- Med avseende på den finansiella rapporteringen övervaka effektiviteten i

bolagets interna kontroll, internrevision och riskhantering.

- Hålla sig informerad om revisionen av årsredovisning och koncernredovisning.
- Granska och övervaka revisorns opartiskhet och självständighet och därvid särskilt uppmärksamma om revisorn tillhandahåller bolaget andra tjänster än revisionstjänster.
- Biträda vid upprättande av förslag till bolagsstämmans beslut om revisorsval.

Härutöver ska revisionsutskottet svara för beredningen av styrelsens arbete med övervakning av effektiviteten i bolagets

- företagsstyrningssystem, vilket omfattar intern styrning och kontroll, samt
- intern kontroll av de operativa riskerna.

Vid det konstituerande styrelsemötet efter årsstämman 2016 utsågs Göran Lindell (ordförande), Maria Engholm, Jan Fock, och Jonas Rosman till ledamöter av revisionsutskottet.

Antal möten inom revisionsutskottet och närvaro vid dessa redovisas i tabell på sidan 43.

Risk- och kapitalutskott

Risk- och kapitalutskottet ska stödja styrelsen i risk- och kapitalfrågor och utgöra ett forum för analys av och fördjupad diskussion kring Länsförsäkringar ABs och Länsförsäkringar AB koncernens risktagande och kapitalbehov. Utskottet ska inför styrelsens beslut bereda och behandla frågor rörande bland annat:

- Riskpolicy och kapitalpolicy,
- Koncernens interna modeller och validering.
- Intern risk- och kapitalplanering för Länsförsäkringar AB-koncernen,
- Internt fördelat riskkapital till dotterbolagen och mål för riskjusterad avkastning samt utvärdering av resultat,
- Uppföljning av riskernas utveckling och eventuella avvikelser i förhållande till risklimiter.

Vid det konstituerande styrelsemötet efter årsstämman 2016 utsågs Jan Fock (ordförande), Christer Villard och Caesar Åfors till ledamöter av Risk- och kapitalutskottet.

Antal möten inom risk- och kapitalutskottet och närvaro vid dessa redovisas i tabell på sidan 43.

Ersättningsutskott

Ersättningsutskottet ska bereda frågor om ersättning till den verkställande ledningen, ersättning till anställda som har det övergripande ansvaret för någon av företagets kontrollfunktioner samt bereda beslut om åtgärder för att följa upp tillämpningen av ersättningspolicyn.

Vid det konstituerande styrelsemötet efter årsstämman 2016 utsågs Jan Fock (ordförande), Göran Lindell och Jonas Rosman till ledamöter i ersättningsutskottet.

Antal möten inom ersättningsutskottet och närvaro vid dessa redovisas i tabell på sidan 43.

Vd/koncernchef och koncernledning

Johan Agerman tillträdde som vd för Länsförsäkringar AB den 9 januari 2017 och efterträdde Sten Dunér som varit vd sedan oktober 2009 och som gick i pension den 8 januari 2017. Johan Agerman är född 1962 och har bland annat innehaft ledande befattningar inom Trygg Hansa sedan 2002, senast som vd. För att säkerställa att respektive dotterbolags verksamhet ligger i linje med det övergripande målet för Länsförsäkringar AB är vd i Länsförsäkringar AB, som huvudregel, ordförande i styrelsen för respektive dotterbolag.

Operativt är Länsförsäkringar AB-koncernen organiserad i de tre affärsenheterna Sak, Bank och Liv samt de fyra stödenheterna Affärsstöd, Kapitalförvaltning, Ekonomi & Finans och Kund- och kanalstöd. Härutöver finns enheten Tradliv, vd-staberna HR, Juridik, Kommunikation, Intern kontroll, Företagsutveckling och Strategisk planering samt kontrollfunktionerna Internrevision, Compliance och Risk Management. För att säkerställa samordning av verksamheten inom respektive affärsenhet är chefen för affärsenheten även vd i moderbolaget inom affärsenheten. Dessutom är chefen för affärsenheten, som huvudregel, ordförande i styrelserna för de direktägda dotterbolagen.

Länsförsäkringar ABs koncernledning utgörs av vd och cheferna för affärs- och stödenheterna. Chefsjuristen, HR-direktören, kommunikationsdirektören och chefen för Kund- och kanalstöd är adjungerade till koncernledningen. Koncernledningen utgör ledning för hela Länsförsäkringar AB-koncernen. Koncernledningen behandlar och beslutar i frågor som berör koncernens enheter, Länsförsäkringar ABs vd-staber och funktionerna Compliance och Risk Management.

Vd har inrättat en kapitalkommitté för att behandla frågor om risktagande och riskhantering samt avväga balansen mellan risktagande och kapitalanvändning inom Länsförsäkringar AB-koncernen. Ledamöterna i kommittén utses av vd i Länsförsäkringar AB. För kommittén gäller en särskild arbetsordning. Koncernledningen presenteras på sidorna 120–121.

Kontrollfunktioner

Internrevision

Internrevision är en oberoende granskningsfunktion som utgör styrelsens stöd i utvärderingen av företagsstyrningssystemet, inklusive organisationens riskhantering, styrning och kontroller. Internrevision ska genom granskning och rådgivning utvärdera om och kvalitetssäkra att verksamhetens övergripande interna styrning och kontrollsystem bedrivs på ett effektivt sätt, att den samlade rapporteringen till styrelsen ger en korrekt och heltäckande bild av verksamheten, att verksamheten bedrivs enligt gällande interna och externa regelverk samt att styrelsens beslut efterlevs. Internrevision rapporterar till Länsförsäkringar ABs styrelse och till respektive dotterbolags styrelse men är administrativt underställd revisionsutskottets ordförande.

Compliance

Compliance är en oberoende kontrollfunktion med ansvar för att övervaka och kontrollera att verksamheten bedrivs med god regelefterlevnad. Funktionen ska övervaka och kontrollera regelefterlevnaden i den till-

ståndspliktiga verksamheten och identifiera och rapportera risker som kan uppkomma till följd av bristande regelefterlevnad. Compliance ska även ge stöd och råd till verksamheten och säkerställa att verksamheten informeras om nya och ändrade regler samt delta i genomförandet av utbildningar. Rapportering av compliancerisker och rekommendationer till åtgärder sker regelbundet till vd och styrelse i Länsförsäkringar AB och dess tillståndspliktiga dotterbolag samt till koncernens revisionsutskott.

Riskkontroll

Risk Management ansvarar för oberoende riskkontroll och ska utgöra ett stöd för vd, ledning och operativa enheter att fullgöra sitt ansvar för att bedriva verksamheten med god riskkontroll. Regelbunden rapportering ska ske till respektive bolags styrelse och vd samt till risk- och kapitalutskott. Risk Management ansvarar även för oberoende riskkontroll av Kapitalförvaltningsenhetens verksamhet. Det arbetet ska Risk Management rapportera till vd och styrelse i Länsförsäkringar AB. Inom affärsenhet Bank finns en särskild funktion för riskkontroll som är underställd chefen för affärsenhet Bank. Rapportering sker till respektive styrelse och vd inom affärsenheten. Chefen för Risk Management utses av vd för Länsförsäkringar AB. Risk Management rapporterar regelbundet både till styrelsen och vd.

Lämplighetsbedömning av styrelse och vd

I samband med att styrelseledamöter och vd tillsätts genomförs en lämplighets-

bedömning. En bedömning genomförs även årligen och vid behov i syfte att säkerställa att personerna i ovan nämnda befattningar vid var tid är lämpliga för sina uppdrag. Lämplighetsbedömningen genomförs i enlighet med fastställda riktlinjer och görs med beaktande av personers kvalifikationer, kunskaper och erfarenheter samt anseende och integritet.

Bedömningen av styrelseledamöter baseras på underlag från personen som lämplighetsbedömningen avser. Med utgångspunkt från bolagets verksamhet, utvecklingsskede och förhållanden i övrigt, beaktas vid bedömningen bland annat relevant utbildning och erfarenhet samt yrkesmässig erfarenhet från ledande positioner. Utöver de enskilda ledamöternas kvalifikationer, kunskaper och erfarenhet, bedöms även om styrelsen som helhet har den kompetens som krävs för att leda och styra företaget.

Om en bedömning leder till att en person inte anses lämplig, ska denne inte utses eller anställas. Om en redan tillsatt person vid en lämplighetsbedömning inte längre anses lämplig för sitt uppdrag, ska bolaget vidta åtgärder för att se till att personen i fråga antingen uppfyller kraven på lämplighet eller ersätts.

Bedömningen är att samtliga styrelseledamöter och vd väl uppfyller lämplighetskraven.

Avvikelser från Koden

Länsförsäkringar AB följer Koden i tillämpliga delar. Avvikelser sker huvudsakligen till följd av de begränsningar som följer av regelverken för finansiella företag, av länsförsäkringsgruppens federativa struktur samt att Länsförsäkringar AB inte är ett aktiemarknadsbolag. Huvudsakliga avvikelser från Kodens bestämmelser och förklaringar till detta är mot denna bakgrund följande.

Kallelse

Avvikelse sker avseende kallelse till, publicering av information om och inför bolagsstämma. Avvikelse från Kodens bestämmelser sker med hänsyn till att bolaget inte är aktiemarknadsbolag och endast har ett begränsat antal aktieägare.

Valberedningen

Avvikelse sker från Kodens bestämmelser att majoriteten av valberedningens ledamöter ska vara oberoende i förhållande till

Möten och närvaro

Tabellen utvisar antalet möten inom respektive organ som hållits från årsstämman 2016 till och med december 2016 liksom de enskilda ledamöternas närvaro.

	Styrelsen	Revisionsutskottet	Risk- och kapitalutskottet	Ersättningsutskottet
Totalt antal möten	9	5	3	3
Maria Engholm	9	4	–	–
Jan Fock	9	5	3	3
Tomas Hansson, suppleant	0	–	–	–
Susanne Lindberg	9	–	–	–
Göran Lindell	8	5	–	3
Linnéa Niklasson	9	–	–	–
Jonas Rosman	9	5	–	3
Anna Sandqvist	8	–	–	–
Mirek Swartz, suppleant	0	–	–	–
Mikael Sundquist	8	–	–	–
Christer Villard	9	–	3	–
Caesar Åfors	9	–	3	–

bolaget. Avvikelse sker vidare från Kodens bestämmelser om publicering av information om och från valberedningen på bolagets webbplats. Avvikelserna sker med hänsyn till att bolaget inte är aktiemarknadsbolag och endast har ett begränsat antal aktieägare.

Styrelsens sammansättning

Avvikelse sker från Kodens bestämmelser att en majoritet av de bolagsstämmovalda styrelseledamöterna ska vara oberoende i förhållande till bolaget, bolagsledningen och att minst två av dessa ska vara oberoende i förhållande till bolagets större aktieägare. Enligt instruktion för valberedningen ska styrelsen ha en med hänsyn till bolagets verksamhet, utvecklingsskede och förhållanden i övrigt ändamålsenlig sammansättning, präglad av mångsidighet och bredd avseende ledamöternas kompetens, erfarenhet och bakgrund i övrigt. Bedömningen är att dessa krav kan tillgodoses inom ramen för Länsförsäkringsgruppen.

Mandattid för styrelseledamöter

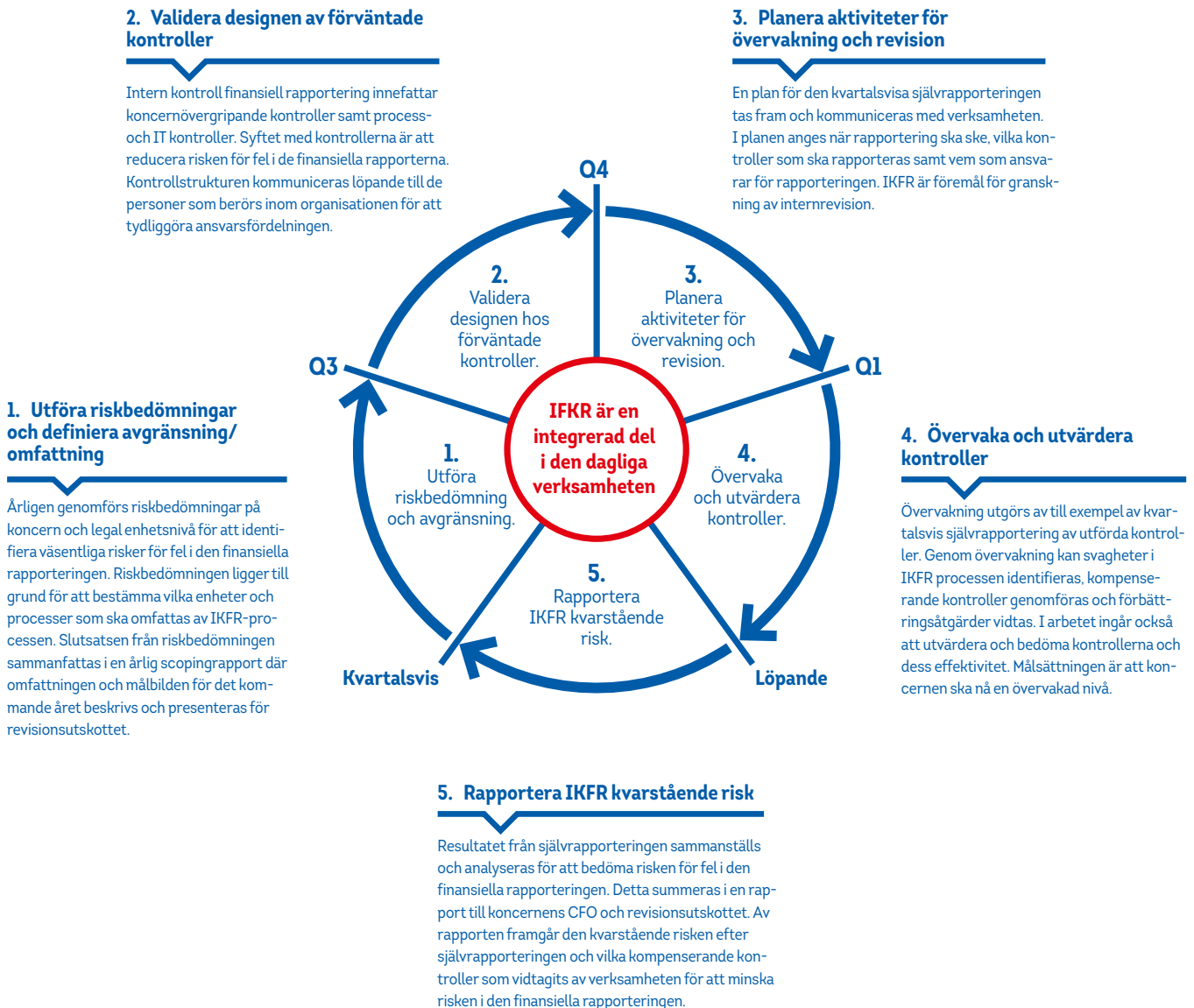
Mandattiden för styrelsens ledamöter uppgår till två år. Avvikelse från Kodens bestämmelse om mandattid om högst ett år sker mot bakgrund av att bolagsstämman är suverän att när som helst avsätta eller tillsätta styrelseledamot oavsett mandattid. Längre mandattid än ett år bidrar till att säkerställa kontinuitet och uppbyggnad av kompetens i styrelsen.

Revisionsutskottets sammansättning

Avvikelse från Kodens bestämmelser på att majoriteten av utskottets ledamöter ska vara oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen sker mot bakgrund av länsförsäkringsgruppens federativa struktur, styrning och arbetsformer. Se vidare kommentaren ovan beträffande avvikelse från Kodens bestämmelser om styrelsens sammansättning.

Intern kontroll avseende finansiell rapportering

Intern kontroll finansiell rapportering (IKFR) är en process för att utvärdera den finansiella rapporteringens tillförlitlighet. IKFR definieras som en process utförd av styrelsen, ledningen och verksamheten. Processen utförs i en årlig cykel vilken framgår av bilden nedan.

Utöver ovanstående process utför internrevision en oberoende granskning av utvalda risker och kontroller inom IKFR i enlighet med den plan som fastställs av revisionsutskottet. Resultatet av internrevisionens granskning rapporteras tillsammans med rekommendationer löpande till revisionsutskottet.

Femårsöversikt

Länsförsäkringar AB-koncernen
Mkr om inte annat anges.

2016 2015 2014 2013 2012

KONCERNEN

Rörelseresultat	2 286	2 155	1 469	923	819
Årets resultat	1 845	1 765	1 159	682	684
Räntabilitet på eget kapital, % ¹⁾	10	11	7	5	5
Totala tillgångar, Mdkr	422	385	356	323	291
Antal aktier, tusental	10 425	10 425	10 066	9 750	9 407
Eget kapital per aktie, kronor	2 046	1 858	1 675	1 557	1 479

Konsolideringskapital

Eget kapital	22 529	20 538	16 857	15 183	13 915
Emitterat primärkapital	-1 200	-1 173	-	-	-
Förlagslån	2 595	2 300	2 000	2 000	900
Uppskjuten skatt	1 320	1 109	910	848	776
Summa konsolideringskapital	25 244	22 774	19 767	18 031	15 590

Konsolideringsgrad, % ²⁾	452	428	455	420	388
Kapitalbas för gruppen (FRL) ³⁾	40 602	36 905	-	-	-
Solvenskapitalkrav för gruppen (FRL) ³⁾	30 121	28 233	-	-	-
Kapitalbas för det finansiella konglomeratet ⁴⁾	40 352	-	-	-	-
Kapitalkrav för det finansiella konglomeratet ⁴⁾	30 121	-	-	-	-
Kapitalbas för det finansiella konglomeratet ⁵⁾	-	21 548	17 802	16 391	14 590
Erforderligt kapitalkrav för det finansiella konglomeratet	-	15 897	14 988	12 754	12 661
Medelantal anställda	1 732	1 676	1 596	1 503	1 432

FÖRSÄKRINGSRÖRELSEN⁶⁾

Skadeförsäkringsrörelsen

Premieintäkter (efter avgiven återförsäkring)	5 090	4 836	3 880	3 905	3 795
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen	15	44	130	152	162
Försäkringsersättningar (efter avgiven återförsäkring) ⁷⁾	-3 336	-2 776	-2 251	-2 613	-2 557
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat⁸⁾	390	808	604	351	263

Premieinkomst skadeförsäkring

Premieinkomst före avgiven återförsäkring	6 753	6 534	8 444	5 949	5 703
Premieinkomst efter avgiven återförsäkring	5 195	4 959	4 050	4 009	3 771

Livförsäkringsrörelsen

Premieinkomst efter avgiven återförsäkring	432	383	329	279	249
Avgifter avseende finansiella avtal	659	649	570	501	402
Kapitalavkastning netto	144	-21	108	62	18
Försäkringsersättningar (efter avgiven återförsäkring)	-267	-262	-206	-91	-140

Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat **541** **540** **621** **484** **378**

Försäkringsrörelsens rörelseresultat⁹⁾ **1 194** **1 424** **1 164** **675** **613**

Nyckeltal

Omkostnadsprocent ¹⁰⁾	27	27	29	28	30
Driftkostnadsprocent ¹¹⁾	21	21	22	21	24
Skadeprocent ¹²⁾	71	63	65	73	73
Totalkostnadsprocent	93	84	87	95	97
Förvaltningskostnadsprocent, livförsäkringsrörelsen ¹³⁾	1	1	1	1	1
Direktavkastning, % ¹⁴⁾	1,4	0,7	2,0	0,8	1,2
Totalavkastning, % ¹⁵⁾	4,2	3,9	4,9	-0,6	3,5

Ekonomisk ställning

Placeringstillgångar, Mdkr ¹⁶⁾	14	12	12	17	17
Fondförsäkringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär risken, Mdkr	112	100	91	76	62
Försäkringstekniska avsättningar (efter avgiven återförsäkring), Mdkr	8	8	7	14	14
Kapitalbas försäkringsgruppen ¹⁷⁾	-	9 436	7 618	-	-
Solvensmarginal försäkringsgruppen ¹⁷⁾	-	6 072	6 293	-	-

Femårsöversikt, forts.

Länsförsäkringar AB-koncernen	2016	2015	2014	2013	2012
BANKRÖRELSEN					
Räntenetto	3 455	2 994	2 580	2 230	2 071
Rörelseresultat	1 467	1 175	935	647	555
Årets resultat	1 137	911	712	479	433
Räntabilitet på eget kapital, % ¹⁸⁾	10	9	8	7	6
Totala tillgångar, Mdkr	276	251	232	214	197
Eget kapital	13 182	12 057	9 597	8 288	7 171
K/I-tal före kreditförluster ¹⁹⁾	0,51	0,57	0,62	0,63	0,66
Placeringsmarginal, % ²⁰⁾	1,28	1,22	1,15	1,06	1,11
Kärnprimärkapitalrelation bankkoncernen	24,8	23,7	16,2	14,7	13,1
Primärkapitalrelation bankkoncernen, % ²¹⁾	27,5	26,6	16,2	14,7	13,7
Total kapitalrelation bankkoncernen, % ²²⁾	33,4	32,0	20,6	19,1	15,6
Kärnprimärkapitalrelation konsoliderad situation, %	21,2	21,4	13,9	-	-
Primärkapitalrelation konsoliderad situation, % ²¹⁾	23,2	23,7	13,9	-	-
Total kapitalrelation konsoliderad situation, % ²²⁾	27,6	28,2	17,5	-	-
Kreditförlustnivå i förhållande till utlåning, % ²³⁾	0,02	0,00	0,00	0,08	0,06

¹⁾ Rörelseresultat och omvärdering av rörelsefastigheter med avdrag för schablonskatt 22,0 procent i relation till genomsnittligt eget kapital, justerat för poster inom eget kapital som redovisas över övrigt totalresultat exklusive omvärdering av rörelsefastigheter, samt justerat för primärkapitalinstrument.

²⁾ Konsolideringskapital i förhållande till premieinkomst efter avgiven återförsäkring.

³⁾ Gruppen enligt försäkringsrörelse regler består av moderbolaget Länsförsäkringar AB, samtliga försäkringsföretag i koncernen, Länsförsäkringar Bank AB, Wasa Kredit AB, Länsförsäkringar Hypotek AB och Länsförsäkringar Fondförvaltning AB. Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB ingår i gruppen trots att Länsförsäkringar Liv-koncernen inte konsolideras i Länsförsäkringar AB-koncernen. Beräkningarna sker enligt den konsolideringsmetod som anvisas i EUs Solvens II-direktiv, dock att Länsförsäkringar Liv inräknas enligt sammanläggnings- och avräkningsmetoden i enlighet med tillstånd från Finansinspektionen. Uppgifter för 2015 avser öppningsbalans per 2016-01-01 enligt Solvens II.

⁴⁾ Det finansiella konglomeratet består av samma företag som gruppen enligt försäkringsrörelse regler, se fotnot 3). Beräkningarna för det finansiella konglomeratet sker enligt samma metod som för gruppen enligt försäkringsrörelse regler. För det finansiella konglomeratet ska, till skillnad från gruppen enligt försäkringsrörelse regler, överförbarhet av överskott provas även i andra reglade företag än gruppens försäkringsföretag.

⁵⁾ Från och med 2014 gäller en EU-förordning (342/2014) om beräkningsmetoder för solvenstest. Denna innebär att en särskild prövning ska göras om det finns några legala eller praktiska hinder för att överskott i ett företag ska kunna överföras. I och med detta har bankkoncernens företag tagits med per företag i beräkningarna, för att stödja prövning av överförbarhet av överskott per företag. Kapitalkravet har påverkats då övergångsreglerna från Basel I beaktas för varje företag i bankkoncernen för sig i stället för bankkoncernen.

⁶⁾ Försäkringsrörelsens resultat, ekonomiska ställning och nyckeltal redovisas enligt lagen om årsredovisning i försäkringsföretag och Finansinspektionens författningssamling FFFS 2015:12.

⁷⁾ Exklusive skaderegleringskostnader.

⁸⁾ Länsförsäkringar Sak-koncernens försäkringstekniska resultat uppgick 2016 till 435 (821) Mkr. I Länsförsäkringar Sak-koncernen ingår Länsförsäkringar Gruppliv Försäkrings AB som redovisas i livförsäkringsrörelsen. Länsförsäkringar Gruppliv Försäkrings ABs försäkringstekniska resultat uppgick 2016 till 44 (13) Mkr.

⁹⁾ I försäkringsrörelsens rörelseresultat ingår Länsförsäkringar Sak-koncernens och Länsförsäkringar Fondlivs kapitalavkastning och övriga icke-tekniska intäkter och kostnader.

¹⁰⁾ Driftkostnader och skaderegleringskostnader i procent av premieintäkter efter avgiven återförsäkring. Avser endast skadeförsäkring.

¹¹⁾ Driftkostnader i procent av premieintäkter efter avgiven återförsäkring. Avser endast skadeförsäkring. Exklusive skaderegleringskostnader enligt Finansinspektionens föreskrift.

¹²⁾ Försäkringsersättningar i procent av premieintäkter efter avgiven återförsäkring. Avser endast skadeförsäkring. Inklusive skaderegleringskostnader enligt Finansinspektionens föreskrift.

¹³⁾ Driftkostnader och skaderegleringskostnader i förhållande till det genomsnittliga värdet på placeringstillgångar, placeringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisk och likvida medel.

¹⁴⁾ Direktavkastning beräknas som summan av hyresintäkter från fastigheter, ränteintäkter, räntekostnader, utdelningar på aktier och andelar, förvaltningskostnader i kapitalförvaltningen samt driftskostnader i fastigheter, i förhållande till placeringstillgångarnas genomsnittliga värde under året.

¹⁵⁾ Totalavkastning beräknas som summan av all direktavkastning och värdeförändring i placeringsportföljen, i förhållande till placeringstillgångarnas genomsnittliga verkliga värde under året.

¹⁶⁾ Placeringstillgångar består av rörelsefastigheter, aktier och andelar i intresseföretag, förvaltningsfastigheter, lån till koncernföretag, aktier och andelar, obligationer och andra räntebärande värdepapper, derivat (tillgångar och skulder), likvida medel samt räntebärande skulder.

¹⁷⁾ Försäkringsgruppen består av moderbolaget Länsförsäkringar AB och samtliga försäkringsföretag i koncernen. I försäkringsgruppen ingår också Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB trots att Länsförsäkringar Liv-koncernen inte konsolideras i Länsförsäkringar AB-koncernen. Enligt Försäkringsrörelselag (2010:2043) i dess lydelse före 1 januari 2016.

¹⁸⁾ Rörelseresultat med avdrag för schablonskatt på 22,0 procent i relation till genomsnittligt eget kapital, justerat för värdeförändringar på finansiella tillgångar som redovisas över eget kapital och för primärkapitalinstrument.

¹⁹⁾ Summa kostnader före kreditförluster i förhållande till summa intäkter.

²⁰⁾ Räntenetto i relation till genomsnittlig balansomslutning.

²¹⁾ Utgående primärkapital i relation till utgående riskvägt belopp.

²²⁾ Utgående kapitalbas i relation till utgående riskvägt belopp.

²³⁾ Kreditförluster netto i förhållande till redovisat värde för utlåning till allmänhet och till kreditinstitut.

Finansiella rapporter – koncernen

Resultaträkning för koncernen		49	Not 29	Obligationer och andra räntebärande värdepapper	83
Rapport över totalresultat för koncernen		49	Not 30	Belåningsbara statsskuldförbindelser	83
Rapport över finansiell ställning för koncernen		50	Not 31	Derivat	83
Rapport över förändringar i eget kapital för koncernen		51	Not 32	Förändring av verkligt värde för räntesäkrade poster i säkringsportföljen	83
Rapport över kassaflöden för koncernen		52	Not 33	Övriga fordringar	83
Not 1	Redovisningsprinciper	53	Not 34	Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	83
Not 2	Risk- och kapitalhantering	63	Not 35	Likvida medel	83
Not 3	Resultat per rörelsesegment	74	Not 36	Eget kapital	84
Not 4	Förvärv av rörelse	75	Not 37	Efterställda skulder	85
Not 5	Premier efter avgiven återförsäkring	75	Not 38	Försäkringstekniska avsättningar	86
Not 6	Ränteintäkter	75	Not 39	Avsättningar för vilka försäkringstagaren bär risken	87
Not 7	Räntekostnader	75	Not 40	Uppskjutna skattefordringar och skatteskulder	87
Not 8	Kapitalavkastning, netto	76	Not 41	Övriga avsättningar	88
Not 9	Provisionsintäkter	76	Not 42	Emitterade värdepapper	88
Not 10	Övriga rörelseintäkter	76	Not 43	Inlåning från allmänheten	88
Not 11	Försäkringsersättningar	77	Not 44	Skulder till kreditinstitut	88
Not 12	Provisionskostnader	77	Not 45	Övriga skulder	89
Not 13	Anställda, personalkostnader och ledande befattningshavares ersättningar	77	Not 46	Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	89
Not 14	Arvoden och kostnadsersättningar till revisorer	78	Not 47	Ställda säkerheter och eventalförpliktelser	89
Not 15	Övriga administrationskostnader	78	Not 48	Förväntade återvinnings- och regleringstider för tillgångar och skulder	89
Not 16	Kreditförluster	79	Not 49	Klassificering av finansiella tillgångar och skulder	90
Not 17	Skatt	79	Not 50	Värderingsmetoder för verkligt värde	92
Not 18	Resultat per aktie	79	Not 51	Upplysning om kvittning	93
Not 19	Goodwill	79	Not 52	Upplysningar om närstående	93
Not 20	Andra immateriella tillgångar	80	Not 53	Koncernbolag	94
Not 21	Materiella tillgångar	81	Not 54	Tilläggsupplysningar till rapport över kassaflöden	94
Not 22	Rörelsefastigheter	81	Not 55	Händelser efter balansdagen	94
Not 23	Aktier i Länsförsäkringar Liv Försäkringsaktiebolag (publ)	81	Not 56	Uppgifter om moderbolaget	94
Not 24	Aktier och andelar i intresseföretag	81			
Not 25	Utlåning till allmänheten	82			
Not 26	Fondförsäkringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär risken	82			
Not 27	Finansiell leasing	82			
Not 28	Aktier och andelar	82			

Resultaträkning för koncernen

Mkr	Not	2016	2015
Premier före avgiven återförsäkring		7 018	6 775
Återförsäkrars andel av premier		-1 533	-1 583
Premier efter avgiven återförsäkring	5	5 485	5 192
Ränteintäkter	6	4 025	4 130
Räntekostnader	7	-569	-1 124
Räntenetto		3 455	3 006
Värdeökning på fondförsäkringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär risken		7 916	5 365
Utdelningar i placeringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär risken		7	8
Kapitalavkastning, netto	8	322	-6
Provisionsintäkter	9	2 604	2 595
Övriga rörelseintäkter	10	2 212	2 104
Summa rörelseintäkter		22 002	18 263
Försäkringsersättningar före avgiven återförsäkring		-3 986	-3 968
Återförsäkrars andel av försäkringsersättningar		402	930
Försäkringsersättningar efter avgiven återförsäkring	11	-3 584	-3 038
Förändring livförsäkringsavsättning		-6	-5
Förändring avsättning för livförsäkring för vilka försäkringstagaren bär risken		-8 050	-5 349
Provisionskostnader	12	-2 738	-2 663
Personalkostnader	13	-1 973	-1 826
Övriga administrationskostnader	14, 15	-3 328	-3 220
Kreditförluster	16	-38	-6
Summa kostnader		-19 716	-16 108
Rörelseresultat		2 286	2 155
Skatt	17	-441	-389
Årets resultat		1 845	1 765
Resultat per aktie före och efter utspädning, kronor	18	177	171

Rapport över totalresultat för koncernen

Mkr	Not	2016	2015
Årets resultat		1 845	1 765
Övrigt totalresultat	36		
Poster som har omförts eller kan omföras till årets resultat			
Omräkningsdifferenser hänförlig till utländsk verksamhet		-28	3
Kassaflödessäkringar		-81	41
Förändring i verkligt värde på finansiella tillgångar som kan säljas		138	-195
Skatt hänförlig till poster som har omförts eller kan omföras till årets resultat		-13	34
Summa		16	-117
Poster som inte kan omföras till årets resultat			
Omvärdering av rörelsefastigheter		210	330
Omvärdering av förmånsbestämda pensionsplaner		2	2
Skatt hänförlig till poster som inte kan återföras till årets resultat		-47	-73
Summa		165	259
Summa övrigt totalresultat för året, netto efter skatt		182	142
Årets totalresultat		2 027	1 907

Rapport över finansiell ställning för koncernen

Mkr	Not	2016-12-31	2015-12-31
TILLGÅNGAR			
Goodwill	19	720	738
Andra immateriella tillgångar	20	4 005	3 672
Uppskjuten skattefordran	40	19	34
Materiella tillgångar	21	55	53
Rörelsefastigheter	22	2 721	2 545
Aktier i Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB	23	8	8
Aktier och andelar i intresseföretag	24	82	74
Återförsäkrares andel av försäkringstekniska avsättningar	38	10 413	10 845
Utlåning till allmänheten	25, 27	226 705	201 959
Fondförsäkringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär risken	26	111 799	100 497
Aktier och andelar	28	2 024	1 832
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	29	41 371	40 061
Belåningsbara statsskuldförbindelser	30	7 794	8 824
Derivat	31	5 597	4 479
Värdeförändring säkringsportföljer	32	636	815
Övriga fordringar	33	3 674	3 672
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	34	2 956	3 111
Likvida medel	35	1 171	1 374
Summa tillgångar		421 750	384 595
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital	36		
Aktiekapital		1 042	1 042
Övrigt tillskjutet kapital		10 272	10 272
Primärkapital		1 200	1 200
Reserver		835	653
Balanserade vinstmedel inklusive årets resultat		9 179	7 370
Summa eget kapital		22 529	20 538
Efterställda skulder	37	2 595	2 300
Försäkringstekniska avsättningar	38	18 757	18 376
Avsättningar för vilka försäkringstagaren bär risken	39	112 225	101 002
Uppskjuten skatteskuld	40	1 339	1 139
Övriga avsättningar	41	137	257
Emitterade värdepapper	42	157 440	141 269
Inlåning från allmänheten	43	89 946	82 702
Skulder till kreditinstitut	44	3 873	2 954
Derivat	31	1 680	2 455
Värdeförändring säkringsportföljer	32	3 191	2 899
Övriga skulder	45	3 304	3 955
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	46	4 734	4 749
Summa eget kapital och skulder		421 750	384 595

Information om ställda säkerheter och eventalförpliktelser, se not 47.

Rapport över förändringar i eget kapital för koncernen

Mkr	Aktie- kapital	Övrigt tillskjutet kapital	Primär- kapital	Omräknings- reserv	Omvärderings- reserv	Verkligt- värdereserv	Säkrings- reserv	Balanserade vinstmedel inkl årets resultat	Totalt eget kapital
Ingående eget kapital 2015-01-01	1 007	9 708	-	-36	394	138	15	5 631	16 857
Årets totalresultat									
Årets resultat	-	-	-	-	-	-	-	1 765	1 765
Övrigt totalresultat	-	-	-	3	259	-152	32	-	142
Årets totalresultat	-	-	-	3	259	-152	32	1 765	1 907
Emitterat primärkapital	-	-	1 200	-	-	-	-	-27	1 173
Tillskott från ägare									
Nyemission	36	564	-	-	-	-	-	-	600
Utgående eget kapital 2015-12-31	1 042	10 272	1 200	-32	653	-14	47	7 370	20 538
Ingående eget kapital 2016-01-01	1 042	10 272	1 200	-32	653	-14	47	7 370	20 538
Årets totalresultat									
Årets resultat	-	-	-	-	-	-	-	1 845	1 845
Övrigt totalresultat	-	-	-	-28	165	108	-63	-	181
Årets totalresultat	-	-	-	-	-	-	-	-36	-36
Emitterat primärkapital	-	-	-	-	-	-	-	-36	-36
Utgående eget kapital 2016-12-31	1 042	10 272	1 200	-60	818	94	-16	9 179	22 529

Rapport över kassaflöden för koncernen

Mkr	Not	2016	2015
Den löpande verksamheten			
Resultat före skatt		2 286	2 155
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet	54	4 260	4 617
Betald skatt		-565	-279
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapital		5 981	6 493
Kassaflöde från förändringar i rörelsekapital			
Förändring av aktier och andelar, obligationer och andra räntebärande värdepapper och derivat		-5 424	-3 446
Ökning (-)/Minskning (+) av rörelsefordringar		-24 040	-22 198
Ökning (+)/Minskning (-) av rörelseskulder		7 583	6 465
Kassaflöde från den löpande verksamheten		-15 899	-12 686
Investeringsverksamheten			
Förvärv av intresseföretag		-	-3
Förvärv av immateriella tillgångar		-596	-372
Förvärv av materiella tillgångar		-91	-39
Investering i materiella tillgångar		-38	-23
Avyttring av materiella tillgångar		-	10
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-724	-426
Finansieringsverksamheten			
Nyemission		-	600
Förändring emitterade värdepapper		16 467	11 055
Primärkapitalinstrument		-	1 200
Ersättning primärkapitalinstrument		-36	-27
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		16 431	12 828
Årets kassaflöde		-192	-284
Likvida medel 1 januari		1 374	1 657
Kursdifferens i likvida medel		-11	1
Likvida medel 31 december		1 171	1 374

Noter till koncernens finansiella rapporter

Belopp i Mkr om inget annat anges.

Not 1	Redovisningsprinciper
-------	-----------------------

Överensstämmelse med normgivning och lag

Koncernredovisningen har upprättats i enlighet med International Financial Reporting Standards (IFRS) utgivna av International Accounting Standards Board (IASB) sådana de antagits av EU. Därutöver tillämpas lagen om årsredovisning i försäkringsföretag (1995:1560) samt Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd FFFS 2015:12. Vidare har Rådet för finansiell rapporteringens rekommendation RFR 1 Kompletterande redovisningsregler för koncerner tillämpats.

Moderbolaget tillämpar samma redovisningsprinciper som koncernen utom i de fall som anges i moderbolagets not 1 Redovisningsprinciper.

Förutsättningar vid upprättande av moderbolagets och koncernens finansiella rapporter

Moderbolagets funktionella valuta är svenska kronor som även utgör rapporteringsvaluta för moderbolaget och för koncernen. Det innebär att de finansiella rapporterna presenteras i svenska kronor, avrundade till miljoner kronor om inte annat anges.

Rapport över finansiell ställning är upprättad i likviditetsordning. Tillgångar och skulder är redovisade till anskaffningsvärde med undantag för rörelsefastigheter och större delen av koncernens innehav av finansiella instrument som antingen värderas till verkligt värde eller till ett upplupet anskaffningsvärde.

De nedan angivna redovisningsprinciperna för koncernen har tillämpats på samtliga perioder som presenteras i koncernens finansiella rapporter, om inte annat anges.

Bedömningar och uppskattningar i de finansiella rapporterna

Upprättandet av de finansiella rapporterna kräver att koncernledningen gör bedömningar och uppskattningar samt gör antaganden som påverkar tillämpningen av redovisningsprinciperna och de redovisade beloppen av intäkter, kostnader, tillgångar, skulder och eventuellförpliktelser som presenteras i de finansiella rapporterna. Dessa uppskattningar och bedömningar, som görs av ledningen, är baserade på historiska erfarenheter och grundar sig på den bästa information som fanns tillgänglig på balansdagen. Det verkliga utfallet kan avvika från dessa uppskattningar och bedömningar.

Uppskattningarna och antagandena ses över regelbundet. Ändringar av uppskattningar redovisas i den period ändringen görs om den endast påverkar denna period, eller i den period ändringen görs och framtida perioder om ändringen påverkar både aktuell period och framtida perioder.

Viktiga bedömningar vid tillämpning av koncernens redovisningsprinciper

Länsförsäkringar ABs innehav i Länsförsäkringar Liv Försäkringsaktiebolag (publ) (Länsförsäkringar Liv) klassificeras inte som ett innehav i dotterföretag enligt definitionen i IFRS 10 Koncernredovisning, och ska inte heller konsolideras. Företaget ägs till 100 procent av Länsförsäkringar AB. Den livförsäkringsverksamhet som bedrivs enligt ömsesidiga principer genom Länsförsäkringar Liv och vars resultat i sin helhet tillfaller försäkringstagarna, redovisas inte enligt förvärvsmetoden då Länsförsäkringar AB inte har inflytande över företaget, rätt till rörlig avkastning från företaget och kan inte heller påverka avkastningen. Länsförsäkringar Liv redovisas och värderas istället som onoterade aktier i enlighet med IAS 39 Finansiella instrument: Redovisning och värdering. De val som görs av kategori och värderingsmetod för finansiella instrument påverkar redovisningen och beskrivs nedan.

Viktiga källor till osäkerhet i uppskattningar

Viktiga källor till osäkerhet i uppskattningar utgörs främst av behovet av nedskrivning för kreditförluster. Lån som identifierats som individuellt osäkra och därmed nedskrivningsbara värderas till nuvärdet av framtida kassaflöden diskonterat med den ursprungliga effektivräntan. Som stöd för bedömningar av de förväntade framtida kassaflödena används i första hand information och data som samlats in inom ramen för koncernens modell för intern riskklassificering. Denna information har justerats för en rad faktorer för att ge neutrala estimat av de förväntade kassaflödena. I andra hand används andra modeller baserade på historiska erfarenheter.

För de krediter som inte bedömts ha något individuellt nedskrivningsbehov identifieras och värderas nedskrivningsbehovet på gruppvis nivå. I första hand används en metod utifrån den information som har samlats in och bearbetats inom ramen för kapitaltäckningsarbetet, i andra hand baseras uppskattningarna på historiska värden och erfarenhetsmässiga justeringar av dessa till aktuell situation. Att fastställa inträffad förlusthändelse för grupp av fordringar medför större osäkerhet då ett flertal olika händelser kan ha påverkan.

Vid beräkning av de försäkringstekniska avsättningarna görs en aktuariell uppskattning av förväntade tillkommande kostnader för redan inträffade skador och kostnader för skador som kan inträffa under försäkringarnas återstående löptid. Ett annat område där det finns viss osäkerhet i uppskattning är avskrivningstiden för förutbetalda anskaffningskostnader för fondförsäkringsavtal. Antagandet för avskrivningstiden baserar sig på statistik av försäkringsavtalens löptid.

Ändrade redovisningsprinciper

Koncernen tillämpar inte några nya eller ändrade redovisningsregler från och med 1 januari 2016. Ändringar av IFRS med tillämpning från och med 2016 har inte haft någon väsentlig effekt på koncernens redovisning.

Nya IFRS och tolkningar som ännu inte har börjat tillämpas

Nedanstående nya eller ändrade standarder och tolkningsuttalanden träder ikraft för räkenskapsår som börjar efter 1 januari 2017 och har inte förtidstillämpats vid upprättandet av dessa finansiella rapporter.

IFRS 9 Finansiella instrument

IFRS 9 Finansiella instrument kommer att ersätta IAS 39 Finansiella Instrument, Redovisning och värdering. IASB har färdigställt IFRS 9 som innehåller nya utgångspunkter för klassificering och värdering av finansiella instrument, en framåtblickande nedskrivningsmodell för skuldinstrument baserad på förväntade istället för inträffade kreditförluster och förenklade förutsättningar för säkringsredovisning. EU har godkänt standarden med tillämpning från och med 1 januari 2018. De kategorier för finansiella tillgångar som finns i IAS 39 ersätts av tre kategorier där värdering antingen sker till upplupet anskaffningsvärde, verkligt värde via övrigt totalresultat eller verkligt värde via resultatet. Indelningen i de tre kategorierna görs utifrån företags affärsmodell för de olika innehaven respektive egenskaperna på de kassaflöden som tillgångarna ger upphov till. Fair value option är möjlig att tillämpa för skuldinstrument i de fall detta eliminerar eller väsentligen reducerar en mismatchning i redovisningen. För eget kapitalinstrument är utgångspunkten att värdering ska ske till verkligt värde via resultatet med en valmöjlighet att istället redovisa värdeförändringar för eget kapitalinstrument som inte innehas för handel i övrigt totalresultat. Regler kring finansiella skulder överensstämmer huvudsakligen med reglerna i IAS 39 förutom finansiella skulder som frivilligt värderas till verkligt värde enligt Fair value option. För dessa skulder ska värdeförändringen delas upp på förändringar som är hänförliga till egen kreditvärdighet respektive till förändringar i referensränta. Nedskrivningsmodellen

kräver redovisning av ett års förväntad förlust redan vid den initiala redovisningen och vid en betydande ökning av kreditrisken ska nedskrivningsbeloppet motsvara de kreditförluster som förväntas uppkomma under den återstående löptiden. Reglerna kring säkringsredovisning innebär bland annat för-
enklingar vid bedömning av ett säkringsförhållandes effektivitet samt utökar gränserna för vad som får identifieras som säkringsinstrument respektive säkrad post.

Det pågående IFRS 9 projektet är uppdelat i tre delprojekt: Klassificering och värdering, Säkringsredovisning samt Förväntade kreditförluster (Expected Credit Loss).

Klassificering och värdering

Finansiella tillgångar

Klassificering och värdering av koncernens finansiella tillgångar i enlighet med reglerna i IFRS 9 har genomförts som en del av projektet. Indelningen i de tre värderingskategorierna görs utifrån företagets affärsmodell för de olika innehaven respektive egenskaperna på de kassaflöden som tillgångarna ger upphov till. Lån och fordringar som huvudsakligen innehåller för att erhålla kontraktssenliga kassaflöden värderas till upplupet anskaffningsvärde. Lån och fordringar vars kassaflöden realiserar genom att sälja tillgångarna värderas till verkligt värde via resultatet. Lån och fordringar vars kassaflöden realiserar både genom att erhålla kontraktssenliga kassaflöden och genom att sälja tillgångarna värderas till verkligt värde via övrigt totalresultat.

Baserat på den analys som genomförts som en del i projektet bedöms klassificeringen av finansiella tillgångar enligt IFRS 9 bli i enlighet med vad som framgår av tabellen nedan.

Finansiell tillgång	Verkligt värde via resultatet	Upplupet anskaffningsvärde	Verkligt värde via övrigt totalresultat
Belåningsbara statsskuldförbindelser	X		X
Likvida medel		X	
Utlåning till allmänheten		X	
Fondförsäkringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär risken	X		
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	X		X
Aktier och andelar	X		X
Aktier i Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB			X
Derivat	X		
Övriga finansiella tillgångar		X	

Finansiella skulder

För finansiella skulder kommer merparten av de regler som gäller enligt IAS 39 även gälla under IFRS 9. Den största förändringen avser finansiella skulder som frivilligt värderats till verkligt värde. Då koncernen inte utnyttjat denna möjlighet bedöms IFRS 9 förutom de utökade upplysningskraven inte få någon effekt på de finansiella skulderna.

Effekten av klassificeringen av finansiella tillgångar och skulder enligt IFRS 9 bedöms förutom de utökade upplysningskraven få liten effekt på koncernens finansiella rapporter.

Säkringsredovisning

Enligt genomförd analys har koncernen för avsikt att tillämpa det undantag som innebär att reglerna i IAS 39 även fortsättningsvis tillämpas för så kallade portföljsäkringar. För övriga säkringsförhållanden, som huvudsakligen omfattar upplåning i utländsk valuta samt placeringar i räntebärande värdepapper, kommer reglerna i IFRS 9 att tillämpas.

Införandet av principerna för säkringsredovisning i IFRS 9 bedöms, med undantag för utökade upplysningskrav, inte medföra några väsentliga effekter på koncernens finansiella rapporter.

Förväntade kreditförluster

Reservering för kreditförluster ska enligt IFRS 9 redovisas för lån och fordringar som värderas till upplupet anskaffningsvärde eller verkligt värde via övrigt totalresultat. Reserven ska vara baserad på förväntade framtida kreditförluster och sannolikhetsvägda utfall.

Modellen innebär att ett års förväntade kreditförluster redovisas redan när instrumentet redovisas första gången (Steg 1). Om det sedan sker en väsentlig ökning av kreditrisken i instrumentet flyttas instrumentet till Steg 2 där reserven ska motsvara de kreditförluster som förväntas uppkomma under instrumentets återstående löptid.

Definitionen av väsentlig ökning av kreditrisk tar sin grund i förändringar inom det interna riksklassificeringssystemet och förändrad sannolikhet för fallissemang. Förväntade förluster utgår från interna statistiska modeller med hänsyn tagen till såväl historiska utfall som antaganden kring framtida makroekonomiska nivåer. För övriga lån och fordringar som värderas till upplupet anskaffningsvärde eller verkligt värde via övrigt totalresultat genomförs en analys för att ta fram den mest lämpliga metoden för beräkning av förväntade kreditförluster.

Införandet av de nya reglerna förväntas ha påverkan på reserveringarna för kreditförluster.

IFRS 15 Intäkter från avtal med kunder

IFRS 15 Intäkter från avtal med kunder träder i kraft för räkenskapsår som inleds den 1 januari 2018 eller senare och ersätter då samtliga tidigare utgivna standarder och tolkningar som hanterar intäkter. IFRS 15 innehåller en samlad modell för intäktsredovisning avseende kundkontrakt som inte omfattas av andra standarder (till exempel IFRS 4 eller IFRS 9). Utgångspunkten i standarden är avtal om försäljning av en vara eller tjänst mellan två parter. Inledningsvis ska ett kundavtal identifieras, vilket hos säljaren genererar en tillgång (rättigheter, ett löfte om erhållande av ersättning) och en skuld (åtagande, ett löfte om överföring av varor/tjänster). Enligt modellen ska en intäkt redovisas då ett åtagande att leverera utlovade varor eller tjänster till kunden uppfylls. EU har godkänt standarden. Koncernen har genomfört en analys av effekterna av IFRS 15 och implementering pågår. Bedömningen är att standarden inte kommer ha någon väsentlig effekt på koncernens finansiella rapporter, dock kommer upplysningskraven att utökas. Då effekterna av standarden förväntas vara begränsade kommer jämförelseinformation inte att omräknas vid första årets tillämpning av standarden.

IFRS 16 Leases

IFRS 16 Leases utfärdades den 13 januari 2016 och ska ersätta IAS 17 Leasing-avtal. Ikraftträdande av ny leasingstandard är 1 januari 2019 och tidigare tillämpning är tillåten givet att IFRS 15 även tillämpas. EU förväntas godkänna standarden under 2017. Den nya standarden innebär för redovisning hos leasetagare att i stort sett samtliga leasingavtal ska redovisas i balansräkningen. Klassificering i operationella och finansiella leasingavtal ska inte göras. Standarden ger vissa undantag för leasetagarens redovisning för tillgångar till mindre värden och för leasingavtal med en leasingperiod som är 12 månader eller kortare. För leasegivare bibehålls i princip reglerna i IAS 17 och klassificering i operationell och finansiell leasing ska fortsatt göras enligt nuvarande leasingstandard. Standarden innehåller mer omfattande upplysningskrav jämfört med nuvarande standard. Koncernen har ett pågående projekt för att analysera effekterna av IFRS 16, men där effekten av regelverket ännu inte är fastställt.

IFRS 17 Försäkringsavtal

IASB bedriver ett arbete med en ny version av IFRS 4 Försäkringsavtal som ska ersätta den befintliga standarden. Den nya standarden kommer att heta IFRS 17. Standarden kommer att eliminera motsägelser och svagheter i den befintliga metodiken genom att tillhandahålla ett principbaserat regelverk för redovisning av försäkringsavtal. Den uppdaterade standarden kommer även att ställa nya krav på upplysningar för att öka jämförbarheten mellan olika företag.

Den slutliga standarden förväntas att publiceras tidigast under första halvåret 2017. Ändringen förväntas att träda i kraft för räkenskapsår som inleds den 1 januari 2021 eller senare. Länsförsäkringar driver inom koncernen ett projekt för att analysera effekterna av den nya standarden, projektet är i förstudiefasen.

I september 2016 antog IASB ett tillägg till IFRS 4 som bland annat innebär att försäkringsföretag får utnyttja ett undantag till att börja tillämpa IFRS 9, som tillämpas det räkenskapsår som börjar 1 januari 2018. Undantaget innebär att försäkringsföretagen istället kan välja att börja tillämpa IFRS 9 samtidigt som den kommande standarden IFRS 17 det vill säga från och med räkenskapsår 2021. Undantaget har ännu inte godkänts av EU. Länsförsäkringar AB-koncernen kan inte utifrån kriterierna i ändringen av IFRS 4 tillämpa undantaget i koncernredovisningen.

Utöver ovanstående väntas inte de nya eller reviderade IFRS och tolkningar som ännu inte trätt i kraft få någon väsentlig effekt på de finansiella rapporterna.

Koncernredovisning

Konsolideringsprinciper

Koncernredovisningen omfattar boksluten för moderbolaget och de företag, i vilka moderbolaget har ett bestämmande inflytande. Samtliga av följande kriterier måste vara uppfyllda för att bestämmande inflytande i ett företag ska föreligga och att en konsolidering därmed ska vara aktuell. Företaget har inflytande över investeringsobjektet, företaget exponeras för, eller har rätt till, rörlig avkastning från sitt engagemang i investeringsobjektet och företaget kan använda sitt inflytande över investeringsobjektet till att påverka sin avkastning.

I koncernredovisningen delas obeskattade reserver upp på uppskjuten skatteskuld och eget kapital.

Dotterföretag

Dotterföretag redovisas enligt förvärvsmetoden. Metoden innebär att förvärv av ett dotterföretag betraktas som en transaktion varigenom koncernen indirekt förvärvar dotterföretagets tillgångar och övertar dess skulder.

I förvärvsanalysen fastställs det verkliga värdet på förvärvsdagen av förvärvade identifierbara tillgångar och övertagna skulder samt eventuella innehav utan bestämmande inflytande. Transaktionsutgifter, med undantag av transaktionsutgifter som är hänförliga till emission av eget kapitalinstrument eller skuldinstrument, som uppkommer redovisas direkt i årets resultat.

Vid rörelseförvärv där överförd ersättning, eventuellt innehav utan bestämmande inflytande och verkligt värde på tidigare ägd andel (vid stegvisa förvärv) överstiger det verkliga värdet av förvärvade tillgångar och övertagna skulder som redovisas separat, redovisas skillnaden som goodwill. När skillnaden är negativ, redovisas denna direkt i årets resultat.

Överförd ersättning i samband med förvärvet inkluderar inte betalningar som avser reglering av tidigare affärsförbindelser. Denna typ av regleringar redovisas i resultatet.

Villkorade köpeskillningar redovisas till verkligt värde vid förvärvstidpunkten. I de fall den villkorade köpeskillningen är klassificerad som eget kapitalinstrument, görs ingen omvärdering och reglering görs inom eget kapital. För övriga villkorade köpeskillningar omvärderas dessa vid varje rapporttidpunkt och förändringen redovisas i årets resultat.

Förvärv gjorda mellan 1 januari 2006 och 31 december 2009

Vid förvärv som är gjorda mellan 1 januari 2006 och 31 december 2009 där anskaffningskostnaden överstiger det verkliga värdet av förvärvade tillgångar och övertagna skulder samt eventalförpliktelser som redovisas separat, redovisas skillnaden som goodwill. När skillnaden är negativ redovisas denna direkt i årets resultat. Transaktionsutgifter, med undantag av transaktionsutgifter som är hänförliga till emission av eget kapitalinstrument eller skuldinstrument, som uppkommit har inkluderats i anskaffningskostnaden.

Förvärv gjorda före 1 januari 2006

Vid förvärv som ägt rum före 1 januari 2006 (tidpunkt för övergång till IFRS) har goodwill, efter nedskrivningsprövning, redovisats till ett anskaffningsvärde som motsvarar redovisat värde enligt tidigare tillämpade redovisningsprinciper. Klassificeringen och den redovisningsmässiga hanteringen av rörelseförvärv som inträffade före 1 januari 2006 har inte omprövats enligt IFRS 3 vid upprättandet av koncernens öppningsbalans enligt IFRS per 1 januari 2006.

Dotterföretags finansiella rapporter i koncernredovisningen

Dotterföretags finansiella rapporter inkluderas i koncernredovisningen från och med förvärvstidpunkten till det datum då det bestämmande inflytandet upphör. I de fall dotterföretagets redovisningsprinciper inte överensstämmer med koncernens redovisningsprinciper har justeringar gjorts till koncernens redovisningsprinciper.

Intresseföretagsredovisning

Intresseföretag är företag i vilka koncernen har ett betydande, men inte ett bestämmande, inflytande över den driftsmässiga och finansiella styrningen, vanligtvis genom andelsinnehav mellan 20 och 50 procent av röstetalet. Från och med den tidpunkt som det betydande inflytandet erhålls redovisas andelar i intresseföretag enligt kapitalandelsmetoden i koncernredovisningen. Kapitalandelsmetoden innebär att det i koncernen redovisade värdet på aktierna i intresseföretagen motsvaras av koncernens andel i intresseföretagens eget kapital samt koncernmässig goodwill och andra kvarvarande värden på koncernmässiga över- och undervärden. Erhållna utdelningar från intresseföretaget minskar investeringens redovisade värde. I resultatet redovisas koncernens andel i intresseföretagens nettoresultat efter skatt och innehav utan bestämmande inflytande justerat för avskrivningar, nedskrivningar eller upplösningar av förvärvade över respektive undervärden. En skillnad vid förvärvet mellan anskaffningsvärdet för innehavet och ägarföretagets andel av det verkliga värdet netto av intresseföretagets identifierbara tillgångar, skulder och eventalförpliktelser redovisas i enlighet med IFRS 3 Rörelseförvärv. Transaktionsutgifter som uppkommer inkluderas i anskaffningsvärdet.

När koncernens andel av redovisade förluster i intresseföretaget överstiger det redovisade värdet på andelarna i koncernen reduceras andelarnas värde till noll. Avräkning för förluster sker även mot långfristiga finansiella mellanhavanden utan säkerhet, vilka till sin ekonomiska innebörd utgör del av ägarföretagets nettoinvestering i intresseföretaget. Fortsatta förluster redovisas inte såvida inte något företag i koncernen har lämnat garantier för att täcka förluster uppkomna i intresseföretaget. Kapitalandelsmetoden tillämpas fram till den tidpunkt när det betydande inflytandet upphör. Orealiserade vinster som uppkommer från transaktioner med intresseföretag elimineras i den utsträckning som motsvarar koncernens ägda andel i företaget. Orealiserade förluster elimineras på samma sätt som orealiserade vinster, men endast i den utsträckning det inte finns något nedskrivningsbehov.

Intresseföretagens rapporteringsdatum och redovisningsprinciper överensstämmer med koncernens.

Närstående

Som närstående juridiska personer till Länsförsäkringar AB-koncernen räknas intresseföretag, företag inom Länsförsäkringar Liv-koncernen, länsförsäkringsbolag samt övriga närstående. Som närstående juridiska personer till moderbolaget Länsförsäkringar AB tillkommer dess dotterföretag. Närstående nyckelpersoner är styrelseledamöter och ledande befattningshavare och nära familjemedlemmar till dessa personer.

Intresseföretag inkluderar samtliga intresseföretag som ägs av Länsförsäkringar AB-koncernen och Länsförsäkringar Liv-koncernen. Övriga närstående består av Länsförsäkringar Mäklarservice AB, Länsförsäkringar Fastighetsförmedling AB samt Humlegården Fastigheter AB. Dessa företag ägs till 100 procent inom länsförsäkringsgruppen.

Bedömningen om en närstående relation föreligger eller inte har grundats på förhållandets ekonomiska innebörd och inte enbart på ägande. Därför ingår de 23 länsförsäkringsbolagen med dotterföretag och 16 socken- och häradsbolag, som tillsammans äger Länsförsäkringar AB till 100 procent. Länsförsäkringar AB har fått i uppdrag av länsförsäkringsbolagen att bedriva verksamhet inom områden där storskalighet är en avgörande konkurrensfördel och att tillhandahålla sådan service till länsförsäkringsbolagen, som av effektivitetsskäl ska produceras och tillhandahållas gemensamt inom länsförsäkringsgruppen.

Rörelsesegment

Koncernens uppdelning på rörelsesegment överensstämmer med de interna rapporter som företagets högsta verkställande beslutsfattare använder för att följa upp verksamheten och fördela resurser mellan rörelsesegmenten. Koncernen har identifierat koncernledningen som företagets högsta beslutande beslutsfattare. I Länsförsäkringar AB-koncernen är det därför de rapporter som koncernledningen får över resultatet i olika delar av koncernen som utgör grunden för segmentsinformationen. Det kan förekomma avvikande redovisningsprinciper i rörelsesegmenten jämfört med koncernredovisningen. I Länsförsäkringar AB-koncernen har förändring av verkligt värde för rörelsefastigheter i segmenten redovisats i rörelseresultatet istället för i övrigt totalresultat.

Prissättningen mellan koncernens rörelsesegment är för affärsverksamheterna Sakförsäkring, Fondförsäkring, Bank och Moderbolag gjord utifrån marknadsmässiga villkor. För koncerninterna transaktioner avseende varor och tjänster fastställer koncernledningen i Länsförsäkringar AB servicenivån. I samband med den årliga affärsplaneringen tas beslut om de priser som ska gälla för nästkommande år.

Prissättningen för serviceverksamheten inom länsförsäkringsgruppen baseras på direkta och indirekta kostnader. Totalt sett syftar prissättningen till att fördela kostnaderna inom länsförsäkringsgruppen utifrån förbrukning. Gemensamma utvecklingsprojekt och gemensam service är kollektivt finansierade och faktureras utifrån beslutad fördelningsnyckel. Koncernledningen inom Länsförsäkringar AB bereder tillsammans med ett serviceråd med representanter från länsförsäkringsbolagen servicenivå och prislista för försäljning av varor och tjänster. Med utgångspunkt från denna beredning tar styrelsen för Länsförsäkringar AB beslut om de externa priserna.

Utländsk valuta

Transaktioner i utländsk valuta

Moderbolagets funktionella valuta är svenska kronor som även utgör rapporteringsvaluta för moderbolaget och koncernen. Funktionell valuta är valutan i de primära ekonomiska miljöer där de i koncernen ingående företagen bedriver sin verksamhet, vilket innebär att de finansiella rapporterna presenteras i svenska kronor. Transaktioner i utländsk valuta omräknas till den funktionella valutan till den valutakurs som är på transaktionsdagen.

Monetära tillgångar och skulder i utländsk valuta räknas om till den funktionella valutan till den valutakurs som är på balansdagen. Icke monetära tillgångar och skulder räknas om till transaktionsdagens valutakurs.

Valutakursdifferenser som uppstår på grund av omräkning i rapport över finansiell ställning i utländsk valuta till funktionell valuta redovisas i resultaträkningen som Kapitalavkastning, netto.

Omräkning av utländska verksamheters finansiella rapporter

Koncernen har en mindre utlandsverksamhet i form av filialer i Danmark, Norge och Finland, ett intresseföretag i Schweiz samt ett dotterföretag och en filial i Storbritannien. Tillgångar och skulder i filialer, intresseföretag och dotterföretag omräknas till svenska kronor till den valutakurs som är på balansdagen. Intäkter och kostnader omräknas till koncernens rapporteringsvaluta till en genomsnittskurs som utgör en approximation av de kurser som varit vid transaktionstidpunkten. Omräkningsdifferenser som uppstår vid valutaomräkning av filialer och dotterföretag redovisas i koncernen i övrigt totalresultat som omräkningsreserv.

Nedskrivningar

De redovisade värdena för koncernens tillgångar prövas vid varje bokslutsdag för att bedöma om det finns indikation på nedskrivningsbehov.

Nedskrivningsprövning för materiella och immateriella tillgångar samt andelar i dotterföretag och intresseföretag

Om indikation på nedskrivningsbehov finns, beräknas tillgångens återvinningsvärde. För goodwill och för immateriella tillgångar som inte är färdiga för användning beräknas återvinningsvärdet årligen. Om det inte går att fastställa väsentligen oberoende kassaflöden för en enskild tillgång ska tillgångarna vid prövning av nedskrivningsbehov grupperas till den lägsta nivå där det går att identifiera väsentligen oberoende kassaflöden, en så kallad kassagenererande enhet. En kassagenererande enhet är den minsta grupp tillgångar som ger upphov till inbetalningar som är oberoende av inbetalningar från andra tillgångar eller tillgångsgrupper.

En nedskrivning redovisas när en tillgångs eller kassagenererande enhets redovisade värde överstiger återvinningsvärdet. En nedskrivning redovisas i resultaträkningen. Nedskrivning av tillgångar hänförliga till en kassagenererande enhet fördelas i första hand till goodwill. Därefter görs en proportionell nedskrivning av övriga tillgångar som ingår i enheten.

Återvinningsvärdet är det högsta av verkligt värde minus försäljningskostnader och nyttjandevärde. Vid beräkning av nyttjandevärdet diskonteras framtida kassaflöden med en diskonteringsfaktor som beaktar riskfri ränta och den risk som är förknippad med den specifika tillgången.

Nedskrivningsprövning av finansiella tillgångar

Vid varje rapporteringstillfälle bedömer företaget om det föreligger ett nedskrivningsbehov av någon finansiell tillgång genom att utvärdera objektiva bevis för att en finansiell tillgång är i behov av nedskrivning. Objektiva bevis utgörs av observerbara förhållanden som inträffat och som har negativ påverkan på möjligheten att återvinna anskaffningsvärdet. För eget kapitalinstrument klassificerade som Finansiell tillgång som kan säljas utgörs objektiva bevis av en betydande eller utdragen minskning av det verkliga värdet på investeringen.

Återvinningsvärdet för tillgångar tillhörande kategorin Lånefordringar och kundfordringar, vilka redovisas till upplupet anskaffningsvärde, beräknas som nuvärdet av framtida kassaflöden diskonterade med den effektiva ränta som gällde då tillgången redovisades första gången. Tillgångar med en löptid under ett år diskonteras inte. Nedskrivningar redovisas i resultaträkningen.

Återföring av nedskrivningar

Återföring av nedskrivningar på materiella och immateriella tillgångar samt andelar i intresseföretag

Nedskrivning av goodwill återförs inte. Andra gjorda nedskrivningar återförs när det inte längre finns någon indikation på att nedskrivningsbehovet fortfarande föreligger och då det skett en förändring i de antaganden som legat till grund för beräkning av återvinningsvärdet. En återföring görs endast i den utsträckning som tillgångens redovisade värde efter återföring inte överstiger det redovisade värde som skulle ha redovisats, med avdrag för avskrivning, om ingen nedskrivning gjorts.

Nedskrivning av materiella och immateriella tillgångar redovisas som Övriga administrationskostnader. Nedskrivning av intresseföretag redovisas som Kapitalavkastning, netto.

Återföring av nedskrivningar på finansiella tillgångar

Nedskrivningar av lånefordringar och kundfordringar som redovisas till upplupet anskaffningsvärde återförs om en senare ökning av återvinningsvärdet objektivt kan hänföras till en händelse som inträffat efter det att nedskrivningen gjordes.

Nedskrivningar av eget kapitalinstrument som är klassificerade som finansiella tillgångar som kan säljas, återförs inte via resultaträkningen. Det nedskrivna värdet är det värde från vilket efterföljande omvärderingar görs, vilka redovisas i övrigt totalresultat.

Nedskrivningar av räntebärande instrument, klassificerade som finansiella tillgångar som kan säljas, återförs via resultaträkningen om det verkliga värdet ökar och ökningen objektivt kan hänföras till en händelse som inträffade efter det att nedskrivningen gjordes.

Nedskrivningar av finansiella tillgångar redovisas som Kapitalavkastning, netto.

Intäkter

En intäkt redovisas när

- intäkten kan beräknas på ett tillförlitligt sätt
- det är sannolikt att de ekonomiska fördelar som är förknippade med transaktionen kommer att tillfalla företaget färdigställandegraden på balansdagen kan beräknas på ett tillförlitligt sätt
- de utgifter som uppkommit och de utgifter som återstår för att slutföra tjänsteuppdraget kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.

Intäkterna värderas till det verkliga värdet av vad som erhållits eller kommer att erhållas. Intäktsredovisning redovisas enligt metoden successiv vinstavräkning vilket innebär att intäkterna som redovisas baseras på uppdragets eller tjänstens färdigställandegrad på balansdagen.

Övriga intäkter

Intäktsredovisning av tjänsteuppdrag sker när det ekonomiska utfallet för utfört tjänsteuppdrag kan beräknas på ett tillförlitligt sätt och de ekonomiska fördelarna tillfaller företaget (huvudsakligen löpande räkning). Redovisning görs i resultaträkningen genom successiv vinstavräkning.

Belopp som uppbärs för annans räkning ingår inte i företagets intäkter. Kriterierna för intäktsredovisning tillämpas på varje transaktion för sig.

Premier

Premieinkomst

Som premieinkomst i skadeförsäkringsrörelsen redovisas den totala bruttopremien för direkt försäkring och mottagen återförsäkring som har inbetalats eller kan tillgodoföras företaget för försäkringsavtal där försäkringsperioden påbörjats före räkenskapsårets utgång. Med bruttopremie menas den avtalsbestämda premien för hela försäkringsperioden efter avdrag för sedvanliga kundrabatter. Förnyelsepremier som inte är bekräftade av försäkringstagaren samt premier för nytecknade försäkringsavtal räknas in med de belopp som de beräknas flyta in med. Annulationer reducerar premieinkomsten så snart beloppet är känt. Tilläggspremier räknas in med de belopp som de beräknas inflyta. Som premieinkomst redovisas också premier för försäkringsperioder som påbörjas först efter räkenskapsårets utgång, om de enligt avtal förfaller till betalning under räkenskapsåret. Premieinkomst redovisas exklusive skatter och andra offentliga avgifter som belastar försäkringspremien.

I livförsäkringsrörelsen klassificeras försäkringskomponenten i de finansiella avtalen som försäkringsavtal.

Premieintäkt

Som premieintäkt redovisas den del av premieinkomsten som är hänförlig till redovisningsperioden. Den del av premieinkomsten från försäkringskontrakt som avser tidsperioder efter balansdagen redovisas som Försäkringstekniska avsättningar i rapport över finansiell ställning. Beräkning av avsättningen för ej intjänade premier sker i normalfallet genom att premieinkomsten periodiseras strikt utifrån det underliggande försäkringskontraktets löptid. Även återförsäkrars andel av premieinkomsten periodiseras och den del som hänförs sig till efter balansdagen redovisas som en fordran. Återförsäkrars andel av försäkringstekniska avsättningar.

Ränteutgifter och räntekostnader

Ränteutgifter och räntekostnader som presenteras i resultaträkningen består av räntor i bankkoncernen på finansiella tillgångar och skulder som värderas till upplupet anskaffningsvärde inklusive ränta på osäkra fordringar samt räntor från finansiella tillgångar som klassificeras som finansiella till-

gångar som kan säljas. För räntederivat som säkrar finansiella tillgångar redovisas betald och upplupen ränta som ränteutgift och för räntederivat som säkrar finansiella skulder redovisas dessa som en del av räntekostnaderna. Ränteutgifter på tillgångar och räntekostnader på skulder beräknas och redovisas med tillämpning av effektivräntemetoden, alternativt utgörs beräkningen av en rimlig uppskattning grundad på en beräkning enligt effektivräntemetoden. Ränteutgifter och räntekostnader inkluderar i förekommande fall periodiserade erhållna avgifter vilka medräknas i effektivräntan, transaktionskostnader, eventuella rabatter samt andra skillnader mellan det ursprungliga värdet av tillgången eller skulden och det belopp som regleras vid förfall. Periodiserade emissionskostnader samt direkta transaktionskostnader som betalas vid upptagande av lån ingår i räntekostnader.

Kapitalavkastning, netto

I Kapitalavkastning, netto redovisas realiserat och orealiserat resultat från placeringsverksamheten, bankkoncernens nettoresultat av finansiella poster samt ränteomvärderingseffekt på skadelivräntor i försäkringsrörelsen. Realiserat resultat beräknas som skillnaden mellan erhållen köpeskilling och tillgångens anskaffningsvärde. Realiserat resultat består av årets förändring av skillnaden mellan anskaffningsvärde och verkligt värde. Vid försäljning återförs ackumulerade orealiserade värdeförändringar som orealiserat resultat. I resultatet från placeringsverksamheten ingår ränteutgifter och räntekostnader samt valutakursvinster och valutakursförluster på placeringstillgångar, derivat som inte ingår i säkringsredovisning, likvida medel och lån. Realiserade och orealiserade resultat på placeringstillgångar och derivat som inte ingår i säkringsredovisning ingår i posten samt utdelningar, nedskrivningar av finansiella tillgångar och externa kostnader för kapitalförvaltningen. I nettoresultat av finansiella poster från bankkoncernen ingår ränteskillnadsersättningar, realiserade och orealiserade värdeförändringar på derivat som är ekonomiska säkringsinstrument, men där säkringsredovisning inte tillämpas. Vidare ingår orealiserade förändringar i verkligt värde på derivat där säkringsredovisning till verkligt värde tillämpas och orealiserade förändringar i verkligt värde på säkrad post med avseende på säkrad risk i säkring av verkligt värde. Här ingår även ineffektiv del av säkringsinstrument i kassaflödessäkringar och valutakursförändringar. I försäkringsrörelsen diskonteras avsättning för oreglerade skador på skadelivräntor, ränteomvärderingseffekten på skadelivräntor redovisas som Kapitalavkastning, netto.

Provisionsintäkter och provisionskostnader

Provisionsintäkter härrör från olika typer av tjänster som tillhandahålls kunder. Hur provisionsintäkterna redovisas beror på i vilket syfte avgiften tas ut. Avgifter intäktsredovisas antingen i takt med att tjänsterna tillhandahålls eller i samband med genomförandet av en väsentlig aktivitet. Avgifter som debiteras löpande, till exempel aviseringsavgifter och finansiella garantier, redovisas som intäkt i den period då tjänsten tillhandahålls. Avgifter som debiteras för väsentliga aktiviteter, som värdepappersprovisioner och kortprovisioner, intäktsredovisas när aktiviteten har slutförts. Avgifter från finansiella avtal och provisionsintäkter i fondförsäkringsrörelsen redovisas som provisionsintäkt.

Provisionskostnader är transaktionsberoende och redovisas i den period då tjänsterna erhålls. I provisionskostnaderna ingår ersättning till länsförsäkringsbolagen för deras arbete med koncernens kundrelaterade frågor inom fondförsäkring och inom bankaffären. Provisionskostnader som härrör från finansiella tillgångar eller finansiella skulder som inte värderas till verkligt värde via resultaträkningen består av provisioner till länsförsäkringsbolagen.

Försäkringsersättningar

Som försäkringsersättningar redovisas periodens kostnad för inträffade skador vare sig de är anmälda till företaget eller inte. I de totala försäkringsersättningarna ingår under perioden utbetalda försäkringsersättningar och förändring i avsättning för oreglerade skador och återförsäkrars andel av avsättning för oreglerade skador. Återvinning av skador redovisas som reducering av skadekostnaden.

Ersättningar till anställda

Kortfristiga ersättningar

Kortfristiga ersättningar till anställda beräknas utan diskontering och redovisas som kostnad när de relaterade tjänsterna erhålls. Koncernen redovisar den förväntade kostnaden för rörliga ersättningar när det finns en rättslig eller informell förpliktelse att göra sådana betalningar till följd av att tjänster erhållits från anställda och förpliktelsen kan beräknas tillförlitligt.

Ersättningar efter avslutad anställning

Pensionsplaner

Inom koncernen finns såväl avgiftsbestämda som förmånsbestämda pensionsplaner, varav vissa med tillgångar i särskild stiftelse. Planerna finansieras genom inbetalningar från respektive koncernföretag. Koncernen omfattas generellt av FTP-planen, som inte förutsätter några inbetalningar från de anställda.

Förmånsbestämda pensionsplaner

Koncernens nettoförpliktelse avseende förmånsbestämda pensionsplaner beräknas separat för varje plan genom en uppskattning av den framtida ersättning som de anställda intjänat genom sin anställning i både innevarande och tidigare perioder. Denna ersättning diskonteras till ett nuvärde. Diskonteringsräntan är räntan på balansdagen på förstklassiga företagsobligationer med en löptid som motsvarar koncernens pensionsförpliktelser. När det inte finns en väl fungerande marknad för sådana företagsobligationer används istället marknadsräntan på bostadsobligationer med en motsvarande löptid. Beräkningen utförs av en kvalificerad aktuarie med användande av den så kallade Projected Unit Credit Method. Vidare beräknas det verkliga värdet av förvaltningstillgångar per rapportdagen.

Vid fastställandet av förpliktelsens nuvärde och verkligt värde på förvaltningstillgångar kan det uppstå aktuariella vinster och förluster. Dessa uppkommer antingen genom att det verkliga utfallet avviker från det tidigare gjorda antagandet, eller genom att antagandena ändras.

Räntekostnaden/intäkten netto på förmånsbestämda förpliktelser redovisas i årets resultat. Räntenettet är baserat på den ränta som uppkommer vid diskontering av förpliktelsen, det vill säga ränta på förpliktelsen, förvaltningstillgångar och ränta på effekt av tillgångsbegränsningar.

Omvärderingseffekter utgörs av aktuariella vinster och förluster, skillnaden mellan faktisk avkastning på förvaltningstillgångar och summan som inkluderas i räntenettet och ändringar av effekter av tillgångsbegränsningar. Omvärderingseffekterna redovisas i övrigt totalresultat.

I rapport över finansiell ställning redovisat värde för pensioner och liknande förpliktelser motsvarar förpliktelsernas nuvärde vid bokslutstidpunkten, med avdrag för det verkliga värdet av förvaltningstillgångar.

När ersättningarna i en plan förbättras, redovisas den andel av den ökade ersättningen som hänför sig till de anställdas tjänstgöring under tidigare perioder direkt som kostnad i resultaträkningen.

När det finns en skillnad mellan hur pensionskostnaden fastställs i juridisk person och i koncernen redovisas en avsättning eller fordran avseende särskild löneskatt baserat på denna skillnad. Avsättningen eller fordran nuvärdesberäknas inte.

Avkastningsskatt redovisas löpande i resultatet för den period skatten avser och ingår därmed inte i skuldredovisningen. Vid fonderade planer belastar skatten avkastningen på förvaltningstillgångar och redovisas i övrigt totalresultat. Vid ofonderade eller delvis ofonderade planer, belastar skatten årets resultat.

Avgiftsbestämda pensionsplaner

Företaget betalar fastställda avgifter till en separat juridisk enhet och har inte någon rättslig eller informell förpliktelse att betala ytterligare avgifter.

Företagets utbetalningar avseende avgiftsbestämda planer redovisas som kostnad under den period när de anställda utfört de tjänster som avgiften avser.

FTP-planen är en pensionsplan som omfattar flera arbetsgivare. Planen är förmånsbestämd för anställda födda 1971 eller tidigare och avgiftsbestämd för anställda födda 1972 eller senare. Den förmånsbestämda delen är försäkrad genom Försäkringsbranschens pensionskassa (FPK). Denna pensionsplan innebär att ett företag som huvudregel redovisar sin proportionella andel av den förmånsbestämda pensionsförpliktelsen samt av de förvaltningstillgångar och kostnader som är förbundna med pensionsförpliktelsen.

I redovisningen ska även upplysningar lämnas enligt kraven för förmånsbestämda pensionsplaner.

För närvarande har FPK inte möjlighet att tillhandahålla erforderlig information varför ovannämnda pensionsplan redovisas som en avgiftsbestämd plan. Det finns inte heller information om framtida överskott eller underskott i planen och om dessa i så fall skulle påverka kommande års avgifter till den.

Ersättningar vid uppsägning

En kostnad för ersättningar i samband med uppsägningar av personal redovisas vid den tidigaste tidpunkten av när företaget inte längre kan dra tillbaka erbjudandet till de anställda eller när företaget redovisar kostnader för omstrukturering. Ersättningarna som beräknas bli reglerade efter tolv månader redovisas till dess nuvärde.

Kreditförluster

Kreditförluster utgörs av konstaterade och befarade kreditförluster. Konstaterad kreditförlust avser hela fordran då det inte finns någon realistisk möjlighet till återvinning. Befarade kreditförluster avser årets nedskrivning för kreditförluster utifrån beräknat återvinningsvärde då indikation på nedskrivningsbehov föreligger. Återvinningar består av återförda belopp på kreditförluster som tidigare redovisats som konstaterade. Återföringar av befarade kreditförluster sker då ett nedskrivningsbehov inte anses föreligga längre. Enbart bankkoncernens andel av befarade och konstaterade kreditförluster redovisas. Länsförsäkringsbolagens andel av de befarade och konstaterade kreditförlusterna avräknas mot upparbetad förmedlingsersättning. Avräkningsmodellen avseende det åtagande som länsförsäkringsbolagen har när det gäller kreditförluster för förmedlad affär, innebär att länsförsäkringsbolagen vid reserveringstillfället täcker 80 procent av reserveringsbehovet genom avräkning mot upparbetad förmedlingsersättning.

Skatter

Inkomstskatter utgörs av aktuell skatt och uppskjuten skatt. Inkomstskatter redovisas i årets resultat utom då underliggande transaktion redovisas i övrigt totalresultat eller i eget kapital då tillhörande skatteeffekt redovisas i övrigt totalresultat eller i eget kapital. Tillkommande inkomstskatt som uppkommer vid utdelning redovisas vid samma tidpunkt som när utdelningen redovisas som en skuld.

Aktuell skatt

Aktuell skatt är skatt som ska betalas eller erhållas avseende aktuellt år, med tillämpning av de skattesatser som är beslutade eller i praktiken beslutade per balansdagen. Till aktuell skatt hör även justering av aktuell skatt hänförlig till tidigare år.

Uppskjuten skatt

Uppskjuten skatt beräknas med utgångspunkt i temporära skillnader mellan redovisade och skattemässiga värden på tillgångar och skulder. Temporära skillnader beaktas inte i koncernmässig goodwill och inte heller för skillnad som uppkommer vid första redovisningen av tillgångar och skulder som inte är rörelseförvärv och vid tidpunkten för transaktionen inte påverkar vare sig redovisat eller skattepliktigt resultat. Vidare beaktas inte heller temporära skillnader hänförliga till andelar i dotterföretag och intresseföretag som inte förväntas bli återförda inom överskådlig framtid. Värderingen av uppskjuten skatt baseras sig på hur redovisade värden på tillgångar och skulder förväntas bli realiserade eller reglerade. Uppskjuten skatt beräknas med tillämpning av de skattesatser och skatteregler som är beslutade eller i praktiken beslutade per balansdagen.

Uppskjuten skattefordran avseende avdragsgilla temporära skillnader och underskottsavdrag redovisas endast i den mån det är sannolikt att den kommer att kunna utnyttjas. Värdet på uppskjuten skattefordran reduceras när det inte längre bedöms sannolikt att den kan utnyttjas.

Avkastningsskatt

Avkastningsskatt är en skatt som betalas av Länsförsäkringar Fondliv Försäkrings AB för försäkringstagarens räkning. Skatteobjektet utgörs av marknadsvärdet på de nettotillgångar som förvaltas för försäkringstagarnas räkning vid ingången av räkenskapsåret. Den avkastningsskatt som hänför sig till perioden redovisas i koncernens resultaträkning i förändring avsättning för livförsäkring för vilka försäkringstagaren bär risken.

Immateriella tillgångar

Goodwill

Goodwill representerar skillnaden mellan anskaffningsvärde för ett rörelseförvärv och nettot av verkligt värde av förvärvade identifierbara tillgångar, övertagna skulder samt eventalförpliktelser.

Goodwill värderas till anskaffningsvärde minus ackumulerade nedskrivningar. Goodwill fördelas till kassagenererande enheter och prövas minst årligen för nedskrivningsbehov. Goodwill som uppkommit vid förvärv av intresseföretag inkluderas i det redovisade värdet för andelar i intresseföretag.

Andra immateriella tillgångar

Andra immateriella tillgångar består av egenutvecklade och förvärvade immateriella tillgångar med bestämbara nyttjandeperioder. Dessa tillgångar redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade avskrivningar och nedskrivningar. Avskrivning påbörjas när tillgången är tillgänglig för användning.

Koncernens egenutvecklade immateriella tillgångar redovisas endast om tillgångens utgifter kan beräknas på ett tillförlitligt sätt, den är tekniskt och kommersiellt användbar och det finns tillräckliga resurser för att fullfölja utvecklingen och därefter använda eller sälja den immateriella tillgången.

Det redovisade värdet för egenutvecklade immateriella tillgångar inkluderar samtliga direkt hänförliga utgifter. Övriga utgifter för utveckling redovisas som en kostnad när de uppkommer.

Avskrivningstiden bestäms utifrån en nyttjandeperiod. Avskrivning sker via resultaträkningen enligt linjär metod. Nedskrivningsbehov prövas årligen enligt beskrivning i avsnittet Nedskrivningar ovan.

Tillkommande utgifter för aktiverade immateriella tillgångar redovisas som en tillgång i rapport över finansiell ställning endast då de ökar de framtida ekonomiska fördelarna för den specifika tillgången till vilka de hänför sig.

Materiella tillgångar

Inventarier

Inventarier redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade avskrivningar och ackumulerade nedskrivningar. Avskrivning sker linjärt över tillgångarnas förväntade nyttjandeperiod med start då tillgången är tillgänglig för användning. Avskrivningar samt uträningar och avyttringar redovisas i resultaträkningen. Nyttjandeperioden är tre år för datainventarier och fem år för kontorsinventarier och bilar. Avskrivningsmetoden, tillgångarnas restvärden och nyttjandeperioder omprövas vid varje års slut.

Nedskrivningsbehov prövas årligen enligt principer beskrivna under avsnittet Nedskrivningar ovan.

Rörelsefastigheter

Rörelsefastigheter redovisas enligt omvärderingsmetoden.

Byggnader och mark som ägs av Länsförsäkringar AB-koncernen och som används för administrativa syften redovisas till sina omvärderade belopp, vilket är det verkliga värdet efter avdrag för ackumulerade avskrivningar och justering på grund av omvärdering på omvärderingsdagen. Verkligt värde baseras på rådande priser på en aktiv marknad för liknande fastigheter inom samma område och i samma skick kompletterad med en kassaflödesanalys.

Värdering görs två gånger om året av en extern oberoende värderingsman. Värdeökningar redovisas i övrigt totalresultat och ackumuleras efter skatt i omvärderingsreserven i eget kapital. Om en ökning utgör återföring av tidigare redovisad värdenedgång avseende samma tillgång redovisas ökningen som en minskad kostnad i resultaträkningen. I de fall omvärderingen resulterar i en minskning av det redovisade värdet redovisas minskningen via resultaträkningen. Dock redovisas minskningen i övrigt totalresultat till den del det finns en omvärderingsreserv hänförlig till tillgången.

Rörelsefastigheterna består av ett antal komponenter med olika nyttjandeperioder. Huvudindelningen är byggnader och mark. Ingen avskrivning sker på komponenten mark vars nyttjandeperiod bedöms som obegränsad. Nyttjandeperioderna har bedömts variera mellan 10–100 år för komponenterna. Följande huvudgrupper av komponenter har identifierats och ligger till grund för avskrivning på byggnader.

Stomme	100 år
Tak, fasad, fönster	50 år
Stomkompletteringar	40 år
Installationer	40 år
Ytskikt	20 år
Byggnadsinventarier	10 år

Använda avskrivningsmetoder och tillgångarnas restvärden samt nyttjandeperioder omprövas vid varje års slut.

Tillkommande utgifter läggs till anskaffningsvärdet endast om det är sannolikt att de framtida ekonomiska fördelarna som är förknippade med tillgången kommer att komma bolaget till del och anskaffningsvärdet kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. Alla andra tillkommande utgifter redovisas som kostnad i den period de uppkommer.

Avgörande för bedömningen när en tillkommande utgift läggs till anskaffningsvärdet är om utgiften avser utbyten av identifierade komponenter, eller delar därav, varvid sådana utgifter aktiveras. Även i de fall en ny komponent skapats läggs utgiften till anskaffningsvärdet.

Oavskrivna redovisade värden på utbytta komponenter, eller delar av komponenter, uträngas och kostnadsförs i samband med utbytet. Reparationer kostnadsförs löpande.

Finansiella tillgångar och skulder

Redovisning i och borttagande från rapport över finansiell ställning

En finansiell tillgång eller finansiell skuld tas upp i rapport över finansiell ställning när företaget blir part till avtalet enligt instrumentets villkor. En finansiell tillgång tas bort från rapport över finansiell ställning när rätten att erhålla kassaflöden från instrumentet har löpt ut eller överförts och koncernen har överfört i stort sett alla risker och förmåner som är förknippade med äganderätten. En finansiell skuld tas bort från rapport över finansiell ställning när förpliktelsen i avtalet fullgörs eller på annat sätt utsläcks. Affärstransaktioner på penning-, obligations- och aktiemarknaderna redovisas i rapport över finansiell ställning per affärsdag vilket är den tidpunkt då de väsentliga riskerna och rättigheterna övergått mellan parterna. Inlånings- och utlåningstransaktioner redovisas per likviddag.

Lånefordringar redovisas i rapport över finansiell ställning när lånebeloppet utbetalas till låntagaren. Lånelöften redovisas som åtaganden, se not Ställda säkerheter och eventalförpliktelser.

Kvittning av finansiella tillgångar och skulder

Finansiella tillgångar och skulder kvittas och redovisas med ett nettobelopp i rapport över finansiell ställning, endast när det finns en legal rätt att kvitta de redovisade beloppen och en avsikt att reglera dem med ett nettobelopp eller att samtidigt realisera tillgången och reglera skulden. Den legala rättigheten får inte vara beroende av framtida händelser och den måste vara rättsligt bindande för företaget och motparten både i den normala affärsverksamheten och i fall av betalningsinställelse, insolvens eller konkurs.

Redovisning av återköpstransaktioner

Vid en äkta återköpstransaktion, en försäljning av ett räntebärande värdepapper med avtal om återköp till ett förutbestämt pris, redovisas tillgången fortsatt i rapport över finansiell ställning och erhållen likvid redovisas som Skulder till kreditinstitut. Det sålda värdepappret redovisas som ställd säkerhet. Vid en omvänd återköpstransaktion, ett köp av ett räntebärande värdepapper med avtal om återförsäljning till ett förutbestämt pris, redovisas inte värdepappret i rapport över finansiell ställning. Istället redovisas den erlagda likviden i Utlåning till allmänheten.

Klassificering och värdering

Finansiella instrument värderas till verkligt värde vid det första redovisningstillfället i rapport över finansiell ställning. Ett finansiellt instrument klassificeras vid första redovisningstillfället utifrån i vilket syfte instrumentet förvärvades och fastställs vid första redovisningstillfället. Efter det första redovisningstillfället avgör klassificeringen hur det finansiella instrumentet värderas. Finansiella instrument redovisas första gången till verkligt värde plus transaktionskostnader, vilket gäller alla finansiella tillgångar som inte redovisas till verkligt värde via resultaträkningen. Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen redovisas första gången till verkligt värde, medan hänförliga transaktionskostnader redovisas i resultaträkningen.

Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Denna kategori består av två undergrupper: Innehav för handelsändamål och Finansiella tillgångar värderade enligt Fair value option. Kategorin Innehav för handelsändamål utgörs av derivat vilka inte ingår i en säkringsrelation samt har ett positivt marknadsvärde. I kategorin Finansiella tillgångar värderade enligt Fair value option återfinns tillgångar vilka förvaltas och utvärderas baserat på tillgångarnas verkliga värden. Det verkliga värdet utgör även grunden för intern uppföljning och rapportering till ledande befattningshavare. Eftersom förvaltning och utvärdering av dessa tillgångar sker till verkligt värde har koncernen valt att klassificera dessa instrument som finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen. I rapport för finansiell ställning utgörs Finansiella tillgångar värderade enligt Fair value option av posterna Fondförsäkringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär risken, Aktier och andelar samt Obligationer och andra räntebärande värdepapper. Förändringar i verkligt värde på dessa tillgångar redovisas i resultaträkningen som Kapitalavkastning, netto.

Derivat som används i säkringsredovisning

Koncernens derivat, som består av ränte- och valutaswappar samt köpta rännetetak, har i sin helhet ingåtts för att säkra risker för ränte- och valutakurs exponeringar som uppkommer i verksamheten. Samtliga derivat värderas till verkligt värde i rapport över finansiell ställning. Redovisningen av värdeförändringar är beroende av om derivatet är identifierat som ett säkringsinstrument och vilken typ av säkringsrelation som derivatet ingår i. Koncernen tillämpar både så kallade kassaflödessäkringar och verkligt värdesäkringar. För att uppfylla kraven på säkringsredovisning enligt IAS 39 krävs att det finns en entydig koppling till den säkrade posten. Vidare krävs att säkringen effektivt skyddar den säkrade posten, att säkringsdokumentation har upprättats och att effektiviteten kan mätas på ett tillförlitligt sätt. Säkringsredovisning får endast tillämpas om säkringsrelationen kan förväntas vara mycket effektiv. I de fall förutsättningarna för säkringsredovisning inte längre är uppfyllda redovisas derivatinstrumentet till verkligt värde med värdeförändringen via resultaträkningen. Utvärdering av säkringsrelationer sker månadsvis. Varje identifierad säkringsrelation förväntas vara effektiv över hela löptiden. Effektiviteten testas dels genom en framåtblickande (prospektiv) bedömning dels en tillbakablickande (retrospektiv) utvärdering. Ineffektivitet redovisas i resultaträkningen.

Kassaflödessäkringar

Kassaflödessäkring innebär en säkring av risken för förändrade kassaflöden, exempelvis risken för ändrade räntekostnader från ett lån med rörlig ränta. Vid tillämpning av kassaflödessäkringar redovisas den effektiva delen av deri-

vatets (säkringsinstrumentets) värdeförändringar i Övrigt totalresultat och ackumuleras i Eget kapital. Värdeförändringarna som har redovisats i Eget kapital påverkar resultatet vid samma tidpunkt som den säkrade posten påverkar resultatet. Koncernen tillämpar kassaflödessäkringar för säkringar av ränterisken i Länsförsäkringar ABs emitterade värdepapper vilka löper med rörlig ränta och för säkringar av valutarisken i Länsförsäkringar Banks emitterade värdepapper i utländsk valuta.

Verkligt värdesäkringar

Verkligt värdesäkring innebär en säkring av risken för förändringar i verkligt värde på en finansiell tillgång eller finansiell skuld. Vid tillämpning av verkligt värdesäkringar värderas den säkrade posten till verkligt värde med avseende på den säkrade risken. De värdeförändringar som uppkommer redovisas i resultatet och motverkas av de värdeförändringar som uppkommer på derivatet (säkringsinstrumentet). Länsförsäkringar Bank tillämpar metoden för verkligt värdesäkring för specifika portföljer av upplåning, inlåning och utlåning som löper med fast ränta. Länsförsäkringar Bank tillämpar också metoden för verkligt värdesäkring för tillgångar i likviditetsportföljen som klassificeras i kategorin Finansiella tillgångar som kan säljas. Den portföljmetod som tillämpas innebär att den säkrade posten och säkringsinstrumenten fördelas ut i olika tidsfickor baserat på den kontraktuella tidpunkten för ränteomförhandling eller förfall. Värdeförändringen på derivatet redovisas i resultaträkningen tillsammans med värdeförändringen på den säkrade posten i Kapitalavkastning, netto. Även orealiserade värdeförändringar på säkringsinstrumenten redovisas i Kapitalavkastning, netto. Räntekuponger, såväl orealiserade som realiserade, redovisas som räntetäkter om den säkrade posten är en tillgång eller portfölj av tillgångar och som räntekostnader om den säkrade posten är en skuld eller portfölj av skulder.

Finansiella tillgångar som kan säljas

Finansiella tillgångar som kan säljas är tillgångar som har identifierats som att de kan säljas eller inte har klassificerats i någon av övriga kategorier. Koncernen har valt att klassificera bankkoncernens likvidöverskott samt innehavet i Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB i denna kategori. Tillgångar i kategorin Finansiella tillgångar som kan säljas värderas löpande till verkligt värde. De orealiserade värdeförändringarna redovisas i övrigt totalresultat och ackumuleras i verkligt värdereserven i eget kapital. Redovisning över resultaträkningen sker när värdeförändringarna realiserar och vid eventuell nedskrivning. Aktierna i Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB redovisas till ett verkligt värde som motsvarar anskaffningsvärdet justerat för nedskrivningsbehov eftersom aktierna inte tillförlitligt kan värderas till verkligt värde. Inför varje rapportperiods slut görs en bedömning av om nedskrivningsbehov föreligger av aktierna i Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB.

Lånefordringar och kundfordringar

Lånefordringar och kundfordringar utgörs av finansiella tillgångar som har fastställda eller fastställbara betalningar och som inte är derivat eller noterade på en aktiv marknad. Tillgångar i denna kategori värderas till upplupet anskaffningsvärde. I rapport över finansiell ställning utgörs Lånefordringar och kundfordringar av posterna Utlåning till allmänheten, Övriga fordringar, Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter samt Likvida medel.

Eget kapitalinstrument

Som eget kapitalinstrument redovisas instrument där koncernen inte har någon avtalsenlig förpliktelse att erlägga betalning. Utbetalning till innehavare av dessa instrument redovisas via eget kapital. I rapport över finansiell ställning redovisas därför emitterade aktier och primärkapitalinstrument som eget kapitalinstrument.

Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Denna kategori består av två undergrupper: Innehav för handelsändamål och Finansiella skulder värderade enligt Fair value option. En finansiell skuld som innehas för handel klassificeras i denna kategori om den förvärvas huvudsak-

ligen i syfte att säljas inom kort, koncernen har valt att klassificera derivat som inte används för säkringsredovisning och som har ett negativt marknadsvärde i kategorin Innehav för handelsändamål. Förändringar i verkligt värde på finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen redovisas som Kapitalavkastning, netto.

Andra finansiella skulder

Andra finansiella skulder utgörs i rapport över finansiell ställning av Efterställda skulder, Emitterade värdepapper, Inlåning från allmänheten, skulder till kreditinstitut, Övriga skulder samt Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter. Skulderna i denna kategori värderas till upplupet anskaffningsvärde enligt effektivräntemetoden. Vid tillämpning av säkringsredovisning justeras värdet för förändringar med avseende på den säkrade risken.

Utlåning

Dessa tillgångar värderas till upplupet anskaffningsvärde. Upplupet anskaffningsvärde bestäms utifrån den effektivränta som beräknades vid anskaffningstidpunkten. Kund- och lånefordringar redovisas till det belopp som beräknas inflyta, efter avdrag för nedskrivningar av osäkra fordringar.

Osäker fordran

En lånefordran eller kundfordran anses som osäker om den har en betalning som är mer än 60 dagar sen eller om det finns annan anledning att förvänta sig att motparten inte kommer att leva upp till sitt åtagande. Den del som täcks av säkerhet anses inte vara osäker.

Nedskrivningar för kreditförluster

Individuella nedskrivningar

För krediter där ett individuellt nedskrivningsbehov identifierats värderas återvinningsvärdet till nuvärdet av förväntade framtida kassaflöden diskonterade med fordrans effektiva ränta enligt senaste räntejusteringsdag.

Där motparten har en oreglerad betalning som är mer än 60 dagar eller om motparten på andra grunder, såsom konkurs, värdenedgång i säkerheten eller en försämrad återbetalningsförmåga inte kan leva upp till sitt åtagande, sker en individuell nedskrivning enligt antingen en individuell bedömning eller en statistisk modell. Bedömningen av nedskrivningsbehovet för dessa individuellt identifierade lån sker således utifrån historisk erfarenhet om kassaflödena från andra låntagare med liknande kreditriskegenskaper. Inom leasing och avbetalning görs en individuell bedömning av de framtida kassaflödena för alla kundavtal som sagts upp på grund av bristande betalningsförmåga samt för större oreglerade fordringar där det finns indikation på nedskrivningsbehov.

Gruppvisa nedskrivningar

För de krediter som inte bedömts ha något individuellt nedskrivningsbehov, men i de fall som det har inträffat en mätbar minskning av de förväntade framtida kassaflödena, identifieras och värderas nedskrivningsbehovet på grupp-nivå. Som stöd för bedömningar av de förväntade framtida kassaflödena och nedskrivningsbehovet på gruppvis nivå används information inom ramen för koncernens statistiska modell samt historik kring kreditförlustnivåer.

För lånefordringar inom leasing och avbetalning där motparten har en oreglerad betalning som är mer än 20 dagar men där motparten bedöms ha en förmåga att fullfölja avtalet sker en bedömning av gruppvis reserveringsbehov utifrån historik över kreditförlustnivåer avseende fordringar med liknande kredittegenskaper.

Konstaterad förlust

Konstaterade kreditförluster är sådana förluster som är beloppsmässigt slutgiltigt fastställda efter utmätning, ackord eller konkurs samt efter det att alla säkerheter blivit realiserade och där bedömningen gjorts att möjligheten till att få ytterligare betalningar är mycket liten. Fordran skrivs då bort från rapport över finansiell ställning och redovisas som konstaterad förlust i resultaträkningen vid denna tidpunkt.

Leasing

Leasingavtal klassificeras i koncernredovisningen antingen som finansiell eller operationell leasing. Finansiell leasing föreligger då de ekonomiska riskerna och förmånerna som är förknippade med ägandet i allt väsentligt är överförda till leasetagaren, om så inte är fallet är det fråga om operationell leasing.

Bankkoncernens tillgångar som hyrs ut enligt finansiella leasingavtal redovisas inte som materiella tillgångar då riskerna förenade med ägandet förts över på leasetagaren. Istället redovisas leasingavtalen som utlåning till leasetagaren avseende de framtida leasingavgifterna. Initialt redovisas ett belopp som motsvarar nuvärdet av alla minimileasebetalningar som ska erläggas från leasetagaren samt eventuellt garanterat restvärde som tillfaller leasegivaren. Erhållna betalningar från dessa avtal redovisas dels som en amortering av leasingfordran och dels som ränteintäkter.

Koncernen är leasegivare och i liten omfattning även leasetagare i form av externa hyresavtal som klassificeras som operationell leasing och där kostnaderna redovisas som hyra.

Förutbetalda anskaffningskostnader

Försäljningskostnader som har ett klart samband med tecknande av försäkringsavtal tas upp som en tillgång, förutbetalda anskaffningskostnader, och skrivs av under nyttjandeperioden. En förutsättning för att aktivering kan ske är att anskaffningskostnaderna är hänförliga till ett visst försäkringsavtal eller homogena och uppföljningsbara grupper av avtal samt bedöms generera en marginal som minst täcker de anskaffningskostnader som man vill aktivera. De försäljningskostnader som aktiveras i skadeförsäkringsrörelsen är provisionskostnader. I fondförsäkringsrörelsen aktiveras provisioner och administrationskostnader.

I skadeförsäkringsrörelsen periodiseras den aktiverade kostnaden på ett sätt som motsvarar periodisering av ej intjänad premie. Avskrivningstiden överskrider inte tolv månader.

I fondförsäkringsrörelsen periodiseras den aktiverade kostnaden enligt samma mönster som redovisning av intäkter, det vill säga i takt med tillhandahållande av tjänsten. Avskrivningstiden är tjugo år.

Försäkringsavtal

Försäkringsavtal är avtal i vilka försäkringsföretaget åtar sig en betydande försäkringsrisk för försäkringstagaren genom att gå med på att kompensera försäkringstagaren om en förutbestämd försäkrad händelse skulle inträffa. Försäkringsavtal delas in efter försäkringsrisken mellan försäkringsavtal och andra avtal. Försäkringsprodukter som inte innebär betydande försäkringsrisk ska klassificeras som andra avtal än försäkringsavtal. En genomgång har utförts av samtliga avtal i försäkringsföretagen med hänsyn till den försäkringsrisk de innehåller samt den ekonomiska påverkan en försäkringshändelse har för de finansiella rapporterna. För att räknas som ett försäkringsavtal ska den ekonomiska påverkan vara betydande. Skadeförsäkringsföretagen i koncernen har klassificerat alla försäkringsavtal som avtal med försäkringsrisk. Några försäkringsavtal av mindre ekonomisk påverkan har identifierats där risken inte överförs till annan part. Då dessa är av marginellt värde har samtliga avtal klassificerats som försäkringsavtal enligt väsentlighetsprincipen.

Inom fondförsäkringsrörelsen finns det försäkringskontrakt med signifikant försäkringsrisk och avtal med begränsad försäkringsrisk. Som försäkringsavtal klassificeras försäkringskomponenten i de finansiella avtalen och ren riskförsäkring.

Finansiella avtal

Försäkringsavtal som innehåller begränsad försäkringsrisk klassificeras som finansiella avtal i Länsförsäkringar Fondliv Försäkrings AB. Dessa avtal delas upp i redovisningen i en finansiell komponent och en försäkringskomponent. Denna metod kallas unbundling. För att ge mer relevant information särredovisas den finansiella komponenten och försäkringskomponenten för samtliga avtal, såväl de som klassificerats som försäkringsavtal som finansiella avtal.

Premier för den finansiella komponenten redovisas som en insättning i försäkringsrörelsen via rapport över finansiell ställning. På motsvarande sätt redovisas utbetalningar av försäkringsersättningar för försäkringskontrakt med begränsad risk som uttag ur försäkringsrörelsen över rapport över finansiell ställning. Som intäkt redovisas de avgifter som kunden betalar och som kostnad redovisas kostnaden för försäkringsrisken. De olika typer av avgifter som debiteras kunderna för förvaltning av finansiella avtal intäktsförs i takt med att förvaltningstjänsterna tillhandahålls till innehavarna. Tjänsterna tillhandahålls jämt fördelade under avtalens löptid.

Återförsäkring

Avtal som ingåtts mellan koncernens försäkringsföretag och återförsäkrare genom vilka företaget kompenseras för förluster på avtal utfärdade av företaget och som uppfyller klassificeringskraven för försäkringsavtal enligt ovan, klassificeras som avgiven återförsäkring. Mottagen återförsäkring klassificeras på samma sätt när företaget mottar risker från andra företags försäkringsavtal.

För avgiven återförsäkring redovisas de förmåner som företaget har rätt till enligt återförsäkringsavtalet som återförsäkrarens andel av försäkringstekniska avsättningar och depåer hos företag som avgivit återförsäkring. Fordringar på och skulder till återförsäkrare värderas på samma sätt som de belopp som är kopplade till återförsäkringsavtalet och i enlighet med villkoren för varje återförsäkringsavtal. Skulder inom återförsäkring är primärt avräkningar mot länsförsäkringsbolag samt även premier som ska betalas för återförsäkringsavtal.

Återförsäkrarens andel av försäkringstekniska avsättningar motsvarar återförsäkrarens ansvar för försäkringstekniska avsättningar enligt ingångna avtal. Om återvinningsvärdet är lägre än redovisat värde på tillgången skrivs tillgången ned till återvinningsvärdet och nedskrivningen kostnadsförs i resultaträkningen.

Försäkringstekniska avsättningar

Försäkringstekniska avsättningar utgörs av Ej intjänade premier, kvardröjande risker, Livförsäkringsavsättningar samt Oreglerade skador.

Periodens förändring i försäkringstekniska avsättningar redovisas i resultaträkningen. Förändringar som förklaras av att avsättningarna omräknats till balansdagens valutakurs redovisas som valutakursvinst eller valutakursförlust i Kapitalavkastning, netto. Försäkringsföretagen i koncernen utför en för-lustprövning av förbindelser på sina försäkringsavsättningar för att säkerställa att det redovisade värdet på avsättningarna är tillräckligt högt upptaget med avseende på förväntade framtida kassaflöden.

Ej intjänade premier

Avsättning för ej intjänade premier avser att täcka den förväntade skade- och driftskostnaden under den återstående löptiden på redan ingångna försäkringsavtal. Vid beräkning görs en uppskattning av de förväntade kostnaderna för skador som kan komma att inträffa under dessa försäkrings åters-tående löptid samt förvaltningskostnaderna under denna tid.

Normalt beräknas avsättningen strikt tidsproportionellt, så kallad pro rata temporisberäkning. För vissa produkter med liten volym beräknas ej intjänade premier som en andel av premieinkomsten.

Kostnadsuppskattningar bygger på erfarenhet, men hänsyn tas också till såväl den observerade som den prognostiserade utvecklingen av relevanta kostnader.

Kvardröjande risker

Med kvardröjande risker menas risken för att försäkringsavtalens ersättningskrav och kostnader inte kommer att kunna täckas av ej intjänade och förväntade premier efter räkenskapsårets utgång. Om premienivån för redan ingångna försäkringsavtal bedöms som otillräcklig görs en avsättning för kvardröjande risker.

Oreglerade skador

Avsättningen för oreglerade skador i fondförsäkringsrörelsen omfattar avsättning för skadeliv- och sjukräntor, fastställda skador samt icke fastställda skador. Avsättning för skadeliv- och sjukräntor motsvarar det diskon-

terade kapitalvärdet av förpliktelser i enlighet med försäkringsavtalet.

Avsättning för fastställda skador motsvarar det diskonterade förväntade kapitalvärdet av framtida utgifter med anledning av inträffade sjukfall. Här ingår skador som är anmälda och godkända men ännu inte utbetalda samt framtida driftskostnader och även förräntningsrörelsen. Diskonteringsranta fastställs utifrån aktuella marknadsräntor enligt betryggande grunder.

Avsättning för icke fastställda skador avser ännu inte anmälda skador och har gjorts enligt statistiska metoder utifrån tidigare erfarenhet för respektive produkt. För sjukräntor med fast belopp har det nominella ränteantagandet fastställts utifrån den räntekurva som används för livförsäkringsavsättningarna.

I skadeförsäkringsrörelsen ska avsättningarna täcka de förväntade kostnaderna för skador som inte är slutreglerade inklusive de skador som inträffat men ännu inte har anmälts till företaget. Avsättningen inkluderar förväntad, framtida kostnadsökning plus samtliga kostnader för skadereglering och görs för de flesta skador med statistiska metoder. För de större skadorna och för skador med komplicerade ansvarsförhållanden görs en individuell bedömning. Med undantag för skadelivräntor diskonteras inte avsättning för oreglerade skador. Avsättning för skadelivräntor beräknas enligt vedertagna livförsäkringstekniska metoder och diskonteras till marknadsränta. Ränteomvärderingseffekt redovisas som en finansiell kostnad eller intäkt.

För trafikförsäkring görs avsättning för skaderegleringskostnader enligt styckekostnadsprincip. Avsättning för skaderegleringskostnad för övriga försäkringsgrenar görs proportionellt mot avsättningen för inträffade skadefall.

Avsättning för inträffade men ännu inte inrapporterade skador (IBNR) omfattar kostnader för inträffade men för företaget ännu okända skador. Beloppet är en uppskattning baserad på historiska erfarenheter och skadefall.

I resultaträkningen redovisas periodens förändring i oreglerade skador. Förändringar som förklaras av att avsättningar omräknats till balansdagens valutakurs redovisas som valutakursvinst eller valutakursförlust under Kapitalavkastning, netto.

Livförsäkringsavsättning

Livförsäkringsavsättning, som avser avtalade förmåner för garantiförvaltning inom fondförsäkring, motsvarar det förväntade kapitalvärdet av företagets garanterade förpliktelser. Livförsäkringsavsättningen är beräknad per försäkring enligt vedertagna aktuariella principer baserade på antaganden om ränta, dödlighet, annulationer, omkostnader och avkastningsskatt. Diskonteringsräntan baseras på marknadsräntor vid värderingstidpunkten och varje framtida transaktion värderas med hänsyn till den räntesats som svarar mot transaktionens duration i förhållande till beräkningstidpunkten. Antaganden om dödlighet baseras på statistiskt material representerande den målgrupp till vilken Länsförsäkringar Fondliv erbjuder försäkringslösningar. Det statistiska materialet baseras på Länsförsäkringars försäkringsbestånd men allmänt tillgänglig information har beaktats för jämförelse med vad som observeras i det egna försäkringsbeståndet. Annulationsantaganden bygger på historiskt utfall inom Länsförsäkringar.

Avsättningar för vilka försäkringstagaren bär risken

Finansiella skulder fondförsäkringsrörelsen där skulden har en direkt koppling till värdet på en finansiell tillgång som företaget inte har någon risk i värdeförändringen på tillgångens verkliga värde. Avsättning för livförsäkringar vilka försäkringstagaren bär placeringsrisken motsvarar inlösenvärdet av de fondandelar som innehas för försäkringstagarens räkning.

Fondförsäkringsrörelsen har valt att hänföra fondförsäkringsåtaganden till värderingskategorin Finansiella skulder värderade till verkligt värde över resultaträkningen. Detta gör att avsättningen matchar de kopplade tillgångarna som värderas till verkligt värde.

Övriga avsättningar

En avsättning redovisas i rapport över finansiell ställning när koncernen har en befintlig legal eller informell förpliktelse som en följd av en inträffad händelse, och det är troligt att ett utflöde av ekonomiska resurser kommer att krävas för att reglera förpliktelsen samt en tillförlitlig uppskattning av beloppet kan göras. Där effekten av när i tiden betalning sker är väsentlig, beräknas

avsättningar genom diskontering av det förväntade framtida kassaflödet till en räntesats före skatt som återspeglar aktuella marknadsbedömningar av pengars tidsvärde och, om det är tillämpligt, de risker som är förknippade med skulden.

Eventualförpliktelser

En eventualförpliktelse redovisas när det finns ett möjligt åtagande som härrör från inträffade händelser, och vars förekomst bekräftas endast av en eller flera osäkra framtida händelser, eller när det finns ett åtagande som inte redovisas som en skuld eller avsättning på grund av det inte är troligt att ett utflöde av resurser kommer att krävas eller inte kan beräknas med tillräcklig tillförlitlighet. Eventualförpliktelser värderas till det belopp som motsvarar den bästa uppskattningen av vad som krävs för att reglera förpliktelsen på balansdagen. Vid värderingen tas hänsyn till den förväntade framtida tidpunkten för reglering.

Lånelöften

Ett lånelöfte kan vara

- en ensidig utfästelse från ett företag att ge ut ett lån med på förhand bestämda villkor där låntagaren kan välja om han vill ha lånet eller inte
- ett låneavtal där både företaget och låntagaren är bundna vid villkor för ett lån som börjar löpa vid en viss en tidpunkt i framtiden.

Lånelöften redovisas inte i rapport över finansiell ställning. Lämnade oåterkalleliga lånelöften har en giltighetstid på tre månader och redovisas som ett åtagande i noten Ställda säkerheter och eventualförpliktelser.

Finansiella garantier

Koncernens utställda garantiavtal består huvudsakligen av arrende- och kreditgarantier. Dessa innebär ett åtagande att ersätta innehavaren när denne gör en förlust på grund av att en specifik gäldenär inte fullgjort sina betalningar vid förfall till innehavaren i enlighet med gällande avtalsvillkor.

Finansiella garantiavtal redovisas initialt till verkligt värde, i normalfallet till det belopp som företaget erhållit i ersättning för den utställda garantin. Vid den efterföljande värderingen redovisas skulden för den finansiella garantin till det högre av den periodiserade premien och det belopp som representerar den förväntade kostnaden för att reglera den förpliktelse som garantin ger upphov till.

Rapport över kassaflöden

Rapport över kassaflöden är upprättad enligt indirekt metod. Det redovisade kassaflödet omfattar endast transaktioner som medför in- och utbetalningar.

Not 2	Risk- och kapitalhantering
--------------	-----------------------------------

Att bedriva försäkrings- och bankverksamhet innebär ett risktagande. Kunskaper om risker är en kärnkompetens inom bank och försäkring. En volatil finansiell marknad och mer detaljerade regelverk ställer ökade krav på finansiella företag och inte minst på riskhantering. Inom länsförsäkringsgruppen är de slutliga ägarna desamma som kunderna och arbetet med styrning, hantering och kontroll av risker är därför av omedelbar betydelse för kunderna och ger otvetydig kundnytta.

RISKER OCH RISKHANTERING

Länsförsäkringar AB-koncernens verksamhet omfattar skadeförsäkring, liv- och pensionsförsäkring och bank. Den traditionella livförsäkringsverksamheten finns i ett helägt dotterbolag, Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB (nedan Länsförsäkringar Liv), som bedrivs enligt ömsesidiga principer. Företaget konsolideras inte i koncernredovisningen och därmed inkluderas inte företags risker i redovisningen i denna not. För mer information se Länsförsäkringar Livs årsredovisning. Länsförsäkringar AB-koncernens affärsverksamhet innebär risktagande genom ett omfattande utbud av produkter inom bank och försäkring. Styrningen av risktagandet ska bidra till att finansiella produkter kan tillhandahållas med god avkastning till en kontrollerad risknivå.

Riskhanteringen består av strategier, processer och rapporteringsrutiner som är nödvändiga för att fortlöpande kunna identifiera, mäta, övervaka, hantera och rapportera de risker som verksamheten är förknippad med.

Det är av avgörande betydelse att det finns ett förtroende för koncernens förmåga att fullgöra sina åtaganden. Detta gäller såväl allmänt som specifikt avseende att säkerställa bankkoncernens och moderbolagets upplåning samt försäkringsföretagens ställning som försäkringsgivare, både för direkt affär och som mottagare av återförsäkring samt förmåga att fullgöra sina åtaganden i Länsförsäkringar Fondliv Försäkrings AB (Länsförsäkringar Fondliv) och Länsförsäkringar Grupplivförsäkrings AB (Länsförsäkringar Gruppliv). Länsförsäkringar AB-koncernens riskarbete utgår från den av styrelsen beslutade koncerninstruktionen och riskpolicyn som fastställer företagets riskstrategi och övergripande riskaptit. Därutöver beslutar styrelsen om ytterligare styrdokument som exempelvis finansplan och riktlinjer för ekonomi- och kapitalstyrning samt placeringsriktlinjer.

Organisation av riskarbetet

Styrelsen i Länsförsäkringar AB har som styrelse i koncernens moderbolag ett övergripande ansvar för hantering och uppföljning av risker i koncernen. På motsvarande sätt har styrelser i dotterbolagskoncerner ansvar för riskerna i de verksamheterna.

Styrelsen fastställer utifrån gällande regler ramarna för företagets riskhantering och riskkontroll genom interna regler i olika styrdokument. Vid i varje bolag i koncernen ansvarar för att alla styrdokument införlivas i verksamheten och för att fastställa, inom de ramar som styrelsen beslutat, mer detaljerade regler för riskhanteringen. Styrdokumentet uppdateras och fastställs årligen.

Styrelsens risk- och kapitalutskott är ett forum för analys av och fördjupad diskussion kring koncernens risktagande och utgör ett stöd för styrelsens arbete med att granska och bedöma risktagande och kapitalbehov.

Styrelsens revisionsutskott övervakar kvaliteten i den finansiella rapporteringen inklusive effektiviteten i den interna kontrollen med avseende på finansiell rapportering. Vidare följer revisionsutskottet upp operativa risker samt företagsstyrningssystemet inklusive system för intern styrning och kontroll.

På ledningsnivå finns en investeringskommitté med ansvar för att bereda förslag rörande förvaltningen av bolagets placeringstillgångar inför beslut i styrelsen och för att följa upp kapitalförvaltningsfrågor för moderbolaget.

Chief Risk Officer (CRO) Group är ansvarig för Länsförsäkringar AB-koncernens riskhanteringssystem på koncernnivå. CRO Group är tillika chef för Risk management-funktionen som har det operativa ansvaret för den oberoende riskkontrollen, vilket innefattar att identifiera, mäta, övervaka och rapportera risker. Funktionen är centralt placerad i organisationen med tillgång till den information som krävs för att kunna utföra sitt uppdrag och de kontroller och uppföljningar som behövs för att säkerställa att verksamheten bedrivs med god riskhantering och riskkontroll. Risk management-funktionen rapporterar direkt till vd, ledning, risk- och kapitalutskott, revisionsutskott och styrelse.

Aktuariefunktionen i försäkringsbolagen bidrar till att riskhanteringssystemet fungerar väl, bland annat genom att säkerställa att beräkningar av kapitalkrav för försäkringsrisker på ett korrekt sätt speglar verksamhetens försäkringsrisker. Compliancefunktionen utgör ett stöd för att säkerställa att verksamheten bedrivs med god regelefterlevnad. Funktionen identifierar och informerar bland annat om risker som kan uppkomma till följd av bristande regelefterlevnad.

Interrevisionen är en oberoende granskningsfunktion som utgör styrelsens stöd i kvalitetssäkringen av organisationens riskhantering, styrning och kontroller.

Arbetsprocessen för riskhantering består av löpande arbete och årligen återkommande aktiviteter. I det löpande riskhanteringsarbetet ska ingå att hantera kända risker samt även att identifiera nytillkommande risker. En egen risk- och solvensanalys genomförs årligen samt vid större förändringar i verksamheten eller omvärlden.

Hanteringen och uppföljningen av skilda risker i den operativa verksamheten sker inom de ramar som fastställs av respektive företags styrelse. För en

närmare beskrivning av riskstyrningsmodell i varje dotterbolag hänvisas till respektive dotterbolags årsredovisning.

Solvens II

Solvens II har trätt i kraft per 1 januari 2016 och försäkringsbolagen i koncernen har anpassat verksamheten till det nya regelverket. Länsförsäkringar AB-koncernen har, tillsammans med Länsförsäkringar Liv, fått Finansinspektionens godkännande för att beräkna solvenskapitalkrav för både marknadsrisker och försäkringsrisker från sakförsäkringsverksamheten med partiell intern modell. Kapitalkrav för övriga risker beräknas med regelverkets standardmodell. Länsförsäkringar AB lämnar i rapporten Solvens- och verksamhetsrapport 2016 en utförlig beskrivning av bolagets riskhantering, riskprofil och kapitalkrav enligt Solvens II.

Riskprofil

Riskprofilen för Länsförsäkringar AB-koncernen domineras av respektive bolags största risker, det vill säga bankens kreditrisk, marknads- och långlevnadsrisken i den traditionella livförsäkringsverksamheten, fondlivförsäkringsföretagets marknads- och annullationsrisk samt skadeförsäkringsföretagets marknads- och försäkringsrisk.

Följande karaktäriserar koncernens risktagande:

- Verksamheten bedrivs i Sverige. Ett undantag görs för djurförsäkring där koncernen eftersträvar att utnyttja sin erfarenhet och starka ställning på den svenska marknaden till att successivt utveckla en lönsam verksamhet även i vissa andra länder i norra Europa.
- Samtliga 23 länsförsäkringsbolag förmedlar koncernens produkter och därigenom uppnås en geografisk fördelning över hela landet.
- Verksamheten riktar sig, direkt och genom länsförsäkringsbolagens förmedling, huvudsakligen till privatpersoner och små och medelstora

företag, och har få stora engagemang som innebär risk mot stora företag.

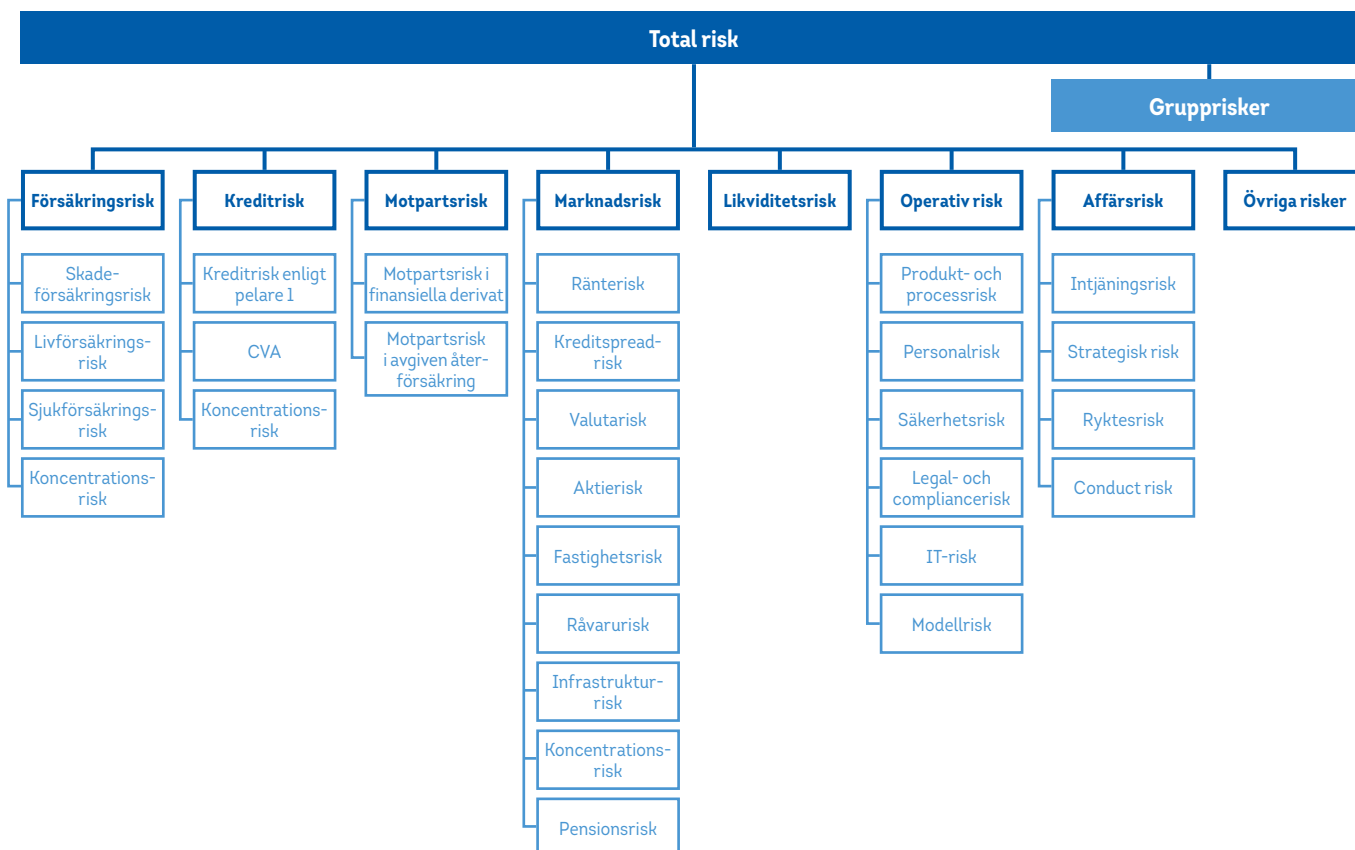
- För fondförsäkringsverksamheten påverkas den framtida intjäningen av utvecklingen av försäkringskapitalet och en ogynnsam utveckling av annullationer, återköp och flytt kan påverka den långsiktiga lönsamheten negativt.
- De risker som tas inom skadeförsäkring återförsäkras i relativt hög utsträckning; självbehållen är relativt låga.
- För länsförsäkringsgruppens räkning sköts även intern och extern återförsäkring samt tecknande av mottagen internationell återförsäkring.
- Riskerna i de placeringstillgångar som koncernen förvaltar för egen räkning hålls på en relativt låg nivå.
- Förvaltningen av försäkringskapitalet i den traditionella livförsäkringsverksamheten ger upphov till marknadsrisker, främst aktie-, ränte- och kreditspreadrisk. Kapitalet är till stor del placerat i obligationer och andra räntebärande tillgångar och de låga marknadsräntorna påverkar de framtida avkastningsmöjligheterna negativt.
- Utlåningen i koncernens bankverksamhet avser till största delen hushåll och till en mindre del lantbrukare och företag.

Länsförsäkringar AB arbetar med en gemensam indelning och definition av de risker verksamheten är utsatt för som översiktligt illustreras nedan.

Indelning av risk i Länsförsäkringar AB-koncernen inklusive Länsförsäkringar Liv

I det följande beskrivs Länsförsäkringar AB-koncernens samlade risker och hur de styrs och hanteras. Uppgifter lämnas om storleken på exponeringar för skilda risker. Uppgifterna i denna not avser Länsförsäkringar AB-koncernen, för moderbolaget återfinns noten om risker och riskhantering bland moderbolagets finansiella rapporter.

Indelning av risk i Länsförsäkringar AB-koncernen inklusive Länsförsäkringar Liv

Skadeförsäkringsrisker

Skadeförsäkringsrisk är förluster till följd av att skadekostnaden blir större än förväntat. Detta inkluderar premierisk, reservrisk och katastrofrisk. I Länsförsäkringar AB-koncernen uppstår skadeförsäkringsrisk i Länsförsäkringar Sak-koncernen. Inom skadeförsäkringsrisk utgör premierisk den största delen följt av reservrisk. Katastrofrisk utgör en mindre exponering och det är låga självbehåll i återförsäkringsskydden som begränsar katastrofexponeringen.

Länsförsäkringar Sak-koncernen bedriver en väldiversifierad affär med allt från djurförsäkring till transportförsäkring och återförsäkring. Skadeförsäkringsverksamheten i Länsförsäkringar Sak-koncernen består av försäkringsgrenarna sjuk- och olycksfall, företag och fastighet, motorfordon, trafik, sjöfart, luftfart och transport, djurförsäkring samt mottagen återförsäkring. Affären är indelad i 25 rapporteringsklasser som bidrar till en väldiversifierad verksamhet med få och låga inslag av riskkoncentrationer inom skadeförsäkringsrisk.

Tabell 1 visar hur förändrade premieintäkter, ökade skadekostnader och högre skadeinflation påverkar Länsförsäkringar AB-koncernens resultat och tabell 2 visar koncernens återförsäkringsskydd och självbehåll per skadehändelse.

Tabell 1. Känslighetsanalys skadeförsäkringsrisk

Mkr	Påverkan på resultat före skatt		Påverkan på eget kapital	
	2016	2015	2016	2015
10% lägre premienivå	-220	-212	-172	-165
10% ökad skadefrekvens eller högre genomsnittsskada	-167	-120	-130	-94
1% högre skadeinflation årligen	-186	-207	-145	-162

Tabell 2. Återförsäkring per skadehändelse

Mkr	2016		2015	
	Självbehåll	Skydd	Självbehåll	Skydd
Trafikförsäkring	40	300	40	300
Ansvarsförsäkring	20	300	20	300
Transportförsäkring	5	1 000	5	1 000
Olycksfallsförsäkring	20	750	20	600

Återförsäkringsskydden avser externa motparter. För trafikförsäkringsskyddet uppgår det externa självbehållet till 40 Mkr, självbehållet reduceras dock till 2 Mkr genom återförsäkring inom länsförsäkringsgruppen på 38 Mkr.

Premierisk

Premierisk är risken för förluster till följd av att det kommande årets skador blir större än förväntat. I verksamhetsgrenar som trafik-, olycksfalls- och djurförsäkring adderas en stor mängd oberoende risker, vilket ger en god riskutjämning under förutsättning att premietariffen speglar de verkliga riskskillnaderna mellan olika grupper i försäkringskollektivet. Tarifferna och försäkringsvillkoren följs upp löpande och korrigeras vid behov. I övriga verksamhetsgrenar är, vid sidan av premieberäkningen, riskurvalsregler och riskbesiktning de viktigaste instrumenten för att kontrollera premierisken. Inom koncernen följs även detaljerade interna teckningsriktlinjer (riskurvalsregler) för att säkerställa riktig bedömning och kvantifiering av den risk som tecknas. Ett viktigt led i detta är besiktning av nya och befintliga risker. I samband med besiktning genomförs även skadeförebyggande åtgärder i form av rådgivning och installation av förebyggande produkter, vilket ytterligare minskar företags risk. För att begränsa riskerna i försäkringsrörelsen har koncernen, genom avgiven återförsäkring, försäkrat sig mot risken för mycket stora skador. Koncernens egen kostnad per skadehändelse, självbehållet, och den

Tabell 3. Uppskattad skadekostnad före återförsäkring för Länsförsäkringar Sakkoncernen, per skadeår

Mkr	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Summa
Vid slutet av skadeåret	1514	1709	1799	2123	2424	2476	2415	2457	2634	2834	3 065	-
Ett år senare	1606	1658	1783	2135	2564	2505	2420	2324	2443	2651	-	-
Två år senare	1579	1563	1781	2098	2521	2440	2457	2333	2526	-	-	-
Tre år senare	1534	1552	1770	2095	2473	2440	2411	2351	-	-	-	-
Fyra år senare	1520	1545	1777	2099	2454	2395	2425	-	-	-	-	-
Fem år senare	1519	1546	1788	2104	2436	2396	-	-	-	-	-	-
Sex år senare	1507	1554	1773	2077	2411	-	-	-	-	-	-	-
Sju år senare	1512	1547	1738	2085	-	-	-	-	-	-	-	-
Åtta år sedan	1504	1522	1740	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nio år sedan	1468	1528	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tio år sedan	1466	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uppskattad skadekostnad	1466	1528	1739	2084	2409	2395	2423	2351	2526	2651	3 065	-
Ackumulerade skadeutbetalningar	1398	1448	1657	1976	2263	2279	2282	2186	2268	2357	2168	-
Ersättningsreserv	68	79	82	108	146	116	142	165	257	294	896	2 478
Ersättningsreserv äldre årgångar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	610
Ersättningsreserv för mottagen återförsäkring	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9 234
Ersättningsreserv för grupplivförsäkring	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	85
Summa ersättningsreserv, brutto	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12 406
Skadelivräntereserv, brutto	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 662
Skaderegleringsreserv, brutto	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	242
Avsättning för oreglerade skador, brutto	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14 310
Ersättningsreserv, återförsäkrars andel	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8 919
Skadelivräntereserv, återförsäkrars andel	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 419
Avsättning för oreglerade skador, återförsäkrars andel	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10 338
Avsättning för oreglerade skador, för egen räkning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3 972

gräns upp till vilken återförsäkringsskyddet täcker kostnader per skadehändelse, skydd, varierar från produkt till produkt. För enskilda risker med en risksumma överstigande återförsäkringsskyddet köps återförsäkring risk för risk. Huvuddelen av återförsäkringsavtalen löper per kalenderår.

Reservrisk

Reservrisk är risken för förluster till följd av negativt utfall vid avveckling av avsättningar för oreglerade skador. Det totala åtagandet för pågående försäkringar samt för oreglerade skador uppgår till 14,5 (14,8) Mdkr brutto. Uppskattningen av kostnaden för de oreglerade skadorna, 13,9 (14,7) Mdkr, är förknippad med osäkerhet om vad skadorna, kanske flera år framåt i tiden, kan komma att kosta. Reservutvecklingen följs löpande med hjälp av olika nyckeltal och med jämförelser med andra försäkringsföretag. Den aktuariella reservberäkningen utvecklas kontinuerligt så att använda metoder är väl anpassade till förutsättningarna för respektive verksamhetsgren eller del därav. En väsentlig del av uppföljningen är även de regelbundna genomgångar som görs av individuella oreglerade skador. Genomsnittsdurationen i koncernens försäkringsportfölj är 2,8 (2,6) år. I tabell 13 visas hur försäkringstekniska avsättningar fördelar sig på löptid.

Katastrofrisk

Katastrofrisk avser risk för förluster till följd av naturkatastrofer, epidemier eller katastrofer orsakade av mänskliga aktiviteter som leder till stora försäkringssättningar. Koncernen har en låg exponering för katastrofrisker för egen räkning. Koncernen hanterar ett gemensamt återförsäkringsskydd för länsförsäkringsgruppen avseende storm och naturkatastrofer där Länsförsäkringar Sak står viss risk för egen räkning. Det andra verksamhetsområdet där Länsförsäkringar Sak för egen räkning exponeras för viss katastrofrisk är inom den internationellt mottagna återförsäkringen.

Liv- och sjukförsäkringsrisker

Koncernens livförsäkringsrisker består av livsfallrisk, dödsfallrisk, invaliditets- och sjukrisk, annullationsrisk, driftkostnadsrisk samt katastrofrisk. Livförsäkringsriskerna härrör från verksamhet i Länsförsäkringar Fondliv och Länsförsäkringar Gruppliv. Koncernens exponering mot sjukförsäkringsrisk uppstår inom Länsförsäkringar Fondlivs sjuk- och premiebefrielseförsäkringar samt från Länsförsäkringar Saks hälsa-produkter.

Livsfallrisk innebär risken för förluster till följd av att de försäkrade lever längre än vad som antagits. Dessa kan främst behöva begränsas i samband med olika typer av ändringar, som avkortning av utbetalningstiden, tidigare-lagd utbetalning, återköp eller flytt. För att reducera risken finns ett ändringsregelverk som beskriver vilka ändringar som är tillåtna. Regelverket kan även innebära krav på medicinsk hälsoprövning, till exempel vid begäran om utflytt. Den framtida exponeringen för livsfallrisk ökar med ökande volymer. Livslängden i Sverige ökar successivt över tiden, vilket medför ett ökande behov av avsättningar för de försäkringstagare där livsfallrisken dominerar. När försäkringstagare väljer produkter med temporär utbetalning på bekostnad av livsvariga produkter minskar dock livsfallrisken. Genom att följa utvecklingen kan bolaget korrigera riskpremier och därmed begränsa både dödsfallrisker och livsfallrisker.

I fondförsäkringsverksamheten kan risker avseende osäkerheten om dödlighet och sjuklighet bedömas vara av mindre betydelse, medan driftskostnadsrisker och annullationsrisker kan ha större betydelse. Annullationsrisk är risken för förluster till följd av att förändring i premiebetalningarna, återköp eller flytt avviker från vad som antagits. Förhöjda annullationer leder till lägre intäkter och därmed också försämrade möjligheter att täcka företagens faktiska driftskostnader. Eftersom utvecklingen pekar mot mer eller mindre fullständig flytt rätt kan man förvänta att flyttarna, såväl in som ut, kommer att öka i framtiden. Driftskostnadsrisk är risken för förluster till följd av att de antagna kostnaderna för att bedriva företagets verksamhet inte täcker företagets faktiska kostnader. En löpande uppföljning sker av verkliga kostnader i förhållande till åtaganden.

I Länsförsäkringar Fondlivs utbud finns två olika placeringsinriktningar att välja på, dels fondförsäkring som innebär att kunden själv väljer placeringsinriktning och risknivå och därmed står för den finansiella risken och dels en garantiförvaltning där kunden har en garanterad del av sitt sparande. Avsättning för företagets garanterade åtaganden beräknas i enlighet med gällande regelverk som syftar till att företaget alltid ska kunna fullfölja sina åtaganden. Avsättningen per 31 december 2016 för garantiförvaltningen och de oreglerade skadorna uppgick till 2 242 (1 775) Mkr respektive 229 (163) Mkr. För garantiförvaltningen görs även avsättning för villkorad återbäring, 424 (506) Mkr, vilken utgörs av skillnaden på totalnivå mellan försäkringskapitalet och de försäkringstekniska avsättningarna.

I Länsförsäkringar Gruppliv förekommer dödsfallrisk respektive sjukrisk, vilket innebär risk för förluster till följd av att dödligheten bland de försäkrade blir högre respektive att de försäkrades sjuklighet blir större än vad som antagits. Avsättningen per 31 december 2016 för grupplivförsäkringarna uppgick till 110 (95) Mkr.

Tabell 4. Känslighetsanalys livförsäkringsrisker

Effekt på eget kapital, Mkr		2016	2015
Dödlighet	Det mest ogynnsamma av en höjning eller sänkning av dödligheten med 20% per år.	-35	-24
Sjuklighet	En höjning av sjukligheten med 50% och 20% långsammare avveckling av sjukskador.	-89	-73
Driftskostnader	10% ökning av ett års fasta kostnader.	-58	-54
Annulation	Momentan nedskrivning av förutbetalda anskaffningskostnader med 20% Kostnader för annullationer motsvarande 0,15% av totalt återköps- eller flyttbart kapital.	-321	-302

Marknadsrisker

Marknadsrisk är risken för förluster till följd av förändringar i marknadsvärde på finansiella tillgångar och skulder. Inom marknadsrisk finns underkategorierna aktierisk, fastighetsrisk, ränterisk, kreditspreadrisk och valutarisk, koncentrationsrisk och pensionsrisk.

Marknadsrisker uppstår i Länsförsäkringar AB-koncernen genom placementsbeslut om hur skadeförsäkringsföretagens och moderbolagets placeringstillgångar förvaltas. Marknadsrisker uppkommer även i viss utsträckning i bankkoncernens verksamhet i form av olikheter i räntebindingstider mellan tillgångar och skulder samt i form av pensionsrisk som är risken för fluktuationer i marknadsvärdet av förmånsbestämda pensionsplaner. Denna risk utgör en mindre del av Länsförsäkringar AB-koncernens samlade marknadsrisker. I dagsläget är marknadsrisken i Länsförsäkringar Fondlivs placerings-tillgångar begränsad. Indirekt finns dock även en känslighet för marknadsrisker i koncernens verksamhet genom att intäkterna i fondförsäkringsverksamheten, liksom i Länsförsäkringar Fondförvaltning ABs verksamhet, exempelvis påverkas av nivån på aktieindex. I det följande kvantifieras dock enbart de marknadsrisker som uppkommer genom direkta exponeringar i koncernens tillgångar och skulder.

Länsförsäkringar AB-koncernens placeringsverksamhet bedrivs i ägar-nas, det vill säga ytterst de lokala länsförsäkringsbolagens kunders intresse. Detta ställer krav på tillräcklig kompetens och tydliga, strukturerade och dokumenterade processer där aktsamhet, riskspridning och läget på finansmarknaden beaktas.

Placeringar görs endast i tillgångar för vilka värdering kan göras på ett rättvisande sätt och vars risker kan identifieras, mätas, hanteras, övervakas och rapporteras. De huvudsakliga tillgångsklasserna är räntebärande värdepapper, aktier, alternativa investeringar och fastigheter. Derivatinstrument används i förvaltningen av placeringstillgångarna i syfte att reducera risker eller effektivisera förvaltningen. Prognoser för försäkringsrörelsens utveckling tas i beaktande och tillgångarna placeras med hänsyn till åtagandenas art och löptid.

Finansiella instrument som inte är upptagna till handel på en reglerad marknad och som antingen har betydande inslag av modellvärdering eller vars värdering inte baseras på observerbara marknadsdata, har bristande likviditet eller transparens hålls på aktsamma nivåer. Onoterade aktier, värdepappersinsatser, Private Equity, Private Debt, infrastruktur och skog är exempel på sådana placeringstillgångar som hålls på aktsamma nivåer.

Tabell 5. Känslighetsanalys marknadsrisker

Påverkan på resultat före skatt, Mkr	2016	2015
1% högre räntenivå ¹⁾	-93	-91
10% lägre aktiekurser ²⁾	-202	-182
1% ökad kreditspread ³⁾	-222	-182
10% lägre fastighetsrisker	272	-193

¹⁾) Räntekänslighet av 1 % högre räntenivå i tillgångar och skulder inom Länsförsäkringar AB-koncernen. Obligationsinnehav stressas inklusive upplupen ränta. För 2016 är beräkningen utförd med till stor del genomlysta fondinnehav. För 2015 beräknades räntekänsligheten för försäkringsbolagen enligt Finansinspektionens trafikljusmodell.

²⁾ Inklusive 10% lägre kurser på hedgefonder.

³⁾ För 2016 är beräkningen utförd med till stor del genomlysta fondinnehav.

Ränterisk

Ränterisk är risken att nettovärdet av tillgångar, skulder och försäkringstekniska åtaganden minskar på grund av ändrade marknadsräntor.

I den räntebärande tillgångsportföljen finns ränterisk från statsobligationer, företagsobligationer och derivatinstrument. Ränterisk finns även inbyggd i försäkringsskulder genom att avsättningarna för skadelivräntor, sjukräntor och livförsäkringsavsättningar diskonteras. Moderbolaget Länsförsäkringar AB är även exponerat mot ränterisk från emitterade obligationer.

Försäkringsföretagen inom Länsförsäkringar AB-koncernen styr sitt risktagande med beaktande av de försäkringstekniska åtagandenas känslighet för ändringar i räntenivå. Medvetna val görs angående i vilken utsträckning åtagandena matchas med tillgångar med motsvarande egenskaper. I syfte att reducera ränterisk använder förvaltningen ränteterminer (futures och forwards) samt ränte-swappar. Med hjälp av dessa instrument kan man på ett effektivt sätt minska räntekänsligheten utan att behöva sälja de underliggande obligationerna.

Bankkoncernen har fastställt en gräns för högsta tillåtna ränterisk som är relativt låg jämfört med den normala totala ränterisken i hela koncernen. I möjligaste mån ska den fasta utlåningen matchas med motsvarande upplåning alternativt via ränte-swappar. Det innebär att några tidsgap i princip inte ska finnas men i praktiken är det omöjligt. Bankkoncernens limiter är emellertid så konservativt satta att grundprincipen om matchning ändå ska gälla.

Aktierisk

Aktierisk är risken för förluster till följd av ändringar, i nivå eller volatilitet, av aktiekurser och priser på alternativa tillgångar.

Koncernen har aktieexponering mot främst svenska, europeiska och amerikanska aktier men även mot japanska aktier och tillväxtmarknadsaktier i Länsförsäkringar Saks tillgångsportfölj. Länsförsäkringar Fondlivs exponering härrör dels från garantiförvaltningen och dels genom att det finns en indirekt exponering på grund av att de framtida intäkterna i fondförsäkringsverksamheten är beroende av utvecklingen på finansmarknaderna, och från fondandelar i handelslagret.

Fastighetsrisk

Fastighetsrisk avser risken för förlust till följd av ändringar, i nivå eller volatilitet, av priset på fastigheter.

Koncernens fastighetsrisk är till övervägande del ägandet av de kontorsfastigheter i Stockholm som koncernen nyttjar för sin verksamhet. Fastigheterna ägs till vardera cirka 50 procent av moderbolaget och Länsförsäkringar Sak och marknadsvärdet uppgår till 2,7 (2,6) Mdkr.

Kreditspreadrisk

Kreditspreadrisk är risken för förluster till följd av ändring, i nivå eller volatilitet, av differensen mellan marknadsräntor på obligationer med kreditrisk och statspappersräntor.

Koncernen har spreadrisk-exponering i svenska bostadsobligationer och genom innehav i främst globala och amerikanska Investment Grade och High Yield-fonder.

Beslut om hur stor del av obligationsportföljen som ska utgöras av obligationer med kreditrisk fattas mot bakgrund av rådande marknadsförutsättningar och önskad nivå på risktagandet i placeringsportföljen. Tabell 7 visar att en övervägande del av de räntebärande placeringarna har en AAA-rating.

Valutarisk

Valutarisk är risken för förluster till följd av förändringar, i nivå eller volatilitet, av valutakurser. Den valutaexponering som finns härrör till försäkringsskulder och placeringstillgångar i andra valutor och risken begränsas genom användning av valutaderivat.

Bank-koncernen är exponerad mot valutarisk genom upplåning. I samband med upplåning swappas all upplåning i utländsk valuta om till SEK.

Tabell 6. Påverkan på resultat per bokslutsdagen av en förstärkning på 10% i valutakursen mot SEK

Valuta	Resultatpåverkan före skatt, Mkr	
	2016	2015
CHF	2	0
DKK	0	-1
EUR	3	1
GBP	2	10
HKD	-1	0
KRW	-2	-1
NOK	6	-6
NZD	0	-2
USD	12	9

Motpartsrisiker

Med motpartsrisiker avses här risken för förluster till följd av att motparter inte fullgör sina åtaganden och att eventuella säkerheter inte täcker fordran, annat än vad gäller bankkoncernens utlåningsverksamhet.

Länsförsäkringar ABs exponering för motpartsrelaterade kreditrisker uppstår främst genom användning av finansiella derivat. Derivat köps för att effektivisera förvaltningen och för att skydda balansräkningen mot till exempel ränterisk, aktierisk och valutarisk och innebär att motparten, genom derivatkontraktet, åtar sig att kompensera för negativa resultat till följd av förändringar av exempelvis marknadsräntor, aktiepriser eller valutakurser. Vid marknadsförändringar kan det därmed uppstå en fordran på motparten. Kreditrisken avser risken för förluster till följd av att motparten inte kan fullgöra sitt åtagande och att en del av fordran därmed inte betalas ut.

Tabell 7. Kreditkvalitetet avseende fullt fungerande finansiella tillgångar

Mkr	2016-12-31	2015-12-31
Kassa och tillgodohavanden hos Riksbanken¹⁾	22	22
Belåningsbara statsskuldsförbindelser med mera¹⁾		
AAA	7 215	8 248
AA	579	576
Summa	7 794	8 824
Utlåning till kreditinstitut¹⁾		
AA	5	46
A	275	457
Summa	280	503
Utlåning till allmänheten¹⁾		
AAA till BBB	174 275	151 004
BB+ till BB-	38 134	36 075
B+ till B-	7 199	7 194
C	2 482	2 563
Indikativ rating saknas ²⁾	4 138	4 412
Summa	226 228	201 248
Kassa och banktillgodohavanden³⁾	2 014	2 084
Obligationer och andra räntebärande värdepapper - Försäkring⁴⁾ (marknadsvärden inklusive upplupen ränta)		
AAA - Svenska staten	1 313	1 429
AAA - Övriga	6 006	4 289
AA	130	165
A	291	295
BBB eller lägre	1 080	1 378
Rating saknas	347	499
Summa	9 168	8 056
Obligationer och andra räntebärande värdepapper - Bank		
AAA - Svenska staten	-	-
AAA - Övriga	32 422	31 991
Summa	32 422	31 991
Finansiella derivat⁵⁾ (exponering enligt marknadsvärden) Försäkring⁴⁾		
AA	-18	12
A	18	-3
Summa	-1	9
Finansiella derivat (exponering enligt marknadsvärden⁶⁾) Bank		
AA	1 243	901
A	238	100
Summa	1 481	1 001

¹⁾ Endast bankkoncernen.

²⁾ Avser företagsutlåning i Wasa Kredit då segmentet inte är IRK klassad.

³⁾ Försäkringsföretagen och moderbolaget Länsförsäkringar AB.

⁴⁾ Inklusive moderbolaget Länsförsäkringar AB.

⁵⁾ Inkluderar inte börsclearade derivat.

⁶⁾ Avser derivat tillsammans med ställda säkerheter per motpart och legal enhet inom bankkoncernen som resulterar i en positiv exponering.

Kreditrisken som uppstår via motparter i finansiella derivat reduceras primärt genom diversifiering av de motparter som används vid handel av finansiella derivat. Koncentrationsrisken i krediter begränsas genom limiter för exponering mot varje emittent eller grupp av emittenter som har inbördes anknytning samt för exponering av kreditinstrument per ratingnivå. Kreditrisken hanteras genom limiter för derivatexponeringar per motpart, samt genom att avtal upprättas med samtliga motparter avseende OTC-derivat. Avtalen reglerar fordringar i derivatkontrakten mellan kontraktsparterna, bland annat hur stora fordringar som tillåts, hur dessa regleras och med vilken frekvens. I praktiken innebär detta i flertalet fall att hämtande och ställande av säkerheter sker dagligen. Storleken på tillåten exponering beror av motpartens rating.

Koncernen är även exponerad för motpartsrisk från återförsäkringsgivare. Länsförsäkringar Sak och Länsförsäkringar Fondliv tecknar återförsäkring för att inte åta sig större egen ansvarighet än vad som följer av respektive dotterbolags försäkringstekniska riktlinjer och återförsäkringspolicy. Återförsäkrade risker blir istället återförsäkringsgivarnas ansvar. Dock finns risken att återförsäkringsgivaren inte kan fullgöra sitt åtagande, vilket i sådant fall återgår som ett ansvar för respektive bolag att fullgöra. Av denna anledning väljs återförsäkrare bland välrenommerade bolag med hög kreditvärdighet.

Motpartsrisken som uppstår i samband med återförsäkringar reduceras främst proaktivt, genom att noga utvärdera potentiella återförsäkringsmotparter. För affär med lång avvecklingstid ska återförsäkraren ha som lägst en A-rating från rating-institutet S & P Global Ratings och för övrig affär som lägst en BBB-rating. Dessutom eftersträvas för Sak-koncernens räkning en spridning av avgiven återförsäkring på ett flertal återförsäkringsgivare och motparternas kreditvärdighet bevakas kontinuerligt. Fördelningen av den förväntade förlusten vid återförsäkringsgivarnas fallissemang per kreditkvalitetsnivå visas i tabell 8.

Tabell 8. Förlust per kreditkvalitetsnivå vid återförsäkringsgivares fallissemang

Kreditkvalitet enligt S & P Global Ratings	2016	2015
Länsförsäkringsbolagen, %	60	53
AA, %	22	24
A, %	15	21
Alternativ rating ¹⁾ , %	3	1

¹⁾ A M Best, Fitch.

Kreditrisk i utlåningsverksamheten

Kreditrisk definieras som risken för förlust till följd av att en motpart inte förmodligen fullgöra sina åtaganden gentemot enheter inom konsoliderad situation och att eventuella säkerheter inte täcker kapitalfordran. Kreditrisk i utlåningsverksamheten avser enbart bankkoncernen. Utlåningsverksamheten i bankkoncernen avser enbart låntagare inom Sverige och består huvudsakligen av bolån, utlåning till lantbrukare och avbetalnings- och leasingverksamhet. Den absolut övervägande delen av bankkoncernens utlåning består av utlåning till bostäder i form av småhus och bostadsrätter. Bottenlån med inomlåg underliggande 75 procent av marknadsvärdet vid beviljningstillfället avser den största andelen av bostadsutlåningen. Utlåning sker via de 23 länsförsäkringsbolagen, vilket ger en lokal förankring med närhet till kunden. Låga inomlågen kombinerat med god geografisk spridning och lokal förankring är grundpelare i att utlåningsportföljen håller en hög kreditkvalitet.

Bankverksamheten har en balanserad och konsekvent kreditgivning med ett utvecklat systemstöd. Bankverksamhetens kreditgivning ska uppnå en god och homogen kreditkvalitet. Maximalt tillåten belåning för olika typer av krediter och limiter för de lokala länsförsäkringsbolagens kreditgivning fastslås i bankstyrelsens riktlinjer. Bankverksamheten har höga krav på kundvalet och kundernas återbetalningsförmåga.

Länsförsäkringsbolagen täcker vid reserveringstillfället 80 procent av reserveringsbehovet genom avräkning mot upparbetad förmedlingersättning.

Bankkoncernen beräknar samtliga hushållsexponeringar enligt den avancerade interna riskklassificeringsmetoden (IRK), vilket motsvarar den övervägande delen av bankkoncernens utlåningsportfölj. Detta innebär att en stor del av kreditriskexponeringen beräknas via en metod som har till syfte att identifiera och klassificera risken hos varje enskild motpart. Fördelningen av bankkoncernens utlåning visas i tabell 9.

Tabell 9. Bankkoncernens kreditriskexponering

Maximal kreditriskexponering utan hänsyn till erhållna säkerheter eller annan kreditförstärkning, Mkr	2016-12-31	2015-12-31
<i>Kreditriskexponering avseende poster som redovisas i balansräkningen</i>		
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	22	22
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	7 794	8 824
Utlåning till kreditinstitut	280	503
varav säkerhet i repor	0	105
Utlåning till allmänheten	226 705	201 964
varav säkerhet i fastighet och bostadsrätt	200 058	176 303
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	32 422	31 991
Derivatinstrument	5 554	4 414
Övriga tillgångar	505	513
<i>Kreditriskexponering avseende poster inom linjen</i>		
Garantier	39	28
Lånelöften och andra kreditåtaganden	19 366	16 732
Totalt	292 687	264 991

För lånefordringar som redovisas i tabell 10 finns säkerheter i form av pantbrev för bolån, lantbruksutlåning, flerbostadshus, och industrifastigheter och objektssäkerheter för leasing och avbetalning. Posten övrigt utgörs till drygt hälften av dagsutlåning till Riksgälden.

Tabell 10. Bankkoncernens utlåning, segmentsfördelad

Lånefordringar, Mkr	2016-12-31	2015-12-31
Bolån	168 928	147 022
Lantbruksutlåning	25 261	23 995
Blancolån	7 937	7 642
Leasing	6 727	6 464
Avbetalning	7 582	6 348
Flerbostadshus	7 897	7 849
Industrifastighet	712	607
Övrigt	1 911	2 318
Utlåning till allmänheten, brutto	226 955	202 245
Reserveringar	-250	-281
Totalt	226 705	201 964

Det genomsnittliga bolåneengagemanget uppgick till 1,2 (1,1) Mkr. Endast 15 (13) procent av kunderna hade ett engagemang över 3 Mkr.

I Länsförsäkringar Hypotek kvalificerar sig i princip all utlåning för att ingå i den säkerställda verksamheten som regleras av lagen (2003:1223) om utgivning av säkerställda obligationer.

Tabell 11. Bankkoncernens osäkra lånefordringar

Osäkra lånefordringar produktfördelade, Mkr	Koncernen	
	2016-12-31	2015-12-31
Bolån	0	3
Lantbruksutlåning	17	8
Blancolån	132	124
Leasing	58	71
Avbetalning	32	30
Övrigt	1	5
Totalt	240	241

Tabell 12. Bankkoncernens oreglerade lånefordringar som inte ingår i osäkra fordringar

Mkr	Bankkoncernen		Länsförsäkringar Bank AB	
	2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31
Fordringar förfallna 10-19 dagar ¹⁾	0	1	0	0
Fordringar förfallna 20-39 dagar	276	276	15	27
Fordringar förfallna 40-60 dagar	4	2	0	0
Totalt	280	279	15	27

¹⁾ Exklusive Wasa Kredit.

En lånefordran anses vara osäker om den har en oreglerad betalning som är mer än 60 dagar förfallen eller om det finns anledning att förvänta sig att motparten på andra grunder inte kan leva upp till sitt åtagande. Lånefordran anses vara osäker till den del den inte täcks av säkerhet med fullgott värde. En oreglerad lånefordran har en oreglerad förfallen betalning som är mer än 9 dagar och upp till 60 dagar. Analysen avser i sin helhet utlåning till allmänheten. Bankkoncernens individuella nedskrivningar görs för krediter som faller alternativt för krediter där en individuell bedömning påvisat ett nedskrivningsbehov. Huvudregeln är att när en förlust konstateras på kredit/kredittagare ska den konstaterade förlusten till fullo mötas av en individuell nedskrivning på krediten/kredittagaren. Principen vid individuella nedskrivningar är baserad på en individuell bedömning som beslutas av central kreditkommitté, chef för Workout på Kredit och/eller kreditchef.

Koncentrationsrisk

Koncentrationsrisk är risk för förluster till följd av att tillgångar eller åtaganden mot försäkringstagare inte är väl diversifierade.

Koncentrationsrisker motverkas primärt genom beslut om högsta exponering per återförsäkringsgivare, per motpart i finansiella derivat och per motpart i bankkoncernens likviditetsförvaltning; fakultativ återförsäkring av försäkrade enskilt mycket stora risker och genom diversifiering av koncernens placeringstillgångar. Koncernens ledning och styrelse tar återkommande del av rapportering om koncernens stora exponeringar och riskkoncentrationer.

Bankkoncernens kreditportfölj består till största delen av bolån till privatpersoner och i övrigt primärt av andra lån till privatpersoner och lantbrukare och bedöms inte innehålla några avsevärda koncentrationsrisker.

Koncernens placeringstillgångar i skadeförsäkringsföretagen, fondlivföretaget och moderbolaget är väl diversifierade. En stor tillgång utgörs av den kontorsfastighet i Stockholm som koncernen nyttjar; dess värde uppgick till 2,7 (2,6) Mdkr den 31 december 2016.

Likviditetsrisk, inklusive finansieringsrisk

Likviditetsrisk inklusive finansieringsrisk är risken för att egna åtaganden inte kan fullgöras på grund av brist på likvida medel eller för att de kan fullgöras endast genom upplåning till avsevärt högre kostnad än normalt eller genom avyttring av tillgångar till underpris. För koncernens försäkringsbolag skulle bristen på likviditet kunna leda till att bolagen inte kan fullgöra sina åtaganden gentemot kunderna. Affärsverksamheten i försäkringsbolagen bygger på att premier kommer in i förväg och att de ska förvaltas till dess att en försäkringsättning ska utbetalas.

Utgångspunkten för hanteringen av koncernens likviditetsrisk är att den sker i respektive dotterbolagskoncern och i moderbolaget, snarare än på koncernnivå. Verksamhetens natur skiljer sig mellan bank och försäkring, och det finns legala restriktioner för omfattningen av interna lån. Likviditetsrisk är för Länsförsäkringar AB-koncernen i praktiken primärt en fråga för bankkoncernen och moderbolaget.

Länsförsäkringar Saks likviditetsrisker är små då premierna tas in i förväg och utbetalningar är kända långt innan de förfaller. Länsförsäkringar Fondlivs likviditet är relativt stabil då fondandelar avyttras i takt med att utbetalningar till försäkringstagare sker. Företagets likviditet påverkas främst av fondbyten och kostnader vid försäljning. Likviditetsrisken hanteras genom att löpande anpassa behovet av kassa och överskottslikviditet utifrån upprättade likvidprognoser för betalning av värdepappersaffärer och försäkringsersättningar samt övriga förekommande in- och utbetalningar, såsom premier och driftskostnader. Majoriteten av fonderna i handelslagret är likvida på kort sikt och köp för den försäkrades räkning genomförs först efter erhållen likvid för säljtransaktionen.

Bankkoncernen har låg risktolerans för likviditetsrisk och bedriver en aktiv hantering av likviditetsrisker för att säkerställa att koncernens åtaganden kan fullgöras under både normala och stressade marknadsförhållanden. En god spridning av finansieringskällor eftersträvas. Likviditeten planeras kontinuerligt och en betryggande likviditetsreserv säkerställer att tillräcklig likviditet alltid finns tillgänglig. Likviditetsreserven är placerad i värdepapper med mycket hög kreditkvalitet där den absoluta huvuddelen är belåningsbar hos Riksbanken och i förekommande fall i ECB eller Federal Reserve. Sammantaget medför detta att reserven snabbt kan omsättas till likvida medel. Per 31 december 2016 uppgick likviditetsreserven till 41,6 (42,5) Mdkr enligt

Bankföreningens definition och bestod till 61 (63) procent av svenska säkerställda obligationer.

Upplåningen sker på ett sätt som skapar en sund förfallostruktur och undviker förfallokoncentrationer. Arbetet med refinansieringen bygger på en bred diversifiering av investerare och marknader. Diversifiering uppnås bland annat genom proaktivt arbete med att skapa långsiktiga investerarrelationer. Då majoriteten av Bankkoncernens tillgångar utgörs av svenska bolån sker upplåningen primärt med säkerställda obligationer, men även senior skuld och korta certifikatprogram används. Refinansieringen sker främst i marknaderna för SEK, EUR, CHF och NOK. Bankkoncernen strävar efter att regelbundet emittera i dessa marknader för att långsiktigt skapa förtroende på de internationella kapitalmarknaderna.

Moderbolagets likviditet påverkas främst av utdelningar och koncernbidrag från dotterbolagen, eventuella behov av tillskott till dotterbolagen, utdelning till ägarna och räntebetalningar avseende emitterade obligationer. För likviditetsbehov håller moderbolaget likvida medel som vid utgången av året uppgick till 251 (243) Mkr.

Under 2012 etablerade Länsförsäkringar AB ett svenskt MTM-program med en låneram om 2,5 Mdkr. MTM-programmet ger företaget möjlighet att emittera obligationer i EUR och SEK med löpande och fast ränta på kapitalmarknaden. Den 31 december 2016 hade 1,7 (1,7) Mdkr tecknats av olika aktörer. Emissionen 2012 gjordes i SEK, 500 Mkr emitterades till fast ränta och 1 200 Mkr till rörlig ränta.

Operativ risk

Med operativ risk avses risken för förluster till följd av icke ändamålsenliga eller fallerade processer, människor, system eller yttre händelser, inbegripet legala risker och compliance-risker. Arbetet med operativ risk baseras på en koncerngemensam metodik som omfattar affärskritiska processer och nyckelkontroller likväl som inrapporterade incidenter och verksamhetens egna självutvärderingar av operativ risk.

Länsförsäkringar AB indelar de operativa riskerna i Produkt- och processrisker, Personrisker, Legal risker, IT-risker, Modellrisk och Säkerhetsrisker. Med Produkt och processrisker avses risken för förluster till följd av att fastställda arbetsprocesser inte fungerar, inte är kända eller är icke-ändamålsenliga. Risktypen kan exempelvis utmynna i fel i hanteringen av produkter, trans-

Tabell 13. Löptidsanalys för finansiella tillgångar och skulder samt försäkringstekniska åtaganden

Tabellen visar de faktiska kassaflöden som kommer att ske under respektive period, baserat på de återstående kontraktuella förfallotiderna.

Beloppen som presenteras i förfallotider är odiskonterade kassaflöden.

Mkr	2016					2015				
	<3 mån	3 mån -1 år	1-5 år	> 5 år	Totalt	<3 mån	3 mån -1 år	1-5 år	> 5 år	Totalt
Tillgångar										
Utlåning till allmänheten	2 558	5 539	12 406	206 773	227 275	2 907	5 407	12 136	183 796	204 246
Obligationer och andra räntebärande värdepapper ¹⁾	2 053	7 109	28 521	618	38 302	1 526	5 715	28 484	320	36 045
Belåningsbara statsskuldförbindelser	1 700	2 475	2 005	1 100	7 279	3 600	2 100	2 732	200	8 632
Övriga tillgångar	9 518	-	-	-	9 518	14 819	-	-	-	14 819
Skulder										
Efterställda skulder	-	-	2 600	-	2 600	-	1 200	1 100	-	2 300
Försäkringstekniska avsättningar ²⁾	1 444	2 799	4 523	9 990	18 757	1 487	2 786	4 567	8 022	16 862
Emitterade värdepapper	3 173	16 045	107 985	27 959	155 162	10 825	5 704	100 300	22 762	139 591
Inlåning från allmänheten	82 341	8 223	643	1	91 207	75 154	7 923	848	-	83 925
Skulder till kreditinstitut	3 925	-	-	-	3 925	2 914	-	-	-	2 914
Övriga skulder	1 949	296	71	-	2 316	10 889	6	-	-	10 895
Summa kassaflöden, netto	-77 003	-12 240	-72 892	170 542	8 408	-78 417	-4 397	-63 463	153 532	7 255
Beviljade men ej utbetalda lån	4 706	-	-	-	4 706	3 500	-	-	-	3 500
Derivat, in- och utflöden, netto	22	-26	14	20	30	159	462	2 709	734	4 064
Summa kassaflöden för finansiella tillgångar och skulder samt försäkringstekniska åtaganden	-72 275	12 266	-72 878	170 562	13 143	-74 758	-3 935	-60 754	154 266	14 819

¹⁾ I Obligationer och andra räntebärande värdepapper i rapport över finansiell ställning ingår räntefonder, dessa har inga kontraktuella förfallotider och de har exkluderats i tabellen.

²⁾ Försäkringstekniska avsättningar redovisas brutto, före avgiven återförsäkring.

aktioner eller rapportering. Med Personrisk avses risken för förluster till följd av otydlighet i ansvarsområde, otillräcklig kompetens i förhållande till arbetsuppgift eller att det inte finns tillräckligt med personal i förhållande till arbetsuppgifterna. Andra risker kan innebära intressekonflikt för personalen samt avsteg från lagstadgad tystnadsplikt. Risktypen kan exempelvis utmynna i att arbetsuppgifter inte kan utföras på ett korrekt sätt eller tidsenligt. Med Säkerhetsrisker avses risken för förluster till följd av att företaget utsätts för externa brott eller interna oegentligheter. Risktypen kan exempelvis utmynna i ekonomiska förluster eller varumärkesrisker. Med IT-risker avses risken för förluster till följd av IT-system inte är tillgängliga i beslutad omfattning eller inte är tillräckligt säkra. Risktypen kan exempelvis utmynna i att kunduppdrag inte kan utföras eller att information blir tillgänglig för obehöriga. Med Modellrisk avses risken för förluster till följd av beslut som huvudsakligen baserats på resultat av modeller, på grund av fel i framtagningsgenomförande eller användning av modeller. Med Legal risker och compliance-risker avses risken att koncernen inte efterlever lagar, förordningar samt föreskrifter, allmänna råd från FI och europeiska myndigheter eller andra relevanta regleringar och rekommendationer för den tillståndspliktiga verksamheten samt inte efterlever interna regler, god sed eller god standard för den tillståndspliktiga verksamheten och därigenom utsätts för risken att drabbas av sanktioner eller andra påpekanden från myndigheter, negativ publicitet i media och/eller ett minskat förtroende från kunder eller övriga intressenter.

Alla anställda ansvarar för en aktiv hantering av operativa risker inom respektive verksamhetsområde och den dagliga hanteringen av operativa risker sker främst i affärsverksamheten. Minimering av riskerna sker genom aktivt förebyggande arbete och med en medvetenhet om operativa risker i varje beslutssituation.

I processen för hantering och kontroll av operativa risker ingår identifiering, mätning, övervakning, hantering och rapportering. Analyser av operativ risk genomförs årligen. Operativa risker identifieras, potentiella konsekvenser värderas och sannolikheter att risker inträffar bedöms. För väsentliga risker utarbetas handlingsplaner som följs upp kvartalsvis.

För att ytterligare stärka den interna kontrollen har affärskritiska processer och dess risker kartlagts och dokumenterats av verksamheten. Där processrisker har identifierats har också kontroller införts, så kallade nyckelkontroller. Verksamheten utför nyckelkontroller i sina kritiska processer och kvartalsvis rapporteras utfallet av Risk Management till respektive bolagsstyrelse.

Koncernen har en process för godkännande (GOP) av nya eller väsentligt förändrade produkter, tjänster, marknader, processer, IT-system samt vid större förändringar i verksamhet och organisation. Syftet med godkännandeprocessen är att uppnå en effektiv och ändamålsenlig hantering av risker som kan uppstå i samband med förändringsarbete, att tillse att gällande regelverk efterlevs samt att kundnytta uppnås. Vidare tillämpar organisationen en särskilt process vid godkännande av nya placeringstillgångar (GNP) som syftar till att belysa och omhänderta potentiella risker inför investering i nya tillgångsslag, instrumenttyper eller fonder.

Länsförsäkringar AB-koncernens kontinuitetshantering handlar om att upprätta beredskaps- och kontinuitetsplaner för hantering av incidenter före, under och efter det att en kris inträffat. I koncernen genomförs regelbundna övningar för att säkerställa att varje bolag har en god förmåga att hantera krissituationer.

Bolagen i Länsförsäkringar AB-koncernen kan från tid till annan lägga ut delar av verksamheten till uppdragstagare utanför bolaget exempelvis för att effektivisera verksamheten. För att behålla god kontroll uppmärksammar bolagens riktlinjer till exempel beställarkompetens hos bolagen, lämplighetsprövning, konsekvensanalys och beredskapsplaner.

Affärsrisk

Affärsrisker är risk för förluster till följd av affärsstrategier och affärsbeslut som visar sig vara missriktade, konkurrenters åtgärder, omvärldsförändringar och negativa rykten om företaget, liksom en oväntad nedgång i intäkter från exempelvis volymminskningar. Affärsrisk inkluderar även Conduct risk,

det vill säga risken för otillbörligt uppförande och ryktesrisk, det vill säga risken att intäkterna minskar på grund av negativa rykten om antingen Länsförsäkringar eller branschen i allmänhet.

Affärsrisker hanteras på styrelse- och ledningsnivå genom analyser och beslut dels inför strategiska vägval om inriktning av verksamhet, dels i den årliga affärsplaneringsprocessen och då utvecklingen på koncernens marknader så kräver. De specifika affärsrisker som vid var tid bedöms som viktigast följs fortlöpande upp på ledningsnivå.

Grupprisk

Med grupprisker avses sådana risker som följer av den komplexitet som det innebär att bedriva både bankrörelse och liv- och sakförsäkringsverksamhet inom samma koncern. Grupprisker uppstår även i den Konsoliderade situationen mellan Länsförsäkringar AB och Banken. Grupprisker identifieras och hanteras i det löpande riskhanteringsarbetet och i koncernens och försäkringsdotterbolagens egen risk- och solvensanalys.

Övriga risker

Övriga risker som kan tillkomma till följd av exempelvis förändrad riskprofil eller ändrade förutsättningar på marknaden identifieras och hanteras i det löpande riskhanteringsarbetet och i koncernens och försäkringsdotterbolagens egen risk- och solvensanalys och i Länsförsäkringar Bank-koncernens interna kapital- och likviditetsutvärdering.

KAPITALHANTERING

Det är av central betydelse att kapitalet är av tillräcklig storlek i Länsförsäkringar AB-koncernen och dess skilda tillståndspliktiga verksamheter, i förhållande till storleken på koncernens risker, regulativa kapitalkrav och vad koncernens intressenter förväntar sig.

Mål och riktlinjer

Affärsverksamheterna inom de företag som konsolideras i Länsförsäkringar AB-koncernen bedrivs i vinstsyfte så att Länsförsäkringar AB kan lämna avkastning genom värdetillväxt och utdelning till ägarna. Kapital som inte behövs för den verksamhet som länsförsäkringsbolagen ger koncernen i uppdrag att bedriva ska över tiden lämnas som utdelning under förutsättning att kreditbetyget A för koncernens kreditvärderade enheter kan försvaras.

Sedan flera år har Länsförsäkringar AB-koncernen arbetat med ett kapitalmål för koncernens samlade kapitalstyrka, formulerat på grundval av riskbaserade kapitalkrav för koncernens enheter. Kapital allokeras internt inom koncernen baserat på planer för affärsverksamheten och prognoser för riskbaserat kapitalbehov. Riskjusterad avkastning prognosticeras och följs upp som en del av styrningen av affärsverksamheten. Genom införandet av EUs Solvens II-regler är de regulatoriska kapitalkraven för försäkringsverksamhet riskbaserade sedan början av 2016. De beräknas med en av Finansinspektionen godkänd partiell intern modell. För bankverksamheten arbetar Länsförsäkringar Bank-koncernen för en stor del av koncernens kreditportföljer med av Finansinspektionen godkända interna riskmodeller för mätning av risker och beräkning av kapitalkrav.

Resultaten från sådana beräkningar, kompletterat med kapitalkrav enligt standardmetoder för risker som inte beräknas med intern modell och med mått på tillgängligt kapital, används för att konstruera ett internt mått på kapitalstyrka i Länsförsäkringar AB-koncernen. Styrelsen sätter mål för vilken kapitaliseringsnivå Länsförsäkringar AB-koncernen, mätt på det sättet, ska ha. Styrelsen definierar även en lägsta acceptabel kapitalisering, en riskapitit, som fastställs som en lägsta nivå på kvoten mellan kapitalbas och kapitalkrav för Länsförsäkringar AB-koncernen som finansiellt konglomerat.

Process

Kapitalplanering genomförs årligen integrerat med affärsplaneringen. Planerna omfattar innevarande år och tre framtida år. I processen analyseras storleken på kapitalbehovet och tillgången på kapital baserat på prognoser för försäljning och lönsamhet.

Målet med kapitalplaneringen är att säkerställa att kapitalbasen är tillräcklig för att bära de risker som följer av realiserandet av affärsplanen. Analysen tar sin utgångspunkt i arbetet med affärsplanen och dess basscenario men inkluderar även ett krävande men realistiskt negativt scenario och stresstester. Genom utförandet av analyser av gemensamma scenarier och stresstester kan hela Länsförsäkringar AB-koncernens kapitalsituation belysas. Därtill genomförs i försäkringsföretagen och i bankverksamheten enhetsspecifika stresstester för att ge kompletterande underlag om varje dotterbolags kapitalsituation.

Kapitalplaneringen utmynnar i en finansplan för Länsförsäkringar AB-koncernen och innehåller bland annat prognoser för resultat- och balansräkningar på koncernnivå och dotterbolagsnivå, och kapitalsituation i förhållande till regulativa krav. I finansplanen anges också plan för interna utdelningar och tillskott, liksom plan för kapitaltransaktioner mellan moderbolaget och dess ägare respektive emissioner av kapitalinstrument till externa investerare.

Finansplanen för Länsförsäkringar AB-koncernen utgör en sådan rapport på grupp nivå som krävs enligt försäkringsrörelselagens regler om egen risk- och solvensanalys ("ORSA", own risk and solvency assessment). Försäkringsföretagen har upprättat separata analyser av egen risk och solvens, med koncerngemensamma förutsättningar. Inom Länsförsäkringar Bank med dotterbolag görs en intern kapital- och likviditetsutvärdering, IKLU, enligt regler för banker.

Efter att finansplanen för Länsförsäkringar AB-koncernen har beslutats av styrelsen följs den upp löpande under året i kvartalsrapportering till styrelsen. Vid behov uppdateras planen under verksamhetsåret.

Kapitalkrav och kapitalsituation

Länsförsäkringar AB-koncernen och dess enheter lyder under regulatoriska krav på minsta tillåtna kapital enligt regler för banker, regler för försäkringsföretag och regler för finansiella konglomerat. Länsförsäkringar AB, som holdingbolag för verksamheter både inom banksektorn och inom försäkringssektorn – ett så kallat blandat finansiellt holdingbolag – omfattas tillsammans med tillståndspliktiga dotterbolag av nämnda regler om minsta tillåtna kapital i grupper.

Reglerna om kapitalkrav i finansiella konglomerat och reglerna om kapitalkrav för grupper på försäkringsområdet bygger på en gemensam ansats som kan sägas vara anpassade till en finansiell grupp med verksamhet inom både bank och försäkring. De båda regelverken innebär att den samlade kapitalbasen i gruppen ska täcka summan av kapitalkrav för bankverksamheten och kapitalkrav för försäkringsverksamheten. Samtliga företag i Länsförsäkringar AB-koncernen ingår i den grupp som dessa regelverk definierar.

Reglerna om kapitalkrav för grupper inom banksektorn innebär huvudsakligen att värdet av aktier i företag i försäkringssektorn ska dras av från kapitalbasen och att det kvarstående nettot ska täcka kapitalkraven för bankverksamheten. De reglerna kan sägas bortse från de kapitalöverskott som finns i gruppens försäkringsföretag. I den grupp som bildas enligt reglerna för grupper inom banksektorn ingår Länsförsäkringar Bank med dotterbolag tillsammans med moderbolaget Länsförsäkringar AB, men försäkringsbolagen i Länsförsäkringar AB-koncernen ingår inte.

Kapitalsituation enligt regler om finansiella konglomerat och regler om grupper inom försäkring

Reglerna om kapitalkrav för finansiella konglomerat har tillämpats för Länsförsäkringar AB-koncernen sedan de infördes 2006. Enligt reglerna betraktas försäkringssektorn som den största sektorn inom Länsförsäkringar AB-koncernen. Med ledning av uppgifter om balansomslutning och kapitalkrav beräknas ett måttetal som visar att försäkringssektorn med viss marginal är större än banksektorn, vilket har betydelse för hur kapitalkrav på grupp nivå för moderbolagets verksamhet beräknas.

Reglerna om kapitalkrav för grupper inom försäkring ändrades i grunden genom införandet av EUs Solvens II-regler 2016, vilket medförde att skillnaderna mot reglerna om kapitalkrav för finansiella konglomerat är relativt små.

Kapitalbas och kapitalkrav beräknas, både för finansiella konglomerat och för grupper inom försäkring, med ledning av reglerna i respektive sektor, banksektorn och försäkringssektorn.

Beräkningen av kapitalkrav innebär att ett aggregat kapitalkrav beräknas för den del av Länsförsäkringar AB-koncernens försäkringsverksamhet som konsolideras, det vill säga för Länsförsäkringar Sak-koncernens bolag, Länsförsäkringar Fondliv och Länsförsäkringar AB. Kapitalkravet för bolagen i Länsförsäkringar Bank-koncernen adderas. För banksektorn tillämpas det mest krävande av å ena sidan reglerna om kapitalkrav baserade på Basel III och å andra sidan övergångsregler från Basel I. Även kapitalkravet för Länsförsäkringar Liv adderas. Länsförsäkringar Liv, som bedrivs under ömsesidiga principer, tas med i beräkningarna enligt avräknings- och sammanläggningsmetoden, med Finansinspektionens medgivande. Länsförsäkringar Livs kapitalöverskott inräknas inte i kapitalöverskottet på grupp nivå; endast så stor del av bolagets kapitalbas som svarar mot dess kapitalkrav tas med i beräkningen av kapitalbas på grupp nivå.

Reglerna om kapitalbas i finansiella konglomerat och om grupper inom försäkring anger att det ska prövas om det finns några legala eller praktiska hinder för att ett kapitalöverskott i en enhet ska kunna överföras till en annan enhet i gruppen. Om så är fallet ska ett avdrag göras från grupp kapitalbasen i den utsträckning som överskott inte kan överföras. För grupper inom försäkring är den prövningen begränsad till att avse överförbarhet från gruppens försäkringsföretag.

Resultatet av beräkningarna enligt reglerna om finansiella konglomerat och reglerna om grupper inom försäkring redovisas i tabell 14. Beräkningarna visar kapitalbas och kapitalkrav i början och i slutet av året med tillämpning av de regler för försäkringssektorn som infördes genom EUs Solvens II-regler.

Tabell 14. Finansiellt konglomerat och grupp enligt försäkringsregler: solvenssituation år 2016

Mkr	2016	2015
Kapitalbas före avdrag för ej överförbara överskott	40 880	37 172
därav inräknad kapitalbas från Länsförsäkringar Liv	11 433	11 345
Avdrag, ej överförbara överskott i andra försäkringsdotterbolag än Länsförsäkringar Liv	-278	-267
Kapitalbas, grupp enligt försäkringsregler	40 602	36 905
Avdrag, ej överförbara överskott i andra bolag än försäkringsdotterbolag	-249	-177
Kapitalbas finansiellt konglomerat	40 352	36 728
Kapitalkrav	30 121	28 233
därav kapitalkrav Länsförsäkringar Liv	11 433	11 345
Kapitalöverskott, grupp enligt försäkringsregler	10 480	8 673
Kapitalöverskott, finansiellt konglomerat	10 231	8 495

Avdrag för ej överförbara överskott avser till betydande del att förekomsten av relativt stora säkerhetsreserver i Länsförsäkringar Sak och Agria hindrar att allt överskott i de företagen överförs.

Kapitalsituationen har stärkts under året. Intjäning och ökat bidrag till kapitalbasen av omvärdering av försäkringstekniska avsättningar i fondförsäkring har mer än väl motsvarat ökade kapitalkrav från ökade affärsvolymmer.

Kapitalsituation enligt gruppregler på bankområdet

Reglerna om rapportering av kapitalsituation i bankgrupper innebär att Länsförsäkringar Bank-koncernen ska konsolideras med Länsförsäkringar AB och kapitalsituationen ska prövas för den sammansatta finansiella gruppen (benämnd "konsoliderad situation" i tabell 15).

Kapitalkraven på gruppnivå ska uppfyllas såväl enligt de EU-regler som har infört Basel III-reglerna och enligt övergångsregler från Basel I. I tabell 15 visas kapitaltäckningen på gruppnivå för Länsförsäkringar Bank-koncernen konsoliderad med Länsförsäkringar AB. Därtill visas även kapitaltäckningen för Länsförsäkringar Bank-koncernen som en egen grupp.

Tabell 15. Länsförsäkringar Bank konsoliderad situation: kapitaltäckning 31 december

Mkr	Konsoliderad situation 2016	Konsoliderad situation 2015	Länsförsäkringar Bank-koncernen 2016	Länsförsäkringar Bank-koncernen 2015
Kärnprimärkapital	12 617	11 064	11 054	10 019
Primärkapital	13 817	12 264	12 254	11 219
Kapitalbas	16 409	14 561	14 846	13 516
Risikexponeringsbelopp	59 513	51 724	44 498	42 239
Kärnprimärkapitalrelation, %	21,2	21,4	24,8	23,7
Primärkapitalrelation, %	23,2	23,7	27,5	26,6
Kapitaltäckningsgrad, %	27,6	28,2	33,4	32,0
Övergångsregler från Basel I				
Kapitalbas enligt övergångsregler	16 802	14 968	15 239	13 924
Kapitalkrav enligt övergångsregler	11 254	9 847	10 911	9 678
Överskott enligt övergångsregler	5 548	5 121	4 328	4 246

Kapitalsituationen för Länsförsäkringar Bank i konsoliderad situation har varit stabil under året.

Not 3	Resultat per rörelsessegment
--------------	-------------------------------------

2016	Sakförsäkring	Fondliv-försäkring	Bank	Moderbolag	Elimineringar och justeringar	Totalt
Premier efter avgiven återförsäkring	5 342	173	-	-	-30	5 485
Räntenetto	-	-	3 455	-	1	3 455
Värdeökning på fondförsäkringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär risken	-	7 916	-	-	-	7 916
Utdelningar i placeringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär risken	-	7	-	-	-	7
Kapitalavkastning, netto	15	54	69	603	-419	322
Provisionsintäkter	15	1 412	1 523	-	-346	2 604
Övriga rörelseintäkter	389	265	117	2 891	-1 449	2 212
Summa rörelseintäkter	5 760	9 828	5 163	3 494	-2 243	22 002
Försäkringsärsättningar efter avgiven återförsäkring	-3 793	-104	-	-	314	-3 584
Förändring livförsäkringsavsättning	-	-	-	-	-6	-6
Förändring avsättning för livförsäkring för vilka försäkringstagaren bär risken	-	-8 050	-	-	-	-8 050
Provisionskostnader	-430	-575	-2 090	-	357	-2 738
Personalkostnader	-422	-167	-470	-927	13	-1 973
Övriga administrationskostnader	-680	-435	-1 098	-2 114	998	-3 328
Kreditförluster	-	-	-38	-	-	-38
Summa kostnader	-5 326	-9 331	-3 696	-3 040	1 676	-19 716
Försäkringstekniskt resultat	435	497	-	-	-932	-
Icke tekniska intäkter/kostnader	210	15	-	-	-224	-
Rörelseresultat	644	512	1 467	453	-791	2 286
Skatt	-	-	-	-	-	-441
Årets resultat	-	-	-	-	-	1 845
Fördelning intäkter						
Externa intäkter	5 524	9 474	5 170	1 687	147	22 002
Koncerninterna intäkter	236	353	-7	1 807	-2 390	-
Summa rörelseintäkter	5 760	9 828	5 163	3 494	-2 243	22 002

2015	Sakförsäkring	Fondliv-försäkring	Bank	Moderbolag	Elimineringar och justeringar	Totalt
Premier efter avgiven återförsäkring	5 074	140	-	-	-22	5 192
Räntenetto	-	-	2 994	-	12	3 006
Värdeökning på fondförsäkringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär risken	-	5 365	-	-	-	5 365
Utdelningar i placeringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär risken	-	8	-	-	-	8
Kapitalavkastning, netto	45	-9	97	660	-800	-6
Provisionsintäkter	31	1 384	1 522	-	-342	2 595
Övriga rörelseintäkter	388	272	97	2 653	-1 305	2 104
Summa rörelseintäkter	5 537	7 160	4 710	3 313	-2 457	18 263
Försäkringsärsättningar efter avgiven återförsäkring	-3 242	-98	-	-	302	-3 038
Förändring livförsäkringsavsättning	-	-	-	-	-5	-5
Förändring avsättning för livförsäkring för vilka försäkringstagaren bär risken	-	-5 349	-	-	-	-5 349
Provisionskostnader	-458	-578	-1 963	-	336	-2 663
Personalkostnader	-388	-163	-462	-837	24	-1 826
Övriga administrationskostnader	-628	-443	-1 104	-2 037	993	-3 220
Kreditförluster	-	-	-6	-	-	-6
Summa kostnader	-4 716	-6 632	-3 535	-2 874	1 650	-16 108
Försäkringstekniskt resultat	821	528	-	-	-1 349	-
Icke tekniska intäkter/kostnader	87	-11	-	-	-76	-
Rörelseresultat	908	516	1 175	438	-883	2 155
Skatt	-	-	-	-	-	-389
Årets resultat	-	-	-	-	-	1 765
Fördelning intäkter						
Externa intäkter	5 321	6 812	4 721	1 421	-12	18 263
Koncerninterna intäkter	216	348	-10	1 892	-2 445	-
Summa rörelseintäkter	5 537	7 160	4 710	3 313	-2 457	18 263

Not 3 Resultat per rörelsesegment, forts.

Indelningen i rörelsesegment stämmer överens med hur koncernen är organiserad och följs upp av koncernledningen. Det försäkringstekniska resultatet presenteras för Sakförsäkring och Fondlivförsäkring eftersom det resultatmåttet följs upp av koncernledningen.

Intäkterna är huvudsakligen hänförliga till Sverige, en mindre del kommer från Danmark, Finland, Norge, och Storbritannien.

Rörelsesegment Sakförsäkring avser skade- och grupplivförsäkringsrörelse, grupplivförsäkring utgör endast en mindre del. Även länsförsäkringsgruppens interna och externa återförsäkring ingår. Rörelsesegment Sakförsäkring består av skadeförsäkring med intäkter från externa kunder med 5 508 (5 082) Mkr och grupplivförsäkring med intäkter från externa kunder med 252 (239) Mkr.

Rörelsesegment Fondlivförsäkring avser livförsäkringsrörelse med anknytning till värdepappersfonder. Rörelsesegment Fondlivförsäkring består av livförsäkringar med anknytning till värdepappersfonder med intäkter från externa kunder med 9 474 (6 812) Mkr.

Not 4 Förvärv av rörelse

Förvärv av rörelse 2016

Under 2016 gjordes inte något förvärv av rörelse i Länsförsäkringar AB-koncernen.

Förändring av tilläggsköpeskillning 2016

2011 förvärvade Länsförsäkringar AB Länsförsäkringar Fondliv Försäkrings AB från Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB. Förvärvsavtalet anger att en tilläggsköpeskillning om 950 Mkr ska utgå i sju årliga delbetalningar till Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB. Fastställd förvärvsanalys redovisades i årsredovisning för 2012.

Under 2016 har en delbetalning av tilläggsköpeskillningen gjorts till Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB. Delbetalningen uppgick till 136 (136) Mkr. Värdet på tilläggsköpeskillningen uppgick till 255 (373) Mkr 2016-12-31.

Not 5 Premier efter avgiven återförsäkring

	2016	2015
Skadeförsäkring		
Premieinkomst direkt försäkring i Sverige	4 744	4 460
Premieinkomst direkt försäkring övriga EES	5	6
Premieinkomst mottagen återförsäkring	1 965	2 042
Förändring i avsättning för ej intjänade premier	-150	-136
Förändring i avsättning för kvardröjande risker	3	5
Summa premieintäkter före avgiven återförsäkring	6 566	6 377
Premier för avgiven återförsäkring	-1 559	-1 575
Återförsäkrarens andel av förändring i avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker	42	7
Summa återförsäkrarens andel av premieintäkter	-1 516	-1 568
Summa premieintäkter efter avgiven återförsäkring	5 050	4 809
Livförsäkring		
Premieinkomst grupp-försäkring direkt livförsäkring i Sverige	448	400
Summa premieinkomst före avgiven återförsäkring	448	400
Premier för avgiven återförsäkring	-13	-17
Summa premier efter avgiven återförsäkring	435	383
Totala premier efter avgiven återförsäkring	5 485	5 192

Rörelsesegment Bank avser inlånings- och utlåningsverksamhet. För rörelsesegment Bank följer produktutbudet mot externa kunder den juridiska strukturen inom Länsförsäkringar Bankkoncernen. Intäkter från externa kunder är för bankprodukter 1 752 (1 643) Mkr, för bolåneprodukt 1 253 (930) Mkr, för leasing och avbetalning 1 063 (1 033) Mkr och för fondprodukter 1 101 (1 116) Mkr.

Rörelsesegment Moderbolag avser servicetjänster, IT och utveckling för länsförsäkringsgruppen, administration av värdepappersfonder och kostnader för gemensamma funktioner.

Avskrivningar för materiella och immateriella tillgångar i Skadeförsäkring ingår i övriga administrationskostnader. Avskrivningar för förvärvade immateriella tillgångar i Fondlivförsäkring ingår i elimineringar och justeringar av administrationskostnader.

Not 6 Ränteintäkter

	2016	2015
Utlåning till kreditinstitut	-4 ¹⁾	3
Utlåning till allmänheten	4 918	4 978
Räntebärande värdepapper	331 ¹⁾	464
Derivat	-1 220	-1 316
Övriga ränteintäkter	0	0
Summa ränteintäkter	4 025	4 130
varav ränteintäkter på osäkra fordringar	15	17
varav ränteintäkter från finansiella poster ej värderade till verkligt värde	4 914	4 982
Medelränta under året på utlåning till allmänheten, %	2,3	2,6

Not 7 Räntekostnader

	2016	2015
Skulder till kreditinstitut	20 ¹⁾	-1
In- och upplåning från allmänheten	-186	-309
Räntebärande värdepapper	-2 010 ¹⁾	-2 335
Efterställda skulder	-72	-81
Derivat	1 780	1 729
Övriga räntekostnader	-103	-127
Summa räntekostnader	-569	-1 124
varav räntekostnader från finansiella poster ej värderade till verkligt värde	-2 349	-2 853
Medelränta under året på inlåning från allmänheten, %	0,2	0,4

¹⁾ Varav negativ ränta på utlåning till kreditinstitut om 20 (12) Mkr och räntebärande värdepapper om 31 (13) Mkr samt skulder till kreditinstitut om 38 (-) Mkr och räntebärande värdepapper om 8 (-) Mkr.

Not 8	Kapitalavkastning, netto	
	2016	2015
Ränteintäkter	46 ¹⁾	58 ¹⁾
Utdelningar	4	5
¹⁾ Varav negativ ränta på kassa och bank om 4 (0) Mkr samt räntebärande värdepapper om 7 (6) Mkr.		
Realiserat resultat, netto		
Ränteskillnadsersättning	45	65
Aktier och andelar	-2	180
Räntebärande värdepapper	-90	128
Derivat	149	-27
Förändring skadelivräntereserv	-4	-1
Övriga finansiella tillgångar	3	-58
Summa realiserat resultat, netto	101	288
Orealiserat resultat, netto		
Aktier och andelar	191	-25
Räntebärande värdepapper	-474	140
Derivat	634	-308
Övriga finansiella tillgångar	-5	-11
Summa orealiserat resultat, netto	346	-204
Valutakursresultat, netto	-48	-29
Räntekostnader	-109	-106
Andelar i intresseföretag	9	6
Kapitalförvaltningskostnader	-26	-23
Kapitalavkastning, netto	322	-6
Kapitalavkastning uppdelat per värderingskategori		
Innehav för handelsändamål	-138	-62
Finansiella tillgångar värderade enligt Fair value option	383	-48
Finansiella skulder värderade enligt Fair value option	-24	-
Finansiella tillgångar som kan säljas	21	24
Lånefordringar och kundfordringar	40	64
Andra finansiella skulder	-95	-55
Förändring i verkligt värde på derivat som är säkringsinstrument i en säkring av verkligt värde	782	-299
Förändring i verkligt värde på säkrad post med avseende på den säkrade risken i säkringar av verkligt värde	-736	362
Ikke finansiella poster som ingår i kapitalavkastning, netto		
Omräkning skadelivräntereserv	-2	0
Värdebevarande ränta skadelivräntereserv	-4	-1
Utdelningar från dotterbolag och intressebolag	1	0
Kapitalförvaltningskostnader	-26	-23
Övriga icke finansiella poster	120	31
Summa kapitalavkastning, netto	322	-6

Not 9	Provisionsintäkter	
	2016	2015
Betalningsförmedlingsprovisioner	84	73
Utlåningsprovisioner	118	112
Inlåningsprovisioner	11	12
Finansiella garantier	1	-
Värdepappersprovisioner	1 134	1 160
Kortverksamhet	174	163
Provisioner och vinstandelar i avgiven återförsäkring	15	31
Avgifter avseende finansiella avtal fondlivförsäkring	659	649
Övriga provisioner	408	394
Summa provisionsintäkter	2 604	2 595

Not 10	Övriga rörelseintäkter	
	2016	2015
Serviceintäkter från länsförsäkringsbolag	1 366	1 333
Övriga serviceintäkter	489	401
Övriga intäkter	357	370
Summa övriga rörelseintäkter	2 212	2 104

Not 11	Försäkringsersättningar
---------------	--------------------------------

	2016			2015		
	Före avgiven återförsäkring	Avgiven återförsäkring	Efter avgiven återförsäkring	Före avgiven återförsäkring	Avgiven återförsäkring	Efter avgiven återförsäkring
Skadeförsäkring						
Utbetalda försäkringsersättningar	-4 070	886	-3 184	-4 543	1 612	-2 931
Utbetalda livräntor	-29	-	-29	-57	-	-57
Förändring i avsättning för inträffade och rapporterade skador	415	-460	-45	843	-666	177
Förändring i avsättning för inträffade men ej rapporterade skador	-53	-26	-80	53	-19	34
Summa	-3 735	399	-3 336	-3 704	927	-2 776
Livförsäkring						
Utbetalda försäkringsersättningar	-186	2	-184	-204	1	-203
Förändring i avsättning för oreglerade skador	-65	1	-64	-60	1	-59
Summa	-251	3	-248	-264	2	-262
Summa skadeförsäkring och livförsäkring	-3 986	402	-3 584	-3 968	930	-3 038

Not 12	Provisionskostnader
---------------	----------------------------

	2016	2015
Betalningsförmedlingsprovisioner	-93	-88
Värdepappersprovisioner	-269	-256
Kortverksamhet	-107	-94
Ersättning till länsförsäkringsbolag	-1 830	-1 746
Provisioner direkt försäkring	-297	-284
Provisioner mottagen återförsäkring	-81	-100
Övriga provisioner	-61	-96
Summa provisionskostnader	-2 738	-2 663

Not 13	Anställda, personalkostnader och ledande befattningshavares ersättningar
---------------	---

Medelantal anställda		2016	2015	Löner och andra ersättningar samt sociala kostnader		2016	2015
Sverige				Övriga medarbetare			
Män		684	680	Löner och ersättningar		1 116	1 038
Kvinnor		903	871	varav rörlig ersättning		1	8
Summa Sverige		1 587	1 551	Sociala kostnader		664	625
Danmark				varav pensionskostnader		264	253
Män		1	1	Summa		1 780	1 663
Kvinnor		9	7	Styrelse och ledande befattningshavare, 30 (32)		2016	2015
Summa Danmark		10	8	Löner och ersättningar		58	56
Finland				varav rörlig ersättning		-	-
Män		-	-	Sociala kostnader		45	44
Kvinnor		4	-	varav pensionskostnader		21	21
Summa Finland		4	-	Summa		103	100
Norge				Totalt löner och andra ersättningar samt sociala kostnader		2016	2015
Män		2	1	Löner och ersättningar		1 174	1 095
Kvinnor		23	20	varav rörlig ersättning		1	8
Summa Norge		25	21	Sociala kostnader		709	669
Storbritannien				varav pensionskostnader		286	274
Män		39	32	Summa		1 883	1 763
Kvinnor		67	64	I Länsförsäkringar Bank finns cirka 1 300 personer som är tillika anställda i Länsförsäkringar Bank och respektive länsförsäkringsbolag. De erhåller hela sina ersättningar från respektive länsförsäkringsbolag.			
Summa Storbritannien		106	96				
Totalt medelantal anställda							
Män		726	714				
Kvinnor		1 006	962				
Totalt		1 732	1 676				

Not 13 Anställda, personalkostnader och ledande befattningshavares ersättningar, forts.

Rörlig ersättning

Rörlig ersättning är en sällan förekommande form av ersättning inom Länsförsäkringar AB-koncernen och utgör en liten del av den totala lönesumman. Inom vissa funktioner förekommer provisionsbaserad ersättning. Den provisionsbaserade ersättningen är satt i förhållande till försäljningsinsats och är reglerad i lokala kollektivavtal.

Rörlig ersättning enligt ovan avser årets bokförda kostnad. I beloppet ingår beräknad rörlig ersättning för 2016 samt avvikelse avseende 2015 års beräknade kostnad.

Av ovanstående belopp avseende rörlig ersättning är 0,5 (0,5) Mkr hänförligt till försäkringsrörelsen och 0,5 (7,1) Mkr är hänförligt till övrig verksamhet.

Ersättningar till ledande befattningshavare

Ersättning till verkställande direktören och andra ledande befattningshavare består av grundlön och övriga förmåner. Pensionsförmåner samt övriga förmåner för verkställande direktören och andra ledande befattningshavare ingår som en del av den totala ersättningen.

Augångsvederlag

För verkställande direktören och andra ledande befattningshavare gäller en ömsesidig uppsägningstid om sex månader. I händelse av uppsägning från bolagets sida utgår utöver uppsägningstiden ett avgångsvederlag motsvarande arton månadslöner. Alternativt gäller för andra ledande befattningshavare en ömsesidig uppsägningstid om tre månader och vid uppsägning från bolagets sida utgår utöver uppsägningstiden ett avgångsvederlag motsvarande tjugofyra månadslöner.

Pensioner

Pensionsåldern för verkställande direktören är 65 år. Pensionen är avgiftsbestämd, pensionspremien ska uppgå till 35 procent av månadslönen. Pensionsåldern för en vice verkställande direktör är 60 år. Pensionen mellan 60 och 65 år är avgiftsbestämd. Pensionspremien ska uppgå till 18 procent av den pensionsgrundande lönen. Med pensionsgrundande lön avses den fasta lönen. Från 65 år följer villkoren pensionsavtalen mellan FAO och FTF/Sacoförbunden. Pensionsåldern för en vice verkställande direktör är 65 år. Pensionen är avgiftsbestämd, pensionspremien ska uppgå till 35 procent av månadslönen.

För andra ledande befattningshavare är pensionsåldern 60, 62 eller 65 år. I de fall pensionsåldern är 65 år är pensionen avgiftsbestämd och pensionspremien ska uppgå till 35 procent av månadslönen. I de fall pensionsåldern är 60 eller 62 år är pensionen mellan 60 respektive 62 år och 65 år avgiftsbestämd, pension beräknas utgå med cirka 70 procent av den pensionsgrundande lönen. Från 65 år följer villkoren pensionsavtal mellan FAO och FTF/Sacoförbunden.

Berednings- och beslutsprocess som tillämpas ifråga om ersättningar till koncernledningen

Ersättningspolicy för Länsförsäkringar AB-koncernen reglerar berednings- och beslutsprocessen gällande ersättningar till koncernledningen. Ersättningsutskottet bereder väsentliga ersättningsbeslut samt bereder beslut om åtgärder för att följa upp tillämpningen av ersättningspolicy. Styrelsen fattar beslut om ersättning och övriga anställningsvillkor för verkställande ledningen och för anställda med övergripande ansvar för någon av bolagets kontrollfunktioner.

Ersättningsutskottets sammansättning och mandat

Ersättningsutskottets sammansättning och uppgifter regleras i styrelsens arbetsordning.

Principer för ersättning till koncernledningen

Ledande befattningshavare i Länsförsäkringar AB-koncernen ska ha marknadsmässiga anställningsvillkor. De totala ersättningarna ska vara i nivå med branschen. Utformning av och nivå på ersättningar ska harmoniera med bolagets värderingar det vill säga vara rimliga, präglade av måttfullhet och väl avvägda, bidra till en god etik och organisationskultur samt präglas av öppenhet och transparens.

Fast ersättning

Fast ersättning utgår enligt ovanstående generella princip.

Pension

Pensionslösningen för ledande befattningshavare ska vara premiebaserad med en premieavsättning på 35 procent av månadslönen. En övergång till denna policy ska ske successivt i samband med att nya avtal tecknas.

Övriga förmåner

Utöver ovanstående förmåner erbjuds tjänstebil enligt vid var tid gällande villkor, individuell sjukvårdsförsäkring samt övriga förmåner som erbjuds samtliga anställda.

Lån till styrelse, Vd och vVd och andra ledande befattningshavare

	2016-12-31	2015-12-31
Styrelseledamöter	73	45
Vd och vice vd	16	13
Andra ledande befattningshavare	69	62
Summa lån till styrelseledamöter, vd och vice vd och andra ledande befattningshavare	159	119

Beviljade lån består av personallån och av övriga lån. Personallån är maximerade till 500 tkr och löper med lånevillkor som motsvarar vad som gäller för övriga anställda inom koncernen. Räntesatsen för personallån är reporänta minus 0,5 procentenheter men kan aldrig vara lägre än 0,5 procent. Ränteförmån räknas enligt Skatteverkets regler och ingår i beloppen för övriga förmåner enligt ovan. Övriga lån löper enligt marknadsmässiga villkor.

Andel kvinnor bland ledande befattningshavare, %

	2016-12-31	2015-12-31
Styrelseledamöter	42	42
Andra ledande befattningshavare	44	42

Not 14 Arvoden och kostnadsersättningar till revisorer

	2016	2015
KPMG AB		
- revisionsuppdrag	-10	-11
- revisionsverksamhet utöver revisionsuppdraget	-3	-4
- skatterådgivning	-1	-1
- andra uppdrag	-1	-3
Summa arvoden och kostnadsersättningar till revisorer	-14	-19

Med revisionsuppdrag avses granskning av årsredovisningen och bokföringen samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning. Revisionsverksamhet utöver revisionsuppdraget avser olika typer av kvalitetssäkringstjänster såsom granskning av förvaltning, bolagsordning, stadgar eller avtal som utnynnar i rapport eller intyg. Med andra uppdrag avses sådant som inte ingår i ovanstående delposter, till exempel juridisk konsultation vid sidan av revisionsverksamheten och som inte är hänförlig till skatterådgivning.

Not 15 Övriga administrationskostnader

	2016	2015
Övriga administrationskostnader		
Lokalkostnader	21	-103
Av- och nedskrivningar	-330	-489
IT-kostnader	-1 769	-1 368
Konsultkostnader	-224	-387
Marknadsföring	-252	-205
Telefon och porto	-99	-98
Övriga administrationskostnader	-675	-570
Summa övriga administrationskostnader	-3 328	-3 220

Not 16	Kreditförluster	
	2016	2015
Specifik reservering för individuellt värderade lånefordringar		
Årets bortskrivning för konstaterade kreditförluster	-135	-111
Återförda tidigare gjorda nedskrivningar för kreditförluster som i årets bokslut redovisas som konstaterade förluster	133	111
Årets nedskrivning för kreditförluster	-141	-121
Inbetalt på tidigare konstaterade kreditförluster	67	41
Återförda ej längre erforderliga nedskrivningar för kreditförluster	67	66
Årets nettokostnad för individuellt värderade fordringar	-9	-14
Gruppvis värderade homogena grupper av lånefordringar med begränsat värde och likartad kreditrisk		
Avsättning/upplösning av reserv för kreditförluster	-29	7
Årets nettokostnad för gruppvis värderade fordringar	-29	7
Årets nettokostnad för infriande av garantier	0	0
Årets nettokostnad för kreditförluster	-38	-6

Avräkningsmodellen som infördes 1 januari 2014 avseende det åtagande som länsförsäkringsbolagen har när det gäller kreditförluster för genererad affär innebär att länsförsäkringsbolagen vid reserveringstillfället täcker 80 procent av reserveringsbehovet genom avräkning mot upparbetad förmedlingsersättning. Den 31 december 2016 uppgick det samlade kreditreserveringsbehovet till 380 (388) Mkr varav bankkoncernens redovisade kreditreserv uppgick till 250 (281) Mkr och resterande del om 130 (107) Mkr har avräknats mot länsförsäkringsbolagens innehållna medel enligt ovan modell. Övergången till avräkningsmodellen innebär att bankkoncernens kreditreserver hänförliga till länsförsäkringsbolagsaffären vid tidpunkten för införandet, successivt kommer att återföras med 158 Mkr. Under 2016 återfördes 23 (60) Mkr.

Not 17	Skatt	
	2016	2015
Aktuell skatt		
Periodens skattekostnad	-271	-265
Justering av skattekostnad hänförlig till tidigare år	-8	4
Summa aktuell skatt	-279	-261
Uppskjuten skatt		
Uppskjuten skatt avseende temporära skillnader	-165	-116
Uppskjuten skatteintäkt i aktiverat skattevärde i underskottsavdrag	4	-12
Summa uppskjuten skatt	-162	-128
Totalt redovisad skattekostnad	-441	-389
Avstämning av effektiv skatt		
Resultat före skatt	2 286	2 155
Skatt enligt gällande skattesats för moderbolaget	-503	-474
Effekt av andra skattesatser för utländska bolag	-2	1
Skatt ej avdragsgilla kostnader	-63	-75
Skatt ej skattepliktiga intäkter	137	155
Skatt hänförlig till tidigare år	-8	4
Redovisad effektiv skatt på årets resultat	-441	-389
Gällande skattesats	22,0%	22,0%
Effektiv skattesats	19,3%	18,1%
Skatt hänförlig till övrigt totalresultat		
Kassaflödessäkringar	-18	-9
Finansiella tillgångar som kan säljas	-30	43
Omvärdering av rörelsefastigheter	-46	-73
Omvärdering av förmånsbestämda pensionsplaner	-0	-0
Summa skatt hänförlig till övrigt totalresultat	-59	-39

Not 18	Resultat per aktie	
	2016	2015
Årets resultat hänförligt till moderbolagets aktieägare, Mkr	1 845	1 765
Antal aktier med kvotvärde 100 kronor	10 424 582	10 424 582
Resultat per aktie före och efter utspädning, kronor	177	171

Resultat per aktie har beräknats som årets resultat hänförligt till moderbolagets aktieägare dividerat med genomsnittligt antal aktier. Då potentiella stamaktier varken har förekommit under redovisade perioder eller existerar på balansdagen finns ingen tidigare eller framtida utspädning.

Not 19	Goodwill	
	2016	2015
Anskaffningsvärde		
Ingående anskaffningsvärde 1 januari	738	735
Valutakursdifferenser	-18	3
Utgående anskaffningsvärde 31 december	720	738
Antaganden vid prövning av värdet		
Förvärv av Länsförsäkringar Fondliv Försäkrings AB	372	372
Förvärv av Länsförsäkringar Gruppliv Försäkrings AB	35	35
Förvärv av försäkringsbestånd	144	144
Förvärv av Agria Pet Insurance Ltd	169	187
Utgående anskaffningsvärde 31 december	720	738

	2016	2015
Långsiktig tillväxt, %	2,0	2,0-2,5
Diskonteringsränta, %	7,9	7,2-7,5
Balansdagens valutakurs SEK/GBP	11,2	12,4

Goodwillprövning är baserad på nyttjandevärdet. Värdet av rörelsen utgår från diskontering av framtida kassaflöden från verksamheten utifrån förväntade vinster med avdrag för kapitalbehov. Antagandet om långsiktig tillväxt har satts i nivå med långsiktiga inflationsförväntningar och diskonteringsräntan motsvarar avkastningskrav på eget kapital. För Länsförsäkringar Fondliv beräknas ett marknadsvärde enligt MCEV. Beräkningen görs utifrån ett nuvärde av framtida vinster i försäkringsportföljen. Värdering och diskontering av framtida vinster görs utifrån en marknadsmässig riskfri räntekurva.

Not 20	Andra immateriella tillgångar
---------------	--------------------------------------

Aktiverade utgifter för utvecklingsarbeten och förvärvade immateriella tillgångar

Aktiverade utgifter	Internt utvecklade IT-system	Förvärvade IT-system	Förvärvade kundbaserade tillgångar	Totalt
Anskaffningsvärde				
Ingående anskaffningsvärde 2015-01-01	1 502	249	4 147	5 898
Anskaffningar	322	-	50	372
Avyttringar/utrangeringar	-5	-	-	-5
Valutakursdifferenser	0	-	-	0
Utgående anskaffningsvärde 2015-12-31	1 819	249	4 197	6 265
Ingående anskaffningsvärde 2016-01-01	1 819	249	4 197	6 265
Anskaffningar	566	29	-	595
Avyttringar/utrangeringar	-4	-	-	-4
Valutakursdifferenser	-3	-	-	-3
Utgående anskaffningsvärde 2016-12-31	2 379	278	4 197	6 854
Avskrivningar				
Ingående ackumulerade avskrivningar 2015-01-01	-870	-85	-1 048	-2 004
Omklassificering	1	-	-	1
Avskrivningar	-86	-12	-153	-251
Avyttringar/utrangeringar	2	-	-	2
Valutakursdifferenser	-0	-	1	1
Utgående ackumulerade avskrivningar 2015-12-31	-953	-97	-1 201	-2 252
Ingående ackumulerade avskrivningar 2016-01-01	-953	-97	-1 201	-2 252
Avskrivningar	-91	-16	-153	-259
Avyttringar/utrangeringar	3	-	-	3
Valutakursdifferenser	2	-	-1	1
Utgående ackumulerade avskrivningar 2016-12-31	-1 039	-113	-1 355	-2 507
Nedskrivningar				
Ingående ackumulerade nedskrivningar 2015-01-01	-242	-42	-	-284
Nedskrivningar	-55	-3	-	-58
Utgående ackumulerade nedskrivningar 2015-12-31	-297	-45	-	-342
Ingående ackumulerade nedskrivningar 2016-01-01	-297	-45	-	-342
Nedskrivningar	-	-	-	-
Utgående ackumulerade nedskrivningar 2016-12-31	-297	-45	-	-342
Redovisat värde 31 december				
2015	569	106	2 997	3 672
2016	1 042	120	2 843	4 005

Avskrivningstiden för internt utvecklade och förvärvade IT-system bestäms utifrån en nyttjandeperiod som varierar mellan 3 och 15 år. Förvärvade kundbaserade tillgångar skrivs av på 8 respektive 25 år. Avskrivning sker linjärt och samtliga avskrivningar och nedskrivningar redovisas i resultaträkningen som övriga administrationskostnader.

Under året har nedskrivningar av immateriella tillgångar om totalt 0 (58) Mkr utförts. Detta är till största del hänförligt till bankkoncernen.

Not 21	Materiella tillgångar	
	2016	2015
Anskaffningsvärde		
Ingående anskaffningsvärde 1 januari	259	259
Omklassificeringar	6	12
Anskaffningar	20	39
Avyttringar/utrangeringar	-63	-52
Valutakursdifferenser	-3	0
Utgående anskaffningsvärde 31 december	219	259
Avskrivningar		
Ingående ackumulerade avskrivningar 1 januari	-206	-208
Omklassificeringar	-	-4
Avskrivningar	-16	-20
Avyttringar/utrangeringar	56	26
Valutakursdifferenser	2	0
Utgående ackumulerade avskrivningar 31 december	-164	-206
Redovisat värde 31 december	55	53

Not 22	Rörelsefastigheter			
	Efter omvärdering 2016-12-31	Före omvärdering 2016-12-31	Efter omvärdering 2015-12-31	Före omvärdering 2015-12-31
Anskaffningsvärden, omvärderat	3 487	3 291	3 274	2 923
Ackumulerade avskrivningar	-766	-723	-730	-651
Redovisat värde	2 721	2 568	2 545	2 272
Verkligt värde		2 721		2 545
Omvärderat avskrivet anskaffningsvärde				2016
Ingående värde 1 januari			2 545	2 265
Aktiverade förbättringar			38	22
Årets planmässiga avskrivningar före omvärdering			-72	-72
Utrangering			-	-1
Omvärdering av rörelsefastigheter			210	330
Utgående värde 31 december			2 721	2 545
Historiska anskaffningsvärdet minskade med planmässiga avskrivningar			1 700	1 735
Omvärderingseffekt mot omvärderingsreserv			164	258
Antaganden vid värdering till verkligt värde				2016
Aktuell hyresintäkt/marknadshyra, Mkr			149/156	148/155
Kalkylränta vid diskontering, %			6,8	7,3
Direktavkastningskrav, %			4,8	5,2

Omvärderingsmetoden tillämpas för koncernens rörelsefastigheter. Fastigheterna har värderats externt av värderingsföretaget CB Richard Ellis. Verkliga värden har fastställts med användande av en ortsprismetod, utifrån redovisade jämförelseköp, och avkastningsmetod. Avkastningsmetoden är baserad på en 10-årig nuvärdesberäkning av framtida kassaflöden i form av driftnetton, som successivt marknadsanpassats. Ett restvärde adderas vilket har beräknats genom en evighetskapitalisering av ett uppskattat marknadsmässigt driftnetto år 11. Koncernen har inga lånekostnader för rörelsefastigheterna. För upplysning om värderingsmetod för verkligt värde se not 50.

Not 23	Aktier i Länsförsäkringar Liv Försäkringsaktiebolag (publ)							
	Organisations-nummer	Säte	Antal andelar	Kapitalandel, %	Eget kapital	Resultat	Bokfört värde 2016-12-31	Bokfört värde 2015-12-31
Länsförsäkringar Liv Försäkringsaktiebolag (publ)	516401-6627	Stockholm	8 000	100	23 050	2 682	8	8

Länsförsäkringar AB äger 100 procent av aktierna i Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB men det konsolideras inte. Dotterföretag är företag som står under ett bestämmande inflytande från Länsförsäkringar AB. Bestämmande inflytande innebär direkt eller indirekt en rätt att utforma ett företags finansiella och operativa strategier i syfte att erhålla ekonomiska fördelar. Den livförsäkringsverksamhet, som bedrivs enligt ömsesidiga principer genom Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB och vars resultat i sin helhet tillfaller försäkringstagarna, redovisas inte enligt förvärvsmetoden då det inte är möjligt att utöva kontroll i syfte att erhålla ekonomiska fördelar från ett sådant livförsäkringsföretag.

Aktierna i Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB klassificeras som innehav som kan säljas. Då det saknas en aktiv marknad för aktierna kan det verkliga värdet inte beräknas på ett tillförlitligt sätt utifrån en sådan notering. Innehavet värderas därför till anskaffningsvärdet. Ärligen görs en prövning av värdet för att se om nedskrivningsbehov föreligger. Eget kapital och resultat avser Länsförsäkringar Liv-koncernen.

Not 24	Aktier och andelar i intresseföretag	
	2016-12-31	2015-12-31
Redovisat värde vid årets ingång	74	66
Andel i intresseföretagets resultat	4	3
Andra förändringar i intresseföretagets egna kapital	2	5
Avyttring av intresseföretag	2	-
Summa aktier och andelar i intresseföretag	82	74
Ackumulerade nedskrivningar uppgår till 4 (4) Mkr.		

Not 24 Aktier och andelar i intresseföretag, forts.

	Organisations-nummer	Säte	Antal andelar	Kapitalandel, %	Bokfört värde 2016-12-31	Bokfört värde 2015-12-31
CAB Group AB	556131-2223	Örebro	1 582	28,8	39	30
European Alliance Partners Company AG	CH-0203026423-1	Zürich, Schweiz	10 570	14,3	10	11
FörsäkringsGiro Sverige AB	556482-4471	Solna	5 000	25,0	29	29
Länsförsäkringsbolagens Fastighets HB Humlegården	916604-6459	Stockholm	188 722	29,1	0	0
Svenska Andelshästar AB	556536-9633	Uppsala	400	40,0	2	1
Trofast Veterinärt IT-stöd AB	556598-0983	Hallstahammar	5 000	44,6	3	3
Summa					82	74

	2016	2015
Koncernens andel av:		
Resultat	4	3
Total andel av resultat i intresseföretag	4	3

Beloppen avser enbart koncernens ägarandel i intresseföretagen. Aktierna och andelarna är onoterade. Samtliga intresseföretag tillämpar kalenderår som räkenskapsår. Resultatandelar för intresseföretag ingår i rörelsesegmenten Skadeförsäkring och Fondlivförsäkring. Länsförsäkringar Sak Försäkrings AB (publ) anses ha ett betydande inflytande i European Alliance Partners Company AG trots att ägarandelen understiger 20 procent. Anledningen är att Länsförsäkringar Sak Försäkrings AB (publ) är representerat i bolagets styrelse och därmed har rättighet (men inte skyldighet) att delta i alla beslut som fattas i bolaget, inklusive strategiska frågor och frågor som rör riktlinjer, budget, verksamhetsplaner och liknande. Vidare sker ett stort utbyte av information med bolaget.

Not 25	Utlåning till allmänheten		
		2016-12-31	2015-12-31
Lånefordringar, brutto		226 955	202 240
Nedskrivningar		-250	-281
Lånefordringar, netto		226 705	201 959
Osäkra lånefordringar		226	241
Avstämning av nedskrivningar för kreditförluster		2016	2015
Ingående balans 1 januari		-281	-344
Återförda tidigare gjorda nedskrivningar för kreditförluster som i årets bokslut redovisas som konstaterade förluster		134	114
Återförda ej längre erforderliga nedskrivningar			
för kreditförluster		69	103
Årets nedskrivning för kreditförluster		-173	-153
Utgående balans 31 december		-250	-281

Lånefordringarna är i sin helhet geografiskt hänförliga till Sverige.

Not 26	Fondförsäkringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär risken		
		2016-12-31	2015-12-31
Aktiebaserade fonder		93 500	89 744
Räntebaserade fonder		18 299	10 753
Summa fondförsäkringstillgångar		111 799	100 497
Upplupet anskaffningsvärde		88 722	83 785

Not 27	Finansiell leasing			
Finansiella leasingavtal fördelade på förfallotidpunkter där koncernen är leasegivare.				
2016-12-31	Upp till 1 år	1-5 år	Över 5 år	Totalt
Nuvärdet av framtida minimileaseavgifter	2 315	3 740	630	6 685
Ej intjänade finansiella intäkter ¹⁾	417	530	53	999
Bruttoinvestering	2 732	4 270	683	7 684

Finansiella leasingavtal fördelade på förfallotidpunkter där koncernen är leasegivare.

2015-12-31	Upp till 1 år	1-5 år	Över 5 år	Totalt
Nuvärdet av framtida minimileaseavgifter	2 247	3 558	584	6 389
Ej intjänade finansiella intäkter ¹⁾	387	477	44	908
Bruttoinvestering	2 634	4 035	628	7 297

¹⁾ Hänförlig till nuvärdesberäkning

	2016	2015
Reserv för osäkra fordringar avseende minimileaseavgifter	42	70
Variabel del av leasingavgifter som ingår i årets resultat	1	1

Minimileaseavgifter är de betalningar, exklusive variabla avgifter, serviceavgifter och skatter, som ska betalas av leasetagaren till leasegivaren under leasingperioden med tillägg av eventuellt belopp som garanteras av leasetagaren eller av denne närstående företag.

Variabel avgift är den del av leasingavgiften som inte är fast och som beräknas med utgångspunkt från andra faktorer än enbart att tid förflutit.

Finansiell leasing ingår i utlåning till allmänheten.

Not 28	Aktier och andelar		
		2016-12-31	2015-12-31
Bokförda värden			
Noterade aktier och andelar		1 218	1 168
Onoterade aktier och andelar		806	664
Summa aktier och andelar		2 024	1 832
		2016-12-31	2015-12-31
Verkligt värde		2 024	1 832
Anskaffningsvärde		1 491	1 352

Not 29	Obligationer och andra räntebärande värdepapper		
Bokförda värden	2016-12-31	2015-12-31	
Svenska staten	1 292	1 424	
Svenska bostadsinstitut	29 385	28 254	
Övriga svenska emittenter	6 004	6 061	
Utländska stater	1 073	997	
Övriga utländska emittenter	3 616	3 324	
Summa obligationer och andra räntebärande papper	41 371	40 061	
Verkligt värde	41 371	40 061	
Upplupet anskaffningsvärde	40 580	39 244	
Nominellt värde	37 781	35 748	
Noterade värdepapper	41 371	39 961	
Onoterade värdepapper	-	100	

Värdepapprens bokförda värden jämfört med nominellt belopp

Summa räntefonder	1 591	2 262
Summa överstigande belopp	1 997	2 058
Summa understigande belopp	-1	-7

Not 30	Belåningsbara statsskuldförbindelser		
Bokfört värde	2016-12-31	2015-12-31	
Svenska staten	7 215	8 248	
Finska staten	579	576	
Summa belåningsbara statsskuldförbindelser	7 794	8 824	
Verkligt värde	7 794	8 824	
Upplupet anskaffningsvärde	7 637	8 715	
Nominellt värde	7 279	8 632	

Not 31	Derivat			
	Bokförda värden		Nominellt belopp	
	2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31
Derivatinstrument med positiva värden eller värde noll				
<i>Derivat i säkringsredovisning</i>				
Ränterelaterade	2 418	2 365	99 641	82 801
Valutarelaterade	3 098	2 049	26 514	15 182
<i>Derivat som inte ingår i säkringsredovisning</i>				
Ränterelaterade	8	1	2 333	925
Valutarelaterade	73	65	2 740	2 989
Aktierelaterade		0	-	0
Summa derivatinstrument med positiva värden	5 597	4 479	131 229	101 897
Derivatinstrument med negativa värden				
<i>Derivat i säkringsredovisning</i>				
Ränterelaterade	1 249	1 645	97 435	101 774
Valutarelaterade	403	778	4 936	11 674
<i>Derivat som inte ingår i säkringsredovisning</i>				
Ränterelaterade	0	4	14	50
Valutarelaterade	27	29	1 356	1 457
Aktierelaterade	0	0	0	1
Summa derivatinstrument med negativa värden	1 680	2 455	103 740	114 955

Not 32	Förändring av verkligt värde för räntesäkrade poster i säkringsportföljen		
	2016	2015	
Tillgångar			
Bokfört värde 1 januari	815	1 147	
Förändringar under året avseende utlåning	-179	-331	
Bokfört värde 31 december	636	815	
Skulder			
Bokfört värde 1 januari	2 899	3 824	
Förändringar under året avseende inlåning	-3	-11	
Förändringar under året avseende upplåning	296	-914	
Bokfört värde 31 december	3 191	2 899	

Not 33	Övriga fordringar		
	2016-12-31	2015-12-31	
Fordringar avseende omvända återköpsavtal	-	105	
Fordringar avseende direktförsäkring	1 502	1 400	
Kundfordringar	329	326	
Fordringar avseende återförsäkring	165	272	
Depåer hos företag som avgivit återförsäkring	40	34	
Övriga fordringar	1 639	1 537	
Summa övriga fordringar	3 674	3 672	

Not 34	Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		
	2016-12-31	2015-12-31	
Upplupna ränte- och hyresintäkter	1 310	1 513	
Förutbetalda anskaffningskostnader	1 246	1 234	
Övriga upplupna intäkter	176	205	
Övriga förutbetalda kostnader	223	160	
Summa förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	2 956	3 111	

Not 35	Likvida medel		
	2016-12-31	2015-12-31	
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	21	21	
Tillgodohavanden hos övriga banker	1 150	1 353	
Summa likvida medel	1 171	1 374	

	Bundet eget kapital		Fritt eget kapital inkl årets totalresultat	Totalt eget kapital
	Aktiekapital	Bundna reserver		
Ingående eget kapital 2015-01-01	1 007	4 796	11 054	16 857
Årets resultat	-	-	1 765	1 765
Förändring omräkningsreserv	-	4	-1	3
Förändring omvärderingsreserv	-	-	332	332
Förändring verkligtvärdereserv	-	-	-195	-195
Förändring säkringsreserv	-	-	41	41
Skatt på komponenter redovisade i övrigt totalresultat	-	-	-39	-39
Summa övrigt totalresultat	-	4	138	142
Årets totalresultat	-	4	1 903	1 907
Emitterat primärkapital	-	1 200	-27	1 173
Omföring mellan bundet och fritt eget kapital	-	-4	4	-
Nyemission	36	564	-	600
Utgående eget kapital 2015-12-31	1 042	6 560	12 935	20 538
Ingående eget kapital 2016-01-01	1 042	6 560	12 935	20 538
Årets resultat	-	-	1 845	1 845
Förändring omräkningsreserv	-	-22	-6	-28
Förändring omvärderingsreserv	-	-	212	212
Förändring verkligtvärdereserv	-	-	138	138
Förändring säkringsreserv	-	-	-81	-81
Skatt på komponenter redovisade i övrigt totalresultat	-	-	-59	-59
Summa övrigt totalresultat	-	-22	204	182
Årets totalresultat	-	-22	2 049	2 027
Emitterat primärkapital	-	-	-36	-36
Omföring mellan bundet och fritt eget kapital	-	22	-22	-
Utgående eget kapital 2016-12-31	1 042	6 560	14 926	22 529

Antal aktier	2016	2015
Emitterade aktier per 1 januari	10 424 582	10 066 372
Kontantemission, B-aktier	-	358 004
Kontantemission, C-aktier	-	206
Emitterade aktier per 31 december	10 424 582	10 424 582

Kvotvärdet per aktie är 100 kronor. Samtliga aktier är stamaktier.
Av de emitterade aktierna 31 december 2016 var 1 532 678 A-aktier (med röstvärde 10),
8 885 949 B-aktier och 5 955 C-aktier (med vardera röstvärde 1).

Specifikation över reserver i eget kapital

Förändringar i dessa reserver ingår i övrigt totalresultat.

	2016	2015
Omräkningsreserv		
Ingående omräkningsreserv 1 januari	-32	-36
Årets omräkningsdifferenser	-28	3
Utgående omräkningsreserv 31 december	-60	-32
Omvärderingsreserv		
Ingående omvärderingsreserv 1 januari	653	394
Årets omvärdering av rörelsefastigheter	210	330
Årets omvärdering av förmånsbestämda pensionsplaner	2	2
Skatt hänförlig till årets omvärdering	-47	-73
Utgående omvärderingsreserv 31 december	818	653
Verkligtvärdereserv		
Ingående verkligtvärdereserv 1 januari	-14	138
Årets förändring i verkligt värde på finansiella tillgångar som kan säljas	138	-195
Skatt hänförlig till årets förändring	-30	43
Utgående verkligtvärdereserv 31 december	94	-14
Säkringsreserv		
Ingående säkringsreserv 1 januari	47	15
Årets förändring av kassaflödessäkring	-81	41
Skatt hänförlig till årets förändring	18	-9
Utgående säkringsreserv 31 december	-16	47

Not 36 Eget kapital, forts.

Omräkningsreserv

Omräkningsreserven innefattar alla valutakursdifferenser som uppstår vid omräkning av finansiella rapporter från utländska verksamheter som har upprättat sina finansiella rapporter i en annan valuta än den valuta som koncernens finansiella rapporter presenteras i. Moderbolaget och koncernen presenterar sina finansiella rapporter i svenska kronor.

Omvärderingsreserv

Omvärderingsreserven innehåller värdet förändringar hänförliga till rörelsefastigheter och avsättning för förmånsbestämda pensioner.

Verkligtvärdereserv

Verkligtvärdereserven består av den ackumulerade nettoförändringen av verkligt värde på finansiella tillgångar som kan säljas fram till dess att tillgången bokas bort från rapporten över finansiell ställning.

Säkringsreserv

Säkringsreserven består av säkring av rörlig ränta till fast avseende moderbolagets emitterade värdepapper samt säkring av valutarisker i framtida kassaflöde avseende bankkoncernens emitterade värdepapper i utländsk valuta.

Övrigt tillskjutet kapital

Avser eget kapital som är tillskjutet från ägarna. Här ingår överkurser som betalas i samband med emissioner.

Bundna reserver

Bundna reserver får inte minskas genom vinstutdelning. I rapporten över förändringar i eget kapital för koncernen ingår en del av bundna reserver i övrigt tillskjutet kapital och resten i balanserade vinstmedel.

Balanserade vinstmedel inklusive årets resultat

I balanserade vinstmedel inklusive årets resultat ingår intjänade vinstmedel i moderbolaget, dotterföretag och intresseföretag.

Utdelning

Ingen utdelning är föreslagen för 2016. Allt kapital som inte behövs för den verksamhet Länsförsäkringar AB bedriver ska över tiden lämnas tillbaka till aktieägarna som utdelning. En förutsättning för utdelning är att kreditbetyget A kan försvaras för koncernens kreditvärderade företag.

Not 37

Efterställda skulder

	2016-12-31	2015-12-31
Förlagslån med rörlig ränta 3 månader	2 097	1 545
Förlagslån med fast ränta	498	755
Summa efterställda skulder	2 595	2 300

Samtliga förlagslån 2016-12-31 är noterade och förfaller 2023-03-28 och 2026-04-26. Räntan på de rörliga lånen uppgick 2016-12-31 till 1,9 procent respektive 1,8. De bundna lånen löper med en ränta på 2,7 procent.

	2016			2015		
	Brutto	Återförsäkrares andel	Netto	Brutto	Återförsäkrares andel	Netto
Ej intjänade premier						
Ingående balans 1 januari	1 801	15	1 785	1 677	8	1 669
Avsättningar under perioden	150	42	108	136	7	129
Valutakursförändring	2	0	2	-13	-0	-13
Utgående balans 31 december	1 953	58	1 895	1 801	15	1 785
varav skadeförsäkring	1 953	58	1 895	1 801	15	1 785
Kvardröjande risk						
Ingående balans 1 januari	5	-	5	10	-	10
Avsättningar under perioden	-3	-	-3	-5	-	-5
Utgående balans 31 december	2	-	2	5	-	5
varav skadeförsäkring	2	-	2	5	-	5
Livförsäkringsavsättning						
Ingående balans 1 januari	1 791	-	1 791	1 338	-	1 338
Förändring ingående balans på grund av ändrad beräkningsmetod	34	-	34	181	-	181
Avsättningar under perioden	6	-	6	5	-	5
Inbetalningar	383	-	383	452	-	452
Utbetalningar	-92	-	-92	-44	-	-44
Skillnad mellan inbetalda premier och avsättning för ny affär	-61	-	-61	-65	-	-65
Kostnadsuttag	-5	-	-5	-4	-	-4
Kapitalavkastning tillförd livförsäkringsavsättning	-7	-	-7	4	-	4
Förändring på grund av ändrat ränteantagande	110	-	110	-64	-	-64
Förändring på grund av ändrat kostnadsantagande	105	-	105	-	-	-
Andra förändringar	0	-	0	-12	-	-12
Utgående balans 31 december	2 264	-	2 264	1 791	-	1 791
varav livförsäkring	2 264	-	2 264	1 791	-	1 791
Oreglerade skador						
Inträffade och rapporterade skador	5 587	3 761	1 826	6 334	4 376	1 958
Inträffade men ej rapporterade skador	7 441	5 762	1 678	7 480	5 785	1 695
Skadelivräntor	1 515	1 306	210	1 580	1 359	221
Skaderegleringskostnad	238	-	238	245	-	245
Summa ingående balans 1 januari	14 780	10 829	3 951	15 639	11 521	4 118
Periodens avsättning	-289	-485	196	-841	-684	-157
Ränteomvärderingseffekt avsättning för skadelivräntor	6	-	6	1	-8	9
Valutakursförändring	42	11	30	-19	-0	-19
Utgående balans 31 december	14 539	10 355	4 184	14 780	10 829	3 951
varav skadeförsäkring	14 422	10 355	4 067	14 680	10 829	3 851
varav livförsäkring	117	0	117	100	0	100
Specifikation av utgående balans oreglerade skador						
Inträffade och rapporterade skador	5 101	3 187	1 914	5 587	3 761	1 826
Inträffade men ej rapporterade skador	7 534	5 748	1 785	7 441	5 762	1 678
Skadelivräntor	1 662	1 419	243	1 515	1 306	210
Skaderegleringskostnad	242	-	242	238	-	238
Summa utgående balans 31 december	14 539	10 355	4 184	14 780	10 829	3 951
Redovisat värde vid årets slut	18 757	10 413	8 344	18 376	10 845	7 532
varav skadeförsäkring	16 376	10 413	5 964	16 485	10 844	5 641
varav livförsäkring	2 380	0	2 380	1 891	0	1 891
Avvecklingsresultat skadeförsäkring	802	-644	158	597	-135	462

Vid beräkning av avsättning för oreglerade skador för skadelivräntor, inklusive mottagen återförsäkring avseende skadelivräntor, används den av EIOPA definierade diskonteringsräntekurvan. Den är framtagen för att motsvara riskfria räntesatser för relevanta durationer och baseras på marknadsnoteringar för svenska swapräntor. Därtill finns ett makroekonomiskt antagande om en långsiktig ränta på 4,20 procent.

För fastställande av livförsäkringsavsättning används en diskonteringsränta i enlighet med Finansinspektionens föreskrift FFFS 2013:23 (föreskriften är upphävd 2016-01-01). En övergång till den av EIOPA definierade diskonteringsräntan kommer att genomföras under 2017. Bedömningen är att det kommer ha begränsad påverkan på livförsäkringsavsättningen.

Not 39 Avsättningar för vilka försäkringstagaren bär risken

Fondförsäkringsåtaganden	2016-12-31	2015-12-31
Ingående balans	100 496	91 635
Inbetalningar	8 100	8 066
Flytt, återköp och annullationer	-2 044	-1 835
Utbetalda ersättningar	-1 956	-1 898
Kostnadsuttag	-632	-632
Värdeförändring	7 936	5 389
Avkastningsskatt	-101	-225
Valutakurseffekt	1	-
Övertagna/överlåtna bestånd	1	-
Andra förändringar	-	-4
Utgående balans fondförsäkringsåtaganden	111 801	100 496
Villkorad återbäring	424	506
Summa avsättningar	112 225	101 002

Not 40 Uppskjutna skattefordringar och skatteskulder

Redovisade uppskjutna skattefordringar och skatteskulder kan hänföras till följande:

	Uppskjuten skattefordran		Uppskjuten skatteskuld		Netto	
	2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31
Immateriella tillgångar	-2	-2	10	13	8	11
Fastigheter	-	-	304	268	304	268
Finansiella tillgångar	-1	-13	145	117	144	104
Fordringar	-3	-9	-	-	-3	-9
Andra tillgångar	-0	-	-0	0	-0	0
Skulder	-15	-17	5	10	-10	-6
Underskottsavdrag	-4	-	-	-	-4	-
Obeskattade reserver	-	-	881	738	881	738
Uppskjuten skattefordran (-) / uppskjuten skatteskuld (+)	-25	-41	1 345	1 145	1 320	1 104
Kvittning	6	7	-6	-7	-	-
Netto uppskjuten skattefordran (-) / uppskjuten skatteskuld (+)	-19	-34	1 339	1 139	1 320	1 104

Koncernen har inga temporära skillnader med skattemässig effekt i koncern- och intresseföretag.

Uppskjutna skattefordringar har redovisats för de skattemässiga underskotten. Underskotten beräknas kunna utnyttjas inom ett år.

Förändring av uppskjuten skatt i temporära skillnader och underskottsavdrag

2016	Belopp vid årets ingång	Valuta-omräkning	Redovisat över resultaträkning	Redovisat i övrigt totalresultat	Belopp vid årets utgång
Immateriella tillgångar	11	-0	-3	-	8
Fastigheter	268	-	-10	46	304
Finansiella tillgångar	104	-	32	8	144
Fordringar	-9	-	6	-	-3
Andra tillgångar	0	-	-	-	0
Skulder	-6	-	-3	-1	-10
Underskottsavdrag	-	-	-4	-	-4
Obeskattade reserver	738	-	143	-	881
Uppskjuten skattefordran (-) / skatteskuld (+)	1 104	-0	162	54	1 320

2015	Belopp vid årets ingång	Valuta-omräkning	Redovisat över resultaträkning	Redovisat i övrigt totalresultat	Belopp vid årets utgång
Immateriella tillgångar	13	0	-3	-	11
Fastigheter	206	-	-11	73	268
Finansiella tillgångar	83	-	22	-2	104
Fordringar	9	-	-18	-	-9
Andra tillgångar	0	0	-	-	0
Skulder	-19	0	13	0	-6
Underskottsavdrag	-12	-	12	-	-
Obeskattade reserver	630	-	108	-	738
Uppskjuten skattefordran (-) / skatteskuld (+)	910	0	123	71	1 104

Not 41	Övriga avsättningar
---------------	----------------------------

	2016-12-31	2015-12-31
Avsatt till pension	42	39
Avsättning för förtida uttag enligt pensionsavtal	20	34
Övriga avsättningar	75	183
Summa övriga avsättningar	137	257

Förmånsbestämda pensionsplaner

Inom koncernen finns ett antal förmånsbestämda pensionsplaner. En av dessa planer är ett pensionsavtal för försäkringsbranschen där personer födda 1955 eller tidigare frivilligt kan gå i pension från 62 års ålder. Villkoren för denna plan är utformade så, att som pension erhålls cirka 65 procent av den pensionsmedförande lönen från 62 års ålder.

Utöver denna plan finns ett antal mindre planer som i huvudsak omfattar anställda som redan har uppnått pensionsåldern. Dessa planer omfattar ålderspension samt i en del fall även efterlevandepension. Pensionsbeloppen utgår i förhållande till slutlönen vid pensioneringen och är i de allra flesta fall livsvariga. I de fall uppräknig av pensionen är avtalad följer koncernen de normer som Försäkringsbranschens Pensionskassa (FPK) tillämpar.

Förvaltningstillgångarna består av innehav i räntefonder.

Förmånsbestämda pensionsplaner	2016-12-31	2015-12-31
Nuvärdet av fonderade förpliktelser	4	4
Verkligt värde på förvaltningstillgångar	-4	-4
Nuvärdet av ofonderade förpliktelser	39	53
Summa underskott i förmånsbestämda pensionsplaner	39	53
Skuld i rapport över finansiell ställning	39	53

Förändring i den förmånsbestämda förpliktelsen	2016	2015
Förpliktelse 1 januari	53	65

Pensionskostnad

Kostnader för tjänstgöring under innevarande år	1	1
Räntekostnader	0	1
Kostnader för tjänstgöring under tidigare år och vinster och förluster från regleringar	5	14
Särskild löneskatt	0	0
Summa pensionskostnad	7	16

Omvärderingar

Avkastning på förvaltningstillgångar	-0	-0
Vinst/förlust till följd av förändrade finansiella antaganden	4	-
Erfarenhetsbaserade vinster	-0	1
Särskild löneskatt relaterad till omvärderingar	-0	0
Summa omvärderingar	3	1
Utbetalda ersättningar	-1	-1
Utbetalningar i samband med regleringar	-19	-28
Utbetald särskild löneskatt	-0	-0
Förpliktelse 31 december	41	53

Väsentliga beräkningsantaganden	2016	2015
Diskonteringsränta	0,4%	0,9%
Förväntad löneökningstakt	2,5%	2,5%
Andel som bedöms utnyttja avtalet att gå i pension från 62 års ålder	50%	40%

Population	2016	2015
Aktiva	44	82
Ålderspensionärer	27	17
Summa	71	99

Avgiftsbestämda pensionsplaner

Avgiftsbestämda pensionsplaner är planer enligt vilka företaget betalar fastställda avgifter till en separat juridisk enhet och inte har någon rättslig eller informell förpliktelse att betala ytterligare avgifter. Bolagets utbetalningar avseende avgiftsbestämda planer redovisas som kostnad under den period när de anställda utfört de tjänster som avgiften avser. Här redovisas främst avgifter till försäkringsbranschens Pensionskassa (FPK). Denna pensionsplan omfattar alla anställda utom ett fåtal som har individuella lösningar.

FTP-planen genom försäkring i Försäkringsbranschens Pensionskassa (FPK) är en förmånsbestämd pensionsplan som omfattar flera arbetsgivare. Denna pensionsplan innebär enligt IAS 19. Ersättningar till anställda, att ett företag som huvudregel redovisar sin proportionella andel av den förmånsbestämda pensionsförpliktelsen samt av de förvaltningstillgångar och kostnader som är förbundna med pensionsförpliktelsen. I redovisningen ska även upplysningar lämnas enligt kraven för förmånsbestämda pensionsplaner. FPK har inte möjlighet att tillhandahålla erforderlig information varför ovan nämnda pensionsplan redovisas som en avgiftsbestämd plan enligt IAS 19. Det finns inte heller information om framtida överskott eller underskott i planen och om dessa i så fall skulle påverka kommande års avgifter till den.

Avgifter för 2017 avseende FTP-planen förväntas uppgå till 129 Mkr.

	2016	2015
Kostnader för avgiftsbestämda planer	245	227

Not 42	Emitterade värdepapper
---------------	-------------------------------

	2016-12-31	2015-12-31
Certifikat	1 126	1 342
Obligationslån ¹⁾	156 252	139 856
Utsälda postväxlar	63	71
Summa emitterade värdepapper	157 440	141 269
Återstående löptid högst 1 år	18 272	16 257
Återstående löptid mer än 1 år	139 168	125 012

¹⁾ Säkerställda obligationer uppgår i koncernen till 126 888 (110 400) Mkr.

Not 43	Inlåning från allmänheten
---------------	----------------------------------

	2016-12-31	2015-12-31
Inlåning från försäkringsföretag	2 503	3 022
Inlåning från hushåll	77 421	70 192
Inlåning från övrig svensk allmänhet	10 022	9 488
Summa inlåning från allmänheten	89 946	82 702

Not 44	Skulder till kreditinstitut
---------------	------------------------------------

	2016-12-31	2015-12-31
Svenska banker	3 753	2 586
Övriga svenska kreditinstitut	120	368
Summa skulder till kreditinstitut	3 873	2 954

Äkta återköpstransaktioner uppgick till 16 (105) Mkr.

Not 45 Övriga skulder			Not 47 Ställda säkerheter och eventualförpliktelser		
	2016-12-31	2015-12-31		2016-12-31	2015-12-31
Skulder avseende direktförsäkring	829	729	Ställda säkerheter		
Skulder till Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB	280	425	Registerförda placeringstillgångar för försäkringstagares räkning	120 586	111 133
Skulder avseende återförsäkring	311	404	Pantsatta värdepapper i Riksbanken	2 500	2 500
Leverantörsskulder	168	275	Pantsatta värdepapper hos Euroclear	2 000	2 000
Skatteskuld	103	188	Pantsatta aktier i dotterbolag	702	953
Depåer från återförsäkrare	38	35	Lånefordringar, säkerställda obligationer	159 446	137 484
Övriga skulder	1 575	1 899	Lånefordringar, fyllnadssäkerheter	8 675	8 775
Summa övriga skulder	3 304	3 955	Lämnade säkerheter till följd av återköpsavtal	16	105
			Övriga säkerheter för värdepapper	225	39
			Företagsinteckningar, intressebolag	0	0
			Summa ställda säkerheter	294 150	262 989
			Eventualförpliktelser		
			Garantiförbindelser	41	30
			Summa eventualförpliktelser	41	30
			Andra åtaganden		
			Beviljade men ej utbetalda lån	15 530	13 110
			Beviljade men ej utnyttjade räkningskrediter	2 309	2 234
			Återstående belopp att investera i placeringstillgångar	179	-
			Beviljade men ej utnyttjade kortkrediter	1 526	1 388
			Summa andra åtaganden	19 544	16 732

Registerförda tillgångar följer reglerna i försäkringsrörelselagen. I händelse av obestånd har försäkringstagarna förmånsrätt i de registerförda tillgångarna. Under rörelsens gång har bolaget rätt att föra tillgångar in och ut ur registret så länge som samtliga försäkringsåtaganden är skuldtäckta enligt försäkringsrörelselagen.

Utlåning till allmänheten har ställts som säkerhet för emitterade säkerställda obligationer och bostadsobligationer. I händelse av bolagets obestånd har innehavarna av obligationerna förmånsrätt i de tillgångar som är registrerade som säkerhetsmassa.

Övriga pantsatta värdepapper övergår till pantinnehavaren i händelse av konkurs.

Not 48 Förväntade återvinnings- och regleringstider för tillgångar och skulder						
	2016-12-31			2015-12-31		
	Inom 12 månader	Efter 12 månader	Totalt	Inom 12 månader	Efter 12 månader	Totalt
Belopp som förväntas återvinnas						
Tillgångar						
Goodwill	-	720	720	-	738	738
Andra immateriella tillgångar	48	3 957	4 005	26	3 646	3 672
Uppskjuten skattefordran	13	6	19	25	10	34
Materiella tillgångar	37	18	55	24	28	53
Rörelsefastigheter	58	2 663	2 721	72	2 473	2 545
Aktier i Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB	-	8	8	-	8	8
Aktier och andelar i intresseföretag	-	82	82	-	74	74
Återförsäkrarens andel av försäkringstekniska avsättningar	902	9 511	10 413	1 217	9 628	10 845
Utlåning till allmänheten	15 828	210 877	226 705	15 931	186 028	201 959
Fondförsäkringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär risken	7 289	104 510	111 799	4 544	95 953	100 497
Aktier och andelar	97	1 927	2 024	110	1 722	1 832
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	9 102	32 269	41 371	8 785	31 276	40 061
Belåningsbara statsskuldförbindelser	4 243	3 551	7 794	5 827	2 997	8 824
Derivat	226	5 371	5 597	197	4 283	4 479
Värdeförändring säkringsportföljer	184	452	636	13	803	815
Övriga fordringar	3 673	-	3 673	3 670	3	3 672
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	2 027	929	2 956	2 186	925	3 111
Likvida medel	1 171	-	1 171	1 374	-	1 374
Summa tillgångar	44 899	376 851	421 749	44 001	340 594	384 595

Not 48 Förväntade återvinnings- och regleringstider för tillgångar och skulder, forts.

Belopp som förväntas återvinnas	2016-12-31			2015-12-31		
	Inom 12 månader	Efter 12 månader	Totalt	Inom 12 månader	Efter 12 månader	Totalt
Skulder						
Efterställda skulder	–	2 595	2 595	–	2 300	2 300
Försäkringstekniska avsättningar	4 244	14 513	18 757	4 366	14 010	18 376
Avsättningar för vilka livförsäkringstagaren bär risken	7 289	104 935	112 225	4 544	96 457	101 002
Uppskjuten skatteskuld	–	1 339	1 339	0	1 139	1 139
Övriga avsättningar	8	129	137	208	49	257
Emitterade värdepapper	18 273	139 168	157 440	18 707	122 563	141 269
Inlåning från allmänheten	89 313	633	89 946	81 869	833	82 702
Skulder till kreditinstitut	3 873	–	3 873	2 954	–	2 954
Derivat	240	1 440	1 680	294	2 160	2 455
Värdeförändring säkringsportföljer	79	3 113	3 191	309	2 590	2 899
Övriga skulder	3 136	168	3 304	3 891	64	3 955
Förutbetalda intäkter och upplupna kostnader	4 413	321	4 734	4 749	–	4 749
Summa skulder	130 866	268 354	399 221	121 892	242 165	364 057

Not 49 Klassificering av finansiella tillgångar och skulder

	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen						
	Finansiella tillgångar värderade enligt Fair-value option	Innehav för handels- ändamål	Derivat som används i säkrings- redovisning	Finansiella- tillgångar som kan säljas	Lånefordringar och kund- fordringar	Summa redovisat värde	Verkligt värde
2016-12-31							
Tillgångar							
Aktier i Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB	–	–	–	8	–	8	8
Utlåning till allmänheten	–	–	–	–	226 705	226 705	227 784
Fondförsäkringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär risken	111 799	–	–	–	–	111 799	111 799
Aktier och andelar	1 999	–	–	25	–	2 024	2 024
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	8 117	–	–	33 254	–	41 371	41 371
Belåningsbara statsskuldförbindelser	–	–	–	7 794	–	7 794	7 794
Derivat	–	81	5 516	–	–	5 597	5 597
Övriga fordringar	20	–	–	–	595	615	–
Likvida medel	–	–	–	–	1 171	1 171	–
Summa	121 935	81	5 516	41 082	228 471	397 085	

	Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen					
	Finansiella tillgångar värderade enligt Fair-value option	Innehav för handels- ändamål	Derivat som används i säkrings- redovisning	Andra finansiella skulder	Summa redovisat värde	Verkligt värde
2016-12-31						
Skulder						
Efterställda skulder	–	–	–	2 595	2 595	2 675
Emitterade värdepapper	–	–	–	157 440	157 440	162 655
Inlåning från allmänheten	–	–	–	89 946	89 946	91 644
Skulder till kreditinstitut	–	–	–	3 873	3 873	–
Derivat	–	27	1 653	–	1 680	1 680
Övriga skulder	0	–	–	817	817	–
Summa	0	27	1 653	254 672	256 351	

Vinster och förluster redovisas i resultaträkningen i Kapitalavkastning, netto.
Det verkliga värdet på aktier i Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB utgörs av anskaffningsvärde justerat för nedskrivningar.

Det bokförda värdet på övriga fordringar, likvida medel, skulder till kreditinstitut och övriga skulder bedöms utgöra en rimlig approximation av dess verkliga värde då dessa tillgångar och skulder har korta löptider.

Not 49 Klassificering av finansiella tillgångar och skulder, forts.

	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen							
	Finansiella tillgångar värderade enligt Fair-value option	Innehav för handels- ändamål	Derivat som används i sårkrings- redovisning	Finansiella- tillgångar som kan säljas	Lånefordringar och kund- fordringar	Summa redovisat värde	Verkligt värde	
2015-12-31								
Tillgångar								
Aktier i Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB	-	-	-	8	-	8	8	
Utlåning till allmänheten	-	-	-	-	201 959	201 959	202 780	
Fondförsäkringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär risken	100 497	-	-	-	-	100 497	100 497	
Aktier och andelar	1 816	-	-	15	-	1 832	1 832	
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	7 080	-	-	32 981	-	40 061	40 061	
Belåningsbara statsskuldförbindelser	-	-	-	8 824	-	8 824	8 824	
Derivat	-	66	4 414	-	-	4 479	4 479	
Övriga fordringar	-	-	-	-	668	668	-	
Likvida medel	-	-	-	-	1 374	1 374	-	
Summa	109 393	66	4 414	41 829	204 001	359 703		

	Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen					
	Finansiella tillgångar värderade enligt Fair-value option	Innehav för handels- ändamål	Derivat som används i sårkrings- redovisning	Andra finansiella skulder	Summa redovisat värde	Verkligt värde
2015-12-31						
Skulder						
Efterställda skulder	-	-	-	2 300	2 300	2 362
Emitterade värdepapper	-	-	-	141 269	141 269	145 550
Inlåning från allmänheten	-	-	-	82 702	82 702	82 884
Skulder till kreditinstitut	-	-	-	2 954	2 954	-
Derivat	-	33	2 422	-	2 455	2 455
Övriga skulder	-	-	-	1 300	1 300	-
Summa	-	33	2 422	230 525	232 980	

I tabellen framgår finansiella tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde i rapport över finansiell ställning utifrån använda värderingsmetoder där:

Nivå 1 – Finansiella instrument vars verkliga värde fastställs baserat på noterade kurser på en aktiv marknad. Ett finansiellt instrument betraktas som noterat på en aktiv marknad när transaktioner äger rum med tillräcklig frekvens och volym för att ge fortlöpande prisinformation. Till priset görs inget tillägg för transaktionskostnader (till exempel courtage) eller framtida transaktionskostnader vid en avyttring. Om marknaden för tillgången eller skulden är den mest fördelaktiga marknaden samt om ett företag vid värderingstidpunkten kan genomföra en transaktion med tillgången eller skulden till detta pris på denna marknad klassificeras innehavet som nivå 1 i värderingshierarkin för verkligt värde.

Nivå 2 – Finansiella instrument som värderas med värderingsmodeller som i allt väsentligt bygger på marknadsdata kategoriseras som nivå 2. I denna nivå ingår främst ränte- och valutaderivat.

Nivå 3 – Finansiella instrument vars värdering i väsentlig utsträckning påverkas av indata som inte går att verifiera med externa marknadsuppgifter kategoriseras som nivå 3. I denna nivå ingår främst innehav i fastigheter och onoterade aktier och andelar.

2016-12-31	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Summa redovisat värde	2015-12-31	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Summa redovisat värde
Tillgångar					Tillgångar				
Rörelsefastigheter	-	-	2 721	2 721	Rörelsefastigheter	-	-	2 545	2 545
Fondförsäkringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär risken	111 799	-	-	111 799	Fondförsäkringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär risken	100 497	-	-	100 497
Aktier och andelar	1 218	20	786	2 024	Aktier och andelar	1 167	14	650	1 832
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	41 222	-	149	41 371	Obligationer och andra räntebärande värdepapper	39 961	-	100	40 061
Belåningsbara statsskuldförbindelser	7 794	-	-	7 794	Belåningsbara statsskuldförbindelser	8 824	-	-	8 824
Derivat	2	5 595	-	5 597	Derivat	0	4 479	-	4 479
Övriga fordringar	-	-	20	20					
Skulder					Skulder				
Derivat	0	1 680	-	1 680	Derivat	0	2 455	-	2 455

Förändring nivå 3	Rörelsefastigheter	Aktier och andelar	Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Övriga fordringar	Totalt
Ingående balans 2016-01-01	2 545	650	100	-	3 295
Förvärv	38	6	35	20	98
Avyttringar	-	-	-	-	-
Redovisat i årets resultat	-72	129	15	-	72
Redovisat i övrigt totalresultat	210	-	-	-	210
Utgående balans 2016-12-31	2 721	786	149	20	3 675
Ingående balans 2015-01-01	2 265	532	31	-	2 828
Förvärv	22	0	69	-	92
Avyttringar	-	-3	-	-	-3
Redovisat i årets resultat	-73	120	-	-	47
Redovisat i övrigt totalresultat	330	-	-	-	330
Utgående balans 2015-12-31	2 545	650	100	-	3 295

Det har inte gjorts några väsentliga överföringar mellan nivå 1 och nivå 2 under 2016 och inte heller under 2015. Under 2016 och 2015 har det inte förekommit några överföringar från nivå 3.

För rörelsefastigheter inom nivå 3 finns det normalt inte aktiva marknader. Verkligt värde estimeras därför med hjälp av modeller baserade på diskonterade kassaflöden. Metoden som används vid beräkning av verkligt värde är en kombinerad tillämpning av ortsprismetod utifrån redovisade jämförelseköp och avkastningsmetod. Avkastningsmetoden är baserad på nuvärdesberäkning av framtida faktiska kassaflöden i form av driftnetton som successivt marknadsanpassats under 10 år, samt nuvärdet av bedömt restvärde år 10. Restvärdet har bedömts genom en evighetskapitalisering av ett uppskattat marknadsmässigt driftnetto.

Aktier och andelar i nivå 3 värderas till eget kapital per aktie utifrån senaste bolagsrapporter. Avlistade bolag på obestånd värderas till noll, om annan notering inte kan hittas. Länsförsäkringar Bank AB innehar aktier och andelar samt övriga finansiella placeringstillgångar värderade till anskaffningsvärde eftersom innehaven inte tillförlitligt kan värderas till verkligt värde och skrivs ner om det finns objektiva belägg för en nedskrivning. Bedömningen baseras på senaste årsredovisning och prognostiserat resultat.

För aktier och andelar i nivå 2 som avser onoterade B-aktier med konverteringsrätt till börsnoterade A-aktier utan restriktion bestäms verkligt värde utifrån A-aktiens kurs på balansdagen.

Derivat i nivå 2 avser i sin väsentlighet swappar för vilka verkligt värde beräknas med diskontering av förväntade framtida kassaflöden.

Obligationer och andra räntebärande värdepapper i nivå 3 vilka inte är noterade på en aktiv marknad utgörs av räntebärande onoterade lån. Värderingen utförs av externa förvaltare utifrån vedertagna värderingsmodeller. Detta innebär att de underliggande innehaven som utställaren av lånet innehar värderas utifrån relevanta observerbara marknadspriser då sådana finns tillgängliga. För innehav där marknadspriser inte finns att tillgå utförs värdering till ett verkligt värde som motsvaras av anskaffningsvärdet justerat för nedskrivningar.

Verkligt värde (nivå 2) på inlåning från allmänheten samt utlåning till allmänheten har beräknats med en diskontering av förväntade kassaflöden där diskonteringsräntan har satts till den aktuella in- respektive utlåningsränta som tillämpas (inklusive rabatter).

Verkligt värde (nivå 2) för emitterade värdepapper samt efterställda skulder bestäms utifrån noterade priser. För del av de emitterade värdepapperna som bedöms illikvida sker en justering utifrån bedömda aktuella emissionspriser. Certifikat saknar externa marknadspriser och det verkliga värdet beräknas genom respektive valutas räntekurva.

Not 51 Upplysning om kvittning

Tabellen visar finansiella instrument som omfattas av ett rättsligt bindande ramavtal om nettning eller liknande avtal, tillsammans med relaterade säkerheter. Koncernen har ISDA- och CSA-avtal med samtliga derivatmotparter samt motsvarande avtal om nettning för repor vilket innebär att samtliga exponeringar täcks av dessa typer av avtal. Avtalen ger parterna rätt att kvitta skulder och fordringar i händelse av betalningsinställelse eller insolvens. Nettobeloppet utgörs av de belopp som i händelse av betalningsinställelse eller insolvens skulle erhållas om beloppet är en tillgång, eller betalas, om beloppet är en skuld.

Mkr 2016-12-31	Bruttobelopp	Kvittade i rapport över finansiell ställning	Nettobelopp i rapport över finansiell ställning	Relaterade belopp som inte kvittas i rapport över finansiell ställning		Nettobelopp
				Ramavtal om nettning	Säkerheter Erhållna (-) / Ställda (+)	
Tillgångar						
Derivat	5 597	-	5 597	-1 310	-2 557	1 731
Skulder						
Derivat	-1 680	-	-1 680	1 310	45	-325
Återköpsavtal	-16	-	-16	16	-	-
Totalt	3 902	-	3 902	16	-2 512	1 406

Mkr 2015-12-31	Bruttobelopp	Kvittade i rapport över finansiell ställning	Nettobelopp i rapport över finansiell ställning	Relaterade belopp som inte kvittas i rapport över finansiell ställning		Nettobelopp
				Ramavtal om nettning	Säkerheter Erhållna (-) / Ställda (+)	
Tillgångar						
Derivat	4 479	-	4 479	-1 794	-1 895	790
Omvända återköpsavtal	105	-	105	-	-105	-
Skulder						
Derivat	-2 455	-	-2 455	1 794	63	-598
Återköpsavtal	-105	-	-105	-	105	-
Totalt	2 024	-	2 024	-	-1 832	192

Not 52 Upplysningar om närstående

De 23 länsförsäkringsbolagen har valt att organisera den gemensamma verksamheten i Länsförsäkringar AB-koncernen. Koncernen har fått i uppdrag av länsförsäkringsbolagen att bedriva verksamhet inom områden där storskalighet är en avgörande konkurrensfördel och att tillhandahålla sådan service till länsförsäkringsbolagen, som av effektivitetsskäl ska produceras och tillhandahållas gemensamt inom länsförsäkringsgruppen.

Som närstående juridiska personer till Länsförsäkringar AB-koncernen räknas Länsförsäkringar Liv-koncernens bolag, samtliga intressebolag, Länsförsäkringar Mäklarservice AB, Länsförsäkringar Fastighetsförmedling AB, Humlegården Fastigheter AB, de 23 länsförsäkringsbolagen med dotterbolag samt 16 socken- och häradsbolag. Närstående nyckelpersoner är styrelseledamöter och ledande befattningshavare och nära familjemedlemmar till dessa personer.

Principer för transaktioner

Transaktioner mellan närstående förekommer av såväl engångskaraktär som av löpande karaktär.

Till transaktioner av engångskaraktär hör köp och försäljning av tillgångar och liknande transaktioner. De är av begränsad omfattning. Transaktioner av engångskaraktär ska grundas på skriftliga avtal med en omfattning som följer marknadsmässig standard och med marknadsmässiga villkor.

Till transaktioner av löpande karaktär hör varor och tjänster som tillhandahålls för bolagen inom Länsförsäkringar AB-koncernen samt gentemot länsförsäkringsgruppen avseende utförandet av utvecklingsprojekt och service. Transaktioner av denna karaktär ska följa fastställda rutiner enligt nedan.

Prissättning

Prissättningen för affärsverksamheten är gjord på marknadsmässiga villkor. Prissättningen för serviceverksamheten inom länsförsäkringsgruppen baseras på direkta och indirekta kostnader. Totalt sett syftar prissättningen till att fördela kostnader inom länsförsäkringsgruppen utifrån förbrukning. Gemensamma utvecklingsprojekt och gemensam service är kollektivt finansierade och faktureras utifrån beslutad fördelningsnyckel.

Beredning och beslut

Koncernledningen inom Länsförsäkringar AB bereder tillsammans med ett serviceråd med representanter från länsförsäkringsbolagen servicenivå och prislista för försäljning av varor och tjänster till närstående bolag. Med utgångspunkt från denna beredning tar

styrelsen för Länsförsäkringar AB beslut om servicenivå och prislista gentemot närstående bolag.

Närståendetransaktioner i koncernen 2016**Länsförsäkringsbolag, socken- och häradsbolag**

Länsförsäkringar AB ägs till 100 procent av de 23 länsförsäkringsbolagen och 16 socken- och häradsbolag. En stor del av koncernens kundkontakt sker genom de lokala länsförsäkringsbolagen, socken- och häradsbolagen. I provisionsöverenskommelser mellan dessa parter regleras ersättning för förmedling av Länsförsäkringar AB-koncernens försäkringsprodukter. Provisioner utgår även till länsförsäkringsbolagen för deras arbete med Länsförsäkringar Banks, Länsförsäkringar Hypotek och Länsförsäkringar Fondförvaltnings kundrelaterade frågor. Uppdraget och ersättning regleras i samarbetsavtal mellan parterna. Denna lösning skapar en unik lokal närvaro och marknadskännedom.

Länsförsäkringar AB-koncernen hanterar och avräknar länsförsäkringsgruppens interna och externa återförsäkring. Koncernen utför även utvecklingsprojekt och service åt länsförsäkringsbolagen inom en rad områden, exempelvis personskadereglering, jurist- och aktuarietjänster, produkt- och konceptutveckling samt utveckling av IT-stöd och andra IT-tjänster.

Länsförsäkringar Mäklarservice AB

Länsförsäkringar Mäklarservice AB ägs gemensamt av länsförsäkringsbolagen och Länsförsäkringar Sak. Bolaget arbetar på uppdrag av länsförsäkringsbolagen och Länsförsäkringar Sak Försäkring inom sakförsäkring och på uppdrag av länsförsäkringsbolagen inom livförsäkring.

Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB

Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB ägs till 100 procent av Länsförsäkringar AB. Verksamheten bedrivs enligt ömsesidiga principer och konsolideras därför inte i Länsförsäkringar AB-koncernen.

Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB köper utveckling och service av Länsförsäkringar AB. Serviceverksamhetens huvuduppgift är att ge service huvudsakligen inom områdena affärsanalys, ekonomi, kontorsservice, HR och kommunikation.

Not 52 Upplysningar om närstående, forts.

Närståendetransaktioner 2016

	Intäkter	Kostnader	Fordringar	Skulder	Åtaganden
Intresseföretag					
Länsförsäkringar Liv-koncernen	390	91	152	933	601
Ägare					
Länsförsäkringsbolag	3 552	3 354	8 687	12 740	59
Övriga närstående					
Länsförsäkringar Mäklarservice AB	19	15	10	25	5
Länsförsäkringar Fastighetsförmedling AB	1	0	0	0	-
Övriga	5	-	8	8	-
Summa övriga närstående	25	15	19	34	5

Ränteintäkter och räntekostnader 2016

	Ränteintäkt	Räntekostnad
Länsförsäkringsbolag	0	-2
Länsförsäkringar Liv-koncernen	-	-17

Närståendetransaktioner 2015

	Intäkter	Kostnader	Fordringar	Skulder	Åtaganden
Intresseföretag	0	-	-	-	-
Länsförsäkringar Liv-koncernen	421	-124	146	962	901
Ägare					
Länsförsäkringsbolag	1 775	-2 209	8 880	13 472	59
Övriga närstående					
Länsförsäkringar Mäklarservice AB	20	-15	5	40	5
Länsförsäkringar Fastighetsförmedling AB	1	-0	1	0	-
Övriga	-	-6	9	8	1
Summa övriga närstående	21	-21	15	48	6

Ränteintäkter och räntekostnader 2015

	Ränteintäkt	Räntekostnad
Länsförsäkringsbolag	0	-2
Länsförsäkringar Liv-koncernen	-	-23

Fordringar och skulder mot länsförsäkringsbolag inkluderar försäkringstekniska avsättningar.

Avtal

Väsentliga avtal för Länsförsäkringar AB-koncernen utgörs i huvudsak av avtal med Länsförsäkringar Liv-koncernen om IT samt utveckling och service, med de 23 länsförsäkringsbolagen om provisionsavtal, avtal om skadereglering samt avtal om utveckling och förvaltning.

Andra väsentliga avtal för Länsförsäkringar AB-koncernen utgörs av avtal med Länsförsäkringar Mäklarservice AB om försäljning samt med Humlegården Fastigheter AB om förvaltning av Utile Dulci 2 HB.

Transaktioner mellan Länsförsäkringar AB-koncernen och dess styrelse och ledning

Ersättningar till närstående nyckelpersoner som styrelseledamöter och ledande befattningshavare framgår av not 13 Anställda, personalkostnader och ledande befattningshavares ersättningar. I övrigt förekommer inga transaktioner mellan dessa personer eller deras närstående utöver normala kundtransaktioner.

För Livkoncernens transaktioner med närstående hänvisas till Länsförsäkringar Liv Försäkringsaktiebologs årsredovisning för 2016.

Not 53 Koncernbolag

Innehav i direkt och indirekt ägda dotterbolag	Dotterbolagets säte, land	Ägarandel i %	
		2016-12-31	2015-12-31
Agria Pet Insurance Ltd	Storbritannien	100	100
Försäkringsaktiebolog Agria (publ)	Sverige	100	100
LF Sak Fastighets AB	Sverige	100	100
Länsförsäkringar Bank AB (publ)	Sverige	100	100
Länsförsäkringar Fondförvaltning AB	Sverige	100	100
Länsförsäkringar Fondliv Försäkringsaktiebolog (publ)	Sverige	100	100
Länsförsäkringar Grupplivförsäkringsaktiebolog	Sverige	100	100
Länsförsäkringar Hypotek AB (publ)	Sverige	100	100
Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolog (publ)	Sverige	100	100
Utile Dulci 2 HB	Sverige	100	100
Wasa Kredit AB	Sverige	100	100

Med ägarandel avses andel av kapitalet, vilket även överensstämmer med andelen av rösterna för totalt antal aktier.

Not 54 Tilläggsupplysningar till rapport över kassaflöden

	2016	2015
Betalda räntor och erhållen utdelning		
Erhållen utdelning	4	5
Erhållen ränta	107	80
Erlagd ränta	-118	-66
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet		
Av- och nedskrivningar av tillgångar	330	489
Orealiserade vinster/förluster på placeringstillgångar	-8 250	-5 269
Försäkringstekniska avsättningar efter avgiven återförsäkring	12 036	9 149
Avsättning till pensioner	-11	-12
Övriga avsättningar	-109	89
Andra ej likviditetspåverkande resultatposter	264	170
Summa	4 260	4 617

Not 55 Händelser efter balansdagen

Den 9 januari 2017 tillträdde Johan Agerman som ny vd för Länsförsäkringar AB. Han efterträdde Sten Dunér som gick i pension.

Not 56 Uppgifter om moderbolaget

Länsförsäkringar AB (publ) är ett svensktregistrerat aktiebolag med säte i Stockholm. Organisationsnummer 556549-7020. Adressen till kontoret är Tegelluddsvägen 11-13 Stockholm. Postadressen är 106 50 Stockholm. Koncernredovisningen för år 2016 består av moderbolaget och dess dotterbolag. I Länsförsäkringar AB-koncernen ingår även ägd andel av intresseföretag. Länsförsäkringar AB (publ) ägs till 100 procent av 23 länsförsäkringsbolag och 16 socken- och häradsbolag.

Finansiella rapporter moderbolaget

Resultaträkning för moderbolaget	96
Rapport över totalresultat för moderbolaget	96
Balansräkning för moderbolaget	97
Rapport över förändringar i eget kapital för moderbolaget	99
Kassaflödesanalys för moderbolaget	100
Not 1 Redovisningsprinciper	101
Not 2 Risker och riskhantering	101
Not 3 Nettoomsättning	101
Not 4 Externa kostnader	101
Not 5 Operationell leasing	102
Not 6 Anställda, personalkostnader och ledande befattningshavares ersättningar	102
Not 7 Arvoden och kostnadsersättningar till revisorer	104
Not 8 Resultat från andelar i koncernbolag	104
Not 9 Ränteintäkter och liknande resultatposter	104
Not 10 Räntekostnader och liknande resultatposter	104
Not 11 Skatt	105
Not 12 Immateriella anläggningstillgångar	105
Not 13 Materiella anläggningstillgångar	105
Not 14 Aktier och andelar i koncernbolag	105
Not 15 Andra långfristiga värdepappersinnehav	106
Not 16 Uppskjutna skattefordringar och skatteskulder	106
Not 17 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	107
Not 18 Kortfristiga placeringar	107
Not 19 Eget kapital	107
Not 20 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	107
Not 21 Övriga avsättningar	108
Not 22 Emitterade värdepapper	108
Not 23 Derivat	108
Not 24 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	108
Not 25 Ställda säkerheter och eventalförpliktelser	108
Not 26 Förväntade återvinnings- och regleringstider på tillgångar, avsättningar och skulder	109
Not 27 Klassificering av finansiella tillgångar och skulder	110
Not 28 Värderingsmetoder för verkligt värde	111
Not 29 Upplysning om kvittning	112
Not 30 Upplysningar om närstående	112
Not 31 Tilläggsupplysningar till kassaflödesanalys	113
Not 32 Ekonomiska arrangemang som inte redovisas i balansräkningen	113
Not 33 Händelser efter balansdagen	113
Not 34 Förslag till vinstdisposition	113

Resultaträkning för moderbolaget

Mkr	Not	2016	2015
Nettoomsättning	3	2 894	2 653
Rörelsens kostnader			
Externa kostnader	4, 5, 7	-2 100	-2 015
Personalkostnader	6	-909	-822
Avskrivningar och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	12, 13	-33	-37
Rörelseresultat		-149	-221
Resultat från finansiella poster			
Resultat från andelar i koncernbolag	8	679	742
Räntetäkter och liknande resultatposter	9	4	26
Räntekostnader och liknande resultatposter	10	-81	-109
Resultat efter finansiella poster		453	438
Skatt	11	-7	-7
Årets resultat		447	431

Rapport över totalresultat för moderbolaget

Mkr	2016	2015
Årets resultat	447	431
Övrigt totalresultat		
Poster som har omförts eller kan omföras till årets resultat		
Kassaflödessäkringar	17	6
Förändring i verkligt värde på finansiella tillgångar som kan säljas	8	-1
Skatt hänförlig till poster som har omförts eller kan omföras till årets resultat	-6	-1
Summa övrigt totalresultat för året, netto efter skatt	19	4
Årets totalresultat	466	435

Balansräkning för moderbolaget

Mkr	Not	2016-12-31	2015-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar	12	459	227
Materiella anläggningstillgångar	13	78	90
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>			
Aktier och andelar i koncernbolag	14	17 858	16 892
Derivat	23	0	-
Uppskjuten skattefordran	16	10	20
Andra långfristiga värdepappersinnehav	15	851	1 007
Summa finansiella anläggningstillgångar		18 718	17 919
Summa anläggningstillgångar		19 256	18 236
Omsättningstillgångar			
<i>Kortfristiga fordringar</i>			
Fordringar hos koncernbolag	30	554	1 026
Fordringar hos övriga närstående	30	181	166
Övriga fordringar		25	41
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	17	111	116
Summa kortfristiga fordringar		871	1 349
Kortfristiga placeringar	18	4	4
Kassa och bank		251	243
Summa omsättningstillgångar		1 126	1 596
Summa tillgångar	27	20 382	19 832

Balansräkning för moderbolaget, forts.

Mkr	Not	2016-12-31	2015-12-31
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER			
Eget kapital	19		
<i>Bundet eget kapital</i>			
Aktiekapital		1 042	1 042
Reservfond		5 043	4 801
Summa bundet eget kapital		6 085	5 843
<i>Fritt eget kapital</i>			
Överkursfond		5 471	5 471
Fond för verkligt värde		-8	-28
Balanserat resultat		4 983	4 793
Årets resultat		447	431
Summa fritt eget kapital		10 893	10 668
Summa eget kapital		16 978	16 511
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	20	28	41
Övriga avsättningar	21	51	157
Summa avsättningar		79	198
Långfristiga skulder			
Emitterade värdepapper	22	-	1 698
Derivat	23	-	34
Skulder till övriga närstående bolag	30	440	237
Summa långfristiga skulder		440	1 969
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		127	236
Skulder till koncernbolag	30	287	236
Skulder till övriga närstående bolag	30	283	368
Emitterade värdepapper	22	1 699	-
Derivat	23	17	-
Övriga skulder		26	24
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	24	446	290
Summa kortfristiga skulder		2 885	1 154
Summa eget kapital, avsättningar och skulder	27	20 382	19 832

Information om ställda säkerheter och eventalförpliktelser, se not 25.

Rapport över förändringar i eget kapital för moderbolaget

Mkr	Bundet eget kapital			Fond för verkligt värde		Fritt eget kapital			Totalt eget kapital
	Aktie-kapital	Fond för utvecklingsutgifter	Reserv-fond	Verkligt värdereserv	Säkrings-reserv	Överkurs-fond	Balanserat resultat	Årets resultat	
Ingående eget kapital 2015-01-01	1 007	-	4 801	0	-32	4 907	4 001	792	15 476
Årets totalresultat									
Årets resultat	-	-	-	-	-	-	-	431	431
Övrigt totalresultat	-	-	-	-1	5	-	-	-	4
Årets totalresultat	-	-	-	-1	5	-	-	431	435
Vinstdisposition	-	-	-	-	-	-	792	-792	-
Nyemission	36	-	-	-	-	564	-	-	600
Utgående eget kapital 2015-12-31	1 042	-	4 801	-1	-27	5 471	4 793	431	16 511
Ingående eget kapital 2016-01-01	1 042	-	4 801	-1	-27	5 471	4 793	431	16 511
Årets totalresultat									
Årets resultat	-	-	-	-	-	-	-	447	447
Övrigt totalresultat	-	-	-	6	14	-	-	-	20
Årets totalresultat	-	-	-	6	14	-	-	-	467
Vinstdisposition	-	-	-	-	-	-	431	-431	-
Aktiverade egenupparbetade utvecklingsutgifter	-	241	-	-	-	-	-241	-	-
Utgående eget kapital 2016-12-31	1 042	241	4 801	5	-13	5 471	4 983	447	16 978

Kassaflödesanalys för moderbolaget

Mkr	Not	2016	2015
Den löpande verksamheten			
Resultat efter finansiella poster		453	438
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet	31	-277	-194
Betald inkomstskatt		-1	-
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapital		175	244
Kassaflöde från förändringar i rörelsekapital			
Ökning (-)/Minskning (+) av rörelsefordringar		832	291
Ökning (+)/Minskning (-) av rörelseskulder		218	48
Kassaflöde från den löpande verksamheten		1 225	583
Investeringsverksamheten			
Lämnade aktieägartillskott		-	-500
Förvärv av andelar i koncernföretag		-965	-50
Förvärv av immateriella anläggningstillgångar		-246	-128
Förvärv av materiella anläggningstillgångar		-8	-24
Avyttring av materiella anläggningstillgångar		3	22
Kassaflöde från investeringsverksamheten		- 1 217	-680
Finansieringsverksamheten			
Nyemission		-	600
Amortering lån		-	-499
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		-	101
Årets kassaflöde		8	4
Likvida medel vid årets början		243	239
Likvida medel 31 december		251	243

Noter till moderbolagets finansiella rapporter

Belopp i Mkr om inget annat anges.

Not 1	Redovisningsprinciper
-------	-----------------------

Moderbolagets årsredovisning har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen (1995:1554) och RFR 2 Redovisning för juridiska personer samt uttalanden utgivna av Rådet för finansiell rapportering gällande noterade företag.

Reglerna i RFR 2 innebär att moderbolaget i årsredovisningen för den juridiska personen ska tillämpa samtliga av EU godkända IFRS och uttalanden, så långt detta är möjligt inom ramen för årsredovisningslagen, tryggandelagen och med hänsyn till sambandet mellan redovisning och beskattning. Rekommendationen anger vilka undantag och tillägg från IFRS som ska göras.

Ändrade redovisningsprinciper

Från och med 1 januari 2016 tillämpas nya regler i årsredovisningslagen som innebär att belopp motsvarande aktiverade utgifter för utvecklingsarbete överförs från fritt eget kapital till Fond för utvecklingsutgifter.

Utöver detta är det inga ändrade redovisningsprinciper som tillämpas i moderbolaget utöver de som anges i not 1 för koncernen.

Skillnader mellan koncernens och moderbolagets redovisningsprinciper

De avvikelser som förekommer mellan moderbolagets och koncernens principer förädlats av begränsade möjligheter att tillämpa IFRS i moderbolaget, till följd av årsredovisningslagen och tryggandelagen samt i vissa fall av skatteskäl.

Moderbolaget tillämpar samma redovisningsprinciper som koncernen utom i följande fall:

Klassificering och uppställningsformer

För moderbolaget används benämningarna balansräkning respektive kassaflödesanalys för de rapporter som i koncernen har titlarna rapport över finansiell ställning respektive rapport över kassaflöden. Resultaträkning och balansräkning är för moderbolaget uppställda enligt årsredovisningslagens scheman, medan rapporten över totalresultat, rapporten över förändringar i eget kapital och kassaflödesanalysen baseras på IAS 1 Utformning av finansiella rapporter respektive IAS 7 Rapport över kassaflöden. De skillnader mot koncernens rapporter som gör sig gällande i moderbolagets resultat- och balansräkningar utgörs främst av redovisning av finansiella intäkter och kostnader, anläggningstillgångar, eget kapital samt förekomsten av avsättningar som egen rubrik i balansräkningen.

Dotterbolag

Aktier och andelar i dotterbolag redovisas till anskaffningsvärde.

Intäkter

Försäljning av varor och utförande av tjänsteuppdrag

I moderbolagets resultat redovisas tjänsteuppdrag enligt ÅRL 2 kap 4 § när tjänsten är färdigställd. Intill dess redovisas pågående arbeten för annans räkning avseende tjänsteuppdrag till det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet på balansdagen.

Rörelsesegmentrapportering

Moderbolaget redovisar inte segment enligt samma fördelning och i samma omfattning som koncernen utan upplyser om nettoomsättningens fördelning.

Aktieägartillskott

Aktieägartillskott redovisas direkt mot eget kapital hos mottagaren och aktiveras i aktier och andelar i koncernbolag hos givaren.

Koncernbidrag

Koncernbidrag redovisas enligt huvudregeln i RFR 2. Koncernbidrag som bolaget erhåller från ett dotterbolag redovisas enligt samma principer som finansiella intäkter. Koncernbidrag som lämnas till ett dotterbolag redovisas som en investering i aktier och andelar i koncernbolag.

Leasade tillgångar

I moderbolaget redovisas samtliga leasingavtal enligt reglerna för operationell leasing.

Låneutgifter

I moderbolaget belastar låneutgifter resultatet för den period till vilken de hänförs sig till.

Ersättningar till anställda

Förmånsbestämda planer

I moderbolaget tillämpas andra grunder för beräkning av förmånsbestämda planer än de som anges i IAS 19 Ersättning till anställda. Moderbolaget följer tryggandelagens bestämmelser och Finansinspektionens föreskrifter eftersom detta är en förutsättning för skattemässig avdragsrätt. De väsentligaste skillnaderna jämfört med reglerna i IAS 19 är hur diskonteringsräntan fastställs, att beräkning av den förmånsbestämda förpliktelsen sker utifrån nuvarande lönenivå utan antagande om framtida löneökningar, och att alla aktuariella vinster och förluster redovisas i resultaträkningen när de uppstår.

Not 2	Risker och riskhantering
-------	--------------------------

I moderbolaget finns, förutom aktier i och fordringar på koncernföretag, även andra långfristiga värdepappersinnehav och kortfristiga placeringar. Dessa innehav är dock av begränsad storlek relativt placeringstillgångar i koncernens försäkringsbolag. Vid utgången av 2016 uppgick moderbolagets innehav av placeringsaktier till 4 (4) Mkr, bostadsrättsandelar till 10 (9) Mkr, aktier i Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB (publ) till 8 (8) Mkr och räntebärande obligationer till 833 (990) Mkr. Därutöver fanns banktillgodohavande på 251 (243) Mkr. Kassaflödesräkningar för säkring av rörlig ränta till fast avseende moderbolagets emitterade värdepapper uppgick, avseende den ackumulerade realiserade värdeförändringen, till -22 (-39) Mkr. Förutom nämnda tillgångar och skulder härrör moderbolagets risker ur dotterbolagens verksamheter. Se även förvaltningsberättelse och koncernens not 2 Risk- och kapitalhantering.

Not 3	Nettoomsättning
-------	-----------------

Omsättningen i moderbolaget består av serviceintäkter 2 811 (2 551) Mkr och hyresintäkter 83 (102) Mkr för lokaler och inventarier. Bolagets omsättning redovisas i rörelsesegmentet Moderbolag i koncernen. Av omsättningen kommer 45(43) procent från bolag inom Länsförsäkringar AB-koncernen, 8 (9) procent från Länsförsäkringar Liv-koncernen, 46 (47) procent från länsförsäkringsbolag och 1 (1) procent från externa kunder.

Not 4	Externa kostnader
-------	-------------------

	2016	2015
Lokalkostnader, not 5	-148	-168
Övriga lokalkostnader	27	-135
Marknadsföring	-71	-51
Konsulter	-558	-630
Arvode till revisorer, not 7	-4	-5
IT-kostnader	-1 060	-732
Trycksaker, telefoni och porto	-104	-104
Övriga kostnader	-182	-191
Summa	-2 100	-2 015

Lokalkostnaderna avser hyror för de lokaler som koncernen använder i sin verksamhet. Länsförsäkringar AB hyr i sin tur ut lokaler till bolag inom koncernen samt till externa kunder.

Not 5	Operationell leasing
--------------	-----------------------------

Leasingsavtal där bolaget är leasetagare

Ikke uppsägningsbara leasingbetalningar för lokalhyror uppgår till:

	2016	2015
Inom ett år	-147	-150
Senare än ett år men inom fem år	-587	-568
Senare än fem år	-	-142
Summa	-734	-860

I resultatet 2016 redovisas en hyreskostnad på -148 (-168) Mkr.

Hyresavtalen löper under tio år till och med 31 december 2021. Inför varje förnyelse av hyresavtal fastställs en grundhyra som därefter indexregleras enligt konsumentpris-index.

Leasingsavtal där bolaget är leasegivare

Framtida icke uppsägningsbara leasingbetalningar för lokalhyror:

	2016	2015
Inom ett år	85	83
Senare än ett år men inom fem år	341	307
Senare än fem år	0	77
Summa	426	467

Under 2016 redovisades en hyresintäkt på 83 (102) Mkr.

Företaget hyr ut lokaler till både interna och externa hyresgäster. Interna hyresavtal löper under tio år, till och med december 2021.

Externa hyresgäster tecknar avtal direkt med Utile Dulci 2 HB från och med januari 2016. Hyresbeloppet räknas av mot det ursprungliga hyresavtalet mellan Länsförsäkringar AB och Utile Dulci 2 HB, undantaget Länsförsäkringar Stockholm.

Not 6	Anställda, personalkostnader och ledande befattningshavares ersättningar
--------------	---

	2016	2015
Medelantal anställda, Sverige		
Män	318	311
Kvinnor	385	366
Totalt antal anställda	703	677
Löner och andra ersättningar samt sociala kostnader		
<i>Övriga medarbetare</i>		
Löner och ersättningar	495	447
varav rörlig ersättning	-	-
Sociala kostnader	328	298
varav pensionskostnader	137	127
Summa	823	745
<i>Styrelse och ledande befattningshavare, 18 (18)</i>		
Löner och ersättningar	26	26
varav fast lön till vd och vice vd	10	9
varav rörlig lön till vd och vice vd	-	-
varav fast lön till andra ledande befattningshavare	13	12
varav rörlig lön till andra ledande befattningshavare	0	-
Sociala kostnader	19	18
varav pensionskostnader	8	8
Summa	45	44
Totalt löner och andra ersättningar samt sociala kostnader		
Löner och ersättningar	521	473
varav rörlig ersättning	-	-
Sociala kostnader	347	316
varav pensionskostnader	145	135
Summa	868	789

Rörlig ersättning

Rörlig ersättning är en sällan förekommande form av ersättning inom Länsförsäkringar AB-koncernen och utgör en liten del av den totala lönesumman. Inom vissa funktioner förekommer provisionsbaserad ersättning. Den provisionsbaserade ersättningen är satt i förhållande till försäljningsinsats och är reglerad i lokala kollektivavtal.

Ersättningar till styrelsen

Till styrelsens ordförande och ledamöter utgår arvode enligt årsstämman beslut. Arbetstagarrepresentanter erhåller inte styrelsearvode.

Ersättningar till ledande befattningshavare

Ersättning till verkställande direktören och andra ledande befattningshavare består av grundlön och övriga förmåner. Pensionsförmåner samt övriga förmåner för verkställande direktören och andra ledande befattningshavare ingår som en del av den totala ersättningen. Med andra ledande befattningshavare avses de personer som tillsammans med verkställande direktören utgör koncernledningen.

Not 6 Anställda, personalkostnader och ledande befattningshavares ersättningar, forts.

Ersättningar till ledande befattningshavare

	Grundlön	Övriga ersättningar	Pensions- kostnad	Pensionskostnad i förhållande till pensionsgrundande lön, %	
				Summa	Avgiftsbestämd
2016					
Sten Dunér, verkställande direktör	6,2	0,1	2,1	8,4	35
Ann Sommer, vice verkställande direktör	3,5	0,0	1,4	4,9	40
Sören Westin, vice verkställande direktör	3,5	0,0	1,2	4,7	35
Jan Fock, styrelsens ordförande	1,1	-	-	1,1	-
Göran Lindell, styrelsens vice ordförande	0,5	-	-	0,5	-
Mikael Sundquist, styrelseledamot	0,3	-	-	0,3	-
Jonas Rosman, styrelseledamot	0,4	-	-	0,4	-
Mats Fabricius, styrelseledamot	0,1	-	-	0,1	-
Caesar Åfors, styrelseledamot	0,2	-	-	0,2	-
Maria Engholm, styrelseledamot	0,4	-	-	0,4	-
Pia Sandvik, styrelseledamot	0,1	-	-	0,1	-
Christer Villard, styrelseledamot	0,4	-	-	0,4	-
Susanne Peterson, styrelseledamot	0,2	-	-	0,2	-
Andra ledande befattningshavare					
Moderbolag (6 personer)	12,6	0,0	4,9	17,5	40
Dotterbolag och Länsförsäkringar Liv (3 personer)	11,7	0,1	5,0	16,7	44
Totalt 2016	41,0	0,2	14,6	55,8	
Summa ersättning från moderbolag	25,8	0,2	8,2	34,2	
Summa ersättning från dotterbolag och Länsförsäkringar Liv	15,1	0,1	6,4	21,6	

	Grundlön	Övriga ersättningar	Pensions- kostnad	Pensionskostnad i förhållande till pensionsgrundande lön, %	
				Summa	Avgiftsbestämd
2015					
Sten Dunér, verkställande direktör	5,5	0,1	2,0	7,6	35
Ann Sommer, vice verkställande direktör	3,4	0	1,3	4,7	39
Sören Westin, vice verkställande direktör	3,4	0	1,2	4,6	35
Jan Fock, styrelsens ordförande	1,0	-	-	1,0	-
Göran Lindell, styrelsens vice ordförande	0,4	-	-	0,4	-
Mikael Sundquist, styrelseledamot	0,2	-	-	0,2	-
Jonas Rosman, styrelseledamot	0,3	-	-	0,3	-
Mats Fabricius, styrelseledamot	0,3	-	-	0,3	-
Lars Hallkvist, styrelseledamot	0,3	-	-	0,3	-
Maria Engholm, styrelseledamot	0,1	-	-	0,1	-
Pia Sandvik, styrelseledamot	0,2	-	-	0,2	-
Christer Villard, styrelseledamot	0,3	-	-	0,3	-
Henrietta Hansson, tidigare styrelseledamot	0,1	-	-	0,1	-
Andra ledande befattningshavare					
Moderbolag (6 personer)	13,0	0,2	5,0	18,2	39
Dotterbolag och Länsförsäkringar Liv (3 personer)	11,3	0	4,8	16,1	44
Totalt 2015	40,1	0,3	14,4	54,8	
Summa ersättning från moderbolag	25,5	0,3	8,2	34,0	
Summa ersättning från dotterbolag och Länsförsäkringar Liv	14,6	0,0	6,2	20,8	

Pensionskostnad avser den kostnad som har påverkat årets resultat.

Not 6 Anställda, personalkostnader och ledande befattningshavares ersättningar, forts.

Pensioner

Pensionsåldern för verkställande direktören är 65 år. Pensionen är avgiftsbestämd, pensionspremien ska uppgå till 35 procent av månadslönen. Pensionsåldern för en vice verkställande direktör är 60 år. Pensionen mellan 60 och 65 år är avgiftsbestämd. Pensionspremien ska uppgå till 18 procent av den pensionsgrundande lönen. Med pensionsgrundande lön avses den fasta lönen. Från 65 år följer villkoren pensionsavtalen mellan FAO och FTF/Sacoförbunden. Pensionsåldern för en vice verkställande direktör är 65 år. Pensionen är avgiftsbestämd, pensionspremien ska uppgå till 35 procent av månadslönen.

För andra ledande befattningshavare är pensionsåldern 60, 62 eller 65 år. I de fall pensionsåldern är 65 år är pensionen avgiftsbestämd och pensionspremien ska uppgå till 35 procent av månadslönen. I de fall pensionsåldern är 60 eller 62 år är pensionen mellan 60 respektive 62 år och 65 år avgiftsbestämd. Pension beräknas utgå med cirka 70 procent av den pensionsgrundande lönen. Från 65 år följer villkoren pensionsavtal mellan FAO och FTF/Sacoförbunden.

Avgångsvederlag

För verkställande direktören, en vice verkställande direktör och andra ledande befattningshavare gäller en ömsesidig uppsägningstid om sex månader. I händelse av uppsägning från bolagets sida utgår utöver uppsägningstiden ett avgångsvederlag motsvarande arton månadslöner. För en vice verkställande direktör gäller en ömsesidig uppsägningstid om tre månader. I händelse av uppsägning från bolagets sida utgår utöver uppsägningstiden ett avgångsvederlag motsvarande tjugofyra månadslöner.

Berednings- och beslutsprocess som tillämpas ifråga om ersättningar till koncernledningen

Ersättningspolicy för Länsförsäkringar AB-koncernen reglerar berednings- och beslutsprocessen gällande ersättningar till koncernledningen. Ersättningsutskottet bereder väsentliga ersättningsbeslut samt bereder beslut om åtgärder för att följa upp tillämpningen av Ersättningspolicyen. Styrelsen fattar beslut om ersättning och övriga anställningsvillkor för verkställande ledningen och för anställda med övergripande ansvar för någon av bolagets kontrollfunktioner.

Ersättningsutskottets sammansättning och mandat

Ersättningsutskottets sammansättning och uppgifter regleras i styrelsens arbetsordning. Ersättningsutskottet består av styrelsens ordförande samt två styrelseledamöter.

Principer för ersättning till koncernledningen

Ledande befattningshavare i Länsförsäkringar AB-koncernen ska ha marknadsmässiga anställningsvillkor. De totala ersättningarna ska vara i nivå med branschen. Utformning av och nivå på ersättningar ska harmoniera med bolagets värderingar, det vill säga vara rimliga, präglad av måttfullhet och väl avvägda, bidra till en god etik och organisationskultur samt präglas av öppenhet och transparens.

Fast ersättning

Fast ersättning utgår enligt ovanstående generella princip.

Pension

Pensionslösningen ska vara helt premiebaserad med en premieavsättning på 35 procent av månadslönen. En övergång till denna policy ska ske successivt och så snart som möjligt.

Övriga förmåner

Utöver ovanstående förmåner erbjuds tjänstebil enligt vid var tid gällande villkor, individuell sjukvårdsförsäkring samt övriga förmåner som erbjuds samtliga anställda.

Lån till ledande befattningshavare	2016-12-31	2015-12-31
Styrelseledamöter	8	16
Vd och vice vd	7	6
Andra ledande befattningshavare	17	9
Summa	32	31

Beviljade lån består av personallån och övriga lån. Personallån är maximerade till 500 tkr och löper med lånevillkor som motsvarar vad som gäller för övriga anställda inom koncernen. Räntesatsen för personallån är reporänta minus 0,5 procentenheter men kan aldrig vara lägre än 0,5 procent. Räntesatsen räknas enligt Skatteverkets regler och ingår i beloppen för övriga förmåner enligt ovan. Övriga lån löper enligt marknadsmässiga villkor.

Andel kvinnor bland ledande befattningshavare, %	2016-12-31	2015-12-31
Styrelseledamöter	45	42
Andra ledande befattningshavare	50	58

Not 7 Arvoden och kostnadsersättningar till revisorer

	2016	2015
KPMG AB		
- revisionsuppdrag	-3	-4
- revisionsverksamhet utöver revisionsuppdraget	-1	-1
- skatterådgivning	0	0
- andra uppdrag	0	0
Summa	-4	-5

Med revisionsuppdrag avses granskning av årsredovisning och bokföring samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning. Revisionsverksamhet utöver revisionsuppdraget avser olika typer av kvalitetssäkringstjänster såsom granskning av förvaltning, bolagsordning, stadgar eller avtal som utmynnar i rapport eller intyg. Med andra uppdrag avses sådant som inte ingår i ovanstående delposter, till exempel juridisk konsultation vid sidan av revisionsverksamheten och som inte är hänförlig till skatterådgivning.

Not 8 Resultat från andelar i koncernbolag

	2016	2015
Utdelningar från dotterbolag	470	412
Erhållna koncernbidrag	160	330
Resultatandel i handelsbolag	49	-
Summa	679	742

Not 9 Ränteintäkter och liknande resultatposter

	2016	2015
Ränteintäkter, koncernbolag	0	0
Ränteintäkter, övriga	2	5
Realisationsvinst, aktier och andelar	0	0
Realisationsvinst, räntebärande värdepapper koncernbolag	2	20
Orealiserad vinst, aktier och andelar	0	2
Summa	4	26

Not 10 Räntekostnader och liknande resultatposter

	2016	2015
Räntekostnader, räntebärande värdepapper emitterade av koncernföretag	-17	-23
Räntekostnader, obligationer och räntebärande värdepapper	-38	-47
Räntekostnader, derivat	-24	-20
Realisationsförlust valutor	-2	-0
Orealiserad förlust, räntebärande värdepapper	-	-19
Summa	-81	-109

Not 11	Skatt	
	2016	2015
Aktuell skatt		
Periodens skattekostnad	-2	-2
Justering av skattekostnad hänförlig till tidigare år	0	-
Uppskjuten skatteintäkt (+) / skattekostnad (-)		
Uppskjuten skatt avseende temporära skillnader	-4	-5
Total redovisad skatteintäkt (+) / skattekostnad (-)	-7	-7
Avstämning av effektiv skatt		
Resultat före skatt	453	438
Skatt enligt gällande skattesats	-100	-96
Skatt ej avdragsgilla kostnader	-22	-24
Skatt ej skattepliktiga intäkter	115	113
Skatt hänförlig till tidigare år	0	-
Redovisad effektiv skatt	-7	-7
Gällande skattesats	22,0%	22,0%
Effektiv skattesats	1,4%	1,6%

Not 12	Immateriella anläggningstillgångar	
	2016	2015
Aktiverade IT-kostnader		
Anskaffningsvärde		
Ingående anskaffningsvärde 1 januari	339	211
Anskaffningar	246	128
Utgående anskaffningsvärde 31 december	586	339
Avskrivningar		
Ingående ackumulerade avskrivningar 1 januari	-67	-57
Avskrivningar	-15	-10
Utgående ackumulerade avskrivningar 31 december	-82	-67
Nedskrivningar		
Ingående ackumulerade nedskrivningar 1 januari	-45	-42
Nedskrivningar	-	-3
Utgående ackumulerade nedskrivningar 31 december	-45	-45
Redovisat värde 31 december	459	227

Under 2016 hade 193 (128) Mkr upparbetats i pågående immateriella projekt till följd av ett nytt sakförsäkringssystem som förväntas aktiveras och skrivas av från och med 2018.

Ett förvärvat ekonomi- och uppföljningssystem med bokfört värde på 88 (98) Mkr skrivs av på 15 år utifrån beräknad nyttjandeperiod. Övriga immateriella tillgångar skrivs av på 5 år.

Not 13	Materiella anläggningstillgångar	
	2016	2015
Förbättring av annans fastighet		
Anskaffningsvärde		
Ingående anskaffningsvärde 1 januari	253	253
Utgående anskaffningsvärde 31 december	253	253
Avskrivningar		
Ingående ackumulerade avskrivningar 1 januari	-120	-106
Avskrivningar	-13	-14
Utgående ackumulerade avskrivningar 31 december	-134	-120
Nedskrivningar		
Ingående ackumulerade nedskrivningar 1 januari	-57	-57
Nedskrivningar	-	-
Utgående ackumulerade nedskrivningar 31 december	-57	-57
Redovisat värde 31 december	62	75
Inventarier		
Anskaffningsvärde		
Ingående anskaffningsvärde 1 januari	123	143
Anskaffningar	9	24
Avyttringar/utrangeringar	-42	-44
Utgående anskaffningsvärde 31 december	90	123
Avskrivningar		
Ingående ackumulerade avskrivningar 1 januari	-105	-118
Avskrivningar	-5	-9
Avyttringar/utrangeringar	40	22
Utgående ackumulerade avskrivningar 31 december	-70	-105
Nedskrivningar		
Ingående ackumulerade nedskrivningar 1 januari	-3	-3
Nedskrivningar	-	-
Utgående ackumulerade nedskrivningar 31 december	-3	-3
Redovisat värde 31 december	16	15
Totalt redovisat värde 31 december		
	2016	2015
Totalt redovisat värde 31 december	78	90

I inventarier ingår konst med 4 (4) Mkr som inte skrivs av. Ackumulerade nedskrivningar på konst har gjorts med 2 (2) Mkr.

Not 14	Aktier och andelar i koncernbolag	
	2016	2015
Anskaffningsvärde		
Ingående anskaffningsvärde 1 januari	20 451	19 901
Aktieägartillskott	-	500
Kapitaltillskott	-	50
Förvärv	998	-
Uttag	-32	-
Utgående anskaffningsvärde 31 december	21 417	20 451
Nedskrivningar		
Ingående ackumulerade nedskrivningar 1 januari	-3 559	-3 559
Utgående ackumulerade nedskrivningar 31 december	-3 559	-3 559
Redovisat värde 31 december	17 858	16 892

Kapitaltillskott avser Länsförsäkringar Fondliv Försäkrings AB, se koncernens not 4. Förvärv av rörelse.

Not 14 Aktier och andelar i koncernbolag, forts.

Specifikation av bolagets innehav av aktier och andelar i koncernbolag

Företagets namn	Organisationsnummer	Antal aktier och andelar	Ägarandel 2016, %	Ägarandel 2015, %	Redovisat värde 2016-12-31	Redovisat värde 2015-12-31
Länsförsäkringar Bank AB (publ)	516401-9878	9 548 708	100	100	8 430	8 430
Länsförsäkringar Fondliv Försäkrings AB (publ)	516401-8219	10 000	100	100	5 255	5 255
Länsförsäkringar Sak Försäkrings AB (publ)	502010-9681	2 000 000	100	100	3 206	3 206
Utile Dulci 2 HB	916601-0067	1 824	45,6	0,1	966	1
Aktier och andelar i koncernbolag					17 858	16 892

Samtliga dotterbolag har sitt säte i Stockholm. Länsförsäkringar Sak Försäkrings AB äger 54,4 procent av Utile Dulci 2 HB. Med ägarandel avses andel av kapitalet, vilket även överensstämmer med andelen av rösterna för totalt antal aktier.

Länsförsäkringar AB äger 100 procent av aktierna i Länsförsäkringar Liv Försäkringsaktiebolag (publ). Detta bolag drivs enligt ömsesidiga principer och kan inte enligt gäl-

lande bolagsordning lämna någon aktieutdelning. Detta medför att majoriteten av de risker och belöningar som är förknippade med ägandet inte tillfaller ägaren Länsförsäkringar AB utan livförsäkringstagarna. Detta aktieinnehav kan därför inte klassificeras som ett innehav i dotterföretag enligt definitionen av sådana i IAS 27 Koncernredovisning och separata finansiella rapporter.

Not 15 Andra långfristiga värdepappersinnehav

	2016	2015	Företagets namn	Antal aktier och andelar	Redovisat värde 2016-12-31	Redovisat värde 2015-12-31
Ingående värde 1 januari	1 007	15	Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB (publ)	8 000	8	8
Omvärdering av bostadsrätter	1	2	Brf Mässen	2	10	9
Förvärv av obligationer och räntebärande värdepapper	-	991	Noterade obligationer utgivna av övriga svenska emittenter		833	990
Värdeförändring av obligationer och räntebärande värdepapper	-12	-1				
Försäljning av obligationer och räntebärande värdepapper	-145	-				
Redovisat värde 31 december	851	1 007	Summa		851	1 007

Aktier i Länsförsäkringar Liv Försäkringsaktiebolag (publ) klassificeras som innehav som kan säljas. Då det saknas en aktiv marknad för aktierna kan det verkliga värdet inte beräknas på ett tillförlitligt sätt utifrån en sådan notering, istället har värdering gjorts till anskaffningsvärde varvid löpande prövning sker om nedskrivningsbehov föreligger. Under 2015 och 2016 har inget nedskrivningsbehov identifierats.

Not 16 Uppskjutna skattefordringar och skatteskulder

	Uppskjuten skattefordran		Uppskjuten skatteskuld		Netto	
	2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31
Materiella tillgångar	-	-	3	5	3	5
Kortfristiga placeringar	-1	-11	-	-	-1	-11
Pensionsavsättningar	-12	-13	-	-	-12	-13
Skulder	-	-1	-	-	-	-1
Uppskjuten skattefordran (-)/uppskjuten skatteskuld (+)	-13	-25	3	5	-10	-20
Kvittning	3	5	3	5	-	-
Netto uppskjuten skattefordran (-)/uppskjuten skatteskuld (+)	-10	-20	-	-	-10	-20

Förändring av uppskjuten skatt i temporära skillnader och underskottsavdrag 2016

	Belopp vid årets ingång	Redovisat över resultaträkningen	Redovisat i övrigt totalresultat	Belopp vid årets utgång
Materiella tillgångar	5	-2	-	3
Kortfristiga placeringar	-11	4	6	-1
Pensionsavsättningar	-13	1	-	-12
Skulder	-1	1	-	-
Uppskjuten skattefordran (-)/uppskjuten skatteskuld (+)	20	4	6	-10

Förändring av uppskjuten skatt i temporära skillnader och underskottsavdrag 2015

	Belopp vid årets ingång	Redovisat över resultaträkningen	Redovisat i övrigt totalresultat	Belopp vid årets utgång
Materiella tillgångar	6	-1	-	5
Kortfristiga placeringar	-8	-4	1	-11
Pensionsavsättningar	-11	-2	-	-13
Skulder	-1	-	-	-1
Aktiverat skattemässigt underskott	-12	12	-	-
Uppskjuten skattefordran (-)/uppskjuten skatteskuld (+)	-26	5	1	-20

Länsförsäkringar AB har inte någon uppskjuten skatt som redovisas direkt mot eget kapital.

Not 17	Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		
	2016-12-31	2015-12-31	
Upplupna ränteintäkter	9	15	
Övriga upplupna intäkter	19	63	
Förutbetalda kostnader	83	38	
Summa	111	116	

Not 18	Kortfristiga placeringar			
	2016-12-31		2015-12-31	
	Anskaffningsvärde	Verkligt värde	Anskaffningsvärde	Verkligt värde
Onoterade aktier och andelar, svenska	3	4	3	4
Noterade aktier och andelar, utländska	-	-	20	-
Summa	3	4	23	4

	2016-12-31		2015-12-31	
Specifikation av kortfristiga placeringar	Anskaffningsvärde	Verkligt värde	Anskaffningsvärde	Verkligt värde
Onoterade andelar, svenska				
Länsförsäkringar Fastighetsförmedling AB	3	4	3	4
Noterade andelar, utländska				
Kaupthing Búnadarbanki hf	-	-	20	-
Totalt kortfristiga placeringar	3	4	23	4

Not 19	Eget kapital		
Specifikation över förändringar i eget kapital återfinns efter moderbolagets balansräkning.			
Aktier med kvotvärde 100 kronor	Röstvärde	2016-12-31 Antal	2015-12-31 Antal
Serie A	10	1 532 678	1 532 678
Serie B	1	8 885 949	8 885 949
Serie C	1	5 955	5 955
Antal utestående aktier		10 424 582	10 424 582

Under 2016 har inga aktier emitterats.

Bundna fonder

Bundna fonder får inte minskas genom vinstutdelning.

Reservfond

Syftet med reservfonden har varit att spara en del av nettovinsten som inte går åt för täckning av balanserad förlust. Reservfonden utgör bundet eget kapital. Inga nya avsättningar till reservfonden krävs men kan göras frivilligt. I reservfonden ingår även det belopp på 4 801 Mkr som före 1 januari 2006 ingick i överkursfonden.

Fritt eget kapital

Fond för verkligt värde

Säkringsreserv

Redovisning sker direkt mot fond för verkligt värde när värdeförändringen avser ett säkringsinstrument och de tillämpade principerna för säkringsredovisning tillåter att en del av eller hela värdeförändringen redovisas i eget kapital. Säkringsreserven består av säkring av rörlig ränta till fast avseende moderbolagets emitterade värdepapper.

Verkligt värdereserv

Verkligt värdereserv består av den ackumulerade nettoförändringen av verkligt värde på finansiella tillgångar som kan säljas fram till dess att tillgången bokas bort från rapporten över finansiell ställning.

Överkursfond

När aktier emitteras till överkurs, det vill säga om mer än aktiernas kvotvärde betalas för aktierna, ska ett belopp motsvarande det erhållna beloppet utöver kvotvärdet på aktierna föras till överkursfonden.

Balanserade vinstmedel

Balanserade vinstmedel utgörs av föregående års balanserade vinstmedel och resultat efter avdrag för under året lämnad utdelning.

Not 19 Eget kapital, forts.

Akteägande i Länsförsäkringar AB	Antal aktier			Andel av kapital, %
	A	B	C	
Bolag				
Länsförsäkringar Skåne	141 849	882 046	-	9,8
Länsförsäkringar Stockholm	129 212	802 382	-	8,9
Länsförsäkringar Östgöta	114 155	663 463	-	7,5
Dalarnas Försäkringsbolag	104 708	609 639	-	6,9
Länsförsäkringar Göteborg och Bohuslän	87 010	605 143	821	6,6
Länsförsäkringar Älvsborg	100 176	581 374	-	6,5
Länsförsäkringar Bergslagen	86 351	495 089	-	5,6
Länsförsäkringar Jönköping	82 812	474 021	-	5,3
Länsförsäkringar Uppsala	73 298	424 791	-	4,8
Länsförsäkringar Västerbotten	57 195	330 919	-	3,7
Länsförsäkringar Halland	56 785	329 857	-	3,7
Länsförsäkringar Södermanland	58 117	323 139	-	3,7
Länsförsäkringar Göinge-Kristianstad	49 982	322 347	-	3,6
Länsförsäkringar Kalmar län	56 717	295 878	-	3,4
Länsförsäkringar Gävleborg	60 058	281 083	-	3,3
Länsförsäkringar Skaraborg	64 058	253 172	-	3,0
Länsförsäkringar Västernorrland	50 186	257 122	-	2,9
Länsförsäkringar Jämtland	35 795	226 453	-	2,5
Länsförsäkring Kronoberg	36 701	203 130	-	2,3
Länsförsäkringar Värmland	31 160	202 208	-	2,2
Länsförsäkringar Norrbotten	16 960	127 878	-	1,4
Länsförsäkringar Blekinge	23 088	120 500	-	1,4
Länsförsäkringar Gotland	16 305	74 315	-	0,9
16 socken- och häradsbolag	-	-	5 134	0,0
Totalt antal aktier	1 532 678	8 885 949	5 955	100,0

Not 20	Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser		
	2016-12-31	2015-12-31	
Avsatt till pension	16	19	
Avsättning till förtida uttag enligt pensionsavtal	8	18	
Övrig avsättning	4	4	
Summa avsättningar för pensioner	28	41	

Avsättning till pension 16 (19) Mkr omfattas av tryggandelagen.

Förmånsbestämda pensionsplaner

I moderbolaget finns ett antal förmånsbestämda pensionsplaner. En av dessa planer är ett pensionsavtal för försäkringsbranschen där personer födda 1955 eller tidigare frivilligt kan gå i pension vid 62 års ålder. Villkoren för denna plan är utformade så, att som pension erhålls cirka 65 procent av den pensionsmedförande lönen vid 62 års ålder. Avsättningen är aktuariellt beräknad enligt de försäkringstekniska riktlinjer och beräkningsgrunder som tillämpas för individuellt utfärdad livförsäkring. Beräkningarna utgår från lön och ålder på individnivå.

Utöver denna plan finns ett antal mindre planer som nästan enbart omfattar anställda som redan uppnått pensionsåldern. Dessa planer omfattar ålderspension samt i en del fall även efterlevandepension. Pensionsbeloppen utgår i förhållande till slutlönen vid pensioneringen och är i de allra flesta fall livsvariga. I de fall uppräknad av pensionen är avtalad följer koncernen de normer som Försäkringsbranschens Pensionskassa (FPK) tillämpar.

Not 20 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser, forts.

Antaganden för förmånsbestämda förpliktelser	2016	2015
Diskonteringsränta	0,6%	0,7%
Förväntad löneökningstakt	2,5%	2,5%
Andel som bedöms att frivilligt gå i pension vid 62 års ålder	50%	40%

Avgiftsbestämda pensionsplaner

Företaget betalar fastställda avgifter till en separat juridisk enhet och har inte någon rättslig eller informell förpliktelse att betala ytterligare avgifter. Bolagets betalningar avseende avgiftsbestämda planer redovisas som kostnad under den period när de anställda utfört de tjänster som avgiften avser. Här redovisas främst avgifter till Försäkringsbranschens Pensionskassa (FPK). Denna plan omfattar alla anställda utom ett fåtal som har individuella lösningar. FTP-planen genom försäkring i FPK är en förmånsbestämd pensionsplan som omfattar flera arbetsgivare. Denna pensionsplan innebär enligt IAS19 Ersättningar till anställda, att företag som huvudregel redovisar sin proportionella andel av den förmånsbestämda pensionsförpliktelsen samt av de förvaltningstillgångar och kostnader som är förbundna med pensionsförpliktelsen. I redovisningen ska även upplysningar lämnas enligt kraven för förmånsbestämda pensionsplaner. För närvarande har inte FPK möjlighet att tillhandahålla erforderlig information varför ovannämnda pensionsplan redovisas som en avgiftsbestämd plan enligt punkt IAS19 punkt 34. Det finns inte heller information om framtida överskott eller underskott i planen och om dessa i så fall skulle påverka kommande årsavgifter till den.

Avgifter för 2017 avseende FTP-planen förväntas uppgå till 64 Mkr.

	2016	2015
Kostnader för avgiftsbestämda planer	122	113

Not 21 Övriga avsättningar

	2016-12-31	2015-12-31
Avsättning räntesubventioner för personallån till tidigare anställda som har gått i pension	18	17
Övriga avsättningar	33	140
Summa	51	157

Not 22 Emitterade värdepapper

	2016-12-31	2015-12-31
Obligationslån	1 699	1 698
Summa	1 699	1 698
Förfallostruktur obligationslån		
Inom 1 år	1 699	-
1-5 år	-	1 698
Summa	1 699	1 698

Not 23 Derivat

	Redovisat värde		Nominellt belopp	
	2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31
Derivatinstrument med positiva värden				
<i>Derivatinstrument i säkringsredovisning</i>				
Ränterelaterade	0	-	-156	-
Summa derivatinstrument med positiva värden	0	-	-156	-
Derivatinstrument med negativa värden				
<i>Derivatinstrument i säkringsredovisning</i>				
Ränterelaterade	17	34	1 200	1 200
Summa derivatinstrument med negativa värden	17	34	1 200	1 200

Not 24 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	2016-12-31	2015-12-31
Semesterlöneskuld	51	46
Sociala kostnader	18	15
Löneskatt	34	32
Avsättning personalkostnader	25	19
Övriga upplupna kostnader	319	178
Summa	446	290

Not 25 Ställda säkerheter och eventalförpliktelser

	2016-12-31	2015-12-31
Ställda säkerheter		
Pantsatta aktier i dotterbolag	601	901
Eventalförpliktelser		
Delägare i Utile Dulci 2 HB	17	9

	2016-12-31			2015-12-31		
	Inom 12 månader	Efter 12 månader	Totalt	Inom 12 månader	Efter 12 månader	Totalt
Belopp som förväntas återvinnas						
Anläggningstillgångar						
Immateriella anläggningstillgångar ¹⁾	19	440	459	10	217	227
Materiella anläggningstillgångar ¹⁾	19	59	78	24	66	90
Aktier och andelar i koncernbolag	-	17 858	17 858	-	16 892	16 892
Uppskjuten skattefordran	10	-	10	20	-	20
Andra långfristiga värdepappersinnehav	-	851	851	-	1 007	1 007
Summa anläggningstillgångar	48	19 208	19 256	54	18 182	18 236
Omsättningstillgångar						
Fordringar hos koncernbolag	554	-	554	1 026	-	1 026
Fordringar hos övriga närstående	181	-	181	166	-	166
Övriga fordringar	25	-	25	41	-	41
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	111	-	111	116	-	116
Kortfristiga placeringar	4	-	4	4	-	4
Kassa och bank	251	-	251	243	-	243
Summa omsättningstillgångar	1 126	-	1 126	1 596	-	1 596
Summa tillgångar	1 174	19 208	20 382	1 650	18 182	19 832
	2016-12-31			2015-12-31		
	Inom 12 månader	Efter 12 månader	Totalt	Inom 12 månader	Efter 12 månader	Totalt
Belopp som förväntas regleras						
Avsättningar						
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	-	28	28	-	41	41
Övriga avsättningar	-	51	51	-	157	157
Summa avsättningar	-	79	79	-	198	198
Långfristiga skulder						
Emitterade värdepapper	-	-	-	-	1 698	1 698
Derivat	-	-	-	-	34	34
Skulder till övriga närstående	-	440	440	-	237	237
Summa långfristiga skulder	-	440	440	-	1 969	1 969
Kortfristiga skulder						
Leverantörsskulder	127	-	127	236	-	236
Skulder till koncernföretag	287	-	287	236	-	236
Skulder till övriga närstående företag	283	-	283	368	-	368
Emitterade värdepapper	1 699	-	1 699	-	-	-
Derivat	17	-	17	-	-	-
Övriga skulder	26	-	26	24	-	24
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	446	-	446	290	-	290
Summa kortfristiga skulder	2 885	-	2 885	1 154	-	1 154
Summa skulder och avsättningar	2 885	519	3 404	1 154	2 167	3 321

¹⁾ Det belopp som förväntas återvinnas inom tolv månader motsvarar årets avskrivning.

	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen		Derivat som används i säkringsredovisning	Finansiella tillgångar som kan säljas	Lånefordringar och kundfordringar	Summa redovisat värde	Verkligt värde
	Finansiella tillgångar värderade enligt Fair value option	Innehav för handelsändamål					
2016-12-31							
Tillgångar							
Andra långfristiga värdepappersinnehav	18	-	-	833	-	851	851
Derivat	-	0	-	-	-	0	0
Fordringar hos koncernbolag	-	-	-	-	554	554	554
Fordringar hos övriga närstående	-	-	-	-	181	181	181
Övriga fordringar	-	-	-	-	25	25	25
Förutbetalda kostnader & upplupna intäkter	-	-	-	-	111	111	111
Kortfristiga placeringar	4	-	-	-	-	4	4
Kassa och bank			-	-	251	251	251
Summa	22	0	-	833	1122	1977	

	Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen		Derivat som används i säkringsredovisning	Andra finansiella skulder	Summa redovisat värde	Verkligt värde
	Finansiella skulder värderade enligt Fair value option	Innehav för handelsändamål				
2016-12-31						
Skulder						
Emitterade värdepapper	-	-	-	1699	1699	1727
Derivat	-	-	17	-	17	17
Skulder till koncernbolag	-	-	-	287	287	287
Skulder till övriga närstående bolag	-	-	-	723	723	723
Övriga skulder & Leverantörsskulder	-	-	-	153	153	153
Upplupna kostnader & Förutbetalda intäkter	-	-	-	446	446	446
Summa	-	-	17	3 308	3 325	

	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen		Derivat som används i säkringsredovisning	Finansiella tillgångar som kan säljas	Lånefordringar och kundfordringar	Summa redovisat värde	Verkligt värde
	Finansiella tillgångar värderade enligt Fair value option	Innehav för handelsändamål					
2015-12-31							
Tillgångar							
Andra långfristiga värdepappersinnehav	9	-	-	998	-	1007	1007
Fordringar hos koncernbolag	-	-	-	-	1026	1026	1026
Fordringar hos övriga närstående	-	-	-	-	166	166	166
Övriga fordringar	-	-	-	-	38	38	38
Förutbetalda kostnader & upplupna intäkter	-	-	-	-	78	78	78
Kortfristiga placeringar	4	-	-	-	-	4	4
Kassa och bank	-	-	-	-	243	243	243
Summa	13	-	-	998	1551	2 562	

	Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen		Derivat som används i säkringsredovisning	Andra finansiella skulder	Summa redovisat värde	Verkligt värde
	Finansiella skulder värderade enligt Fair value option	Innehav för handelsändamål				
2015-12-31						
Skulder						
Emitterade värdepapper	-	-	-	1698	1698	1755
Derivat	-	-	34	-	34	34
Skulder till koncernbolag	-	-	-	185	185	185
Skulder till övriga närstående bolag	-	-	-	507	507	507
Övriga skulder & Leverantörsskulder	-	-	-	260	260	260
Upplupna kostnader & Förutbetalda intäkter	-	-	-	290	290	290
Summa	-	-	34	2 940	2 974	

Det verkliga värdet på tillgångar klassificerade som lånefordringar och kundfordringar, samt skulder klassificerade som andra finansiella skulder utgörs av en rimlig approximation av verkligt värde utifrån tillgångarnas och skuldernas anskaffningsvärden då dessa tillgångar och skulder har korta löptider.

Huvudprincipen för värdering till verkligt värde av emitterade värdepapper är att värdering sker till priser från extern part per bokslutdatum alternativt senaste handelsdag. I de fall externa priser saknas alternativt bedöms som marknadsavvikande har schablonmetod alternativt värderingsmetod baserad på bedömd eller ursprunglig emissionsspread använts.

I tabellen framgår finansiella tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde i rapport över finansiell ställning utifrån använda värderingsmetoder där:

Nivå 1 - Finansiella instrument vars verkliga värde fastställs baserat på noterade kurser på en aktiv marknad. Ett finansiellt instrument betraktas som noterat på en aktiv marknad när transaktioner äger rum med tillräcklig frekvens och volym för att ge fortlöpande prisinformation. Till priset görs inget tillägg för transaktionskostnader (till exempel courtage) eller framtida transaktionskostnader vid en avyttring. Om marknaden för tillgången eller skulden är den mest fördelaktiga marknaden samt om ett företag vid värderingstidpunkten kan genomföra en transaktion med tillgången eller skulden till detta pris på denna marknad klassificeras innehavet som nivå 1 i värderingshierarkin för verkligt värde.

Nivå 2 - Finansiella instrument som värderas med värderingsmodeller som i allt väsentligt bygger på marknadsdata kategoriseras som nivå 2. I denna nivå ingår främst ränte- och valutaderivat.

Nivå 3 - Finansiella instrument vars värdering i väsentlig utsträckning påverkas av indata som inte går att verifiera med externa marknadsuppgifter kategoriseras som nivå 3. I denna nivå ingår främst innehav i fastigheter och onoterade aktier och andelar.

Mkr	2016				2015			
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Summa redovisat värde	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Summa redovisat värde
Tillgångar								
Aktier och andelar	-	10	4	14	-	9	4	13
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	833	-	-	833	990	-	-	990
Derivat	0	-	-	0	-	-	-	-
Skulder								
Derivat	0	17	-	17	-	34	-	34

Det gjordes inte några väsentliga överföringar mellan nivå 1 och nivå 2 under 2016, och inte heller under 2015. Under 2016 och under 2015 förekom inte några överföringar från nivå 3.

Aktier och andelar i nivå 3 värderas till eget kapital per aktie utifrån senaste bolagsrapport. Avlistade bolag på obestånd värderas till noll, om annan notering inte kan hittas.

Vinster och förluster redovisas i resultaträkningen under Räntetäkter och liknande resultatposter respektive Räntekostnader och liknande resultatposter.

Förändring nivå 3

	Aktier och andelar	Totalt		Aktier och andelar	Totalt
Ingående balans 2015-01-01	4	4	Ingående balans 2016-01-01	4	4
Förvärv	-	-	Förvärv	-	-
Avyttringar	-	-	Avyttringar	-	-
Redovisat i årets resultat	0	0	Redovisat i årets resultat	0	0
Redovisat i övrigt totalresultat	-	-	Redovisat i övrigt totalresultat	-	-
Utgående balans 2015-12-31	4	4	Utgående balans 2016-12-31	4	4

Finansiella instrument som värderas till upplupet anskaffningsvärde i balansräkningen

2016-12-31	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Summa
Skulder				
Emitterade värdepapper	-	1 699	-	1 699
2015-12-31	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Summa
Skulder				
Emitterade värdepapper	-	1 698	-	1 698

Not 29 **Uppllysning om kvittning**

Tabellen visar finansiella instrument som omfattas av ett rättsligt bindande ramavtal om nettning eller liknande avtal, tillsammans med relaterade säkerheter. Bolaget har ISDA- och CSA-avtal med samtliga derivatmotparter vilket innebär att samtliga exponeringar täcks av dessa typer av avtal. Nettobeloppet visar exponeringen under normala affärsförhållanden i händelse av betalningsinställelse eller insolvens. Finansiella tillgångar och skulder nettoredovisas i balansräkningen när det finns legal rätt att nettoredovisa transaktioner och det finns en avsikt att erlagga likvid netto eller realisera tillgången och erlagga likvid för skulden samtidigt.

Finansiella tillgångar och skulder som kvittas eller lyder under nettningensavtal						
Mkr 2016-12-31	Bruttobelopp	Kvittade i balansräkningen	Nettobelopp i balansräkningen	Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen		Nettobelopp
				Ramavtal om nettning	Säkerheter Erhållna (-)/Ställda (+)	
Tillgångar						
Derivat	0	-	0	-	-	0
Skulder						
Derivat	-17	-	-17	-	24	7
Totalt	-17	-	-17	-	24	7

Finansiella tillgångar och skulder som kvittas eller lyder under nettningensavtal						
Mkr 2015-12-31	Bruttobelopp	Kvittade i balansräkningen	Nettobelopp i balansräkningen	Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen		Nettobelopp
				Ramavtal om nettning	Säkerheter Erhållna (-)/Ställda (+)	
Tillgångar						
Derivat	-	-	-	-	-	-
Skulder						
Derivat	-34	-	-34	-	40	6
Totalt	-34	-	-34	-	40	6

Not 30 **Upplysningar om närstående**

Prissättningen för affärsverksamheten är gjord på marknadsmässiga villkor. Prissättningen för serviceverksamheten inom länsförsäkringsgruppen baseras på direkta och indirekta kostnader. En prislista fastställs i samband med målsättningsprocessen. Totalt sett syftar prissättningen till att fördela kostnaderna inom länsförsäkringsgruppen utifrån förbrukning. Gemensamma utvecklingsprojekt och gemensam service är kollektivt finansierade och faktureras utifrån beslutad fördelningsnyckel.

Närståendetransaktioner 2016		Koncernbolag	Liv-koncernen	Länsförsäkringsbolag	Andra närstående	Totalt
Intäkter	Sålda tjänster	1 215	224	1 342	21	2 803
	Hyra lokaler	74	3	-	-	77
	Hyra inventarier	-	-	-	-	-
	Finansiella intäkter	679	-	-	-	679
Kostnader	Köpta tjänster	-18	-3	-43	-	-64
	Hyra lokaler	-185	-	-9	-	-194
	Finansiella kostnader	-	-17	-	-	-17
Fordringar	Räntebärande lån	-	-	-	-	-
	Likvida medel hos Länsförsäkringar Bank	159	-	-	-	159
	Övriga fordringar	394	25	156	-	576
Skulder	Räntebärande skulder	-	255	-	-	255
	Övriga skulder	287	25	437	6	755

Not 30 Upplysningar om närstående, forts.

Närståendetransaktioner 2015		Koncernbolag	Liv-koncernen	Länsförsäkringsbolag	Andra närstående	Totalt
Intäkter	Sålda tjänster	1 085	216	1 248	12	2 561
	Hyra lokaler	64	12	-	-	76
	Hyra inventarier	0	0	-	-	0
	Finansiella intäkter	742	-	-	-	742
Kostnader	Köpta tjänster	-21	-6	-58	0	-85
	Hyra lokaler	-178	-	-8	-	-186
	Finansiella kostnader	-	-23	-	-	-23
Fordringar	Räntebärande lån	0	-	-	-	0
	Likvida medel hos Länsförsäkringar Bank	525	-	-	-	525
	Övriga fordringar	501	29	136	2	668
Skulder	Räntebärande skulder	0	-	-	-	0
	Övriga skulder	236	392	209	6	843

Länsförsäkringar AB ägs av 23 länsförsäkringsbolag och 16 socken- och häradsbolag. Länsförsäkringar AB med dotterföretag är operativt organiserade i fyra affärsenheter, Sakförsäkring, Fondlivförsäkring, Tradlivförsäkring och Bank, samt stödfunktionerna Affärstöd och Kund- och kanalstöd. I vd-staben finns de gemensamma enheterna Ekonomi & Finans, Juridik, Kapitalförvaltning, Kommunikation, HR, Compliance och Risk Management.

Länsförsäkringar AB köper och äger inventarier som sedan hyrs ut till koncernbolagen och Länsförsäkringar Liv.

Länsförsäkringar AB hyr sina kontorslokaler av fastighetsägaren Utile Dulci 2 HB, som ägs av Länsförsäkringar Sak och Länsförsäkringar AB.

Länsförsäkringar Bank hanterar subventionerade lån till personalen åt moderbolaget Länsförsäkringar AB, lämnade efter sedvanlig kreditprövning från banken.

För upplysningar om ersättningar till närstående nyckelpersoner såsom styrelseledamöter och ledande befattningshavare hänvisas till not 6, Anställda, personalkostnader och ledande befattningshavares ersättningar.

Närstående dotterbolag specificeras i not 14 Aktier och andelar i koncernbolag.

Not 31	Tilläggsupplysningar till kassaflödesanalys	
	2016	2015
Betalda räntor och erhållen utdelning		
Erhållen utdelning från dotterbolag	470	412
Uttag dotterbolag	32	-
Erhållen ränta	1	3
Erlagd ränta	-81	-45
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet		
Av- och nedskrivningar av tillgångar	33	37
Realiserade vinster och förluster	20	1
Orealiserade vinster och förluster	-21	18
Avsättningar	-120	76
Förändring i verkligt värde på finansiella tillgångar som kan säljas	6	-1
Säkringsreserv	14	5
Erhållna koncernbidrag som regleras på följande räkenskapsår	-160	-330
Resultatandelar dotterbolag	-49	-
Summa	-277	-194

Likvida medel består av banktillgodohavanden.

Not 32	Ekonomiska arrangemang som inte redovisas i balansräkningen
--------	---

Länsförsäkringar AB har externa leverantörer av IT-driften till en kostnad av 491 (514) Mkr. I kostnaderna ingår också den maskinella utrustningen för datakörningar. Några länsförsäkringsbolag och Länsförsäkringar Liv omfattas också av arrangemanget. Deras ersättning till Länsförsäkringar AB ingår i serviceintäkter.

Not 33	Händelser efter balansdagen
--------	-----------------------------

Den 9 januari 2017 tillträdde Johan Agerman som ny vd för Länsförsäkringar AB. Han efterträdde Sten Dunér som gick i pension.

Not 34	Förslag till vinstdisposition
--------	-------------------------------

Till årsstämmans förfogande står enligt balansräkningen för Länsförsäkringar AB fritt eget kapital på sammanlagt 10 892 736 756 kronor.

Moderbolagets fria egna kapital består av (kronor)	
Överkursfond	5 470 917 955
Fond för verkligt värde	-7 607 544
Balanserade vinstmedel	4 982 688 208
Årets resultat	446 738 137
Fritt eget kapital 2016-12-31	10 892 736 756

Styrelsen föreslår att av disponibla vinstmedel i moderbolaget balansera 10 892 736 756 kronor i ny räkning, varav 5 470 917 955 kronor till överkursfond.

Styrelsens intygande

Styrelsen och verkställande direktören försäkrar att årsredovisningen har upprättats i enlighet med god redovisningssed i Sverige och koncernredovisningen har upprättats i enlighet med de internationella redovisningsstandarder som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder. Årsredovisningen respektive koncernredovisningen ger en rättvisande bild av moderbolagets och koncernens ställning och resultat. Förvaltningsberättelsen för moderbolaget respektive koncernen ger en rättvisande översikt över utvecklingen av moderbolagets och koncernens verksamhet, ställning och resultat samt beskriver väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer som moderbolaget och de företag som ingår i koncernen står inför.

Stockholm den 8 mars 2017

Jan Fock
Styrelseordförande

Göran Lindell
Vice styrelseordförande

Maria Engholm
Styrelseledamot

Susanne Petersson
Styrelseledamot

Jonas Rosman
Styrelseledamot

Mikael Sundquist
Styrelseledamot

Christer Villard
Styrelseledamot

Caesar Åfors
Styrelseledamot

Susanne Lindberg
Arbetstagarrepresentant

Linnea Niklasson
Arbetstagarrepresentant

Anna Sandqvist
Arbetstagarrepresentant

Johan Agerman
Verkställande direktör

Min revisionsberättelse har lämnats den 8 mars 2017.

Helene Willberg
Auktoriserad revisor

Årsredovisningen och koncernredovisningen har, som framgår ovan, godkänts för utfärdande av styrelsen den 8 mars 2017. Koncernens resultaträkning, rapport över totalresultat och rapport över finansiell ställning samt moderbolagets resultaträkning, rapport över totalresultat och balansräkning blir föremål för fastställelse på årsstämman den 12 maj 2017.

Revisionsberättelse

Till årsstämman i Länsförsäkringar AB (publ), org nr 556549-7020

RAPPORT OM ÅRSREDOVISNINGEN OCH KONCERNREDOVISNINGEN

Uttalanden

Jag har utfört en revision av årsredovisningen och koncernredovisningen för Länsförsäkringar AB (publ) för år 2016 med undantag för bolagsstyrningsrapporten på sidorna 40–45. Bolagets årsredovisning och koncernredovisning ingår på sidorna 28–114 i detta dokument.

Enligt min uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av moderbolagets finansiella ställning per den 31 december 2016 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Koncernredovisningen har upprättats i enlighet med lagen om årsredovisning i försäkringsföretag och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av koncernens finansiella ställning per den 31 december 2016 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt International Financial Reporting Standards (IFRS), så som de antagits av EU, och lagen om årsredovisning i försäkringsföretag. Mina uttalanden omfattar inte bolagsstyrningsrapporten på sidorna 40–45. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar.

Jag tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för moderbolaget samt resultaträkningen och rapport över finansiell ställning för koncernen.

Grund för uttalanden

Jag har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionsd i Sverige. Mitt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Jag är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Jag anser att de revisionsbevis jag har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för mina uttalanden.

Särskilt betydelsefulla områden

Särskilt betydelsefulla områden för revisionen är de områden som enligt min professionella bedömning var de mest betydelsefulla för revisionen av årsredovisningen och koncernredovisningen för den aktuella perioden. Dessa områden behandlades inom ramen för revisionen av, och i mitt ställningstagande till, årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet, men jag gör inga separata uttalanden om dessa områden.

Värdering av aktier och andelar i dotterbolag

Se not 14 för moderbolaget och redovisningsprinciper på sidorna 55–56, samt 101 i årsredovisningen för detaljerade upplysningar och beskrivning av området.

Beskrivning av område

Länsförsäkringar AB redovisade per den 31 december 2016 aktier och andelar i dotterbolag om 17 858 MSEK vilket motsvarar 87,6 procent av bolagets totala tillgångar.

Andelarnas bokförda värde jämförs med respektive dotterbolags koncernmässiga värde. I de fall dotterbolagens koncernmässiga värde understiger andelens bokförda värde genomförs en nedskrivningsprövning vilken innehåller både komplexitet och betydande inslag av bedömningar från bolaget.

Hur området har beaktats i revisionen

Vi har inspekterat de utförda nedskrivningsprövningarna för att bedöma huruvida de är upprättade i enlighet med den teknik som föreskrivs.

Vidare har vi bedömt rimligheten i bolagets antaganden om framtida in- och utbetalningar, nuvärdet av framtida vinster, samt den antagna diskonteringsräntan genom att ta del av och utvärderat bolagets skriftliga dokumentation och planer. Vi har även intervjuat bolaget samt utvärderat tidigare års bedömningar av framtida in- och utbetalningar samt nuvärdet av framtida vinster i förhållande till faktiska utfall.

Vi har involverat våra interna värderingsspecialister i revisionsteamet för att på så sätt säkerställa erfarenhet och kompetens inom området, främst vad gäller antaganden med koppling till externa marknader samt bedömning av bolagets antaganden om framtida in- och utbetalningar samt nuvärdet av framtida vinster.

Beräkning av försäkringstekniska avsättningar

Se not 38 och redovisningsprinciper på sid 62 i koncernredovisningen för detaljerade upplysningar och beskrivning av området.

Beskrivning av område

Koncernens försäkringstekniska avsättning uppgår till 18 757 MSEK per 31 december 2016, vilket motsvarar 4,7 procent av koncernens skulder.

Detta är ett område som innefattar betydande bedömningar avseende osäkra framtida utfall, främst avseende tidpunkt och storlek för inträffade skador och utbetalningar för liv i form av pension eller efterlevandeskydd som ska regleras till försäkringstagare.

Koncernen använder vedertagna aktuariella metoder för beräkningarna av de försäkringstekniska avsättningarna. Modellernas komplexitet ger upphov till risk för fel på grund av otillräcklig/ofullständig data och/eller felaktiga antaganden och/eller felaktiga aktuariella beräkningar.

Koncernens försäkringstekniska avsättningar består av ett flertal olika produkter med olika karaktär såsom avvecklingstid, skademönster, antaganden om sjuklighet, inflation, diskonteringsränta, dödlighet, omkostnader m.m.

Hur området har beaktats i revisionen

Vi har bedömt de aktuariella antaganden i reserveringsmetoderna genom att jämföra värderingsantagandena med koncernens egna utredningar, myndighetskrav och branschsiffror.

Vi har använt våra interna specialister på aktuariella frågor för att utmana de metoder och antaganden som använts vid beräkningarna av kassaflöden och värderingen av avsättningen. Vidare har vi via beräkningar kontrollerat att avsättningarna är rimliga jämfört med de förväntade avtalsenliga förpliktelseerna eller mot våra kontrollberäkningar gällande IBNR, inträffade men ännu inte rapporterade skador.

Vi har stickprovisvis testat kontroller i koncernens process för kontroller av indata, aktuariella beräkningar och att bokning görs korrekt i huvudbok.

Vi har bedömt de omständigheter som presenteras i upplysningarna i koncernredovisningen och om informationen är tillräckligt omfattande som beskrivning av koncernens bedömningar.

Värdering av finansiella instrument

Se not 50 och redovisningsprinciper på sidorna 59–61 i koncernredovisningen för detaljerade upplysningar och beskrivning av området.

Beskrivning av område

Koncernen har finansiella instrument som värderas till verkligt värde i balansräkningen. För en del av de finansiella instrumenten saknas aktuella marknadspriser vilket innebär att verkligt värde bestäms utifrån värderingstekniker som bygger på marknadsinformation. Dessa finansiella instrument kategoriseras i nivå 2 enligt IFRS värderingshierarki och motsvarar tillgångar till ett värde om 5 615 MSEK och skulder om 1 680 MSEK.

Koncernen har i begränsad omfattning finansiella instrument vars värdering till verkligt värde bestäms utifrån värderingsmodeller där värdet påverkas av indata som inte går att verifiera med externa marknadsuppgifter. Dessa finansiella instrument kategoriseras i nivå 3 enligt IFRS värderingshierarki och uppgår till 935 MSEK i koncernen.

Sammanlagt motsvarar nivå 2 och 3 instrumenten 1,6 procent av koncernens tillgångar, respektive 0,4 procent av koncernens skulder.

Merparten av koncernens derivatkontrakt, däribland ränte- och valuta-swappar, utgör finansiella instrument i nivå 2. Derivatkontrakt i nivå 2 värderas med värderingsmodeller som bygger på marknadsräntor och andra marknadspriser.

Finansiella instrument i nivå 3 utgörs till största del av onoterade aktier.

Värderingen av finansiella instrument i nivå 2 och 3 innefattar bedömningar av koncernen, eftersom de värderas med hjälp av modeller. Mot denna bakgrund har dessa finansiella instrument bedömts vara ett särskilt betydelsefullt område.

Annan information än årsredovisningen och koncernredovisningen

Detta dokument innehåller även annan information än årsredovisningen och koncernredovisningen och återfinns på sidorna 1–27 samt 118–125. Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för denna andra information.

Mitt uttalande avseende årsredovisningen och koncernredovisningen omfattar inte denna information och jag gör inget uttalande med bestyrkande avseende denna andra information.

I samband med min revision av årsredovisningen och koncernredovisningen är det mitt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningen och koncernredovisningen. Vid denna genomgång beaktar jag även den kunskap jag i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om jag, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är jag skyldig att rapportera detta. Jag har inget att rapportera i det avseendet.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen och koncernredovisningen upprättas och att de ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen och lagen om årsredovisning i försäkringsföretag och, vad gäller koncernredovisningen, enligt IFRS så som de antagits av EU. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning och koncernredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Styrelsens revisionsutskott ska, utan att det påverkar styrelsens ansvar och uppgifter i övrigt, bland annat övervaka bolagets finansiella rapportering.

Hur området har beaktats i revisionen

Vi har testat nyckelkontroller i värderingsprocessen, innefattande fastställande och godkännande av antaganden och metoder som använts i modellbaserade beräkningar, kontroller av kvalitet i data samt förändringshantering avseende interna värderingsmodeller. Testade kontroller utgörs av såväl manuella kontroller som automatiska kontroller i applikationssystem. Vi har även testat generella IT-kontroller inklusive behörighetshantering för aktuella system.

Vi har med hjälp av våra interna värderingsspecialister utmanat de metoder och antaganden som använts vid värderingen av onoterade/illikvida finansiella instrument.

Vi har bedömt metoderna i värderingsmodellerna mot branschpraxis och värderingsriktlinjer.

Vi har verifierat värdena av de finansiella instrumenten genom att jämföra använda antaganden för hela portföljen med lämpliga referensvärden och priskällor samt undersökt betydande avvikelser under ett av årets månadsbokslut. Resultatet av denna granskning har sedan på stickprovsbasis testats även mot årsbokslutet.

Vi har bedömt de omständigheter som presenteras i upplysningarna i koncernredovisningen och om informationen är tillräckligt omfattande som beskrivning av koncernens bedömningar.

Revisorns ansvar

Mina mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller mina uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen och koncernredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer jag riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen och koncernredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för mina uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar jag mig en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för min revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala mig om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar jag lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar jag en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen. Jag drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. Om jag drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste jag i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen och koncernredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana

uppglysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen och koncernredovisningen. Mina slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag och en koncern inte längre kan fortsätta verksamheten.

- utvärderar jag den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen och koncernredovisningen, däribland uppglysningarna, och om årsredovisningen och koncernredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.
- inhämtar jag tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis avseende den finansiella informationen för enheterna eller affärsaktiviteterna inom koncernen för att göra ett uttalande avseende koncernredovisningen. Jag ansvarar för styrning, övervakning och utförande av koncernrevisionen. Jag är ensam ansvarig för mina uttalanden.

Jag måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Jag måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de betydande brister i den interna kontrollen som jag identifierat.

Jag måste också förse styrelsen med ett uttalande om att jag har följt relevanta yrkesetiska krav avseende oberoende, och ta upp alla relationer och andra förhållanden som rimligen kan påverka mitt oberoende, samt i tillämpliga fall tillhörande motåtgärder.

Av de områden som kommuniceras med styrelsen fastställer jag vilka av dessa områden som varit de mest betydelsefulla för revisionen av årsredovisningen och koncernredovisningen, inklusive de viktigaste bedömda riskerna för väsentliga felaktigheter, och som därför utgör de för revisionen särskilt betydelsefulla områdena. Jag beskriver dessa områden i revisionsberättelsen såvida inte lagar eller andra författningar förhindrar uppglysning om frågan eller när, i ytterst sällsynta fall, jag bedömer att en fråga inte ska kommuniceras i revisionsberättelsen på grund av att de negativa konsekvenserna av att göra det rimligen skulle väntas vara större än allmänintresset av denna kommunikation.

RAPPORT OM ANDRA KRAV ENLIGT LAGAR OCH ANDRA FÖRFATTNINGAR

Uttalanden

Utöver min revision av årsredovisningen och koncernredovisningen har jag även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för Länsförsäkringar AB (publ) för år 2016 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Jag tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Jag har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Mitt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Jag är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Jag anser att de revisionsbevis jag har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för mina uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets och koncernens verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av moderbolagets och koncernens egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att förtljöande bedöma bolagets och koncernens ekonomiska situation och att tillse att bolagets

organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt.

Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Mitt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed mitt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen, lagen om årsredovisning i försäkringsföretag eller bolagsordningen.

Mitt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed mitt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaper. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på min professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att jag fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för bolagets situation. Jag går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för mitt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för mitt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har jag granskat om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Revisorns granskning av bolagsstyrningsrapporten

Det är styrelsen som har ansvaret för bolagsstyrningsrapporten på sidorna 40–45 och för att den är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen.

Min granskning har skett enligt FARs uttalande RevU 16 Revisorns granskning av bolagsstyrningsrapporten. Detta innebär att min granskning av bolagsstyrningsrapporten har en annan inriktning och en väsentligt mindre omfattning jämfört med den inriktning och omfattning som en revision enligt International Standards on Auditing och god revisionssed i Sverige har. Jag anser att denna granskning ger mig tillräcklig grund för mina uttalanden.

En bolagsstyrningsrapport har upprättats. Upplysningar i enlighet med 6 kap. 6 § andra stycket punkterna 2–6 årsredovisningslagen samt 7 kap. 31 § andra stycket samma lag är förenliga med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar samt är i överensstämmelse med årsredovisningslagen och lagen om årsredovisning i försäkringsföretag.

Stockholm den 8 mars 2017

Helene Willberg
Auktoriserad revisor

Styrelse och revisorer

1 Jan Fock

Styrelsens ordförande sedan 2012. Född 1949. Invald 2012. **Utbildning:** Agronom, ekonom **Tidigare erfarenhet:** Vd Länsförsäkringar Halland och Länsförsäkringar Skåne, ledamot Halmstad Högskola, Lunds Universitet Campus Helsingborg, Länsförsäkringar Mäklarservice, Länsförsäkringar Kapitalförvaltning, ordförande Aragon/Kaupthing Bank, Stadshypotek Halland och Stadshypotek Skåne, vice ordförande Länsförsäkringar Sak och Agria Djurförsäkring, ledamot Flyinge AB.

2 Göran Lindell

Styrelsens vice ordförande sedan 2014. Född 1954. Invald 2014. **Utbildning:** Ekonom Linköpings Universitet **Övriga styrelseuppdrag:** Ordförande Länsförsäkringar Jönköping. **Tidigare erfarenhet:** Kommunalråd och riksdagsledamot.

3 Maria Engholm

Född 1967. Vd/Koncernchef HSB Dalarna. Invald 2015. **Utbildning:** Civilekonom **Övriga styrelseuppdrag:** Ordförande Dalarnas Försäkringsbolag, Dalarnas Försäkringsbolags Förvaltnings AB, ledamot HSB Riksförbund samt HSB Projektpartner AB. **Tidigare erfarenhet:** Ledamot Länsförsäkringar Bank, vd Triple Steelix, vd Folke i Borlänge AB, kommunalförbundsdirektör Region Siljan, ledamot Sparbanken Dalarna.

4 Susanne Petersson

Född 1962. Vd Länsförsäkringar Skåne. Invald 2016. **Utbildning:** Civilekonom **Övriga styrelseuppdrag:** Ledamot Länsförsäkringar Skåne, Wasa Kredit AB, Försäkringsbranschens Arbetsgivarorganisation. **Tidigare erfarenhet:** Vd Nordea Finans AB, ledamot Länsförsäkringar Bank AB.

5 Jonas Rosman

Född 1963. Vd Länsförsäkringar Skaraborg. Invald 2014. **Utbildning:** Gymnasieekonom, lantbruksutbildning **Tidigare erfarenhet:** Redovisningskonsult, affärschef LRF Konsult, chefsekonom LRF Konsult, vd Hushållningssällskapet Skaraborg.

6 Mikael Sundquist

Född 1961. Vd Länsförsäkringar Bergslagen. Invald 2014. **Utbildning:** Civilekonom **Övriga styrelseuppdrag:** Ordförande Handelskammaren Mälardalen. **Tidigare erfarenhet:** Ledamot 1:a Västmanlandsfonden, Länsförsäkringar Sak, ordförande Länsförsäkringar Mäklarservice, chefsbefattningar inom Länsförsäkringar och Handelsbanken.

7 Christer Villard

Född 1949. Direktör. Invald 2013. **Utbildning:** Jur. kand. **Övriga styrelseuppdrag:** Ordförande Länsförsäkringar Stockholm, Wallenstam AB, Stockholms köpmansklubb, Drottningholmsteaterns Vänförening och Accvi AB. Ledamot AB Segulah, Greta Hamiltons familjestiftelse, Joen Fagerbergs stiftelse inom Stockholms Borgerskap, Stiftelsen Drottningholms slottsteater.

8 Caesar Åfors

Född 1959. Vd för egen verksamhet på Virå Bruk samt konsultverksamhet inom fastighetsbranschen. Invald 2016. **Utbildning:** Jägmästare **Övriga styrelseuppdrag:** Ordförande Länsförsäkringar Södermanland, ledamot Lansa AB och Intea AB. **Tidigare erfarenhet:** Ledamot i Länsförsäkringar Bank, CFO och vice vd Klövern AB (publ).

Styrelsens sekreterare: Olle Törnell. Född 1958. Chefsjurist. Anställd 1992. Utbildning: Jur. kand., Uppsala Universitet. Tidigare erfarenhet: Chefsjurist Wasa Försäkring, bankjurist Nordbanken.

Revisorer: Helene Willberg. Revisor, ordinarie, vald av årsstämman. Auktoriserad revisor, KPMG AB.

Anders Tagde. Revisor, suppleant, vald av årsstämman. Auktoriserad revisor, KPMG AB.

Arbetstagarrepresentanter

9 Susanne Lindberg

Född 1967. Arbetstagarrepresentant. Invald 2012. **Utbildning:** Gymnasieekonom, IFU diplomerad inom sak- och livförsäkring, diplomerad i personskadereglering inom Länsförsäkringar. **Övriga styrelseuppdrag:** Vice ordförande FTF, ordförande länsförsäkringsgruppens personalförening, suppleant Länsförsäkringar Fondliv, suppleant Länsförsäkringar Liv, vice ordförande Försäkringsbranschens pensionskassa.

Suppleant: Mirek Swartz.

10 Linnéa Niklasson

Född 1958. Objektspecialist integration. Arbetstagarrepresentant. Invald 2014. **Utbildning:** Systemutvecklare, gymnasieekonom. **Övriga styrelseuppdrag:** Länsförsäkringar Sak, Agria Djurförsäkring, ordförande Länsförsäkringar AB FTF-klubb. **Tidigare erfarenhet:** Testledare/Change Management Länsförsäkringar AB, systemutvecklare Agria, ordförande Agria-Personalklubb FTF, gruppchef Kundreskontra/IT Esselte Meto.

Suppleant: Mirek Swartz.

11 Anna Sandqvist

Född 1963. Compliance. Arbetstagarrepresentant. Invald 2014. **Utbildning:** Fil. kand. **Övriga styrelseuppdrag:** Länsförsäkringar Sak, ordförande SACO-förening Länsförsäkringar AB. **Tidigare erfarenhet:** AMF Pension, Wasa Försäkring.

Suppleant: Tomas Hansson

Koncernledning

1 Johan Agerman

Född 1962. Anställd 2017. Vd från och med 9 januari 2017. **Utbildning:** Business Administration, Uppsala. AMPT, Handelshögskolan. **Styrelseuppdrag:** Ordförande Länsförsäkringar Sak, Länsförsäkringar Bank, Länsförsäkringar Fondliv. Ledamot Länsförsäkringar Liv, Svensk försäkring, European Alliance Partners Company AG, Försäkringsbranschens Arbetsgivarorganisation. **Tidigare erfarenhet:** Vd Trygg-Hansa, styrelseordförande IDUR, nordisk privatmarknadsdirektör RSA, IT & Operations direktör RSA, CEO Know IT Consulting AB.

2 Susanne Bergh

Född 1969. Anställd 1989. Chef Kund- och kanalstöd. **Utbildning:** Diplomerad marknadsekonom. **Tidigare erfarenhet:** Olika befattningar inom Länsförsäkringar AB-koncernen. Senast som chef för digital utveckling Länsförsäkringar Bank.

3 Tua Holgersson

Född 1964. Anställd 2013. Vd Länsförsäkringar Fondliv **Utbildning:** Kommunikationsvetenskapliga programmet. **Styrelseuppdrag:** Ledamot Länsförsäkringar Gruppliv, Länsförsäkringar Mäklarservice. **Tidigare erfarenhet:** Vd Länsförsäkringar Gävleborg, vd Skandia Rådgivning, affärschef Skandia Liv, försäljningschef, marknadschef Skandiabanken.

4 Rikard Josefson

Född 1965. Anställd 2011. Vd Länsförsäkringar Bank. **Utbildning:** Fil. kand. **Styrelseuppdrag:** Ordförande Wasa Kredit, Länsförsäkringar Hypotek. Ledamot Länsförsäkringar Fondförvaltning, Länsförsäkringar Fastighetsförmedling, Svenska Bankföreningen, FCG Fonder AB, Stiftelsen Livslust, CSN:s insynsråd. **Tidigare erfarenhet:** Vd SEB Finans, regionchef Öst SEB, stf chef Retail Sverige SEB, vice vd och affärsområdeschef Retail Banking Latvijas Unibanka i Lettland, chef Global Transaction Services SEB Merchant Banking.

5 Göran Laurén

Född 1962. Anställd 2007. Tf chef kapitalförvaltning. **Utbildning:** Executive MBA Stockholms Universitet. **Styrelseuppdrag:** Ordförande Länsförsäkringar Sak Fastighets AB och Utile Dulci 2 HB, ledamot Länssbörser. **Tidigare erfarenhet:** CIO Länsförsäkringar AB, vice vd Länsförsäkringar Hypotek, finansdirektör SBAB.

6 Malin Rylander-Leijon

Född 1970. Anställd 2001. CFO. Chef Ekonomi & Finans. **Utbildning:** Förvaltningslinjen nationalekonomisk inriktning Uppsala universitet. **Styrelseuppdrag:** Ledamot Utile Dulci 2 HB. **Tidigare erfarenhet:** Chef Ekonomi & Control Länsförsäkringar Liv och revisor SET Revisionsbyrå.

7 Ann Sommer

Född 1959. Anställd 1988. Vd Länsförsäkringar Sak. **Utbildning:** Civil-ekonom. **Styrelseuppdrag:** Ordförande Länsförsäkringar Gruppliv, ordförande Agria Djurförsäkring. Ledamot Länsförsäkringar Mäklarservice, SOS International, SSF Svenska Stölskyddsföreningen, Amice (Association of Mutual Insurers and Insurance Cooperatives in Europe), Landstingens Ömsesidiga Försäkringsbolag. **Tidigare erfarenhet:** Vd WASA International, vd WASA International UK, ledamot Equatorial Re Singapore och ledamot Skogsstyrelsen.

8 Jörgen Svensson

Född 1959. Anställd 2008. Vd Länsförsäkringar Liv. **Utbildning:** Studier i ekonomi, juridik och marknadsföring Lunds universitet, AMP Handelshögskolan. **Styrelseuppdrag:** Ledamot Länsförsäkringar Mäklarservice. **Tidigare erfarenhet:** Vd Länsförsäkringar Blekinge, olika chefsbefattningar Skandia och If.

9 Sören Westin

Född 1953. Anställd 2008. Vice vd Länsförsäkringar AB. Chef Affärsstöd. **Utbildning:** Ekonomie licentiat Umeå Universitet. **Styrelseuppdrag:** Ledamot Länsförsäkringar Fastighetsförmedling, Stiftelsen Länsförsäkringsbolagens Forskningsfond och Trafikförsäkringsföreningen. **Tidigare erfarenhet:** Vd Länsförsäkringar Jämtland, vd AB Länstidningen, medlem Samhall ABs företagsledning.

Adjungerade

10 Carin Dunér

Född 1962. Anställd 2012. HR-direktör. **Utbildning:** Linjen för personal- och arbetslivsfrågor Uppsala Universitet. **Tidigare erfarenhet:** HR-chef Swedbank Large Corporates & Institutions, HR-chef Nordea Securities, HR-/chefsbeftattningar Nordea Markets, Ericsson Radio Systems, Sveriges Lantbruksuniversitet.

11 Olle Törnell

Född 1958. Anställd 1992. Chefsjurist. **Utbildning:** Jur. kand., Uppsala Universitet. **Tidigare erfarenhet:** Chefsjurist Wasa Försäkring och bankjurist Nordbanken.

12 Fanny Wallér

Född 1962. Anställd 2012. Kommunikationsdirektör. **Utbildning:** Fil. kand. Statskunskap, Nationalekonomi och språk, Uppsala Universitet. **Tidigare erfarenhet:** Koncernmarknadschef Intrum Justitia, marknads- och försäljningschef SEB Retail Banking, marknadschef SEBs internetenhet och produktchef Eurocard.

Definitioner

Direkt försäkring

Försäkringsavtal som utgör avtal direkt mellan försäkringsgivare och försäkringstagare. Försäkringsföretaget är här, till skillnad från vid mottagen återförsäkring, direkt ansvarigt gentemot försäkringstagaren.

Driftskostnader i försäkringsrörelsen

Omfattar kostnader för försäljning, förvaltning och administration i försäkringsrörelsen.

Driftskostnadsprocent, skadeförsäkring

Driftskostnader i försäkringsrörelsen i förhållande till premieintäkter efter avgiven återförsäkring, uttryckt i procent.

Efter avgiven återförsäkring

Den del av försäkringsaffären som ett försäkringsföretag själv står risken för och som inte återförsäkras hos andra försäkringsföretag. Ibland används även begreppet för egen räkning.

Försäkringsersättning

Kostnaden för inträffade skador, inklusive kostnaden för skador som ännu inte har anmälts till försäkringsföretaget. I kostnaden ingår också avvecklingsresultat, det resultat som uppkommer på i närmast föregående bokslut gjord avsättning för oreglerade skador. Avvecklingsresultatet uppkommer genom att vissa i avsättningen ingående skador under perioden antingen slutreglerats med annat belopp än det avsatta eller har omvärderats i avvaktan på slutlig reglering.

Försäkringstekniska avsättningar

Avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker, livförsäkringsavsättningar samt avsättning för oreglerade skador och motsvarande förpliktelser enligt ingångna försäkringsavtal. För livförsäkring ska avsättningen motsvara värdet av försäkringsföretagets garanterade försäkringsåtaganden.

Förvaltningskostnadsprocent, livförsäkring

Summan av driftskostnader och skaderegleringskostnader i förhållande till genomsnittligt förvaltat kapital.

Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen

Premier betalas i förskott medan drifts- och skadekostnader betalas i efter-skott. De medel som inte har betalats ut placerar företaget under tiden så det ger en avkastning. Den beräknade räntan (kalkylränta) på dessa placeringar förs över från kapitalavkastningen till försäkringsrörelsen.

Kapitalkvot

Kapitalbas i förhållande till solvenskapitalkrav, enligt Solvens II-direktivet i svensk rätt.

Kapitalbas, bank

Kapitalbasen består av summan av primärt och supplementärt kapital samt skillnaden mellan förväntad förlust och gjorda reserveringar för sannolika kreditförluster.

Kapitaltäckningsgrad, bank

Utgående kapitalbas i relation till utgående riskvägt belopp.

K/I-tal, bank

Summa kostnader i förhållande till summa intäkter. K/I-talet beräknas före och efter kreditförluster.

Konsolideringsgrad, livförsäkring

Kvoten mellan marknadsvärdet på totala nettotillgångar och bolagets totala åtagande gentemot försäkringstagarna (garanterade åtaganden samt preliminärt fördelad återbäring) för de återbäringsberättigade försäkringarna.

Konsolideringsgrad, skadeförsäkring

Konsolideringskapital i förhållande till premieinkomst efter avgiven återförsäkring, uttryckt i procent.

Konsolideringskapital

Summan av eget kapital, obeskattade reserver, uppskjuten skatteskuld, förlagslån och övernärden på tillgångar.

Kreditförluster netto, bank

Konstaterade kreditförluster och reserveringar för kreditförluster med avdrag för återvinningar avseende fordringar samt årets nettokostnad avseende kreditförluster för garantier och andra ansvarsförbindelser.

Kreditförlustnivå i förhållande till utlåning, bank

Kreditförluster netto i förhållande till redovisat värde för utlåning till allmänhet och till kreditinstitut.

Kärnprimärkapital, bank

Totalt primärkapital exklusive primärkapitaltillskott.

Kärnprimärkapitalrelation, bank

Kärnprimärkapital i relation till riskvägt belopp.

Omkostnadsprocent, skadeförsäkring

Summan av driftskostnader i försäkringsrörelsen och skaderegleringskostnader i förhållande till premieintäkter efter avgiven återförsäkring.

Placeringsmarginal, bank

Räntenetto i förhållande till genomsnittlig balansomslutning.

Premieinkomst

Premier som betalats in under året eller är upptagna som fordran vid årets slut eftersom de har förfallit till betalning. Premieinkomst är ett vanligt mått på försäkringsrörelsens volym.

Premieintäkt

Den del av premieinkomsten som avser räkenskapsåret.

Primärkapital, bank

Primärkapital är en del av kapitalbasen och består av eget kapital och primärkapitaltillskott. Avdrag görs för bland annat uppskjutna skattefordringar, goodwill och andra immateriella tillgångar, investeringar i finansiella företag samt skillnaden mellan förväntad förlust och gjorda reserveringar för sannolika kreditförluster.

Primärkapitalrelation, bank

Utgående primärkapital i relation till utgående riskvägt belopp.

Resultat per aktie

Årets resultat hänförligt till moderbolagets aktieägare i förhållande till genomsnittligt antal aktier under året.

Risnexponeringsbelopp, bank

Risnexponeringsbeloppet beräknas genom att ett instituts kapitalkrav för tillgångar i balansräkningen, poster utanför balansräkningen, operativ risk och kreditvärdighetsjusteringsrisk multipliceras med 12,5.

Räntabilitet på eget kapital

Rörelseresultat minus schablonskatt 22,0 procent i förhållande till genomsnittligt eget kapital justerat för kapitaltillskott och för primärkapitallån.

Räntenetto, bank

Ränteintäkter för utlåning till allmänhet, kreditinstitut och intäkter för räntebärande värdepapper minskat med kostnader för in- och upplåning från allmänhet, kreditinstitut och kostnader för räntebärande värdepapper.

Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat

Premieintäkter minskat med försäkringsersättningar, skaderegleringskostnader och driftskostnader i försäkringsrörelsen plus resultatet av avgiven återförsäkring och kapitalavkastning överförd från finansrörelsen.

Skadeprocent

Förhållandet mellan försäkringsersättningar, inklusive skaderegleringskostnader och premieintäkter efter avgiven återförsäkring.

Supplementärt kapital, bank

Består huvudsakligen av tidsbundna förlagslån.

Totalavkastningsprocent

Summan av direktavkastning, realiserade vinster och förluster samt orealiserade värdeförändringar i förhållande till genomsnittligt verkligt värde på förvältade tillgångar.

Totalkostnadsprocent, skadeförsäkring

Summan av driftskostnader, försäkringsersättningar och skaderegleringskostnader i förhållande till premieintäkter efter avgiven återförsäkring.

Återförsäkring

Om ett försäkringsföretag inte kan, eller vill, bära hela ansvaret mot försäkringstagarna, återförsäkrar företaget delvis de tecknade försäkringarna hos andra försäkringsföretag. I det förstnämnda talas om avgiven återförsäkring och hos de sistnämnda företagen om mottagen återförsäkring.

Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB-koncernens resultat- och balansräkning

Resultaträkning		
Mkr	2016	2015
Premieinkomst, netto	1 720	1 919
Kapitalavkastning, netto	6 027	373
Försäkringsersättningar	-5 683	-5 959
Förändring i försäkringstekniska avsättningar	1 221	9 497
Driftskostnader	-447	-442
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat	2 838	5 388
Icke-tekniska poster	-110	-284
Resultat före skatt	2 728	5 104
Skatt	-46	-15
Årets resultat	2 682	5 089
Poster som inte kan omföras till årets resultat	-	-2
Årets totalresultat	2 682	5 087

Balansräkning		
Mkr	2016-12-31	2015-12-31
Tillgångar		
Materiella tillgångar	2	2
Placeringstillgångar	111 597	110 395
Placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagarna bär placeringsrisk	4 810	4 959
Återförsäkrarens andel av försäkringstekniska avsättningar	477	481
Fordringar	1 909	1 378
Andra tillgångar	4 763	3 945
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	755	957
Summa tillgångar	124 312	122 117
Eget kapital, avsättningar och skulder		
Aktiekapital	8	8
Fonder samt periodens resultat	23 042	21 394
Försäkringstekniska avsättningar	87 408	88 539
Avsättningar för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisken	4 810	4 959
Avsättningar för andra risker och kostnader	239	137
Depåer från återförsäkrare	477	481
Skulder	8 116	6 407
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	212	192
Summa eget kapital, avsättningar och skulder	124 312	122 117

Rapportdagar 2017

Kvartal 1:

Delårsrapport för Länsförsäkringar AB	5 maj
Delårsrapport för Länsförsäkringar Bank	5 maj
Delårsrapport för Länsförsäkringar Hypotek	5 maj
Delårsöversikt för länsförsäkringsgruppen	5 maj

Kvartal 2:

Delårsrapport för Länsförsäkringar AB	10 augusti
Delårsrapport för Länsförsäkringar Bank	10 augusti
Delårsrapport för Länsförsäkringar Hypotek	10 augusti
Delårsöversikt för länsförsäkringsgruppen	10 augusti

Kvartal 3:

Delårsrapport för Länsförsäkringar AB	10 november
Delårsrapport för Länsförsäkringar Bank	10 november
Delårsrapport för Länsförsäkringar Hypotek	10 november
Delårsöversikt för länsförsäkringsgruppen	10 november

Adresser

Länsförsäkringar Norrbotten

Box 937
971 28 Luleå
Besök: Köpmantorget
Tfn: 0920-24 25 00
E-post: info@LFnorrboten.se

Länsförsäkringar Västerbotten

Box 153
901 04 Umeå
Besök: Nygatan 19
Tfn: 090-10 90 00
E-post: info@LFvasterbotten.se

Länsförsäkringar Jämtland

Box 367
831 25 Östersund
Besök: Prästgatan 18
Tfn: 063-19 33 00
E-post: info@lfz.se

Länsförsäkringar Västernorrland

Box 164
871 24 Härnösand
Besök: Köpmangatan 13
Tfn: 0611-36 53 00
E-post: info@lfy.se

Länsförsäkringar Gävleborg

Box 206
801 03 Gävle
Besök: Drottninggatan 35
Tfn: 026-14 75 00
E-post: info@lfgavleborg.se

Dalarnas Försäkringsbolag

Box 3
791 21 Falun
Besök: Slaggatan 9
Tfn: 023-930 00
E-post: info@dalarnas.se

Länsförsäkringar Värmland

Box 367
651 09 Karlstad
Besök: Köpmannagatan 2 A
Tfn: 054-775 15 00
E-post: info@LFvarmland.se

Länsförsäkringar Uppsala

Box 2147
750 02 Uppsala
Besök: Fyrisborgsgatan 4
Tfn: 018-68 55 00
E-post: info.uppsala@lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Bergslagen

Box 1046
721 26 Västerås
Besök: Stora Gatan 41
Tfn: 021-19 01 00
E-post: info@lfborgslagen.se

Länsförsäkringar Stockholm

169 97 Solna
Besök: Telegrafgatan 8A
Tfn: 08-562 830 00
E-post: info@sth.lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Södermanland

Box 147
611 24 Nyköping
Besök: Västra Storgatan 4
Tfn: 0155-48 40 00
E-post: info@lfs.se

Länsförsäkringar Göteborg och Bohuslän

404 84 Göteborg
Besök: Lilla Bommen 8
Tfn: 031-63 80 00
E-post: info@gbg.lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Skaraborg

Box 600
541 29 Skövde
Besök: Rådhusgatan 8
Tfn: 0500-77 70 00
E-post: info@LFskaraborg.se

Länsförsäkringar Östgöta

Box 400
581 04 Linköping
Besök: Platensgatan 11
Tfn: 013-29 00 00
E-post: info@lfostgota.se

Länsförsäkringar Älvsborg

Box 1107
462 28 Vänersborg
Besök: Vallgatan 21
Tfn: 0521-27 30 00
E-post: info@alvsborg.lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Gotland

Box 1224
621 23 Visby
Besök: Österväg 17
Tfn: 0498-28 18 50
E-post: info@lfgotland.se

Länsförsäkringar Jönköping

Box 623
551 18 Jönköping
Besök: Barnarpsgatan 22
Tfn: 036-19 90 00
E-post: info@lfj.se

Länsförsäkringar Halland

Box 518
301 80 Halmstad
Besök: Strandgatan 10
Tfn: 035-15 10 00
E-post: info@halland.lansforsakringar.se

Länsförsäkring Kronoberg

Box 1503
351 15 Växjö
Besök: Kronobergsgatan 10
Tfn: 0470-72 00 00
E-post: info@LFkronoberg.se

Länsförsäkringar Kalmar län

Box 748
391 27 Kalmar
Besök: Norra Långgatan 17
Tfn: 020-66 11 00
E-post: info@LFkalmar.se

Länsförsäkringar Blekinge

Box 24
374 21 Karlshamn
Besök: Kyrkogatan 21
Tfn: 0454-30 23 00
E-post: info@lfblekinge.se

Länsförsäkringar Göinge-Kristianstad

Box 133
291 22 Kristianstad
Besök: Tivoligatan 6
Tfn: 044-19 62 00
E-post: info.goinge-kristianstad@lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Skåne

Box 742
251 07 Helsingborg
Besök: Södergatan 15
Tfn: 042-633 80 00
E-post: info.skane@lansforsakringar.se

GEMENSAMMA BOLAG

Länsförsäkringar AB

106 50 Stockholm
Besök: Tegeluddsvägen 11-13
Tfn: 08-588 400 00
E-post: info@lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Liv

106 50 Stockholm
Besök: Tegeluddsvägen 11-13
Tfn: 08-588 400 00
E-post: info@lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Fondliv

106 50 Stockholm
Besök: Tegeluddsvägen 11-13
Tfn: 08-588 400 00
E-post: info@lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Sak

106 50 Stockholm
Besök: Tegeluddsvägen 11-13
Tfn: 08-588 400 00
E-post: info@lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Bank

106 50 Stockholm
Besök: Tegeluddsvägen 11-13
Tfn: 08-588 400 00
E-post: info@lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Hypotek

106 50 Stockholm
Besök: Tegeluddsvägen 11-13
Tfn: 08-588 400 00
E-post: info@lansforsakringar.se

Länsförsäkringar Fondförvaltning

106 50 Stockholm
Besök: Tegeluddsvägen 11-13
Tfn: 08-588 400 00
E-post: info@lansforsakringar.se

Wasa Kredit

Box 6740
113 85 Stockholm
Besök: Tegeluddsvägen 11-13
Tfn: 08-635 38 00
E-post: info@wasakredit.se

Agria Djurförsäkring

Box 70306
107 23 Stockholm
Besök: Tegeluddsvägen 11-13
Tfn: 08-588 421 00
E-post: info@agria.se

Länsförsäkringar Fastighetsförmedling

Box 742
251 07 Helsingborg
Besök: Södergatan 15
Tfn: 042-633 98 10
E-post: helsingborg@lansfast.se

Länsförsäkringar Mäklarservice

Box 27120
102 52 Stockholm
Besök: Tegeluddsvägen 21
Tfn: 08-588 490 00
E-post: info.maklarservice@lansforsakringar.se

Humlegården Fastigheter

Box 5182
114 34 Stockholm
Besök: Engelbrektsplan 1
Tfn: 08-678 92 00
E-post: info@humlegarden.se

Produktion: Länsförsäkringar AB i samarbete med Hallvarsson & Halvarsson.
Foto: Länsförsäkringars bildbank, Jimmy Eriksson. Tryck: GöteborgsTryckeriet. Vi trycker på det miljövänliga.

